

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Divi Bambergenses S. Henricvs Imperator S. Kvnegvndis
Imperatrix S. Otho Episcopvs**

Gretser, Jacob

Ingolstadii, 1611

VI. Vita S. Othonis Episcopi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41527

VITA S. OTTO-
NIS BABEBERGEN-
SIS EPISCOPI, AC POME-
RANICAE GENTIS APOSTOLI
QUATYOR LIBRIS

Scripta

AB ANDREA MONASTE-
RII S. MICHAELIS PROPE BAM-
BERGAM ABBATE,

Et

*Nunc primum in lucem prolata &
Notationibus illustrata.*

Studio

IACOBI GRETSERI, SOCIETA-
TIS IESV THEOLOGI.

DE S. OTTONE BAMBERGENSI
EPISCOPO, ET POMERANIAE
APOSTOLO.

Sicut stare loco nescit sol aureus vno,
Sed iacit in multas lucida vela plagas;
Et nunc Eois accendit lumina terris,
Nunc Atlantiaco diuidit orbe diem:
Sic BAMBERGICÆ lux angustissima mitræ
OTTO nequit patri se cohibere solo.
Sed procul externas currit peregrinus in oras,
Et mollit flammis barbara corda suis.
Ipsa pedo contacta viri Iulunica tellus
CHRISTVM docta ferox abiicit ingenium.
Vistula vicinis applaudit mitior vndis,
Atq; latus purâ iam magè claudit aquâ.
Baltica fluctifonas submitteunt stagna procellas,
Et maria OTTONI cedere seua docent.
It Stetimensis populus laudesq; Tonantis
Ingeminat, CHRISTVM tectâ viriq; sonant.
Impia correctis mutantur sana columnis,
Et passim vero stant noua templa Deo.
Curritur ad sanctas ex vrbibus vndiq; leges,
Omnia lustrali flumine pura nitent.
Latatur PRINCEPS, ciuili turba triumphat,
Cum PIETATE omnes accumulatur opes.
Deniq; si nostræ tandem compendia Musæ,
Et dignum tanto Præsule vultis opus:
Antè fuit felix Pomerania, facta beata est,
Postquam diuitias attulit OTTO suas.

VENE-

**VENERABILI
AC SUPPLICI IN
CHRISTO PATRI IOANNI MA-
CARIO, SERAPHICI ORDINIS, CONVEN-
TUS BABEBERGENSIS GWARDIANO, PROCLAMATORI
Verbi DEI constantissimo, Frater Andreas, humilis seruitor
Fratrum Cœnobij S. Michaëlis Archangeli, Ordinis
S. Benedicti propè Babebergam, salutem
& charitatem.**

Petitionibus vestris, Venerande
Pater, prout scientia mea tenuitas
permisit, parere studui. Petistis e-
nim, ut sanctissimi Patris nostri
OTTONIS, Babebergensis Episcopi, vitam
præcipuo quidem elegantiq; * stylo scriptam, * Deerant duæ
utpote Ebbonis nostri cœnobij monachi, sicut istæ voces in
eam ex ore venerandi, & à Deo dilecti sacer- C.M. quas ta-
dotis Udalrici audiuit, nec non Sefridi, atque men sententiæ
Tiemonis, per modum Dialogi antiquitus edi- & orationis in-
tam, sed in locis quibusdam ita infirmo intelle-
T etui

Etui obscuram, ut difficile pateat, quò oratio tendat, & in nonnullis locis à seipsis discrepantem; hanc ego sententia apertiori referarem.

Quam nimirum petitionem in primis miratus, cur tot Patribus peritis circumquaque commorantibus hucusq; relictis, mihi imperito, & liberalis scientiæ admodum ignaro, tam arduum opus iniungere vel excogitaueritis, pro nibilo duxi; apposuiq; aliquando animum, volens scilicet implere petita, si vlla adstipularetur scientia. Cumq; diu velle mihi adiaceret, perficere autem in me non inuenirem, dicebam vobis; quòd vellem, quòdq; nequirem. Sed vestra benemerita paternitas uti nouit, eadem crebrò repetiuit dicens; si mihi tantummodò solida inesset voluntas, à Domino cetera prestari: Exhortatione huiusmodi saepe incitatus, tentavi tandem vestros implere precatus: confidens in eo quàm maximè, qui dixit; aperis os tuum, & ego adimplebo illud: quiq; sicut in paucis saepe victoriam prestans, sic etiam in imperitis, peritiam tribuens, gratiæ suæ potentiam ostendit.

Psal. 30.

Hæc

Hac autem ideo præmisi, ne quis me forsitan tantum opus vltro arripuisse per arrogantiam arbitratus, diceret, magna presumptionis esse causam, illa, quæ à quolibet sancto viro utcumq; fuerint prolata, ab vltro deinceps quasi emendatore, in aliud transferri. His itaque prælibatis contra detractores vniversos, quibus nihil est dulcius, quàm alios lacerare, aliis laqueos ponere in via, quæ ipsi nolunt incedere: iam deinde lectori pandere cupio, quia id mihi maximè fuit studij in opere isto, vt sententiam eandem verbis apertioribus proferrem, exceptis his, quæ ob suam difficultatem & obscuritatem inuestigare penitus nequivi. In tantum autem facilia sequebar, vt, sicut probari potest, alicubi eadem verba ponerem. Quid enim mihi infimo & illiterato nodosa & perplexa oratio? Habeant amatores sapientie secularis Tullium; ego imperitus & ignobilis, despectus & contemptibilis sequar Christum, qui non Philosophos, sed Piscatores elegit discipulos.

Inter hæc etiam illud notum facio vestrà

T 2 dile-

dilectioni; quia cum ipsos libros, quos me expla-
nare, & in unum comportare petistis, diligenti
indagine reuoluerem, plurima tam operum,
quàm miraculorum insignia non haberi in v-
no, quæ in alio libro inueni, molitus sum ex illis
colligere, & in locis, quæ opportuna videban-
tur, inserere.

Quatuor Scri-
ptores vitæ S.
Ottonis.
Sefridus.

Thimon.

Fortassis enim Sefridus vir ille beatus, quid
in peregrinis & barbaris nationibus egerit Ot-
to Episcopus sanctus, quia horum sibi conscius
magis fuit, & quomodo apud Principem in
Curia degerit, vel qua opportunitate in Curia
uenerit, & inde ad Pontificatus dignitatem,
homo Curialis & in Curia enutritus, aptius
explanauit. Thimon autem homo simplex,
velut Iacob habitans in tabernaculis cum Re-
becca matre sua; quæ domi solitus erat agere
Episcopus, & de foundationibus vel renoua-
tionibus cellarum & cœnobiorum cœnobita
clarius edicit. Iste quippe est Thimon, quem
aiunt, ipsius sancti Præsulis Ottonis mimulum
fuisse quinquennem; habuit quæ super eum oculos
bonos, eò quod de illustri esset parentela, & ab
ipsis

ipsis cunabulis ad monasterium translatus, & quod esset puer gratiosæ pulchritudinis, iucundus valde & mirabilis factis & dictis, omnes latificans. Ebbo verò presbyter & monachus Ebbo. cœnobij nostri, vitam Beati Viri Ottonis Episcopi, prout ex ore * Udalrici Sacerdotis sancti Aegidij edoctus fuerat, eleganti satis stylo descripsit. Herbordus autem Scholasticus vitam præfati Otton. in libello quodam dramatico carmine, vel etiam prosa, luculentissimè persudavit.

* Huius Udalrici existat mentio lib. 1. c. 31.

Herbordus, cuius fit mentio lib. 2. cap. 34. & cap. 1. lib. 4.

Unde consideranti mihi omnia, quæ de S. Præsule scripta reperi, in nullis maior tãti Præsulis auctoritas, quàm in epistolis ab ipso, aut ad ipsum directis, videtur esse. Ibi namq; aper-
tissimè inspicitur quanta veneratione primitus fuerit susceptus à Pontifice Romano Paschali secundo, qualiterq; eum ordinatum miserit, ne dum Clero Babenbergensi, verùm etiam cunctis Alemanis Episcopis; quanto etiam labore populum Pomeranorum ad fidem converterit: quantam gratiam à terra Principibus Henrico IV. Romanorum, & Bela Ungarorum

T 3 rum

rum regibus obtinuerit. Postremò & illud ibi
speculatur, quod etiam nobis peropus est, quo-
modo corporis sui locum Cœnobium, videlicet
Montem S. Michæelis Archangeli, possessio-
nibus & donis plurimis sublimauerit. Vnde,
quacumq; scripta huic operi conducentia de ip-
so inuenire potui, in unum colligere studui, &
nonnunquam nomen Auctoris expressi, spe-
rans aliquem æmulum, & tantæ auctoritatis
ignarum lectorem exinde posse edificari.

Diuisio operis
in quatuor li-
bros.

Quatuor autem libellos, Domino adiu-
uante, de vita sancti viri scribere gestio. In pri-
ori quidem narratur quis fuerit, aut qualiter
ad Episcopatus celsitudinem peruenerit, ac de-
inceps quæ in Episcopatu egerit, depingitur. In
altero verò, qualiter in Ecclesia sancta pro con-
uersione gentilium & paganorum in Pomer-
ania laborauerit, & quomodo eos Christiana
religioni initiauerit, explicatur. In tertio verò
de secunda eius profectioe ad Pomeranos post
apostasiam, qua à fide recesserunt, & de eius re-
ditu ad sedem suam, exprimitur. In ultimo ve-
rò quæ Dominus ante felicem decessum mira-
cula

cula diuinitus sit operatus, & de transitu ipsius ac miraculis factis post felicem ipsius exitum diligenter exponitur.

Quapropter Lectores, in quorum fortè manus hæc scripta venerint, peto, ne arrogantia, aut temeritati hoc adscribant, sed, Deo teste, sciant, me sola charitate urgente, dum vocem * pectori negare non possum, ob notitiam * pallori. posterorum, hæc humiliter pandere. Et certè, si quid erro, ad eos culpam depositum eo, à quibus ea legi auctoribus. Nam ego aduena sum huius cœnobij & peregrinus: quinq; compleui lustra, quo hæc scribere cœperam; tria autem quo eorum Curam suscepi agens; Dei & Fratrum meorum misericordia in consortium eorum adoptatus, consocius & comparticeps effectus consolationum & bonorum omnium, per eum huic cœnobio collatorum.

Huius ergone obliuisci potero, qui suas elemosynas nostras fecit, dum eas manibus nostris erogandas instituit? Num eius obliuisci potero, qui oculis nostris tot egregia & præclara sui monumenta, quoad vixerimus, cõtueda, ingessit?

ingessit? Omnes enim has Cœnobij maximas
& edificationes tam Monasterij, quàm omnium
offinarum eius, intus exteriusq; à fundamen-
tis vsq; ad arces tectorum, opera eius esse dici-
mus. Sic fontis venam plumbeis fistulis ab
horto suo deductam, quam labio plumbeo cer-
nitis emergentem, sicut constare poterant, censu
appreciauit aeternæ retributionis auidissimus
negotiator, ut omnia coram Deo sibi adscribe-
rentur. Unde sæpe dum mentio fit horum, stu-
por & admiratio oritur inter loquentes, quo-
modo videlicet Episcopus tam multis & va-
riis negotiis occupatus, tantam circa locum
nostrum promouendum sollicitudinem, tantam-
uè potuisset habere diligentiam? Nam ma-
ioribus nostris scribentibus percepimus, res Cœ-
nobij nostri, eius diligentia & prouisione, adeò
auctas fuisse, quas exiles ac tenues inuenit, &
pauperrimas suo tempore; centum monachis,
si rectores habeant industrios, sufficientes &
amplas satis esse, quæ olim viginti quatuor mo-
nachis tenues fuerunt & angustæ: licet iam, pec-
catis nostris merentibus, manibus perfidorum,
& incuria rectorum sint fermè distractæ.

Sed

Sed tamen mihi summè cauendum, (quia multum diligere scio eum, de quo loquor) ne ob eius dilectionem rem non verè auxisse videar. Itaq; summoperè cauendum, ne laude mortuorum viuis derogem. Multi enim ad iniurias uiuentium magnis & importunis laudibus benefacta efferunt mortuorum. Sed hos ego non laudatores veros, sed figuratiuos criminatores arguerim.

Proinde & vos, Patrem amantissimum, unicè dilectum peto atq; admoneo; ut presens opusculum intentione summa legatis, Deo supplicātes, ut per eius preces, à quo, vel per quem scriptum est, à prauis hominibus nos locumq; nostrū cum rebus creditis defendere dignetur. Et quia uestra dilectio id mihi iniunxit officij, ut coquam pulmentum filiis Prophetarum; in ^{4. Reg. 4.} quo si colocyntidas miscuero, superiecta, ut cōfido, farinula amaritudinem condiet Heliseus, & excessus insipientia obedientia bonitas condonabit. Valeto Patrum amantissime, religionis gemma, presidium & dulce decus meum Nestoris auo. Ex monte Paonis feliciter.

V

SEQVUNT

**SEQVNTVR TITV-
 LI CAPITVLORVM LIBRI PRI-
 MI DE VITA ET OPERIBVS SANCTISS:
 OTTONIS BABEBERGENSIS EPISCOPI.**

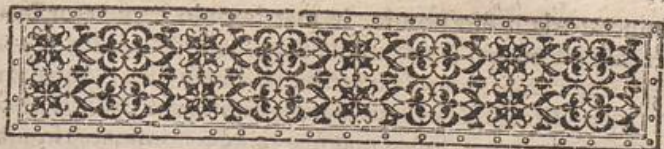
- CAP. I. De ortu, studiis, ac profectu pueri Ottonis.*
- II. *De initiis operum & constructione Hospitalis in ciuitate VVurtzeburgensi.*
- III. *Qualiter post obitum Iuditha sororis Imperatoris ad ipsius Curiam venerit.*
- IV. *De constructione Spirensis Ecclesia; & qualiter Imperator eidem operi S. Ottonem praefecerit.*
- V. *De Codice Psalterij vetusto per S. Ottonem renouato.*
- VI. *Quod illis diebus inuesturas Ecclesiarum Imperatores dare solebāt; & de insigniis ad Imperatorem illatis in obitu Ruperti Episcopi Babeburgensis.*
- VII. *De postulatione Cleri & populi ad S. Michaëlem pro idoneo rectore agentibus nunciis apud Imperatorem: & qua Imperatoris commendatione Otto eius Episcopus designatus sit.*
- VIII. *Qua honestate Imperator Ottonem Episcopum ad sedem suam direxerit, & quomodo susceptus sit?*
- IX. *De literis ad Apostolicum Paschalem pro sua causa directis.*
- X. *Qui inuestitus & consecratus sit per manus Domini Apostolici.*
- XI. *De literis ipsius Apostolici Ecclesia sua ipsum commendantis.*

XII. *De*

- XII. De literis ipsius Apostolici ad Ruthardum Archiepiscopum Moguntinum pro S. Ottonem directis.
- XIII. De literis ipsius Apostolici ad Clerum & populum Bambergensem Episcopum suum commendantis.
- XIV. De literis consolatoriis ipsius sancti Ottonis Clero & populo Babebergensi missis.
- XV. De generali colloquio Principum Ratispona habito & de reditu p[er] Ottonem ad sedem suam.
- XVI. De primitiis operum eius in Episcopio Herbipolensi & Babebergensi.
- XVII. De operibus eius in Episcopio Ratisponensi.
- XVIII. De operibus eius in Halberstatensi Episcopio.
- XIX. De operibus eius in Episcopatu Eistetensi.
- XX. De operibus eius in Pataviensi Episcopio.
- XXI. De operibus eius in Patriarchatu Aquileiensi.
- XXII. De quinq[ue] cellulis quas fecit in diuersis parochiis.
- XXIII. Quid intentionis habuerit vel quid rationis de his operibus interrogatus reddere solitus fuerit?
- XXIV. De confirmatione monasteriorum suorum per scripta Romani Pontificis Callisti.
- XXV. De confirmatione ordinis in monasteriis.
- XXVI. De readificatione Cathedralis Ecclesie post incendiū.
- XXVII. De structuris in monte S. Michaelis, & Capellis per eundem factis.
- XXVIII. De hospitali domo & capella S. Aegidij in pede montis fundatis.
- XXIX. De Wolframmo Abbate per S. Ottonem instituto.
- XXX. De literis cohortatoriis Abbatibus Monasteriorum per eundem fundatis missis.
- XXXI. De causa antiqui monasterij dissoluendi, & noui maiori ambitu reparandi, & de dedicatione monasterij.

- XXXII. Quam honorificè S. Otto mundo ac regibus mundi reddiderit ea, qua illorum sunt.
- XXXIII. Quod stipendia Episcopalis mensa nusquam in aliquo minueris.
- XXXIV. De privilegio Callisti Papa sancientis, nulli mortali licere religiosa opera eius vel instituta casare.
- XXXV. Quomodo auxerit rem familiarè Episcopj in temporalibus?
- XXXVI. Quanta diligentia & parsimonia res Ecclesia seruaueris.
- XXXVII. De ipsius parsimonia & frugalitate.
- XXXIX. De consuetudine corporalis disciplina.
- XXXIX. De flagello infirmitatis eius, & quid inde boni prouenerit?
- XL. De fame & sterilitate annorum, & in his de ipsius operibus.
- XLI. De muliere mortua, quam ad cœmeterium ipse humeris suis portauit.
- XLII. De propensioribus postea eius elemosynis.
- XLIII. De cooperimento valde pretioso, quod super leprosum poni iussit.
- XLIV. De fabro & terribilibus eius sagittis.
- XLV. De furto equorum & negotio institoris.
- XLVI. De rege Vngarico, & auro, quod ei misit.
- XLVII. De filia regis Vngarici.
- XLVIII. De singulari clementia S. Ottonis ad Monachos S. Michaelis.

LIBER PRIMVS,

DE VITA ET
OPERIBVS BEATIS-
SIMI OTTONIS BABENBERGEN-
SIS EPISCOPI, ET CONFESSORIS CHRI-
STI, AC POMERANICÆ GENTIS
Apostoli.

*De ortu, studiis ac profectu Otto-
nis pueri.*

CAPVT PRIMVM.

SITVR exprovincia Alemanorum beatissimus Ebbo.
Otto generosa stirpe & parentibus secundum
carnem liberis, ex Sueuia duxit originem: (Nam
summis Principibus sanguine pares erant, sed o-
pibus impares;) patre Ottone, & matre Adelheida nuncupa-
ta: qui ambo simplicitati ac mansuetudini operam dantes, Ortus & fa-
milia S. Otto-
nis.
nulli violentiam aut oppressionem inferebant: quin imò piis
operibus & eleemosynis vacantes Dei nutu ad consolationē Vide Vita ma-
ditam à Doct.
Canisio, lib. II.
cap. II.
Ecclesiæ elegantem hunc filium gignere meruerunt. Qui de-
cursa teneriori infantia literis imbutus, vt primùm annos in-
telligibiles attigit, mirum in modum spiritu sapientiæ & in-
tellectus abundare cœpit: sed & morum grauitate, & modesti
habitus nitore cunctis acceptus & honorabilis erat.

Accidit fortè illis diebus, vt germana soror Henrici IV.

V 2 Impe-

Venit in Poloniam.

Imperatoris Iudita nomine in matrimonio iungeretur Boleslao Polonorum Duci, cui ille tanquam fidelissimus adherens Capellanus, Poloniam venit: ibique in breui loquelam gentis addiscens, & praefatae matronae obsequio deditus prudenter se agebat; donec magnus valde & nominatus in illa regione factus est. Sed & nobiles quique & potentes illius terrae, certatim ei filios suos ad erudiendum offerebant. Sicque, Deo cuncta eius opera dirigente, non mediocriter diues esse cepit in possessione auri & argenti. Non enim in ludicris & vanis mundi illecebris opes sapientia & fidelitate sua congregatas expendebat: sed, ut vir prudens & sensatus rem suam seruare nouerat. Domina etiam Iudita, cui familiare contubernium praestabat, frequenter per eum munera varia & magnifica germano suo Imperatori dirigebat; utpote quae nullum fide & moribus inter obsequentes sibi praestantiorum habebat. Cuius legationis officium tanta auctoritate & circumspetione perfoluebat, ut per hoc ipsi etiam rerum Domino mirabilis videretur.

De initiis operum, & hospitali pauperum per beatum Ottonem in ciuitate VVurtzburghensi constructo.

CAPVT SECVNDVM.

Ellen

AEpius autem transitum faciens per VVurtzburghense cenobium, a religioso eiusdem loci Abbate Henrico nomine, ut vir grauioris personae reuerenter suscipiebatur, debitoque humanitatis officio benignè tractabatur. Cuius benevolentiae vir sagacis animi non immemor, audiensque illic magnam vitualium rerum esse penuriam; ut totis misericordiae & charitatis visceribus affluebat, inopiae eorum condoluit. Et quia *charitas operatur magna, si est; si vero operari renuit, charitas non est: ex opibus a Deo sibi concessis, Hospitale ad receptionem peregrino-*

S. Greg.
Herbipoli Hospitali domum
aestruit.

reginorum illic construxit; hocque primum suæ deuotionis manus de thesauro bonæ voluntatis Christo obtulit. Sic bona arbor fructum plurimum germinatura in florem erupit, & quasi primitias agri sui ad altare veri sacerdotis detulit, vt cētuplum in hoc seculo, & futuro vitam æternam reciperet. *Bo. Matth. 19.* num planè initium, quod finis est optimus subsequutus.

*Qualiter S. Otto post obitum Iudithæ sororis
Henrici IV. Ratisbonam demum ad
Curiam Imperatoris uenerit.*

CAPVT TERTIVM.

D Ost obitum ergo venerabilis Domine Iudithæ, ad *Ebbe.*
Teutonicas reuersus regiones, Ratisbonam adiit; *Redit in Ger-*
ubi Canonicis in seruitio Christi adhærens reue- *maniam.*
rendi habitus modestia ac probabilis vitæ disci-
plina cunctis amori & exemplo fuit. Illo tempore Abbatissa
de * inferiori monasterio magnæ opinionis, utpote neptis * *Fiderindus*
Henrici Imperatoris, & Virtutum operatrix habebatur; quæ *stet.*
cernens personæ & morum eius elegantiam, audiensque ma-
gni consilij virum, sine mora eum aduocans, vt alterum Io-
seph rerum suarum totiusque domus dispensatorem consti-
tuit: at ille solita grauitate & industria fidei grauitate guber-
nabat omnia.

Interea Henricus Imperator quoddam de Principalibus *Vide Sitam en-*
festis Ratisbonæ celebraturus, ad neptem suam Abbatissam *dit. à Canis.*
diuertit: in cuius obsequio videns tantæ auctoritatis & reue- *lib. 1. cap. 2.*
rentiæ virum, mirari ac delectari cœpit sagacitate animi eius;
conuersusque ad cognatam, ait; Opportunum est, soror, cun-
ctis in hoc festo amicis suis solatiantibus, & te mihi aliquod
charitatis obsequium ob consanguinitatis vinculum impen- *Imp. Henricus*
dere. Qua humiliter respondente; iube quod vis, Domine, mi *perit ab Abba-*
Rex, non enim fas est, vt auertam faciem tuam. Imperator *issa S. Othe-*
subiunxit. Nihil aliud peto, nisi Capellanum tuum, Domi- *nem.*

num

num Othonem, spiritu sapientiae plenum. Talem enim virum Respublica nostra habet necessarium. Quo audito, Abbatissae, licet fidelissimi sui auricularij ægrè ferret abscissum, Imperatoriae tamen maiestati contraire nõ potuit. Et aduocans eum, debitasq; ministerij sui gratias exsoluens, non sine lacrymæ pium amorem testantibus, Principi assignauit.

S. Otho adsciscitur in Aulam Imp.

** Aulam.*

Assumptus itaque, Dei nutu, in * *curtem* regiam vir totius industriæ & religionis, ita sibi prudentissimum Imperatorem nobilitate morum & fidei pietate deuinxit, vt eum quasi vnicum amplectens filium * *Secretarium* intimum & custodem capitis sui poneret cunctis diebus. Nam & Cancellarium eum fecit, & quæcunque preciosa, vel cariora in Palatio habuit, eius fidei commisit. Hoc modo seruus Dei Vdalricus pium Othonem in *Curtem* regiam accepisse ferebatur. Alij verò dicunt, eum liberalibus imbutum disciplinis primò ad Abbatem VVurtzburgensis Cœnobij Henricum venisse, & post modicum, eundem Henricum, Dei nutu, in Polonia Archiepiscopatus apicem conscendisse, cui ipsum fidelissimo adhæsisse famularu testantur, & mirabili strenuitate ac sapientia in breui per totam regionem diuulgatum tam ab Archiepiscopo, quàm à venerabili Iudita imperiali aula assignatum.

** Secretarium.*

Fit Cancellarius.

De constructione Spirensis Ecclesie; & qualiter Imperator eidem operi S. Othonem praefecerit.

CAPVT QVARTVM.

*Ebbo.
Henr. Imp. adificat Spirensam
Ecclesiam.*

O tempore gloriosissimus Imperator Henricus magnum illud, & admirabile Spirensis Ecclesie ædificium ob venerationem perpetuæ Virginis **MARIÆ**, cuius specialis alumnus fuit, regali magnificentia exstruebat. Sed Magistri operis fraudulenter, & sine timore Dei agentes, magnam pecuniæ quantitatem suis vñibus

uibus infumebant; ita ut frequenter ad opus tam mirificum pecunia ipsa deficeret. Vnde his angustiis, non mediocri dolore permotus, ex consultis accito familiari auriculario suo *S. Orho adificio proficitur.* Orhone, ei totius Operis magisterium commisit, utpote cuius sapientia cunctis probata, etiam ad maiora quæque & ardua dispensanda esset idonea.

Qui sagaciter & prouidè commisso operi intendens: (sciebat enim iuxta Apostolicum mandatum Dominis carnalibus sic quasi Deo seruiendum) frequenter ad Curtem regiam regressus, pecuniam, quæ supererat statuto operi fideliter resignabat. Insuper ad indicium ingeniosæ diligentiae suæ æquam fenestrarum Ecclesiæ mēsuram prudenter à se dispositam Imperatori considerandam offerebat. Pro qua syncerissimæ fidei constantia non solum Regi, sed & cunctis Optimatibus ita se acceptum reddidit, ut Deo gratias agerēt, quod ad eius notitiam peruenissent. Siquidem interiorem animi eius solertiam, exterioris quoque hominis habitus præferebat, ita ut prudentes quique ex ipso eius schemate, quid in eo futurum esset, sagaciter intelligerent. Nam, ut de multis vnum exempli causa annectam.

Fidelitas S. Orthonis in hoc munere obsequando.

Quidam paterfamilias de Spirensi ciuitate, Anselmus nomine, non tam diuitiis quàm religione & prudentia insignis, eundem Christi seruum adhuc in tenuitate positum, antequam in Curtem regiam accessisset, hospitio recepit. Moxque reuerendi habitus eius venustate delectatus, & in faciem curiosius intendens, gratiam ipsi calitùs superuenturam sagaci animo præuidit: idque suis omnibus certissima attestatone prænuncians, ut in cunctis ei, tanquam sibi metipso obsequerentur, mandauit.

Quidam Spirensis prædicit S. Orthoni Episcopatum.

Deinde, secretius eum conueniens, & vnicum filium suum Richardum nomine, per manum ei tradens, ait: Video, Domine, quia, largiente Deo, magnus in futuro apud Deum & homines eritis. Re vera enim faciet vobis Deus *nomen grande iuxta nomen magnorum qui sunt in terra.* Vnde peto, ut cum verba mea impleta fuerint, memor obsequij mei, fidem & misericordiam cum filio meo Richardo faciatis, & paternæ consolationis

2. Reg. 7.

X lationis

Psalms. 102.

Ecclesiast. 29.

lationis manum ab eo non subtrahatis. Cui ille subridens; Et quis ego, inquit, vel quid ego? aut quid magni in me esse poterit? Si tamen excelsus Dominus, qui humilia respicit, & alta à longè cognoscit, exiguitatem meam promouere dignatus fuerit, absit à me peccatum hoc in Domino, vt benignitas & humanitas mihi à vobis impensa obliuioni tradatur. Scriptum quippe est; Eleemofyna viri quasi sacculus cum ipso & gratiam hominis quasi pupillam conseruabit. Decet igitur, vt & ego gratiam & misericordiam, quam hic inueni, domui huic conseruem; quod & postea deuotus impleuit, quia, factus Episcopus eundem Richardum familiarem sibi vernulam assumpsit, & specialis amoris priuilegio fouere non desit.

* Sic legend. &
verinendum.
Vide Notas.

De Codice * Spalterij vetustoper S. Ottonem renouato.

CAPVT QVINTVM.

Ebbe.

Ed vt ad id redeam, vnde digressus sum, Imperator Henricus, fide & prudentia pij Ottonis cognita, secretius eum compellans, an Spalterium corde tenus spallere posset, inquisiuit. Quo respondente; etiam: gauisus Imperator, eum sibi assidere præcepit, & remotis aliis, Spalmodie cum eo vacabat, quoties à negotiis expeditus esse poterat: erat enim Imperator literis vsq; adeò imbutus, vt chartas, à quibuslibet sibi directas, per semetipsum legere & intelligere præualeret. Codex autem in quo Spalmos decatabat manuali frequentia rugosus, & admodum obfuscatus erat. Quod pius Otto cernens, absente Imperatore, vetusto codicem inuolucro despoliauit, & nouam mercatus pellem, eum que decenter cooperiens, loco suo reposuit. Veniens ergò postmodum Imperator, & quod factum erat nesciens, Spalterium à Cubiculariis requirebat. Turbantibus autem se ad quærendum Cubiculariis, dum præ oculis omnium iacens veteribus tessellis Codex exutus; & nouis decoratus indu-

induuis nescitur, fit huc illucque discursus, nec quidquam reperitur.

Tandem Imperator diuino commonitus instinctu; Vocate, inquit, Ottonem meum, & ab eo sciscitami. Quo coram posito, Imperator ab eo *Spalterium* exquirebat. At ille concitus librum coram Imperatore iacentem eleuans; ecce, ait, præ oculis omnium hic fuit, vbi & semper reponebatur. Obstupescit Imperator; & quis ait, tam nitido hunc innovauit operimento? At ille ait; Ego Domine. Quo audito Imperator, collum eius blandis stringens amplexibus, & in oscula prouens; Viuit Dominus, inquit; sicut tu inter cætera diligentia monumenta, *Spalterium* meum vetusto exutum tegmine, nouo illustrasti operimento; sic & ego te paupertatis tunica spoliatum, noui honoris culmine sublimabo. Et exinde querebat opportunitatem, quomodo eum promouere, & Pontificali infula redimire posset. Nec multo post, annulus cum virga pastorali * Præmensis Episcopi ad curtem regiam * *Bremensis*, perlata est.

*Quod illis diebus inuestituras Ecclesiarum
Imperatores dare solebant, & de insigni-
bus ad Imperatorem illatis in obitu
Ruperti Episcopi Babe-
bergenfis.*

CAPVT SEXTVM.

Hoc siquidem tempore Ecclesia liberam electionem non habebat, sicut postea sub Henrico V. mediante piæ memoriæ Callisto Papa actum est; sed, cum quilibet Antistes viam vniuersæ carnis ingressus fuisset, mox capitanei ciuitatis illius, annulum & virgam pastorem ad Palatium trans mittebant; sicque regia auctoritas, communicato cum Aulicis consilio, orbatæ plebi

*Ebbæ.
De abusu isto
multa Baro-
nius Tom. II. &
Tom. 12. & ego
in Apologia
Baroniæ.*

* *Bremensi.*

idoneum constituebat Præsulem. Itaque, cum, ut diximus, virga Pastoralis & annulus Episcopi * Præmensis Imperatori offerretur: mox ille accersito vnicè dilecto sibi Ottone, munera hæc ei conseruanda tradidit.

Rupertus Episcopus Bamberg. moritur.
* *Aulam.*

* *Cancellariū.*

Post paucos verò dies, rursus annulus & virga Pastoralis Ruperti Babebergensis Episcopi Domino Imperatori transmissa est. Quo audito, multi nobiles & tam scientia quàm diuitiis insignes ad * Curtem regiam confluēbant, qui Episcopatum Babebergensem non mediocri precio sibi compararentabant. Imperator verò gaudens, quod occasionem honorandi intimum * *secretalem* suum Ottone, ut voluerat, inuenisset, cunctos, qui pro eodem Episcopatu adipiscendo satagebant, arguta responsionum ambiguitate suspensos reddidit. Accidit itaque ut procedens crepusculo diei eiusdem ex aula regia, & parumper in limine subsistens, audiret puerulos quosdam naturali callentes ingenio, talia inuicem musitare: Non benè agit Imperator, qui nobilem illum Babebergensem Episcopatum precio venundare disponit: cur non potius fidei suo Domino Ottoni hunc assignat; in quo est aspectus angelicus, reuerendus habitus, mores religiosi, facundia singularis, prudentia & magnanimitas admirabilis. Hunc omni pietate & industria conspicuum decet esse Pastorem populorum.

* *Notes Othonis.** *Psalm. 8.*

Audiens hæc Imperator, hilaris effectus est, recordatusq; Propheticum octauæ Psalmi versum; *Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem;* Deo gratias agebat, quod voluntatem suam, hoc testimonio confirmari cernebat. Nec mirum; quod infantilis ætas tali eum præconio efferebat. Illo enim tempore, sicut & postea, tantæ benignitatis, tantæque affectionis ergà omnes erat, ut nemo cohabitantium ei inueniretur, qui nõ hunc ex corde diligeret, & verum Dei seruum acclamaret; sed & modestia habitus, & perspicua religionis auctoritas sic in eo eminebat, ut nullus, eo præsentē, quippiam indecens, aut risui aptum Verbo seu facto prætereundere auderet; sed, cum regiam Curtem intrabat, mox omnes prioris lasciuix intentionem magnæ grauitatis manu tergebant. Imperator verò legatos

gatos honorabiles Clero & populo Babebergensi dirigit. Pastorem se eis idoneum & electum ex millibus prauidisse nuntiat; atque vt Capitanei ciuitatis Moguntiam ad natale Dominicum sibi occurrant, paterna dulcedine mandat. Exhilarantur hoc nuncio Babebergenses, & confestim Egilbertus Præpositus, Adelbertus quoque Decanus, cum Eberhardo, piæ memoriæ, tunc sancti Iacobi, postmodum verò Maioris Ecclesiæ Præposito, assumptis natu maioribus, & quibusque illustrioribus personis, Imperatori Moguntiam, tempore conditio, occurrerunt.

Legati Bambergensium ad Imp. pro nouo Episcopo.

De postulatione Cleri & populi ad S. Michaelem pro idoneo rectore, agentibus nunciis, apud Imperatorem; & qua Imperatoris commendatione Otto eis Episcopus designatus sit.

CAPVT SEPTIMVM.

Enterim verò Clerus & populus Babebergensis diu iam Episcopali benedictione priuatus, nullo modo à precibus cessabat, sed vnanimi deuotione congregatus in Dominica proxima natali Dominico solenni processione cum reliquijs sanctorum Montem B. Michaëlis Archangeli ascendunt, ibique Missarum celebritatem summa compunctionis dulcedine agentes, diuinam exorabant clementiam, vt per summum sedis suæ ministrum, qui semper in adiutoriū populo Dei occurrit, eis propitiatus acceptabile sibi largiri dignaretur Antistitem. Quorum preces & vota, quomodo secretissimas Dei penetrauerint aures, hodieque & vsque in consummationem seculi, patenter datur intelligi, quia talem huic Ecclesiæ prædestinauit Præsulem, qui omnes Prædecessores suos, meritorum Prærogatiua longè antecessit; cuius memoria in omni ore quasi mel in-

Ebbo. Vide Vit. am. 13. Canisio edit. am. lib. 1. cap. 3. Supplicationes Bamberg. pro adeptione montis Præsulis.

Ecclesiast. 49. dulcabi-

dulcabitur, & vt musica in conuiuio vini. Diuinitus enim re vera in hunc locum est directus, quem pane collapsum mirifice Deo cooperante, reparauit, & cultu interiori & exteriori tam nobiliter augmentauit, vt quousque mundus iste voluitur, eius laudabile meritum, semper accipiat incrementum.

Venientibus itaque Capitaneis Ecclesie Babebergenfis, Imperator eos cum honorifico gaudio suscepit, & accitis coram Principibus, ait; quantum profectui & honori Ecclesia Babebergenfis congratuler, hinc aduertite, quod cum tot magna & alti sanguinis personae Episcopatum hunc a me precio comparare tentarent, ego illum potius, qui fide, moribus, sapientia & religione cunctis praestat, vobis eligere malui; & aduocans pium Ottonem, annulum & virgam pastoralementem Praemensis Episcopi ab eo repetiit. Illo, sine mora resignante haec Imperator ait; Ex multo iam tempore, fidelem te mihi, & pra omnibus vtilem approbaui: tempus est, vt & ego fidei tuae digna munificentiae meae largitate respondeam: * accipe nobilem Ecclesie Babebergenfis Praesulatum, quem multi quidem pecuniis & muneribus sibi comparare satagunt, sed ego, spreto omnibus illis, te solum hoc Pontificali culmine statui illustrare.

* *Bremenfis.*
Otto designatur Bamberg. Episcopus.
* factum hoc Anno Christi 1102.

Otto oblatum honorem deprecatur.

Sed frustra.

Gaudium populi in eius electione.

Imperator commendat Bambergensibus Ottonem.

Mox pius Otto cadens in faciem, & cum lacrymis, se tanto apice indignum esse protestans, iussu Caesaris ab Optimatibus erigitur, annulo & virga pastoralis, quamuis plurimum renitens, inuestitur, & quantum se indignum fatebatur, tantum dignior a cunctis asserebatur, mirumque in modum vniuersa, quae aderat, multitudo in electione acclamabat; vna omnium voluntas, eadem vota, eademque sententia, Ottonem Episcopatu esse dignissimum, felicem fore tali Ecclesiam sacerdote. Quid multa? non aliud pium Ottonem facere licuit, nisi quod Imperator & populus, Domino volente, constituit.

Itaque Imperator Clero & populo affectuosa cum sedulitate eum commendans: Ecce, ait, electus & Deo dignus Pontifex; hunc vt viscera mea desideranter suscipite; scientes, eum omni diuina & humana scientia probabiliter instructum. Nam, vt verum fatear, ex quo regni solium, Deo largiente, conscendi, in

di, in comitatu nostro, vel in Capella nostra non memini me virum honestate, prudētia, & omni virtutum genere præstantiorem vidisse.

Encomia Othonis.

Ad hæc Beringerus Comes de Sultzbach, cui cum bonis læua semper voluntas fuit, submurmurans; Domine, ait, nescimus quis, vel vnde sit, quem nobis Pastorem assignasti. Cui Imperator, si vnde sit, ait, quæris? Babeberg mater eius, ego autem pater ipsius sum. Et, viuit Dominus, qui nocuerit eum, tanget pupillam oculi mei: quiue eum deponere tentauerit, me quoque regni folio priuabit. Hunc diuino credens electum iudicio, vobis Pontificem dignum offero. Nam qualis est, quantāue in eo gratia redundet, euidentius adhuc experimentum capietis. His dictis cuncti, elata in altum voce, laudem Deo canebant, Clerus & populus prospera ei diuinitus imprecando affectuosius vocibus concrepabant.

*Obmurmurac
Comes de
Sultzbach.
Imp. defendit
Othonem.*

Qua honestate Imperator Othonem Episcopum ad sedem suam direxerit, & quomodo susceptus sit.

CAPVT OCTAVVM.

Imperator autē secretius eum de necessariis quibusque paterna informans diligentia, aliquandiu in Palatio detinuit, donisque optimis cumulatum, Ecclesie Babebergensi honorificè destinavit. At pius Otto chari Cæsaris vitam charissimo Iesu multum commendans, iter cum suis aggressus est. Cumque egresso itinere ad villam Ampherbach dictam venisset, occurrerunt ei eminentiores quique & honorati Babebergensium, & magno exultationis concentu Patrem desideratissimum exipientes, debita sedulitate obsequij in vicem sese præuenire certabant. Ipse autem paululum ex eadem villa progressus, cum ciuitati Babebergensi appropinquaret, ad demonstranda verè humilitatis & inuictę magnanimitatis exempla, equo, cui

*Ebbo.
Vide vitam e-
dit. à Canis.
lib. 1. cap. 4.*

Otho Bambergam tendit.

*Occurrunt
Othoni Bambergenses.*

*Bambergam
pedes eius nudip
pes intrat.*

cui infederat sese excutens, & calceamentum soluens, nudipes intrat urbem. Erat autem tunc hiems niuosa, & glaciali frigore asperissima, & ille beatus, igne diuini amoris calens, in intimis virili constantia tolerabat horrorem tanti algoris, ita ut per longissimos viae tractus nudipes ambulans cunctis per hoc admirationi esset, atque stupori.

Igitur in Purificatione sanctæ Dei genetricis Mariæ, pio Ottone cathedram suam inuisente, Clerus & populus Babebergensis vnanimi deuotione adunatus ante portam ciuitatis occurrit, & solenni apparatu cantuque dulcissimo, ut competebar, in domum Domini nouum Pastorem deducendum cum lacrymis, spirituali gaudio plenis, Deo gratias agebant. Cumque post debitam deuotæ susceptionis & salutationis iucunditatē domum Episcopalem adisset, pedes eius nimio gelu diriguerant, ita ut sanguis guttatim procurrens, tepida eos aqua confoueri vrgeret: vnde & postmodum sæpius vehementissimo podagræ dolore cruciabatur: sed inerat ei admiranda fortitudo patientiæ & robur mentis, tantæque vis amoris Christi, ut pro hoc à Dei opere nullatenus cessaret.

Proverb. 20.

Differt consecrationem suam.

** De Ruthardo, lege Serarum lib. 5. Rerū Mogunt. ad annu 1088. C. 109.*

Sciens autem veridicum illud prouerbium; *Hæditas*, ad quam festinatur in principio, in nouissimo benedictione carebit: consecrationis suæ gratiam longo tempore, id est, per triennium distulit, ut postmodum suscepti Præsulatus curam tanto perfectiori interiorum & exteriorū scientiā administraret, quanto ad hanc instructior ex tempore veniret. Augebat quoque dilationis huius causam schismatis, quod tunc in regno erat, dolenda satis confusio: quia * Ruthardus venerabilis Moguntinus Archiepiscopus, quasi rebellis Imperatori, & per hoc cathedra suā depulsus, in Turingia per octo annos iam morabatur. Plurimi quoque Episcoporum in Teutonicis partibus, officij sacerdotalis suspensione mulctati fuerant: vnde, pius Otto ordinationis suæ gratiam à beatissimæ memoriæ Paschali Papa consequi desiderabat, sciens quantæ affectionis privilegio, Babebergensis Ecclesia à fundatore suo beato Henrico Imperatore, primitus Romanæ sedi, quasi vnica

vnica filia matri, esset obligata. Pro hoc ergò literas huiusce-
modi per fideles & honorabiles nuncios misit Apostolico.

*De literis ad Apostolicum pro sua causa
directis.*

CAPVT NONVM.

Domno Apostolico Paschali prærogatiua
meritorum & sanctitate morum, Ro-
manæ sedis apice condignè sublimato,
Otto Dei gratia Babebergensis electus,
cum omni deuotione orationes prom-
ptissimas & seruitiũ tam voluntarium,
quàm debitum.

*Insignis episto-
la S. Orthonis
ad Paschalem
Pontif. & est
copiosior, quam
illa, quæ existat
in Vita edit.
Canisiana lib.
I. c. 5.*

*V*IA tandem, Domino miserante, & Ecclesie
sue nauem moderante, post nubilas errorum tem-
pestates, serena lux veritatis Occidentali reful-
sit Ecclesie, ante omnia & super omnia desidera-
mus scire sanctitatem tuam, in omnibus nos paruisse, uti de-
cuit, legato tuo, Episcopo videlicet * Constantiensi, & sum-
ma deuotione cuncta, quæ per ipsum edocti sumus, partim exe-
cutos fuisse, partim, si vita detur, exsequi paratos. Quamob-
rem vestigiis pedum tuorum aduoluti, obnixè flagitamus, ut
paternitatis tua seruum patienter audias. Siquidem mundo
iam in maligno posito, * cui vix cuiquam creditur homini
aut loco, non parua nos torquent angustia pro ordinationis no-
stra assécutione. Proinde dubius & anxius & fluctibus cu-
rarum naufrago simillimus, cum Principe Apostolorum, cuius

* Gebhardo.

* cum.

*S. Orho scrupu-
lis angitur ob-
acceptum an-
nulum & ba-
culum ab Im-
peratore.*

Y

vicem

peratore.

vicem tenes, ad te clamo; Domine, salua me: & ut paucis summam nostra cause concludamus, in hac hora & potestate subiect se totū tenebrarum, te solum respiciunt oculi nostri, tibi debitam ser-
Summo Pontifici. uare obedientiam, parati sumus, tecum aut consistere, aut pro te in carcerem ire decreuimus. Auctoritati ergo tua tota mente desideramus inniti, tu nobis manum porrige, quod nobis uelis facere, iube. Si mandas, ut ad te veniamus, opes nostra, licet rapina & igne sint attrita, tamen desiderio te uidentis, & consecrationis gratiam consequendi, cum debita seruitutis nostra benedictione tua maiestatis presentabimus aspectibus.

Dignentur ergo viscera pietatis tua super hoc negotio aliquo nos rescripto certum reddere, quo & iter tutius ad te ueniendi nobis pramonstretur, & benedictionem, quam deuoti efflagitamus, à te percepturos esse significetur. Quam nimirum propterea à tua sanctitatis manu tantepere expetimus: quia Metropolitanus noster, etsi per te habeat consecrationis gratiam, tamen, quod sine lacrymis fateri nequimus, magnam cooperatorum spiritualis doni patitur iniuriam.

Quomodo inuestitus & consecratus sit per manus Domini Apostolici.

CAPVT X.

Ebbo.

Vide Vitam o-
dit. à Caniso
lib. 1. cap. 7.

Factum hoc
Anno 1103.

S. Otho voca-
tus Romam.

His ergo literis ab Apostolico reuerenter acceptis & relectis, idem summus Pontifex Paschalis gaudio repletus, (erat enim totus charitate diffusus, omnique affabilitate iucundus) pium Othonem paterna dulcedine ad sedem Apostolicam euocauit, qui pro hoc immodicas Deo gratiarum actiones exsoluens, ut mandatum acceperat, cum suis impigre limina Apostolorum adiit. Cumque hilari satis reuerentiâ, ab Apostolico susceptus fuisset,

fuiſſet, iuxta quod ſcriptum eſt; *iuſtus in principio ſermonis accuſator eſt ſuis*; genibus Domini Papæ aduolutus, curam paſtoralem humiliter ei reſignauit, ſe indignum, & nullatenus tanto oneri aptum eſſe, lacrymoſis ſingultibus vociferans. Verebatur enim aliquantulæ Simonicæ hereſeos ymbra ſe reſperſum: quia, tanto tempore in Curte regia * fidelibus miniſterio deſudauerat, ne fortè Imperator pro mercede eiufdem, ſeruitij Pontificatus eum in ſula ſublimaret; ideoque non ſine animæ periculo, huius ſacerdotij dignitate fungeretur. Unde maluit temporanei honoris ſubire diſpendium, quàm ſuperuarii arbitri oculos offendere, animaque ſuæ pati detrimentum. Cumque abdicatâ paſtorali curâ è conſpectu Apoſtoli gaudens pro huiusmodi libertate abſceſſiſſet; conuerſus ad Dominum; Expeditius, inquit, tibi Domine ſeruiturus ſum; quia tanto me onere liberaſti.

Sed non diu hac ei libertate frui licuit. Papa enim diuino tactus ſpiritu, ſequenti die ad reuocandum Dei virum legatos dirigit: cum iam ille ad locum *ſudra* dictum veniſſet, ei quoque onus Eccleſiaſtici regiminis, quod pridie abiecerat, licet plurimum renitenti, ex auctoritate S. Petri impoſuit, & iterum iterumque renitentem dulcibus & verè paternis animauit promiſſionibus, ſe ei fauorem, & fideliffimum contra omnes mundi impetus deſenſorem ſpondens.

Deinde in vigilia Pentecoſtes xenia ei per honorabilem tranſmiſit Apocriſarium, cui & hoc in mandatis tradidit, dic Epifcopo, vt præparet ſe ad accipiendum Spiritum ſanctum, ficque in die ſancta Pentecoſtes, quæ erat tertio Idus Maij, ſcilicet in natalitio S. Gangulfi Martyris, Deo dignum Antiftitem, propriis, tanquam B. Petri manibus, ſolenniter conſecrauit in Anagnia ciuitate, quæ Romaniam diuidit & Apuliam; & priuilegio Crucis ac pallij tam eum, quàm omnes ſucceſſores eius in perpetuum honorandos eſſe cenſuit, idque ſcriptis talibus confirmauit.

T 2

De

De literis ipsius Apostolici Ecclesie sue
ipsum commendantis.

CAPVT XI.

Pontifex com-
mendat Otho-
nem Bamber-
gensibus.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei,
venerabili fratri Ottoni Babebergenfi E-
piscopo salutem & Apostolicam bene-
dictionem.

1. Cor. 13.

Charitatis proprium est bonum, congaudere pro-
fectibus aliorum; charitas enim non quarit
quæ sua sunt. Unde & Apostolus, tunc ait; Vi-
uimus, si vos statis in Domino. Et iterum;

1. Thess. 2.

quæ est enim nostra spes, aut gaudium, aut corona glo-
riæ? nonne vos, ante Dominum nostrum Iesum Chri-
stum? Hoc igitur charitatis debito prouocamur, & Aposto-
lica sedis auctoritate compellimur hoc nomine debitum fratri-
bus exhibere, & S. Romana Ecclesie dignitatem pro suo cuiq;
modo ceteris Ecclesiis impartiri. Idcirco venerabilis frater,

Pallium conce-
ditur S. Othoni.

Vbi & quando
seruandum.

Otto Babebergenfis Episcopo, dilectioni tuae pallium ad sacra
Missarum solennia celebranda concedimus; quo nimirum
fraternitas tua intra Ecclesiam tantum uti nouerit, illis so-
lennibus diebus, quos præsens descriptio continet; videlicet, die
sancto Resurrectionis Dominica & Pentecostes, item Natiui-
tatis Domini nostri Iesu Christi, & in natalitio SS. Apostolo-
rum Petri & Pauli, in solennitate S. Dionysii Martyris, anni-
uersario etiam tua consecrationis die, & dedicationibus Ec-
clesiarum: cuius nimirum pallij volumus te gratiam per om-
nia vindicare. Huius siquidem indumenti honor humili-
tas atq; iustitia est.

Tota

Tota ergo mente fraternitas tua se exhibere festinet in prosperis humilem, & in aduersis, si quando eueniunt, cum in sua erectam, amicam bonis, peruersis contrariam, nullius unquam faciem contra veritatem suscipiens, nullius unquam faciem pro veritate loquentem premens, misericordia operibus iuxta veritatem substantia insistens, & tamen insistere etiam super veritatem cupiens, infirmis compatiens, benè valentibus congaudens, aliena propria deputans, de alienis gaudiis, tanquam de propriis, exultans, in corrigendis vitiis piè sauiens, in fouendis virtutibus auditorum animum demulcēs, in ira iudicium sine ira tenens, in tranquillitate autem seueritatis iusta censuram non deserens.

Hac est ergo frater, Frater charissime, pallij accepti dignitas, quam si sollicitè seruaueris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Ad hac etiam Crucis vexillum intra Ba-
Quid significet
pallium. Vide
cap. 17. Sita &
Henrici, Sibi
Bullam Leonis
IX. de concef-
sione Pallij in-
uenies.
Vide etiam lib.
1. cap. 10. Sita &
An. à Camf.
Crucis prae-
ferenda potestas.

bebergensis Ecclesia Parochiam ante faciem tuam portari cōcedimus, salua videlicet Moguntia Metropolis reuerentiā, ut speciali Romana Ecclesia dignitate praeeditus, specialiter eius studeas obedientiae ac seruitiis insudare. Fraternitatem tuam superna dignatio per tempora longa conseruet incolumem, Amen. Scriptum per manum Ioannis Scriniarij Regionarij ac Notarij sacri Palatii.

Sed & reuerendo Praesuli Ruthardo Metropolitano idem Apostolicus literas commendatitias pro dilecto Patre Ottone misit in hunc se modum continentes.

De literis ipsius Apostolici ad Ruthardum
 Archiepiscopum Moguntinum pro
 S. Ottone directis.

CAPVT XII.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei
 Ruthardo, Moguntino Archiepiscopo,
 salutem & Apostolicā benedictionem.

*Pontifex com-
 mendat Ottho-
 nem Archiepi-
 scopo Mogunti-
 no.*

Vantum à sua institutionis exordio Babebergen-
 sis Ecclesia sedi Apostolica familiaris extiterit,
 prudentia tua notum existimamus. Congruum
 igitur duximus, ut venientem ad nos venerabi-
 lem fratrem nostrum Ottonem, eiusdem Ecclesie Electum, in-
 tegra & perfecta praterita familiaritatis gratia suscipere-
 mus.

Praterea quoniam Ecclesia eadem per diuturna iam tem-
 pora Episcopalis officij solitudine caruit, & propter prateri-
 ti schismatis ultionem in Teutonicis partibus perpauca Epi-
 scopali funguntur officio, iuxta ipsius Ecclesie postulationem,
 eidem fratri nostro charissimo, cum per multa ad nos venisset
 pericula, consentientibus & unanimi sententiā decernenti-
 bus omnibus, qui nobiscum aderant, Episcopalis benedictionis
 manum, Domino largiente, contulimus, salua nimirum debi-
 ta tua Metropolis reuerentiā. Eum igitur ad vos cum nostra
 gratia dulcedine remittentes, fraternitati vestra literis pra-
 sentibus commendamus, ut quanto sedi Apostolica familiari-
 or creditur, tanto apud vos charior habeatur, Data Latera-
 nis 12. Calend. Iunij.

Talibus

Talibus scriptis beatissimum Patrem nostrum Ottonem Apostolicus, diuæ memoriæ, Ruthardo Archiepiscopo, fidei suo, commendans, quàm intimis paterni amoris visceribus eum amplectendo foueret ac fouendo amplecteretur, euidentius apparuit. Nec immeritò. Præuidebat enim beatum hunc firmissimam Ecclesiæ Dei columnam futuram, & arcam Domini inter vndas diluuij felicissima gubernatione recturum. Nihilominus clero & populo Babebergensi idem summus Ecclesiæ Pastor literas huiuscemodi transmisit, vt filiis quoque vnicum Patrem ante gratum ex hoc gratiorem redderet.

De literis ipsius Apostolici ad clerum & populum Babebergensem Ottonem suum commendantis.

CAPVT XIII.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei, Vide & ita edit. à Can. l. 6. 1. cap. 9.
Clero & populo Babebergensi, salutem
& Apostolicam benedictionem.

Quanta affectionis debito Babebergensis Ecclesia ab ipso sua constitutionis primordio sedi Apostolica constringatur, etsi nos lateret, literarum vestrarum significatio manifestat. Quod affectionis debitum venerabilis Frater noster Otto, vestra Ecclesie Electus non * inconstanter tenuisse, & tenere cognoscitur, Pontifex commendat Oikonomem Bamberg.
cum per tot & tanta pericula ad Apostolica sedis visitationem * Mendose editio Canisiana: Non inconstanter.
* tendere procurauit. * edit. Canis. percurrat.

Nos igitur cum debita benignitatis affectione suscepimus, & iuxta vestra dilectionis desiderium, nostris, tanquam Beati Petri manibus, saluo Metropolitanani iure, vobis per
Dei

Dei gratiam Praefulem ordinauimus. Nunc ergo sub praesentium literarum prosecutione ad Ecclesia vestra regimen remittentes, plena hortamur affectione diligi, plena humilitate venerari. Confidimus enim Ecclesiastica disciplina cum futurum esse custodem, & salutis vestrae sollicitum promissorem. Haec ergo sedulis obedite obsequiis, & gratiam vobis in eo conciliate caelestem, integritatem fidei Catholica firmitatem semper in omnibus conseruate, sedi Apostolicae semper deuotius adhaerete, ut per eius consortium a contagiis omnibus liberi ad aeterna salutis portum feliciter peruenire, Domino largiente, mereamini.

Hoc modo vir ille per omnia Apostolicus & verè dignus Petri vicarius patrem filiis deuotissimis commendabat. Ad haec etiam ipse piissimus pater Otto non ignarus curarum & sollicitudinum, quibus grex fidelis pro unico Pastoreangebatur iam iamque ardens & sitiens desiderabili eius reditu recreari consolatorias ei misit literas haec continentes.

De literis consolatoriis S. Othonis Clero & populo Babebergensi missis.

CAPVT XIV.

Otto Dei gratia Babebergensis Episcopus
* Egilberto Praeposito, Adelberto Decano cæterisque fratribus omne bonum.

*Edidit Canisf.
* Eberhardo.
Vide Vitam
Canisedit.
lib. 1. c. 8.*

Epistola S. Othonis ad Babebergenses.

Quantum ego noui & expertus sum charitatem vestram, scio vos iam diu expectare euentum nostri laboris, ut de nostro successu, siquidem bene per misericordiam Dei successerit, gaudeatis. Ne ergo diutius suspensi aut dubij de nobis sitis, sed vsque in-

stunt

Hum est, sincerissimè congratulemini, literis istis significare
 vobis decreuimus, quàm misericorditer Deus, more suo, post
 immensos labores & sudores plurimos, nobiscum operatus sit
 in die sancto Pentecostes, qui dies ex aduentu sancti Spiritus
 sacratus & cunctis fidelibus iure solennis est: Illo, inquam die,
 Deo sic ordinante, in Anagnia, ciuitate Campania, qua Roma-
 niam diuidit & Apuliam, Episcopalis benedictionis munus,
 quamuis indignus, Domino largiente, suscepi, beatissimo Papa
 Paschali manum imponente, cæteris verò Episcopis plurimis
 cooperantibus, Clero quoq; Romana Ecclesia, cuius magna pars
 ea die in eandem ciuitatem conuenerat, astante & consenti-
 ente: Et quod nulli à Romano Pontifice consecrato nostris tem-
 poribus contigit, sine oblatione alicuius iuramenti consecra-
 tus sum. Huius loci, huius diei, huius gratuita misericordia
 Dei semper memores esse velitis, cum omni gratiarum actio-
 ne, obnixè precamur, præcipuè cum alia complures veneran-
 de persona de magnis rebus apud Apostolicam sedem agentes,
 infecto negotio, redierunt.

*Nunciat illis
 suam consecra-
 tionem.*

* Magnificate ergò Dominum mecum, & exalte-
 mus nomen eius inuicem: cui quàm facile est resistere
 superbis; tam facile est humilibus dare gratiam. Quia verò
 asperum est, confusis temporibus esse prepositos, curandum no-
 bis est, & omninò satagendum, ut res dura fiat mercedis occa-
 sio. Dum ergò seminandi tempus est, semina bonorum ope-
 rum serere non cessemus, ut maiores in die messis latitia ma-
 nipulos reportemus capiti nostro, quod est Christus, per com-
 pagem charitatis adherentes, ne ab eo, mundanis plus iusto in-
 tenti lucris separemur, & veluti palmites de vite eieci are-
 scamus. Sed quia in exequendis iustitia operibus, diuina gra-
 tia adiutorio opus est, omnipotentis Dei assiduè precibus ele-
 mentiam exorate, quatenus ad hæc nobis operanda & velle
 tribuat, & posse concedat, atq; in ea nos via cum fructu boni o-
 peris,

** Hic finitur e-
 pistola S. Otho-
 nis in edito-
 causis.
 Psal. 33.*

IOAN. 14.

Z peris,

peris, quam se esse, testatus est, dirigat, ut, sine quo nihil possumus, per ipsum implere omnia valeamus.

Igitur electus Dei Pontifex consecratione solenni ab Apostolico prouectus, aliquantisper ab eo humanitatis gratia est detentus; sicque optata potitus emissione, prospero itineris decursu, transiens Alpibus, Carinthiam venit.

S. Otho venit in Carinthiam.

De generali colloquio Principum Ratisbonæ habito, & de reditu p̄j Ottonis ad sedem suam.

CAPVT XV.

Ebb.

MCIV.

S. Otho venit ad Comitiam Ratisbonensiam.

Osthec Imperator Henricus vniuersis regni Principibus Curiale colloquium Ratisbonæ indixit, ad quod nouus Antistes pius Otto occurrens, debiti honoris reuerentiâ susceptus est, cunctosq; Optimates presentes elegantiam morum & sapientiæ gravitate ac paternæ dulcedinis affabilitate miro sibi deuinxit amore: ita vt felicem vnanimiter proelamarent Ecclesiam, quæ tali diuinitus donata esset sacerdote: sicque regia cumulatus munificentia, post arduæ peregrinationis angariam, Pastor pius ouium suarum curam suscepturus Bambergam ingreditur, ibique à Clero & populo immenso iubilationis tripudio, ac si angelus è cælo missus exciperetur. Qui tali potitus honore in hoc omne studium suæ deuotionis impendit, vt & splendore virtutum radiaret in moribus, & glorificantem se Dominum suis glorificaret operibus. In cunctis enim affectabat honorem Christi, salutem populi, contemptum sui: sciens sibi in his omnibus, non sua, sed Domini esse luera quærenda.

Inde Bambergam.

Studia S. Othonis.

Nitebatur itaque in domo Domini oliua esse fructifera, studuitque in populis verbi erogare talentum, pro quo se sciebat quandoque super omnia Domini bona constituendum.

Quapro-

Quapropter de commissa sibi cura sollicitus, Ecclesiasticæ utilitati diebus inuigilabat ac noctibus, dans operam quomodo bona Ecclesiæ suæ vel augetet inuenta, vel restauraret amissa, *Vigilantia eius pro suo grege.* Cum itaque ad dilatandam Christi gloriam tota eius flagraret intentio, quædam cœnobîa à fundamentis construxit, quædam verò prius tenuiter inchoata, sed per eum Ecclesiæ Babebergenh digno precio acquisita, largo sumptu perfecit.

De primitiis operum eius in Episcopio Herbipolensi & Babebergenh.

CAPVT XVI.

Primitiæ quidem Operum eius, duorum fuit structura Cœnobiorum in Episcopio Herbipolensi quorum alterum *Vraugia* dicitur, sub patrocinio beati Laurentij: alterum verò *Vra*, in honorem Beati Petri Apostoli. His autem honesta & eleganti fabrica compositis, sicut omnibus Cœnobîis suis faciebat, prædia emere, sylvas & agros, & prata comparare, vel aliis iustis modis acquirere satagebat. Ipsa verò nominare & enumerare vniuersa, ne longus aut fastidiosus fiam, omitto.

Deinde in Babebergenh Episcopio tertia & quarta ædificatio duorum Cœnobiorum fuit; quorum vnum Michelvelt dicitur in honorem S. Ioannis Euangelistæ: alterum, Lankheim in honore Beatissimæ Virginis *MARIÆ* de Ordine Cisterciensi. Nam illa tria de ordine fecit Cluniacensi: sed Michelvelt & *Vraugia* in patrimoniali fundo Ecclesiæ:

Lankheim verò & *Vra* in aduentitio locata sunt.

De operibus in Episcopo Ratisbonensi.

CAPVT XVII.

Monasteria
Ratisbonensis
Dioceseos.
Eustorph.
* Prüssling.

* Münster.

* Maffesdorff.
Biburg.

Windberg.

Dortò in Ratisbonensi Episcopatu sex monasteria construxit : quinque de Ordine Cluniacensium; quorum vnum Entstorff dictum in honore S. Iacobi Apostoli. Secundum est * Prueningen, sub patrocinio beati Georgij Martyris: vtraque autem in aduentitio fundo sita sunt. Tertium est Cœnobium cognomenti * Monasterium, quod cum adiacente parochia eiusdem nominis, auri & argenti precio, ab Henrico Duce Bauaria, & à Dietpoldo Marchione comparauit; & regali priuilegio Imperatoris Lotharij in proprietatem sanctæ Babebergenfis Ecclesiæ collatum suscepit.

Quartum est Biburck : Quintum * Madelhardesdorff. Sed Biburck sub patrocinio est Beatæ MARIÆ semper Virginis : illud autem in honorem S. Ioannis Euangelistæ; vtrumque autem fundi aduentitij. Sextum est VVindebergen, de ordine Clericorum Regularium, quos vocant Nortperlinos, in honore sanctæ Dei genitricis MARIÆ; & ipsum de fundo aduentitio.

De operibus eius in Halberstatens
Episcopo.

CAPVT XVIII.

Regensdorff.

IN Episcopatu Halberstatensi vndecima ei est congregatio Regensdorff, de Ordine Cluniacensi sub patrocinio beati Ioannis Baptistæ. Abbatiam enim Vicenburg, quæ nunc mutato loco & nomine, Regensdorff appellatur, cum omnibus ad illam pertinentibus à munificentiâ Domini Henrici Imperatoris iunioris, acceptis priuilegijs regis auctoritatis, S. Babebergenfis Ecclesiæ adiecit. Bona quoq; eiusdè Cœnobij duplicauit. nam,

cum

cum prius non nisi sexaginta duos mansos habuerit, eundem numerum, totidem appositis, ipse ampliare curauit.

De operibus eius in Episcopatu Eistetenſi.

CAPVT XIX.

IN Episcopatu Eistetenſi, quæ * Halesbrune dicitur, * Halesbrun-
 tur, duodecima illi congregatio est de ordine
 Cisterciensis sub patrocinio Beatæ Dei genitricis
 MARIÆ. Ipsum autem fundum ingenti pecu-
 nia comparatum, magnis sumptibus promouit in Abbatiam.

*De operibus eius in Episcopatu Pa-
 tauensi.*

CAPVT XX.

IN Episcopatu Patuensi ei teritiadecima con-
 gregatio est, quæ dicitur * Alrispach; & quarta * Alrispach.
 decima, Clunice, sub patrocinio beati Andreæ
 Apostoli iuxta fluuium * Anisum. Hanc autem * Ens.
 à Lupoldo Marchione datam suscepit, in cuius promotionem
 viginti mansos, & quinquaginta marcas impendit.

*De operibus eius in Patriarchatu A-
 quileiensi.*

CAPVT XXI.

IN Patriarchatu Aquileiensi decimumquin-
 tum Cœnobium in Castro Arnoldestein, destru-
 ctâ munitione, constituit. Quadraginta verò &
 quinq; annis hoc castrum cum nonaginta quin-
 que mansis ad se pertinentibus ab Ecclesia Babebergenſi ab-
 alienatum fuerat: quod ipse multo labore & impensa recupe-
 rauiſit.

rauit; & appositis ei sexaginta mansis, Abbatiam esse fecit. Has quindecim congregationes opera eius atque benignitas nunquam infœcunda propagavit.

De quinque Cellulis quas fecit in diversis Parochiis.

CAPVT XXII.

Vinq; insuper Cellulas, quasi totidē grana seminis seminare curavit, sciens, quod *neq; qui seminat, neq; qui rigat, est aliquid, sed qui incrementū dat, Deus.* Ex eisdē, igitur granis quidam iam furculi pullulāt, poteruntque, Deo incrementum præstante, in arbores confurgere. Sunt autem hæc. Vna, quæ dicitur Aspach, in honore S. Matthæi Apostoli & Euangelistæ: ipsum autem fundum & prædium eius multo tempore Babebergensis Ecclesia perdidit. Sed ipse illud solerti cura requisitam, *Cellam* fecit monachorum: iamque in Abbatiam conualuit copiosa prædiorum donatione, ab ipso primū, deinde ab aliis fidelibus ditata.

Secunda est in loco Babebergensi in domate S. Michaëlis sita, sub patrocinio S. Fidis Virginis & Martyris. Primò hanc sanctimonialium esse voluit; sed altiori consilio, septem monachis eam instituit, & cum omnibus pertinentiis suis S. Michaëli consignavit.

Tertia est Rotha sub patrocinio S. Georgij Martyris in Episcopo Herbipolens.

Quarta est Vezzeræ in eodē Episcopo, in honore S. Dei genitricis MARIÆ, de Ordine Nortpentinorum. Sed alterius fecunditas alteri fecit sterilitatem. Rotha enim in sua permanens tenuitate proficiente Vezzeræ, tanquam meliori, ad seruiendum subdita est. Hoc tamen sciendum, quod Episcopus Rotham ab Agnete Palatina, & eius sorore Adelheida cum sexaginta mansis Ecclesiæ Babebergensi donatam suscepit.

1. Cor. 3.

Aspach.

Cella S. Fidis
sive Fidei.

Roth.

Vezzeræ.

pit, circumiacentia verò eidem Cellæ bona emittunt da centis septuaginta quinque marcis, cum ministerialibus scilicet & agris, syluis & pratis, pascuis & molendinis, & cum omni utilitate ac iure, quo Chuno Dux idem prædium noscitur habuisse. Vezeram autem Gothboldus Comes ædificare inchoauerat, quam Episcopus ab eo sibi datam suscipiens, suis eam promouit impensis.

Quinta ei Cella fuit in Episcopio Herbipolensi Nithardshufen in pago Tullefeld. Atque, si, quod verum est, fateri liceat; Sextam illi, Tuckelshufen in eodem Episcopio annumerare debemus. Huius enim structores dum eius promotioni minus sufficerent, scientes Episcopum talium rerum studiosissimum, vt eius opitulatione locus promoueretur, ipsius hunc Titulo adscripserunt, atque vt cum Bambergensi Ecclesiæ omni iure firmauerit, coram idoneis testibus promiserunt. Hac igitur conditione multa eidem loco impendit.

Hæc de Cellis & monasteriis eius dicta sibi sufficiant. Tu ego, distinctè, inquam, atque succinctè satis ea digestsisti. Et ego, si bene numeravi, viginti vna Cellarum & monasteriorum summa perficitur: Vni Episcopo satis fuit, imò verò tribus aut quatuor.

Quid intentionis habuerit, vel quid rationis de his operibus interrogatus, reddere solitus fuerit.

CAPVT XXIII.

Eo quare obsecro tantam pecuniam in talia proiecit? Certum est enim quod non sine magnis sumptibus ista consisterint. Sed, sicut ea reprehendere non audeo, ita vel laudare, nisi alicuius prudentissimi hominis de his sententiam audirem, non præsumo. Mundus enim, inquiunt, Cœnobiis & monasteriis plenus

*Sesquidus.
Vnde Sit am e-
dit. à Can. libi
I. cap. 12.*

plenus est. Quid igitur necesse est tanta fieri monasteria?

S. Otho à multis reprehensus, quod tot Monasteria exstrueret.

*LUC. 10.
Qua ratione S. Otho multitudinem monasteriorum abs se exstructorum defendit.
2. Cor. 5.*

Thimo. Non tñ primò ista causatus es. Etiam cum eo ipso talis de his non semel à suis familiaribus, habita est questio. Sed, quia hunc valdè prudentem fuisse non ambigis, ipsius tibi de hac re dico sententiam, si placet. Tum ego; non alius, inquam, sicut eius, æquè grata mihi super eius opera vnquam poterit esse sententia. Thimo: Parabolam, inquit, illam Euangelicam de Samaritano & homine à latronibus caeso, & stabulo atque stabulario ad suam causam inflectebat, quando familiariter ab aliquo de talibus operibus conueniebatur.

Mundus, ait: iste totus exilium est; & quādiu viuimus in hoc seculo, peregrinamur à Domino; vnde stabuli egemus atq; diuersorii. Stabula verò & diuersoria Cellas dicebat atque Monasteria: & ea nō indigenis, sed peregrinis seculi esse opportuna. Qui multa, inquit, vel nimia esse vel fieri queruntur diuersoria, non se in peregrinatione positos putant, sed in patria. Qui, si à latrunculis occupati fuerint, si spoliati, caesi atque plagati fuerint, & ita semiuivū relicti, certè vel inuiti experientur quā melius est iuxta esse stabulum, quā procul. Cum enim repentinus superuenit interitus & dolor, sicut in vtero habentis, ita ut euadere non sperent, quomodo illuc leuari poterunt, si procul est? Et si tales multi in loca multi, nonne melius est stabula multa esse, quā pauca? Si enim pauca fuerint, quomodo multis peregrinis, multis sufficient egrotis?

Præterea, inquit, nouissima hora est, & mundus in maligno positus est: sed propter eos, qui ab illo fugere & saluari cupiunt; quia homines multiplicati sunt super terram; & cœnobia multiplicare absurdum non est. Ab initio seculi, cum pauci essent homines, necessaria erat hominum propagatio; & ideo non continebant se, & nubebant, omnes, & nuptias dabant: nunc autem, inquit, in fine seculorum, multiplicatis hominibus super numerum, continentia tempus est; continere debent homines, quicunque possunt, atque vacare Deo. Continentia verò, & alia sanctitatis opera, in Cœnobiis melius quā extra obseruari potest. Hec mihi, inquit, causa fuit, hæc intentio multiplicandi Cœnobia.

Et vt aliquid secundum hominem loquar, dum proficiunt atq; succrescunt

scant Cœnobii studiū & oblationibus fidelium, sicut in pleriq; locis videmus; quia, tribuente Deo; promptuaria eorum plena, eruktantia ex hoc in illud, oues eorum fetose, abundantes in egressibus suis, boues eorum crasse: *Psal. 143.* ipsorumq; prouidente solertia, nō est ruina maceria, neq; trāsitus inutilis in satū & pratū eorum; possunt nonnunquā honori atq; vtilitati esse suis Episcopis. Si verò tenues sunt & pauperes, habent successores mei, apud quos opportunē collocent elemosynas suas, & occasione inueniunt benefaciendū honestam, si meos surculos irrigando, suas arbores faciunt, sicut & ego aliorum meas feci aliquas; & facilius quidem est inchoata promouere, quā ea, quæ nulla sunt, inchoare. Initia enim rerum difficilia sunt. Vnde, si quis ad inchoandum talia, tardi fuerint & timidi, vel mei ininitus, meisq; fundamentū in nomine Domini superadificare accingantur.

Tales ille suorum operum rationes reddere non est dignatus, hoc sine omnia concludens; vt in omnibus honorificetur *1. Pet. 4.* Deus, & proximus adiuuetur. Nec eum utique spes fefellit. Multa enim bona ex eius studiis in Ecclesia prouenēre, atque proueniunt quotidie. Quid enim putatis in tot Cellis & Cœnobiis Deo seruitij & honoris; quid proximo solatij exhibetur & vtilitatis? Signa illic & portenta per eum, & per eius opera fiunt quotidie: & si non corporaliter, profectō, quōd melius est, spiritualiter. Ibi enim cæci vident, surdi audiunt, claudi ambulānt, leprosi mundantur, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur. *Matth. 11.* His enim malis & incommodis circumuenti homines de sæculo peccatores ad meliorem vitam secundū animam in Cœnobiis conualescunt: ibi lectiones sacræ, psalmodia & orationes, missæ atque diuinarum rerum contemplationes, ieiunia & vigiliæ, & pugna iugis contra spirituales nequitias; ibi carnis contritiones & cordis, elemosynarum largitiones & multæ hospitalitates. Quis neget ex magna parte meritis eius hæc omnia posse adscribi, cuius labore & impensa contigit fundari? Considerans autem quod ipsorum Cœnobiiorum structura robustius consisteret, si eam Apostolicæ auctoritatis petra solidaret: nec faciliē posse conuelli, si vallata esset munimine Petri, sub eius defensione omnia constituens, à sede Apostolica huiusmodi scripta suscepit.

De confirmatione monasteriorum suorum
per scripta Romani Pontificis
Callisti.

CAPVT XXIV.

Vide Vitam e-
dit. Can. lib. 1.
cap. 14.

Callistus Episcopus seruus seruorum Dei,
venerabili fratri Ottoni Babebergenfi E-
piscopo, salutem & Apostolicam bene-
dictionem.

Baron. Tom. 12.
refert hanc Cal-
listi Bullam ad
Annum Chri-
sti 1124.

DOnis fratrum nostrorum studiis non solum fae-
re, sed ad ea etiam ipsorum debemus animos in-
citare. Tuis ergo charissime & venerabilis fra-
ter, Otto Babebergenfis Episcopo, supplicationi-
bus incitati, monasteria, quae ipse propriis sumptibus extruxi-
sti, & Babebergenfi Ecclesiae conferens Apostolica sedis roborari
minimè quaesivisti, in S. Petri eiusq; Romana Ecclesia pro-
tectionem suscepimus contra prauorum hominum nequitiam
defensanda. Statuimus ergò, vt possessiones, pradia & om-
nia bona, quae & fraternitas tua eisdem monasteriis, diuini a-
moris intuitu, contulit, quaeq; aliorum fidelium iusta oblatione
concessa sunt, aut in futurum iuste largiterue acquiri vel of-
ferri contigerit, firma eis, & illibata, Domino auctore, per-
maneant. Ordinationes sanè Abbatum vel monachorum suo-
rum à Catholicis Episcopis diocesanis accipiant. Rerum verò
ipsorum monasteriorum curam & administrationem in tuo
tuorumque successorum arbitrio & potestate manere cen-
semus.

Nulli itaque hominum facultas sit eadem monasteria
per-

perturbare, aut eorum possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Si qua igitur Ecclesiastica seculariue persona hanc nostram Constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundo tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat; cunctis autem eisdem monasteriis iusta seruantibus, sit Pax Domini nostri IESU Christi; quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem premia æternæ pacis inueniant. Scriptum per manum Geruasij scriniarij regionarij & Notarij sacri Palatii.

De confirmatione Ordinis in monasteriis.

CAPVT XXV.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, venerabili fratri Ottoni, Babebergensi Episcopo, eiusque successoribus Canonice substituendis, salutem & Apostolicam benedictionem.

*Vide Vitam e-
dit. Can. lib. 1.
cap. 14.*

*Est hic Inno-
centius hoc no-
mine secundus.*

Voties illud à nobis petitur, quod religioni & honestati conuenire cognoscitur, animo nos decet libenti concedere, & congruum impartire suffragium, ut fidelis deuotio celerem sortiatur effectum.

Etum. Proinde venerabilis frater, Otto Episcopo, petitionis tue desideris ex consueta sedis Apostolica mansuetudine clementer annuimus. In primis siquidem constituentes, ut tenor religionis, qui in Ecclesiis tibi commissis est per tuam diligentiam, cooperante Domino, institutus, firmiter in eis perpetuis temporibus conseruetur.

Constituimus etiam, ut in iisdem Ecclesiis nullus per Simoniacam prauitatem statuatur; sed, honesta persona, quibus vitæ, morum & status dignitas suffragatur, inibi ordinentur. Sanè in Cœnobiis, quæ vel antiquitus in tua parochia constructa sunt, vel tu ipse deuotionis intuitu constituisti, seu aliis iustis modis Ecclesie tue vnire poteris, vel ab aliquo deinceps fidelium infra tuam diœcesin, diuina inspirante gratia, construentur, sacre religionis Ordinem manere decernimus. Nec alicui liceat eiusdem institutionis formam vllatenus permutare, nisi fortè ad melioris status prerogatiuam, prastante Domino, promouere voluerit. Nec id alicuius singulari iudicio committatur, sed omnium monasteriorum ad Babebergensem diœcesin pertinentium, aut sanioris partis consilio ac consensu fieri debere sancimus.

Si quis autem huic nostre constitutioni temerè contraire tentauerit, secundo tertioque commonitus, si non factum suum digna satisfactione correxerit, à sacratissimo corpore & sanguine Dei & redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districta subiaceat ultioni: conseruantes eisdem locis quæ iusta sunt, omnipotentis DEI & beatorum Apostolorum Petri & Pauli, ac nostram gratiam consequantur.

His ita se habentibus nonne tibi videtur beatum Othonem, satis, quantum in se fuit, prouidisse, ut in omnibus Cœnobiis suis ordo & tenor religionis sacre, qui per eius diligentiam, cooperante Domino, institutus est, firmiter perpetuis

tuis

uis temporibus conseruetur? Nonne satis aptè sancitum est ab auctoritate Romana, vt in eisdem eius Cœnobiiis sanctæ institutionis formam nullatenus alicui mortalium liceat permutare, nisi fortè ad melioris status prærogatiuam, præstante Domino, voluerit promouere?

* Hic se tueantur nouitatum inuentores. Dicant quod dicunt, & quod certè intendunt, scilicet ad melioris status prærogatiuam religionem nostram se velle promouere. Sed qualiter id, quæso, si necesse est, fieri oportet? ita nimirum, vt sacrosanctæ Romanæ auctoritatis sigillum non violetur. *Neg. hac, inquit, auctoritas alicuius singulari iudicio committatur, sed omnium monasteriorum ad Babebergensem Ecclesiam pertinentium, aut sanioris partis consilio ac consensu fieri debere sancimus.* Iustè ergò, quod iustum est, exsequantur. Si quid adiiciendum, si quid reiciendum, temporum, locorum aut personarum ratio postulauerit, quod vtrique pro fructu & salute animarum, pro melioratione & statu Ecclesiarum, & ordinis promotione plerumque fieri oportet, Domini & Patris nostri in tantum illi beatæ animæ Otronis, in tantum etiam beati Petri sigillo deferant, vt illud consilio atque consensu monasteriorum omnium ad Babebergensem Ecclesiam pertinentium, vel sanioris partis, prout sancitum est, faciant.

**Hac desunt in
Sira à Canis.
edita.*

Sed mirum quòd * nostro Ordini contigerit, quod generale Capitulum non admittit, cum Augustiniani, Cistercienses, Nortbertini hoc polleant honore? Omnia enim faciunt cum consilio: & ideo multa gubernantur sapientia. O vtinam Babebergensis Episcopij, Abbates, memores Otronis sui, memores Apostolicæ sanctionis, & exemplo animati de alijs Ordinibus Abbatum & Præpositorum, de suis quoque actionibus incipiant communi tractare consilio, & formulam inire Capituli. Profectò, si gnauiter se agent, & se suosque sapientiâ gubernare volent, & in his immorari, sicut dicitur: *beatus vir qui in sapientia morabitur; proficiendo proficient, sui que profectus multos citò imitatores inuenient.* Omnia magna à modicis cœperunt; ni fortè de paucitate causentur; & Cisterciense

** Loquitur de
ordine S. Be-
nedicti.*

Ecclesiast. xii.

ciense Capitulum, quod modò maximum est, à paucis cœpit. Sed ea, quæ restant, his omisis, edicam.

*De readificatione Cathedralis Ecclesiæ
post incendium.*

CAPVT XXVI.

*Thimon.
Vide & istam e-
dit. à Cam. lib.
I. cap. 15.
* Ruperto.*

*Quid S. Otho
prestiterit in
restituenda Ec-
clesiâ Cathed-
rali Bamberg.*

IN diebus ipsius semper honorandæ memoriæ Ottonis Cathedralis Ecclesiæ monasteriū, quod sub * antecessore suo, Deo permittente, vsque ad solos muros superstitēs, conflagratum erat incendio, multis sumptibus ab eo, ad pristini decoris nobilitatem reparatum est. Ipse pauimentum strauit; columnas Ecclesiæ, quas ignis afflauerat, opere gipseo & firmavit & ornauit. Chorum S. Georgij exaltauit; picturas quoque non ignobiliores prioribus effecit: & ne ultra similes formidare debeat euentus, totum monasterium & turres cupreis tabulis contexit. Sphæras quoque & cruces turtium deaurauit; omnia denique ædificia claustrī per officinas singulas renouare, & in meliorem statum promouere curauit. Quantum verò eidem Ecclesiæ bonorum & prædiorum, præter ea, quæ à fundatoris liberalitate pridem habuerat, sua benignitate ipse super addiderit, latior & lautior multò quàm fuit, testis est mensa Canonicorum.

*De structuris in monte S. Michaëlis &
Capellis per Ottonem factis.*

CAPVT XXVII.

*Ebbo.
Opera S. Otho-
nis in monte S.
Michaëlis.*

T autem ad nostra veniamus, idem Deo deuotus Pontifex Babebergenis monasterium S. Michaëlis cum eiusdem Ecclesiæ ædificiis, nec non & basilicam sanctæ MARIÆ, & Capellam B. Bartholomæi

lomæi cum magna domo eidem adhærente, à fundamentis ampliori statu reedificauit. Capellam quoque super portam in honore S. Osvaldi Regis & Martyris fecit. Sed & diuerforium & muri ambitum cum vniuersis officinis construxit.

Idem vir beatus fontē in medio clauſtri fieri iuſſit; itemque venam aquæ viuz de vicino monte in clauſtrum plumbeis fiſtulis copioſo ſumptu duci fecit. Pleraque eidem loco ornamenta contulit; inter quæ duas argenteas ſcutellas ad ſuſcipiendas oblationes: auriphygium quoque & caſulam precioſam; crucem quoque auro gemmiſque nobiliter fabricatam, recondito in ea ſalutari ligno ſanctorumque reliquiis, ipſe ſacrauit, crucemque Saluatoris appellari ſtatuit, & banni *Cruce Saluatoris.* ſui interpoſitione, ne ab ipſo monaſterio pro aliqua vnquam neceſſitate auferretur indicens, beato Michaëli Archangelo eam deuotiſſimè obtulit.

Hunc locum ille Deo plenus fideliffimo ſemper amore dilexit; hunc reſtaurauit; hunc ditauit; huius gloriam quæſiuit; huic bona tribuit; hunc ſublimauit; hunc coluit; huius proſectum ſemper amauit; & in ipſo, coram altari eiufdem Archangeli, cuius ſpecialis miniſter erat, ſe ſepeliri decreuit.

Amor S. Othonis in Montem D. Michaelis.

Eidem monaſterio quoque in vſum fratrum dedit octo prædia quingentis argenti libris comparata: quæ hîc ob notitiam eorum ſigillatim annotare, friuolum duximus. Præterea Eccleſiam iuxta Albuch hæreditario ſibi iure propriam eidem monaſterio cum duabus Eccleſiis aliis donauit, ob memoriam videlicet ſui parentumque ſuorum inibi corpore quiſcentium.

Liberalitas eius in Monasterium S. Michaelis.

Adhuc autem dilectiffimum ſibi locum amplificare deſiderans ſub monte S. Michaëlis Capellam S. Aegidij cum hoſpitali domo pauperum & peregrinorum receptionibus aptâ conſtruxit. Totus enim miſericordiæ viſceribus affluebat; totus eleemoſynæ & compaſſionis affectu ſic ardebat; vt iure cum B. Iob dicere poſſet; *Ab initio creuit mecum miſeratio, & de ventre matris meæ egreſſa eſt mecum. Flebam ſuper eum, qui afflictuſ erat, & compatiēbatur anima mea pauperi.* Nouerat quippe, & aſſi-

Capella S. Aegidij.

de Iob. 31. Ibid. 30.

duè

S. Greg.

duè recolebat illam B. Gregorij sententiam : qui *compassionem non habet, vacuum Episcopi nomen tenet*. Vir eius namque sanctæ charitatis omnibus quidem fidelibus, sed maximè Christi congruit Sacerdotibus, qui & specialius ad hanc exsequendam in ipso sacratissimo suæ ordinationis mysterio commonentur. Cùm enim sacerdos consecratur oleo, per quod charitas intelligitur, manus eius liniuntur, oleum quæ manibus eius infunditur, vt per hoc vberiora misericordiæ & pietatis opera sibi facienda nouerit. Sed & cum veste sacrata ornatur & amicitur, ei consecrator dicit ; accipe vestem sacerdotalem, per quam charitas intelligitur ; vt ea se totum quasi tunica talari circumdatum & splendidissimè ornatum esse debere meminerit. Quam pius Otto singulari decore vestitus, vsque quaque eam propagare & felicissimis declarare satagebat operibus.

De hospitali domo & Ecclesia S. Ægidij in pedemontis fundata.

CAPVT XXVIII.

Ebb.

Collis mendacij.

Reram bulans itaq; suburbana in circuitu, aptumque locum perlustrans ad *Hospitale* construendum, venit ad collem sub monte S. Michaëlis positum, qui vulgò *Eugenbuhel*, id est, *mendacij collis*, vocabatur, duabus ex causis, siue eò, quòd non naturali terræ situ, sed potius de fundamētis murorum ciuitatis illis aggesta humus in altum excreuerat ; siue pro eo, quòd crebra inibi conuenticula stultorum mendacis & vanitatibus plena agebantur. Hoc ergò spiritualis hic pater in melius commutare desiderans, qui ad hoc se constitutum nouerat, vt praua exstirparet, & bona quæque insereret ; collem ipsum complanari, & Ecclesiam illic B. Ægidij iussit ædificari. Domicilia quoque pauperibus & peregrinis opportuna construi : vt vbi antea seruitus inimici pullulabat, ibi deinceps diuino cultu, & elemosynis pauperum, lucra animarum succrescerent.

Eo

Eo tempore Canonicus quidam Ecclesiæ S. Iacobi, VVichodo nomine, orationis causa beatum visitans Aegidium, reliquias magnificas, id est, pollicem eius comparauit; quæ pius Otto ab eodem sagaciter impetratum altario S. Aegidij cum aliis multiplicibus reliquiis inclusit, Ecclesiamque solenniter dedicans, memoriam eius per omnem locum celebriorem, quam eatenus fuisset, instituit. Hospitalè autem cum eadem Ecclesia primum quidem Gumponi Decano S. Iacobi commisit; postea verò, mediante beatæ memoriæ VVolframo, decimo huius loci Abbate, sancto Michaëli cum omnibus pertinentiis suis contradidit. De quo amabili & reuerendissimo huius loci Abbate dignum est aliqua literis mandare. quia in ingressu eius, Domino largam suæ benedictionis copiam infundente, locus hîc iam panè in omni religione collapsus, noua & mira interioris disciplinæ, & exterioris profectus sumpsit incrementa.

*De Wolframo Abbate per S. Ottonem
instituto.*

CAPVT XXIX.

Hic enim VVolframus ex prouincia Bauarorum, nobili & religiosa ortus parentela, Babebergensi Ecclesiæ in schola Christi educandus sub ordine canonico traditus; ubi diuinâ præuentus gratiâ, in tenerâ adhuc ætate, sitibundo pectore hauriebat fluenta doctrinâ, ac de die in diem sapientiæ maturitate & elegantiam morum proficiens inter suos Collegas pulcherrimus processit. Siquidem paternæ iustitiæ fortitudo, & maternæ pietatis imago euidentius in eo apparebat iuxta Apostoli dictum:

Quod si radix sancta, & rami.

Et hic quidem sub venerabili Ruperto, septimo Babebergensi Episcopo: postmodum autem cum annos viriles attigisset ætatis, à pio Ottone primicerius factus, auctorabili sagacitate,

*Abba.
VVolframm
Abbas S. Michaelis ex Ba-
uaria oriundus.*

Rom. II.

gacitate, velut alter Ioseph, curam totius administrabat Episcopatus. Nihil erat in omni Ecclesiastica dispensationis negotio, quod non eius nutu & arbitrio disponeretur.

Sed cum Deus omnipotens statum monasticae religionis, qui sub Domino Gumboldo nono huius loci Abbate ad nihilum redactus erat, per ministerium reuerendissimi Patris VVolfraami reparare, & nouo Hirsaugiensium Ordine ad meliora prouehere dignatus esset, eundem saepe dictum saepiusq; dicendum sapientem architectum corporalis aegritudinis molestia perculis sicque naufragosis mundi abruptum fluctibus ad portum quietis aduexit, castraque militiae spiritualis intrare compulit. Nam cum periculoso colli tumore aliquandiu laborasset, iuxta beati Iob sententiam; *terrebus me per somnia, & per visiones horrore concuties*; quibusdam sagacioribus de familia eius, nocturna visione apparuit culmen domus eius repentino lapsu corruere, domumque con fractam dissipari, illisque inter se hoc musitantibus, & mortem Domini sui praesagire affirmantibus; ipse pater amabilis hoc rumore puerfactus est, & internum iudicem hoc verberare ad meliora se vocantem in spiritu humilitatis & animo contrito sequi deliberauit.

*Qua occasione
VVolfraamus
factus sit Mo-
nachus.*

* *Pomposi.*

*Iob. 5.
1. Reg. 2.
Isa. 53.*

Itaque disposita domo sua, & solerter praecauens insidias amicorum, & propinquorum a bono eum proposito reuocantentium, clamat utino tempore, montem S. Michaelis adscendit, ubi veterem deponens hominem cum * pompis, quibus ornatior aliis incedere solebat, exuuiis, Deo se ipsum hostiam acceptabilem obtulit, & sanctae conuersationis habitum voluntaria paupertate suscepit. Cum ergo praecipis obediens Euangelicis, cruce sua flagrantissimo corde elata, Dominum secutus fuisset, sine mora verus ille medicus, qui *percutit & sanat, occidit & viuificat, quiq; languores nostros tulit, & agrotationes portauit*, infirmitati eius medelam solita pietate adhibuit, ut ipse primum corpore & meate sanatus, multis postmodum spirituali magisterio salutem operaretur animarum.

Eo

Eo tempore piissimus pater Otto in Carinthia morabatur; & cum reuersus, quæ circa intimum dispensatorem suum gesta erant, audisset, plurimum in Christo exhilaratus est, licet in administratione publicorum negotiorum grandi solatio destitutus esset. Et accersito eo ad familiare colloquiũ, de statu suo paterna dulcedine requisit: & si consuetudine quã inuenerat, contentus esse vellet? Sed ille vir sagacis animi, distortam & pænè nullam hinc monasticæ religionis disciplinam in breui deprehenderat; & se ad perfectiora tendere, nè in vacuum curreret, respondit. Quo audito, Pastor mitissimus Otto feruori eius admodum congratulatus, ad Hirsaugiense Cœnobium, in sacro tunc spiritualis Ordinis rigore celeberrimum, quantocytus eum cum xeniis honorabilibus destinavit: eò quod & ipse ibi peculiariter notus esset, ob frequentes illò transmissas elemosynas. Vbi summo cunctorum exceptus tripudio, tum pro sui reuerentiã; tum etiam pro amore pij Ottonis loco tantæ venerationi habitus est, vt etiam post modicum, transcensis aliis Officiorum gradibus, Prioratus honore sublimari mereretur.

Quomodo S. Otho conuersionem S. Vulframi accepit.

Vulframus Hirsaugiens mittitur.

Fit Prior.

Aderat iam tempus miserendi: quia prospexerat de excelso sancto suo Dominus, vt locum hunc, Montem scilicet S. Michaëlis, diu à spiritualium profectuum germine arefcentem, nouis supernæ gratiæ stillicidiis irroraret, per beatissimum Patrem Ottonem, qui velut aurora pulcherrima, & lucifer matutinus, ad discutiendas & illuminandas priscæ conuersationis caligines calitùs effulfit. Nam cum se totum ad dilatandam eius gloriam, qui eum glorificauerat, & spectabilem præ aliis Coëpiscopis suis fecerat, præparasset, hinc præcipuè, tanquam in ipso capite, religionis monasticæ normam propagare curauit, vt postmodum & aliis, quæ ædificare proposuerat, Cœnobiis, larga benedictio ex huius fontis vbertate proflueret. Ad quod opus diuinum nullus sibi fidelior, nemo sibi viuisus est aptior hoc, de quo loquimur seruo Dei Vulframo, quem dudum in actiua vita sagacissimum nouerat, & nunc in contemplatiua vita audierat.

b 2

Itaque

*Euocatur
VVulframus
Hirsaugia, cū
quinq; aliis
fratribus.*

Itaque missa ad Hirsaugiam fida satis legatione, tam eum, quàm & alios quinque Fratres religione & omni scientia eximios impetrauit; licet cuncti abscessum dilecti Patris VVulframi molestissimum, & pænè importabilem sibi censerēt. Sed nihil erat, quod non pij Ottonis reuerentia & eleemosynarum largitas apud eos obtineret.

** Sillus.*

Veniente igitur eo, absens erat Episcopus: ideoque in Saxonia apud * Curtes Episcopales Mochelen & Schidingen residens, aduentum eius prætolabatur. Postmodum autem, cum reuersus de Carinthia piissimus pater Otto, voti se compotem factum apud Hirsaugiam cognouisset, Deo gratias egit, dilectum sibi VVulframum, ac si è cælo transmissus esset, omni paternæ benignitatis affectu suscepit: & per occultos internuncios primo Seniores, deinde omnem S. Michaëlis congregationem admonuit, vt suæ utilitati per omnia confulentes, in electione Venerandi Patris VVulframi vnanimiter concordarent. Cumque diuina præueniente gratiâ, hoc, vt desiderabat, obtinuisset, vberiores ei, à quo bona cuncta procedunt, laudes exsoluit; statimque in vigilia Palmarum, assumptis Maioribus & Prælati Ecclesiæ, montem S. Michaëlis, magna spiritualis gaudij alacritate plenus, ascendit; vbi in Conuentu publico Dominus Gumboldus ad pedes Episcopi procidens, vltroneam curæ Pastoralis abdicationem fecit; iam senio longinquo se fessum, & ad hanc minus, idoneam protestatus imbecillitatem suam. Beatus ergo Pontifex receptam ab eo curam Pastoralem, mox reuerendo Patri VVulframo assignauit; ipseque Gumboldus in electione eius primus acclamauit, & ex hoc in remotiorem cellam deputatis sibi duobus ministris, & quibuscunq; necessariis, secessit.

*S. Otho monet
Monachos S.
Michaëlis vt
in Abbatem
VVulframum
eligant.*

*S. Otho conse-
crat Abbatem
VVulframum.*

Itaque electione Canonica reuerenter satis & vnanimiter facta, pius Otto, moræ impatiens, sequenti die, id est, 18. Cal. April. solenniter eum ante consecrationem Palmarum ordinauit; & ex eo ad statum loci intus & exterius renouandum mirificè totum se accinxit; Primumque abolito communi fratrum consensu vetusto & remisso ordine *Amerbacensium*, nouum & religione plenum ordinem *Hirsaugiensium* instituit.

*Hirsaugiensis
disciplina in
Montem S. Mi-
chaëlis intro-
ducitur.*

Deinde

Deinde paucitatem Fratrum Deo militantium corde tenus dolens, & crebras in conspectu Domini supplicationes pro hoc cum elemosynarum largitate profundens, religiosos viros, & tam diuina quàm seculari scientia ornatos omnimodis hic aggregare studuit. Nec prius ab hoc cœpto destitit, quàm de exiguo numero, vltra septuagenarium multiplicatos videre meruit: quod ipsius literis declaratur, quæ in hunc se modum habent.

70. incola Monasterij S. Michaelis.

De literis consolatorijs Abbatibus monasteriorum per eum fundatis missis.

CAPVT XXX.

Otto, Dei gratia, Babebergensis Ecclesiæ minister humilis, venerabili fratri *Epistola S. Othonis ad varios Abbates.* VVulframo Abbati Cœnobij S. Michaelis, VVigand Tharisiensi, Baldevvino Bantzensi, Eggehardo Vraugiensi, Imbriconi Michelueldensi, VValchuno de Entsdorff, Eriboni de Pruveningen, Friderico de Gengenbach, Eberhardo Scuturenfi, Ottoni Steinensi, Lingero de Regenstorff, Ingrammo de Arnolstein, Præposito de Clunicken, Præposito de Hosterhouen, & omnibus sub ipsis piè conuersantibus, salutem & perseuerantem in Dei voluntate famulatum.

b 3

Cùm

Cura S. Othonis circa Monasteriorum reformationem.

Vm primum pastoralis cura regimen, quamuis indigni suscepimus, monasteria Ecclesia nostra subdita qualiter in monastica religione disposita essent, diligenter attendimus. Sed omnia à disciplina sua rigore nimis resoluta inuenimus; quod molestè ferentes, ac dispensationi nostra incautum existimantes, diu multumq̄ laborauimus, fuis ad Deum precibus, vt per diuinam providentiam, qua in sui dispositione non fallitur, hoc mutaretur in melius. Tandem Deus virtutū, cuius est totum, quod est optimum, vota respiciens humilium, in omnibus monasteriis nostris religionis prastitit augmentum: quia vos gregi suo Pastores idoneos elegit, ac fratrum vestrorum numerum in sancta conuersatione multiplicauit; quod in vicino S. Michaëlis Monte ostenditur, quia dum non plus quàm viginti Fratres, & eosdem sub tenui disciplina, inuenimus, iam, Deo gratias, plus quàm septuaginta inibi cernimus, absque hīs, qui honestè conuersantur extrinsecus.

Ephes. 4.

Vnde nos non mediocriter latificati, omnes vos Pralatos ac subditos in charitate sancta appellamus, omnium pedibus humiliati, in Deo, & propter Deum obsecrantes, vt dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis, & religionis vestrae ac spiritualis disciplina vigorem alij succedentes aliis hereditario iure in longitudinem dierum conseruetis.

In memoriam ergò tam salubris exhortationis addimus decretū nostrae Episcopalis confirmationis dirigendum, transcribendum, relegendum singulis monasteriis, Monastica religionis spiritualem militiam, Deo placitam, hominibus acceptam, celebrem angelis, terribilem hostibus, vt iam per omnia Cænobia nostra sub auctoritate Spiritus sancti renouimus, instituimus, sic deinceps integram illibatamq̄ perseuerare sancimus atque decernimus; commendantes eam sub testimonio Christi & Ecclesiae vobis electis Rectoribus ac dile-

dilectis Fratribus per vos nihilo minus commendandam omnibus vestris successoribus.

De cetero in nomine Domini vobis benedicimus. Testis enim mihi est Deus, quomodo cupiam omnes vos in Christi visceribus.

His mellifluis & auctorabilibus tanti Patris verbis evidenter satis declaratur, quàm intimo & flagrantissimo affectu, sanctam monasticam professionis religionem adamauerit, quantùm diligentiam eam in quibuscunque poterat locis, sed potissimum apud nos, propagare studuerit. Qua, vt desiderabat, propagata, Deo fauente, Fratribusque tam merito quàm numero multiplicatis, etiam materialem Ecclesie fabricam cum vniuersis monasterij officinis; necessaria & congruenti amplitudine dilatare curauit: tanquam & ei spirituales filij sui affectuosa vnanimitate proclamarent: angustus est locus mihi coram te, fac spatium mihi, vt inhabitem. Et ô beatus ille, qui tandem desiderij sui, quod in multiplicandis religionis Fratribus habuerat, compos effectus, iuxta Prophetiam Isaiæ, à Domino audire meruit; *Leua in circuitu oculos tuos, & vide omnes: isti congregati sunt, venerunt tibi. Vtuo ego, dicit Dominus: quia omnibus his velut ornamento vestieris, & circumdabu tibi eos, sicut circumdat sponsa monile sibi preciosum.*

*Quid effecerit
epistola & cura
sua S. Otho.*

Isa. 49.

Quomodo enim non gauderet, & gratulabundus Domino iubilaret, cum non solum ex vicinis, sed & de longinquis multarum regionum partibus illustres quosque & sapientes, ac diuersarum artium imbutos peritia, ad locum dilectæ requietionis suæ congregari cerneret, quos nimirum bonæ opinionis eius fama, per totam Ecclesie domum diffusa, & indefessa oratio, quæ elemosynarum largitate fulciebatur, illò attraxerat? His nempe deuotissimis filiis, quasi floribus speciosis adornatus erat. His tanquam monilibus ambiebatur, cum & hîc, & in omni actu & negotio eorum intimis præueniebatur suffragiis, ac comitabatur; ac post in resurrectionis gloria nobili eorum stipatus frequentiam regi regum accensis lampas-

*Accursus ad
Montem S. Michaelis.*

lampadibus occurret; vbi & filij de patris honore, & pater de filiorum salute perpetuò letatur.

Sed his per excessum dictis ad narrationis ordinem redeuntes, causam & rationem antiqui monasterij dissoluendi, & noui deinceps maiori ambitu reparandi posterorum notitiã pandamus.

De causa antiqui monasterij dissoluendi, & noui maiori ambitu reparandi, & de dedicatione monasterij.

CAPVT XXXI.

Elbo.

*Terramotus
Bamberga.*

Sap. 5.

** Sic habet
manuscriptũ
exemplar.*

*S. Otho Templũ
S. Michaelis
reparat.*

Siquidem Anno Domini M. C. XVII. tertio Nonas Ianuarij, id est, in octaua S. Ioannis Apostoli, peccatis hominum exigentibus, terræ motus factus est magnus quarta feria, luna vicesima sexta, hora vespertina, impletã prophetiã, quæ dicit; *Pugnabit cum illis orbis terrarum contra insensatos.* Hoc siquidem terræ motu Ecclesiæ nostræ fabrica, quæ & antè iam longa temporis vetustate, ex parte scissa erat, ita concussa est, vt lapis magnus in frontispicio vel culmine * scumarij subito lapsu proruens, totius monasterij ruinam minaretur, cunctosq; ingenti pauore perculsos in fugam conuerterat; & tamen, mirum dictũ, grandis hoc lapide, qui totum incircuito opus sua conclusionem firmabat, lapsus, reliqua templi fabrica licet hiatu terribili, casum iam iamque minaretur, immobilis perstitit, donec post festa Paschalia, iussu pij Othonis destructa & solo adæquata est.

Hinc iam noui templi ædificatio, quod maiori se ambitu dilataret, cœpta est: vbi tanta se libertate beatissimus Pater Otto, pro feruore accelerandi operis, profudit, vt cunctis stuporem, multis quoque inuidiam tanta pecuniæ profusio pareret. Nam cum quadam vice, eo apud Castrum Bodenstein posito, pecunia defecisset; & fidelissimus Camerarius eius, Erbo nomine, deuotus S. Michaelis famulus, qui postea hic in lau-

in sancta claruit conuersatione, perniciousiter ad Episcopum tendens, defectum hunc ei insinuasset; ille statim centum marcas argenti beato offerens Michaëli, eum, moræ impatiens, redire vrgebat. Qui piæ voluntatis plenus thesauro, quo nihil ditius Deo offertur, tanta miræ deuotionis festinantia reuersus est, vt eâdem die memoratum pondus argenti ad altare S. Michaëlis, tanquam holocaustum gratissimum, imponeret, sicque cœpto operi tota virtute & sagacitate instandum vrgeret.

Igitur perfecto iam templo, quod in modum crucis, vt *Templum in formâ Crucis.* cernitur, constructoris sui præcepto ædificatum est; dedicationem eius in arbitrio Fratrum constituens, vt pote cum quibus cor vnum & animam habebat, mandauit, vt certam ei significarent diem, qua tantæ solennitatis celebritas communi omnium voto ageretur. At illi multam inter se conquisitionem facientes, tandem consilio reuerendi & doctissimi Patris VVigandi, de quo in secundo huius operis libro dicemus, unanimi consensu definierunt, vt in Cal. Septembris eadem celeberrima fieret dedicatio: congruenti satis & acceptissimo *Dedicatio Temppli nou.* ordine, tam pro beati Aegidij patrocinio, cuius ea dies natalitio illustratur, quàm & pro antiqua huius diei reuerentiâ, quam sacræ Mosaicæ legis obseruantia constat præcipua insigniri solennitate, sicut in libro Leuitici legitur, loquente Domino ad Moysen: *Leuit. 23.* *Mense septimo prima die mensis erit vobis Sabbatum memoriale clangentibus tubis, & vocabitur sanctum, omne opus seruile non facietis in eo, & offeretis holocaustum Domino; quia dies propitiacionis est, vt propitietur vobis Dominus Deus vester.* Et item in Libro Numeri: *Nom. 29.* *Mensis septimi prima dies venerabilis & sancta erit vobis; omne opus seruile non facietis in ea; quia dies clangoris est & tubarum; offeretisque holocaustum in odorem suauissimum Domino, &c. quæ de ritu sacrificiorum mystico nunc in Ecclesia celebrandorum ibi exsequitur. Sed & decima, & decimaquinta eiusdem mensis dies sacra festiuitate celebres, & nullum in eis opus seruile fieri, sed solenne sacrificium Domino offerri lege præcipitur, de quibus modo dicendum non est.*

De

Origen. Hom. 9.
in Leuit.
Psal. 80.

De huius autem sacratissimæ diei celebritate Origenes sic loquitur : Prima die septimi mensi Neomenia tubarum est, sicut dicitur in Psalmo; tuba canite in initio mensis : ista est solennitas repropitiationis : in hac sola die Pontifex induitur omnibus Pontificalibus vestimentis. Tunc induitur manifestatione & veritate; tunc ingreditur ad illa inaccessibilia, quod semel in anno accedi tantummodo licet, id est, in sancta Sanctorum. Semel enim in anno Pontifex populum derelinquens ingreditur ad eum locum, ubi est propitiatorium, & super propitiatorium Cherubin, ubi & arca testimonij & altare incensi; quo nulli introire fas est, nisi Pontifici soli.

Luc. 4.

Si ergo consideremus verum Pontificem Christum, quomodo in carne quidem positus per totum annum erat cum populo, annum illum, de quo ipse dicit; euangelizare pauperibus misit me, & vocare annum Domini acceptum, & diem remissionis; aduertimus, quomodo semel in isto anno, in die propitiationis, intrat in sancta Sanctorum, hoc est, cum implera dispensatione penetrat calos, & intrat ad Patrem, ut eum humano generi propitium faciat, & exoret pro omnibus credentibus in se.

1. Ioan. 2.

Hanc repropitiationem eius, qua hominibus repropitiat patrem, Ioannes Apostolus commemorat dicens : Aduocatum habemus apud patrem Iesum : & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Sed & Paulus similiter de hac repropitiatione scribens ait de Christo; quem Deus posuit propitiatorem in sanguine eius per fidem. Igitur dies propitiationis manet nobis usquequo occidat sol, id est, usquequo finem accipiat mundus. Stamus enim nos pro foribus, operientes Pontificem nostrum commorantem inter sancta Sanctorum, & c. id est, apud Patrem, & exorantem pro peccatis eorum, qui se expectant.

Orig. Hom. 24.
In lib. Numerorum.

Hæc Origenis eximij Doctoris verba sunt: qui item alio loco de hac solennitate, quæ est prima die septimi mensis, sic ait : Sicut inter dies septimus quique, dies obseruatur Sabbatum, & est festiuitas: ita & inter menses septimus quique, mensis Sabbatum est mensium. Agitur ergo in eo festiuitas, quæ dicitur Sabbata Sabbatorum, & fit in die prima mensis septimi: memoria tubarum. Sed quis est, qui memoria tubarum festiuitatem gerat, nisi qui potest scripturas Propheticas & Euangelicas atque Apostolicas, quæ velut caelesti quadam personant tuba, mandare memoria, & intra thesaurum cordis sui recondere? Qui ergo hæc facit, & in lege eius meditatur die ac nocte, iste festiuitatem gerit memo-

Psal. 1.

rie

ria tubarum. Sed & si qui potest gratias illas sancti Spiritus promereri, quibus inspirati sunt Propheta, & psallens dicere, canite in initio mensis tabernaculi in die insignis sollemnitate eius; & qui scit digne in Psalmis iubilare *Psalm. 80.* ei, Deo agit sollemnitatem tubarum.

Est adhuc & alia sollemnitas septimum illustrans mensem, videlicet scenopegia, id est tabernaculorum, Deo grata festiuitas. Latatur enim cum viderit fideles suos non habere fixum, & fundatum animum super terras; sed in tabernaculis quasi quotidie migraturos habitare, non desiderantes, quæ terrena sunt, nec umbram vite huius quasi possessionem propriam & perpetuam deputantes: sed velut in transitu positos, ad veram patriam, unde egressi sunt, ad paradisi festiuitatem properare dicentes; aduenæ sumus & peregrini super terram, sicut omnes patres nostri. Cum ergo sic peregrinari se in mundo senserint, & parati sunt citò transire, & exire se ad anteriora, ut hereditatem capiant futurorum: Deus in hiis latatur, & diem festum agit super eos.

Hæc nos de opusculis tanti Doctoris, qui in ea parte, qua Presbyter, neminem post Apostolos habet æqualem, hic inseruimus ad commendandam sacratissimæ huius festiuitatis celebritatem, quæ aliarum sollemnitatum mater est, & convenientissimè prima die septimi mensis agitur; qui & in veteri lege celeberrimus est, & in hoc nouæ gratiæ tempore natalitio, tam eximij Patris Aegidij, qui singularis tribulatiuum portus, & certum remedium est, decoratur.

Hyperbole ignoscenda, & qua se veterum auctoritate tueat.

Hæc igitur iucundissima sollemnitas tãto ardentius omni deuotione spirituali colenda est, quanto dulcius imaginem & umbram cælestis illius præfert dedicationis, vbi verus Pontifex Christus, consummato templo suo, quod ab origine mundi vsque ad finem seculi de viuis atq; electis construit lapidibus, desiderabilem & nunquam deficientem celebrat sollemnitatem; ad quam suspirare, & omnibus cordis medullis anhelare cunctos Ecclesiæ filios hæc transitoria commonet dedicatio.

Sed iam ad narrationis ordinem redeamus. Igitur audita, piissimus Pater Otto filiorum suorum legatione, qua in Calendis Septembris dedicationem fieri vnanimiter flagitabãt, aptum quidem & rationale hoc approbavit: sed vnũ erat,

c a quod

Capella S. Aegidij.

Vdalricus Sacellanus S. Aegidij.

Aegrotat S. Otho.

Edit. Canis. lib. 3. cap. 44. Preces pro sanctitate S. Othonis.

S. Othoni apparuit Angelus.

Convalescit S. Otho.

quod consensum eius aliquantula contradictione retardabat: quia Capellam Beati Aegidij in Hospitali à se constructam, & vnicè sibi dilectâ solita popularis còkursus veneratione fraudari metuebat, nimirum cunctis in montem S. Michaëlis, tantæ festiuitatis gratiâ inuitante, accurrentibus. Quapropter sine voluntate & petitione Vdalrici religiosi eiusdem Ecclesiæ Sacerdotis, id se facturum negabat. Qui mox, urgente spiritali patre VVigando, qui hæc omnia speciali administrabat diligentia, Episcopum adiit, & prudenti ratione dedicationem hanc Capellæ S. Aegidij in nullo officere, quin imò maiorem & reuerentiam, & cultum parturire affirmabat: cuius assertionem Pastor piissimus approbans, demum assensit: & venerabili VVolframo Abbati Fratribusq; vniuersis paterna dulcedine mandat, se desiderijs eorum, & in hoc, & in omnibus promptissima affectione parituros.

Appropinquante verò eadem sacratissima die, summus Arbiter, qui quos amat, corripit & castigat, huc beatissimum Patrem corporalis ægritudinis tam graui perculit molestia, vt penitus fracta corporis virtute, decumberet, omnemque propositæ dedicationis intentionem postponeret. Quo audito, vniuersi nimia mœroris anxietate percelluntur, cunctos nubes, & caligo tristitiæ innouit, & vt natura docet, capite vulnerato, cætera quoque membra dolore atteri, languorem pij pastoris grex deuotus suum deputabat.

Vnde quod solum in his erat remedium, toto ad Deum corde conuersi lacrymosis suspirijs cum oblationibus hostiarum & eleemosynarum, salutem ei & sospitatem calitus imprecari non cessabant, donec prospiciens de excelso sancto suo Dominus clamores & gemitus pauperum suorum exaudire dignatus est. Illis enim tanta precum & votorum instantiâ diuinæ aures clementiæ pulsantibus, quadam die Pater amabilis, dum meridiano somno apud Castrum Bodenstein quiesceret, vidit speciosum iuuenem, qui re vera angelus Dei erat, lecto suo gratulabundum assistere, & magna incunditate antiphonam; *In domum Domini letantes ibimus; psallere. Nec mora; expergefactus sanum se & incolumem sensit, statimq;* quod

quod visio portenderet, intellexit. Et accersito Capellano suo
 * Seufrido, visionem exposuit, eamque VVulframo Abbati
 celeriter nuntiari, & omnia futurae dedicationi necessaria na-
 uiter preparari mandauit. Quo nuncio lætissimo, quasi re-
 sponso diuinitus accepto, mœror in gaudium, luctus in læti-
 tiam versus est, cunctique debita laudum præconia non solum
 tantum oris, sed & iubilo cordis in cœlum ferentes, tantæ so-
 lennitatis iucunditatem spe flagrantissima præstolabantur.

* Seufridus, seu
 Sifridus, qui s.
 Othonis vitam
 scripsit.

Igitur anno Domini M. C. XXI. Indictione decimaquar-
 ta. in Cal. Septemb. dedicatum est monasterium S. Michaëlis
 Archangeli in Monte Babebergensi à venerabili Ottone eius-
 dem sedis octauo Episcopo in honorem præscripti Archange-
 li sanctique Benedicti Abbatis, sicut à primordio foundationis
 monasterij definitum est.

Quando dedi-
 catum nouum
 templum S.
 Michaelis.

*Quàm honorificè sanctus Otto mundo ac re-
 gibus mundi reddiderit ea que illo-
 rum sunt.*

CAPVT XXXII.

Regibus quippe seculi super omnes regni Ponti-
 fices honorificè ac fideliter domi forisque serui-
 uit. Principum quoque sibi familiaritates & a-
 micitias intimas conciliauit, ministerialibus &
 feudatis Ecclesiæ suæ propria iura & honorem intemeratum
 conseruauit. Familiam denique & omnia sibi adhæren-
 tia firmissimo pietatis præsidio, & maternæ
 affectionis ala conseruando
 protexit.

Thimon.
 Vide vitam o-
 dit. à Can. cap.
 15 fol. 256. cuius
 menda hinc
 emendare li-
 cebit.

*Quod stipendia Episcopalis mensa nunquam
in aliquo minuerit.*

CAPVT XXXIII.

*Thimon.
Reditus mensa
Episcopalis di-
ligenter conser-
uat S. Otho.*

Stipendia Episcopalis mensę nullius vnquam ne-
cessitatis occasione minorauit, Sed, si quid de
patrimoniali fundo Ecclesię maricis, propter
adiacentiam & opportunitatem, Cœnobiis con-
tulit; emptitiis & aduentitiis prædiis recompen-
sare cum aug-
mento curauit ei: quia de iniusto non posse fieri dicebat elee-
mosynam: Iniustum autem, imò iniuriam maximam esse af-
firmabat, aliqua largitione aut feudatione sine recompen-
satione, tabulam minuere successorum. Ad hanc ergò exclu-
dendam suspicionem, ne cuiquam succedentium sibi Episco-
porum fas sit dispositioni eius, quæcunque superordinare,
vel ab ipso bene ordinata rescindere, sedes Apostolica, eius
postulatione, super his omnibus huiusmodi ei confirmatio-
nis priuilegium porrexit.

*De priuilegio Callisti Papa sancientis, nulli
mortalium licere religiosa opera eius,
vel instituta cassare.*

CAPVT XXXIV.

Callistus Episcopus seruus seruorum Dei,
venerabili fratri Ottoni Babebergeni E-
piscopo, salutem & Apostolicam bene-
dictionem.

*Refert hoc di-
ploma. Baroni
ad annū Christi
1124. Et liquet
ex Indicatione
subiuncta.
Vide Vitam e-
ius. à Can. lib. 1.
cap. 16.*

Antorum Patrum præceptis & Canonicis sanctio-
nibus demonstratur, quòd prædia & possessiones
Ecclesiarum, quæ vota fidelium, precia peccato-
rum,

rum, & pauperum patrimonia non immeritò nuncupantur, vendi, vel alienari non debeant. Quæ enim diuina maiestatis obsequio & celestium secretorum vsui sunt dicata, non decet in alienum ius redigi, vel in alterius seruitij formam transmutare: nempe, vt Beati Symmachi verbis loquamur; Possessiones, quas vnusquisque Ecclesie proprio dedit aut reliquit arbitrio, alienari quibuslibet titulis aut distractionibus, vel sub quocungq; argumento non patimur.

Alienari non debent, quæ semel Deo dicata sunt.

Ea propter, nos tuis iustis postulationibus annuentes, * mansos, qui Episcopalis mensa tua seruitio dediti sunt, in eodem statu, in quo bene à te dispositi cognoscuntur, futuris temporibus permanere, presenti scripti nostri confirmatione san-
 * Mansus, seu Mansum; est fundus, vel pradium. Mansuarij, Sillici mansos incolentes: Idem Manentes appellatur; quod in Mansis manent.

imus, statuentes, vt nulli successorum tuorum, vel alicui hominum liceat eos vendere, siue in Laicorum beneficium trahere, aut in vsus alios commutare: Sed, sicut à te dispositum est, de vnoquoque prædictorum mansorum denarius vnus, annis singulis, Babebergeni Ecclesie, pro anima Imperatoris Henrici fundatoris eius, ad concinnanda luminaria conferatur.

Abbatias verò & regulares Canonicas per industriam tuam in religionis Ordine stabilitas, & alia à te rectè constituta, nulli hominum facultas sit in posterum immutare. Si quis autem contra hanc nostram confirmationem venire temerario ausu præsumpserit, excommunicationis vinculo subiacebit. Data Laterani, Idibus, Aprilis, Indictione secunda.

Quomo-

*Quomodo auxerit rem familiarem Episcopij
in temporalibus*

CAPVT XXXV.

*Thomov.
Vide vitam e-
dit. à Can. lib. 1.
cap. 37.*

*Castella Episco-
patus Bamber-
gensis per S. O-
thonē adiecta.*

*Quomodo lau-
dandus S. Otho
ob rei familia-
ris curam.
* subintellige:
rem familiarem
augere studuit.*

REm quoque familiarem Episcopij, sicut prædiis & possessionibus, ita etiam ædificiis & Castrorum munitionibus adiuuit, atque sublimauit. Nam per diuersa loca, & curtes Episcopij quatuordecim Basilicas, & quatuor cœnacula elegantis fabricæ construxit. Præterea sex castella, quæ pridem non habuit, dominio Episcopatus adiecit; vnum videlicet, Albuinestein; secundum, Luipoldestein; tertium, Geutenreut; quartum, Hempfenvelt; quintum, Ebersperg; sextum, Eckenvelt, Castrum verò Albuinestein, quod etiam dicitur Bødenstein, fere in medietate situm Episcopatus, octingentis argenti libris, nec non decem & septem auri talentis comparauit, prouidens in hoc & sibi, & posteris non modicum pacis subsidium. quia, bonis Ecclesiæ in circuitu positæ, defensio est & terror inimicis.

Multa quidem commemorare possem, quæ illius studio, & labore in rebus temporalibus Episcopatu accesserunt; sed parcius hæc laudanda puto; quia pœnè omne genus hominū acquirendi studiosum est, & sua cumulandi: neque, ut id faciunt, egent exemplo, sed, ne malè id faciant. Hic ergò non in eo quidem magnoperè laudandus, quòd rem familiarem quaerere & augere sollicitus fuit; sed hoc in eo non temerè laudatur, quòd his rebus, * à quibus abesset turpitudine & auaritiæ suspicio, diligentiam videlicet & frugali parimonia, quæ sanè hinc aduertipotest.

Quan-

*Quanta diligentia & parsimonia res Ec-
clesiæ seruauerit.*

CAPVT XXXVI.

Tempore quodam in domo Episcopali domestica habens rei nomen fortè nuper emprum vestiebat. videns & probans si aprè sederet corpori. Et ecce *Brusso* quondam Argentinensis Episcopus, colloquio & moribus apprimè festiuus adueniens; Benè est, inquit, bene est: senior noster bonum habet pellicium. Erat autem ad oras capitij & manicarum modicè vulpinis abumbratum: nam cætera pars cute leporina constabat. Et Episcopus; Sic est, inquit, sed miserum me, cardè mihi venit; bis binis vncijs constat. Vide sne, qui tam benignus in alios extitit, quàm parcus in semetipsum fuit? * Non in veste, non in cibis rebus Episcopij vnquam indulgentius vti voluit: nec voluptati, sed necessitati suæ tantum prouidebat. * Quin etiam aiunt, illum, humilitatis causa, ocreas vel subtalares dissutos, plerunque ad sartorem misisse. Murmurantibus autem de hoc aliquibus: Sinite, inquit, fratres, sinite; res Episcopij eleemosynæ sunt fidelium, vanis vsibus eas profligare non debemus.

Etiam hac ex Timone se desumpsisse, Andreas testatur. Sed non comparent in editione Canis. Et videtur initium huius narrationis corruptum, nec nisi ope manuscriptorum Codicum sanabile.

** Hac sunt ex Timone, Side Sitam edit. à Canis. cap. 18.*

De ipsius parsimonia & frugalitate.

CAPVT XXXVII.

Hæc in vestitu ei frugalitas fuit; at in victu quomodo se restrinxerit, vix vlli credibile videbitur. Nam dixisse hunc pro certo accepimus: Nunquam se ad satietatem panem in Episcopatu comedisse: Semper enim sobrius ac penè ieiunus de Cæna vel prandio surrexit: apposita omnia infirmis pauperibus ac mendicis impertiens. Quodam ieiunij tempore multa piscium penuria fuit. Sed quidam Procurator eius lucium paræ quantitatis, emptum

Timon.

Lib. 1. cap. 18. Vita ed. à Cat. Frugalitas S. Othonis in Vita.

*Memorable
exemplum fra-
galitatis &
charitatis in
proximum.*

duobus solidis, prandenti attulit benè paratum, modè obsecrans vt se vberius reficeret vel cibo, qui tam magno cõstabat. Cui Episcopus, quanto, inquit? Procurator, duobus, ait, solidis. Et Episcopus: absit, vt miser Otto solus hodie tot denarios absumat; leuansque discum: defer, ait, hunc preciosum cibum Christo meo, qui mihi me ipso pretiosior esse debet. Defer, inquit, ei, sicubi ægrotus in lecto iacet, vel paralyticus. Nam ego robustus hoc me pane reficiam. Sic ille in opulentia sua deliciis affluebat.

De consuetudine corporalis disciplina.

CAPVT XXXVIII.

*Vita à Canis.
ed. loc. cit.
Notet hoc Præ-
dicantes Lu-
therani, maxi-
me Superin-
tendentes.
Apoc. 3.*

Paterea in consuetudine habuit à manibus sacerdotum in conclau corporales accipere disciplinas, sanè adeò acres, vt cruor aliquando latera eius tingeret. Ipse quoque Pater cælestis, qui ait; Ego quos amo, arguo & castigo, suo interdum verbere ad eruditionem eum rangebat.

De flagello infirmitatis eius, & quid inde boni promeruerit.

CAPVT XXXIX.

*Vita ed. Canis.
lib. 1. c. 19.*

** Indicem Re-
liquiarum.*

Reram vnum de flagellis eius, causamque siue ordinem monstrabo, quidue inde boni prouenerit, dum fortè in vico, qui dicitur Buchebach, diuinarum rerum studiosus * chartulam Patrociniorum legisset, & in ara Ecclesiæ multas & permaximas sanctorum reliquias reconditas agnosceret; ad nobiliora loca eas transferre cogitabat, vbi ampliore honore diuinæ seruitutis à religiosis colerentur. Itaque assumptis clericis, ieiunio & oratione præmissa, pia, vt dictum est, intentione, sigillum altaris solui præ-

præcepit. Sed hæsitantibus cunctis & trepidantibus, ipse ferramentum accipiens : absit, inquit, vt tantum decus, sub ramvili schemate remaneat : cumque bis aut ter sigillum malleo percuteret, sanguis de cistula plumbi cucurrit, ac si de corpore animalis flueret.

Referat S. Otto sepulchrum eius usq̄ ad altaris. Sanguis inde profuit.

Sed quid? Turbatur Episcopus; ferramentum proiicit; stupent omnes; opus cœptum omittitur: ad orationem tam ipse, quàm omnes qui aderant, se prosternunt; commissi veniam postulant. Sed Pater omnipotēs sapiens ac benignus, qui ad disciplinam filium erudire parabat, graui statim languore tetigit Ottonem suum, ad eò, vt vitæ terminum putaret.

S. Otto in morbum incidit.

Igitur inualescente morbo, cum euadere non speraret, eum, quem maximè fidum & familiarem habuit Abbatem S. Michaëlis, Vulframum vocauit, vt siue ad vitam, siue ad mortem res vergeret, fide & obsequio fidelis amici vteretur; qui dum eius lectulo assisteret, eiusq; dolores modis, quibus poterat, leuare curaret. Otto beatus, monasticæ religionis præcipuus amator, habitum monachi ardentissimè flagitabat; à multis annis se dicens in proposito habuisse, depositis Pontificalibus, in paupertate spiritus & contritione cordis Deo seruire sub magistri obedientia. Verùm Abbas gnarus & prudēs, & magni consilij, obedientiam quidem ægrotantis suscepit, desiderium laudās & petitionem. Porro de habitu distulit ingeniosè. Hinc post aliquot dies melioratur ægrotus, voti memor, habitum quarit religionis, disponit de rebus suis, ad monasterium se portari mandat.

A. Auocat VVolf-ramum Abbatem.

S. Otto habitu Monasticum induere cupit.

Abbas igitur lætus de feruore voti sui, adhibitis compluribus honestis viris, de hoc verbo cum eis communicat. At hi quidem perspectis omnibus, inutile factum dicunt, personam talem, Ecclesiæ & pauperibus Christi tam necessariam ad silentium monasterij transire. Itaq; cum reuerentia Episcopum interrogat; si promissam sibi obedientiam implere vellent. Ille verò, in eius, inquit, nomine, qui pro nobis Deo Patri vsq; ad mortem obediuit, tibi obedire paratus sum. Cui ille; Et ego, inquit, in nomine ipsius tibi iubeo, Pater sanctissime, sub onere accepti regiminis vsque ad diem vocationis tuæ permanere

VVolframus S. Ottonem sanctè deludit.

nere ad honorem & vtilitatem Ecclesiæ, ad consolationem egenorum & pauperum Christi, in subleuationem viduarum & orphanorum facere sicut facis, ad consummandum cœpta tua in operibus bonis; & vt breuius dicam, facere quod facis, operari quod operaris pro æterna vita & centuplo. Quis enim monachorum tantæ perfectionis est, vt eius merita vel paupertatem tuis diuitiis adæquemus?

Stadium eleemosynæ & hospitalitatis.

Igitur post hæc tempora Episcopus Babebergenfis totus in eleemosynas, totus in hospitalitates pauperum, & peregrinorum versus est. Quidquid frumentorum victualium, quidquid auri vel argenti vsquam vel vnquam reperiri potuit, peregentium manus in thesauros cæli transmissum est.

De fame & sterilitate annorum, & in his de ipsius Operibus.

CAPVT XL.

*Thimon.
Vita & dit. Carnif. lib. 1. c. 20.*

*Pauperum strages ex fame.
Cura sepeliendi mortuos.*

EO tempore Orientalis Francia sterilitate annorum magna panis inopiâ laborabat. Ipsi namque opulentiores famis etiam extrema necessitate squalebant; inopes & mendici passim per plateas & agros mortui iacebant; ita vt præ multitudine in cœmeteriis humari non possent. Sed vir Dei misericordiæ plenus, memor Tobia, modò per se, modò per alios sepeliendi officium compleuit. Vbi autem cadaverum multitudo sepulturam ordinatam fieri non sinebat, ingentes fossas preparauit, & centenos ac millenos simul quandoque terra mandabat, precio conducens homines, qui talibus officiis iugiter inservirent. Ipse autem per se omnia lustrabat, vicos, plateas ac domos pupillorum. Vespere, mane & meridie, nec non etiam nocturno tempore, visitando ægrotos, reficiendo famelicos, omniq̃ ingenio benè operandi vias inquirebat.

De

*De muliere mortua, quam ad cœmeterium
ipse humeris suis portauit.*

CAPVT XLI.

Accidit ergò die quadam æstu meridiano, quando intus in vmbraculis & reffrigidariis suis soporatur homines; Episcopus, accito cubiculario, more suo, ad hospitale pauperum pergebat. Dum autem iret fœtor inhumati corporis non procul à via de sub vrticis nares eius tetigit. Substitit ergò, & cubiculario suo digito suo locum demonstrans; sentio ait, tanquam illic corpus humanum iaceat. Pergente puero, sequitur Episcopus; diligenter querunt, ac tandem inter herbas & siluam stantis vrticæ proiecum ad sepem cadauer inueniunt mulieris, lacero vultu, & ab auibus comesto. Episcopus conspecta miseria, ferit pectus, sortem deslet humanam, flagellum diuini confitetur iudicij. Postremò seipsum culpabilem, se reu addicit, qui ea die, qua hæc fame periiisset, multis panibus abundaret.

*Reperit S. Otho
cadauer mu-
lieris.*

Dehinc, dicta breuiter oratione pro anima iacentis, manum mittit ad corpus: cubicularium hortatur leuare secum. At ille; Noli, ait, Domine, noli sacras manus tuas inquinare.

Curram & vocabo alios, ac sepeliemus eam. Cui Episcopus;

Abstine, inquit, *ut sororem meam*, filiam Adæ, imò filiam Ecclesie, tangere despiciam. Portabo mortuam, quam viuam pauiisse debueram. Sed tu, rogo, iuuua me, certus, quod à Deo, & à

*Corpus ex ani-
me in humeros
sublatum ipse
S. Otho ad se-
pulturam de-
fert.*

me quoq; mercedem accipias. Ille autem, etfi horrore pariter & fœtore propelli potuisset, tamen dum luctantem & laborantem, ipsiq; oneri humerum iam aptantem vidit, vicit semetipsum; & clausis naribus, auerso que vultu dorsum inuisæ subiecit sarcinæ, & cum Episcopo communicato labore, ad cœmeterium cadauer fœtidum deportauit, cantante ac flente Sacerdote; *Heu mihi Domine, quia peccaui nimis in vita mea, quid faciam miser? vbi fugiam, nisi ad te Deus meus? miserere mei, dum veneris in nouissimo die.*

d 3

Do

De propensioribus eius postea eleemosynis.

CAPVT XLII.

*Thimon.
Liberalitas eius
tempore
famis.*

Videns ergo, quia tempus eum monet: omnes apothecas suas aperuit; panes præparat, alit egentes; & ecce, quasi ad vniuersales nudinas de tota provincia famelicorum turbæ concurrunt; de monasteriis virorum ac feminarum Præpositi ac dispensatores, omnesque, quos annorum egestas premebat, ad promptuaria Episcopi currunt, sperata subsidia, sine mora inuenientes. Cumque messis appropinquaret, & maturæ iam segetes ubique locorum falcem postularēt, multa millia falcium pauperibus, quos toto anno aluerat, præparata distribui fecit: atque refectis omnibus, in festiuitate B. Iacobi; Ecce, inquit Pater optimus, filioli mei, terra coram vobis est; finita est dierum malitia; & accipiens singulas fales, singulos addidit denarios, vnicuique denarium & falcem, instrumentum operis, & viaticum: sicque valefecit eis in bonitate & gaudio eos dimittens. Is modus, id officium ei fuit omnibus annis inopiæ ac sterilitatis.

De cooperimento valde precioso quod super leprosum poni iussit.

CAPVT XLIII.

*Thimon.
Hac in Canō-
sana edit. ex-
stant lib. 3. c. 30.*

Vx Polonia Bolezlau, omnesque terræ illius meliores summa ei amicitia iuncti erant, frequenter ei salatorias mittebant, donariis suis eum magnificè visitabant, meritis ac precibus se apud Deum iuuari posse plurimum confidentes. Alij quoque Principes ac diuites de omnibus terris, audientes famam operum eius, audientes eleemosynas & largitates eius circa egētes; multa ei & sæpenumero ingentia dona mittebant, socios se fieri & participes studiorum eius deuotè postulantes.

Qua-

Quadam vice tegumentum nocturnale mirabilis precij de serico, auro, & megalina pelle confectum, inter alia dona ei allatum est; ipseq; auctor doni specialis amicitia signum hoc esse nuntiās, obnixè rogabat, vt in recordationē sui eius vsum dignaretur, neue de profligatione rei causaretur, deuotè promittit, hoc detricto vel parumper absumpto, aliud se transmiffurum. At Præful, accepta veste, plicat eam ac replicat. & diligenter vndique perspectam, vestiario suo commendat. Deinde, portitoribus & legatis sub persona mittentis reuerenter inclinatur, gratiasq; agit dicens; siquidem munus hoc magnæ dilectionis testimonium est; & ego in memoriam datoris in perpetuum illud seruare curabo, ita sanè, vt nec fures mihi furentur, nec tinea demoliatur, vel ærugo. Habebat autem cognitos, & ex nominibus propriis notatos omnes paralyticos, languidos, cancerosos, seu leprofos de ciuitate sua, modum, tempus & quantitatis languoris eorum per se inuestigans, congruaq; subsidia omnibus prouidebat & curabat.

Vocato ergo vestiario; tolle, ait, præclarum illud & carum mihi tegumentum, ac pone super illum paralyticum, nomine vnum designans, quem sciebat longis doloribus affectum, vlcibus scatenentem & vermibus, cuius fetorem vicinia tota perhorrebat. Abit ille, ac mandatum implet, & delicatissima veste miserimum illum cooperit; mirantibus ac stupentibus omnibus qui hoc videre potuerunt.

Sefridus. Ego huius rei testis sum; sed confiteor peccatum meum. Illis diebus sic affectus eram, vt hoc idem factum deliramento compararem. Sed non solus ego de hoc murmurabam: erant complures me maiores ac nobiliores talia dona de manibus illius accipere consueti; qui spe huius delusi, vix ab iniuriâ linguas tenuere; aientes non opus esse megalinistegi pellibus leprofos & paralyticos, quibus vtique ouium aut leporum vestimenta sufficere potuissent. Sed nunc scio prudentiam tanti viri duplici hoc ratione fecisse; scilicet vt exemplum misericordiæ in pauperes memoria dignum posteris ostenderet; & in præsentiarum curatores ægroti de precio vestis solatia perciperent.

Tiemo.

*Matth. 6.
S. Orthoni miserum, sua ciuitatis catalogū habebat.*

S. Orthoni Paralytico pretiosum stragulum mittit.

Multi hoc factum S. Orthoni agrè tulerunt.

Tiemo. Rectè interpretatus es rem. Sed nouimus aliquos Episcoporum si hanc vestem corpori proprio subtraherent, sanguini fortasse non negarent, qui terrena sapientiæ dediti, tales sumptus *fatuitatem* vocant, qui cor trahentes in terra, linguâ caelum pulsan, qui terrenum habentes fundamentû, rem suam humanis præsiidiis tutandam putant, moles turrium, & inertem massam murorum multis sumptibus coaceruantes, spiritualia munimenta floccipendunt. Verùm Ottoni beatissimo non ea mens erat, omnem fiduciam suam in diuinitatis ope collocabat; castra quidem & Vrbes ad terrenos vsus quandoque * parabat; sed longè maior Ecclesiarum vel monasteriorum ei cura fuit. quæ res etsi probatione non egeat, eò quòd manifesta sit; tamen, quia in mentem venit, rem paruam dico, vnde cordis eius directio altius intelligi possit.

* parabat.

De fabro & eius terribilibus sagittis.

CAPVT XLIV.

Tiemo.
Edit. Canis.
lib. 3. cap. 40.

Aber quidam peritissimus de arte sua Episcopo innotescere cupiens, telorum ac diuersi generis sagittarum, ad opus bellicum mirabiliter præparatarum, sportam plenam apportauit, vt in Urbibus & propugnaculis Episcopi futuris necessitatibus seruari debuissent. Episcopus verò gratias quidem egit homini pro munere dignam mercedem illi eò rependens; sed manu propria vnâ leuans, quæ triplici acie, ac longo acumine, visu etiam, terribilis erat. Quare, inquit, istam tam longam, tam subtilem, ram acutam fecisti? Faber, tales, inquit, facimus ad penetrandas loricas & clypeos. Impulsu enim ballistæ tales sagittæ nec scuto nec thorace tueri sinunt hominem. Episcopus, ego, inquit, agam, vt mortales se de his non mortificent, iubetque leuari omnes simul, sicut erant in cophino, portitoribus dicens: ferte eas Abbati Hermanno, rogantes diligenter, vt eas, mei causa, in opus Dei expendat, ne mortibus hominum coaptetur. Habebat autem opus in manibus, rectum videlicet consummati monasterij nostri.

Iucunda historia, de sagittis S. Othonis oblati.

Acceptis

Acceptis ergò sagittis, pabula retrò haſimenta omnibus conuolui iuſſit, ac de nobiliſſimis ſagittis, clauos tegularum fabricans, teſto Eccleſiæ illos coaptauit. Quæ res quidem, tametſi magna non eſt, magnæ tamen bonitatis indicio valet; ſicut enim ex abundantia cordis ſermo; ita etiam ex eadem actio dirigitur. Exterior enim homo celare non poteſt, qua diſpoſitione interior ambitus ſit. Flagrant enim ad proximòs per exteriorem ſtudia hominis interioris. Verùm ego cuncta ſigillatim, quæ ipſius ſunt, perſtringere non potero: vnum tamen adhuc memorabo, quo eius diligentia & ingenium, quod habuit ad benè agendum, magis clareſcat.

De furto equorum & negotio inſtitoris.

CAPVT XLV.

 Vidam Oeconomorum eius Rudolphus, vir bonus ac prudens, ad eum propter cauſas domeſticas veniebat. Cumque pro explicandis rebus aliquandiu apud eum moraretur, Episcopus, more ſuo, egreſſus viſitare xenodochium, ſtabulum tranſiuit Oeconomi; vidensque duos equos fortes, elegantì corpore, à comitantibus, cuius namque ſunt hi; inquit. Dicunt ei, hos eſſe Procuratoris ſui. Benè, inquit; magni ſunt & fortes. Certè portare habent precia & redemptiones captiuorum in terram Pomeranorum. Audierat enim quosdam de baptizatis ſuis in ciuitate barbararum gentium fuiſſe captiuatos. Sublatis ergò equis, Oeconomus, re cognitâ ad Episcopum venit: de via ſua & negotiis ſuis inſinuat, equitaturas repetit, quas ſi habere non poſſit, ad omnia ſe impeditum dicit. Cui Episcopus; non irascaris, obſecro; lucrum quoddam & negotiationem cogitaui. Eſto ſocius. Agamus pariter, vt de fructu & lucro actiõis pariter gaudeamus.

Decem equos pannis oneratos in Pomeraniam miſſurus, opera tua indigeo. Omnem igitur annonam, quæ ad vſus noſtros in partibus Saxonix reposita ſeruatur, in argentis

*Timon.
Edit. Canif.
lib. 3. cap. 41.*

*Quem in ſum
equos Procura-
toris ſui S. Otho
deſtinari.*

*Pia negotiatio
S. Othonis in
Pomeraniam.*

e bis:

*Nundina Hal-
lensis.*

bis : insuper omnes pecunias de redditibus earundem partium, ad nos pertinentium, quas colligere poteris, cuncta simul ad nundinas Halle portabis. Nosti enim nobiles puros & preciosos pannos in terra Pomeranorum caros frugum mercatu haud inueniri. Igitur quidquid ex priuata pecunia *su-
stani* & purpuræ, *brussati*, *Frisali* quoque, seu alterius cuiuslibet optimi generis vel coloris pannorum coemere poteris, in sarcinas concludes, aliasque species gloriosas, & res pulchras emens, omnia his iumentis in Pomeraniam diriges, partim dona maioribus, reliqua verò, cauta venditione habitâ, precium captiuis, quos in barbaras nationes abductos constituerit. Si autem, ut dictum est, ita exsequi potuerimus, nec tu nec ego fructu inanes ac sine mercede in futura vita remanebimus. Hac etenim occasione equituras tuas abstuli.

Abiit homo; & quia fidelis ac strenuus erat, omnia, sicut Episcopus ordinauerat, haud segniter impleuit. Muneratur honestiores, insistor Ottonis; laudatur forum eius, ac distractio populo rudi admirationi fuit & exemplo, cunctique certatim rapientes res duplo emebant, tum pro dilectione Pontificis, tum etiam, quia precium sciebant esse redemptionis.

*De Rege Ungarico, & auro quod
misi.*

CAPVT XLVI.

Timon.

*Elis. Canis.
lib. 3. cap. 42.*

*De Bela lege
Bonfinium De-
cadis II. lib. 6.*

Is omnibus ad votum Episcopi explicitis, eundem Oeconomum mittit ad Regem Hunorum illum beatæ semper memoriæ Belam, qui à patre suo Colomanno Rege, cum patre suo Almo Duce, in diebus adolescentiæ, luminibus priuatus, postea in regnum sublimatus est, oculisque fidei ac sapientia mentis præditus, Rempublicam Vngarorum per annos plures grauiter administrauit. Certus itaque de strenuitate ac prudentia Rudolphi Episcopus, cuius memoria in benedictione sit, qui ad

ad omnia studia misericordiae sedulus ei minister erat, ad Regem praedictum Belam, magnum *elemosynatorem* cum literis ac donariis eum direxit, parare amicitias & notitiam societatemque ac parilitatem studiorum in operibus misericordiae, accedere hominem sanctum ad desiderium futurae expectationis, ad gaudium aeternae vitae atque beatitudinis.

Bela ergo, accepto nuntio, auditisque literis Episcopi, spirituali gratia ac diuina consolatione plenus, laetificatus est valde in festiuitate Paschali, quae apud Vngaros etiam, propter ipsius terrae maximam vbertatem, multa epularum largitate splendide ac delicate celebrari solet, magnifice habuit nuncios Ottonis; vitam eius, conuersationem, statum & opera crebro interrogans; miraturque omnia, quae de illo audiuit, magnae felicitati adscribens, quod talis viri notitiam per nuntios, dona & literas accipere meruisset. Consummatis ergo diebus, cum tempus esset dimittendi legatos, multa deuotione sacris Orationibus beati viri Rex sese Deo commendans, dona multiplicat, vasa aurea & argentea, & vestes preciosas mittit: insuper viginti libras excorti auri, specialiter obsecrans, ut has in aliquos diuinos vsus in recordationem sui expendere dignaretur.

Episcopus ergo, acceptis donis & auro, nihil moratus beato Michaëli hoc obtulit; Crucis decus, in nomine *saluatoris* de hoc fieri mandans, additque de suo auri quantitatem & gemmas; & clusorem conducens; in signe trecentas argenti marcas valiturum ad honorem Dei & vtilitatem Ecclesiae fabricatus est.

Legatio S. Ottonis ad Belam Hungariae Regem.

Quomodo Bela nuncios Ottonis acceperit.

Rex commendat se precibus S. Ottonis.

Eidem ingentia munera mittit.

S. Orho dona accepta S. Michaëli offert.

De filia Regis Ungarici.

CAPVT XLII.

*Thimon.
Edit. Canis.
lib. 3. cap. 43.
Admontense
Monasterium
in Stiria fun-
datum à S. Geb-
hardo Archie-
piscopo Salis-
burg. Anno
1075. Hund.
in Metropoli.
Vide etiam Vi-
tams. Gebhar-
di Tom. 2. §. 6.
Antiq. Lect.
* Qui post Lo-
tharium II.
Anno 1139. Re-
gnum inuit.
Oratio Bela
Regis ad Deum
pro filia sua.*

Ed quia beati Belæ Ungarici Regis mentio inci-
dit, pauca de filia eius *Sophia*, quæ in proposito
Virginitatis sub sacro velamine inter sanctas Vir-
gines Admontensis monasterij laudabiliter de-
git, ad ædificationem narrare incipiam.

Hæc etenim ante annos nobiles petita est in matrimonium
Henrico puero, Teutonicorum Regis * *Conradi* filio pri-
mogenito. Bela ergo cum sæperogatus tandem acquieuisset,
hanc illi dare, & nuncij pro ea venissent Archiepiscopi & Epi-
scopi, aliique primates de regno Alemaniarum, vt iuxta imperia-
lem magnificentiam clarè ad nuptias duceretur, hoc ordine,
hac oratione ad sponsalia eam direxerit: *Domine Deus cali &*
terra, tu omnia vides, ego autem nihil video, Tua etenim ordinatione, sicut
voluisti Domine, cæcus factus sum; sed tu vides omnia, vides abditæ cordium,
presentia, præterita & futura indifferenter: Et manus ponens super
caput filiarum, hæc inquit: Domine vnica filia mihi est, hac me sola femi-
nea prole in tua miseratione beasti. Hanc hodie, te teste, te inuocato in au-
xilium nostrum, ad nuptias mitto: hanc hodie te comitante, presentibus
nunciis committo, tali fixa inter me, & te, Domine Deus, cõdicionem, vt nun-
quam eam deseras. Et, si forte is, qui eam petit filio suo Dominus Impera-
tor Conradus vnquam mali quidquam aduersus eam cogitauerit, tua in
petitione tibi hanc commissam habeas.

*Oratio Bela
Regis ad Le-
gatos.*

Ad legatos autem: *En, inquit, coram vobis est: tollite filiam*
meam: ducite hanc Imperatori vestro. Et quia meã vitã ipsa mihi charior
est, omne, quod iharum vel preciosum habeo, cum ea transmittro. Inf-
stiq; apportari omnia regalia sua, Capellam suam totam cum
** patrociniis Sanctorum, cum vniuersis paraturis, & vtenfili-*
bus aureis & argenteis, cum tentoriis & papilionibus, cum iu-
mentis optimis ad subuectionem rerum; insuper aurum & ar-
gentum absque vlla æstimatione dona genero suo & filiarum. Et
*apprehendens scrinium vbi erat * patrocinium S. Blasij, sta-*
tuit

** Reliquiis.
Apparatus ad
iter.
* Quia Admõ-
tense Monaste-
rium constru-
ctum erat in
honore Deipa-
ra & S. Blasij.*

tuit super hoc filiolarum; dehinc ad legatos; *En*, inquit, filiam meam cum patrono suo in hæc verba, vt locutus sum, in nomine Domini vobis præsentio.

Igitur abeuntibus nuntiis, exiit iam Vngaria, cum ad Taurum montem Carinthiæ propinquassent; Imperator Conradus, obuiam eis mittens, ad sacras Virgines Admuntensis monasterij, * *Sophiam*,
spensam. Dominam cum duabus puellis suis interim collocari fecit, donec opportuno tempore solenni habita Curia, conuenienti honestate ad nuptialia Sacramenta vocaretur. Dona verò & omnes diuitias, quæ allatæ cum ea fuerant, sibi apportari fecit.

Itaque diuersis negotiis occurrentibus, quæ Regum etiam animos à proposito retardant, rem explicare impeditus est. Puer etiam infirmitate præuētus, Domina in Monasterio permanente, hominem exiit. Bela quoque requieuit in Domino, & filius eius * *Giso* ei successit in regno: qui videns frustratas esse nuptias sororis suæ, nuncios misit, vt reducerent eam. Sed, illa noluit redire. Secundò & tertio misit. Sed, illa venire noluit. Ad extremum reputans apud se, vi fortasse teneri à rectoribus monasterij sororem suam, indignari aduersus locum, & nisi quanto citius ei redderetur, excidium vastationemque minari. Sed virgo castissimam mentem & corpore ad omne bonum disposita, Deo magis quam seculo adherere cogitabat, apertisque ostiis claustrum cum Abbas in eius deliberatione posuisset, intus manere, vel ad nuncios fratris sui foras egredi; intus manere delegit, & à proposito Virginitatis nunquam recedere.

Rex verò nimio affectu germanitatis circa sororem suam afflictus, cum secundum seculi huius magnitudinem eam sublimare vellet, modò vi, modò astutia, & ingenio eam teneri querebatur, habitoque cum necessariis suis consilio, ire parat in manu forti, eam liberare. Sed viri prudentes & magni, quos in consilio suo habuit, Regem monebant, non ab re, nec citò regno Teutonicorum importari bellum oportere, siue causas belli. Optimum factum esse, vt missa persona publica & honesto comitatu, cum decore & disciplina Dominam re-

peteret: quæ, si inordinatè negaretur, iustas tunc fore causas commotionis. Sed quid multis? Licet ægrè, fracto animo suo Rex audiuit consilium. Mittit Ducem vnum, virum fortem, cognatum suum, & amatorem gloriæ suæ, & cum illo militiam magnam: & ecce ventum est * ad Munti.

** ad Monasterium Admontense.*

Abbas verò & fratres, conspecta multitudine & potentia Legati, rem seriò agi vident, turbantur, præsidia orationis quærunt. Deinde egressi ad Legatos, responsa Tyranni tristes accipiunt, scilicet aut reddant puellam, aut graues Vngarorum inimicitias experiantur. Abbas verò Admontensis, vir dignæ auctoritatis, gnarus ad omnia, & multo pollens consilio mentis ac religione, decus & firmamentum monastici Ordinis ad verba legatorum hæc paucis respondit verbis: *In hac causa, inquit, nihil à nobis perperam actum est, aut agetur. Sed hodie curam corporum vestrorum, quia itinere fatigati estis, velim agam. Crastina dies negotium vestrum expediet. Itaque lauto epularum apparatu, multa que diligentia eis ministravit.*

Hungari repertunt sororem sui Regis.

Oratio Abbatis Admontensis ad Legatos.

Sequenti verò die Abbas ad legatos: *Et quid facietis, inquit, si Domina vestra sponte sua vobiscum venire noluerit? Nunquid inuitam abstrahetis? Nunquid nolenti ac renitenti violentas manus iniicietis? Siquidem hoc regibus ac reginis extremum dedecus est, vi trahi, ad quod nolint, & subiici, quãdo non velint, atq; alienæ voluntati seu violentiæ mancipari: non puto id conuenire ingenue libertati. At illi: Sic est, inquit, & nos eam libertati suæ restituere venimus, & non vim inferre, sed obsequium præstare ad suos redeunt. Denique si ab indigna coactione soluta, suãq; libertati restituta fuerit, sanè quidquid propria deliberatione delegerit, neq; nos, neq; vos prohibere debemus: & Dominus noster Rex Vngarorum munitissimus indecenter, vel contra decus regis sanguinis habitam germanam suam conterinam, causari non poterit.*

Responsum Legatorum.

Placuit sermo Abbati & fratribus, & venientes in atrium Basilicæ ante fores Claustrum, quo Virgo sacra cum Virginibus factis clausa debebat; duos globos faciebant seorsim legati, & milites populusque multus, qui ad spectaculum venerat; & seorsim Abbas cum fratribus & monachis. Reserantur postes, iannæ claustrales panduntur; Regina exire ad nuncios rogatur; Negatilla; nihil sibi & eis dicens; lege se loci it-

Constantia Sophia.

men ianuz, nisi morte obita, non esse transituram. Docetur ergo, quid inter legatos & Abbatem sententiæ ac rationis de ipsa constiterit, illam de sub claustris in apertum egredi oportere, liberam fieri, coactione solui. Caterum in eius arbitrio locandum, quam viam postea sibi arripere velit.

At illa corpore femineo viriles animos gerens, vbi videt, quia sic necesse est, neque aliter litem decidi posse, pede suo super limen posito; *En, ait, S. MARIA, Domina mea, patrona mea,* *Sophia limen canobij transtura commendat se Deo, Despara S. Blaso.* *mater Domini mei IESV CHRISTI, sponsi mei, salua gratia, & pace tua, te Duce, te comitante, limina tua transeo; te adiuuante & protegente citò reuersura, tibi commendo causam meam, Virgo Virginum; & tu B. Blasi Martyr Christi, Patrone Admuntensium, Domine ac dominator loci huius, qui me à parente meo tibi commendatam, diuina ordinatione in hac tua tecta suscepisti peregrinam: obsecro ne me derelinquas.*

His dictis, flebant Virgines, flebant monachi & fratres. Egreditur illa modesto & lento gradu in medium tendens. Stabant Legati immobiles, vestes tantum ac purpuram gemmasque preciosas in seculi cultum eò allatas ei offerentes ac protendentes ad reginæ animos pelliciendos. Omnes igitur, qui aderant, immoti stabant, auidè spectantes & oppetientes, quid esset factura, nullo ei aut hinc, aut inde propinquante. Sacræ autem Virgines stabant ardentissimè flentes & orantes, admodum veritæ, ne quauis occasione tantum decus societatis amitterent. Itaque vbi liberalitatem, & absolutionem suam in medio posita, satis omnibus ostenderat, ad nuncios conuersa Regia virgo modestè inclinans, valefecit eis. Deinde viâ, quâ venerat, ad sorores rediens, clara voce multam compunctionem omnibus excitans, cantare cœpit: *Regnum mundi, & omnem ornatum seculi contempsi: Succipientibus cæteris Virginibus, quæ illam in limine stantes oppetiebantur; succipientibus & monachis, & prosequentibus eam in gaudio & lacrymis vsque ad introitum ianuz. Omnis quoque populus voces & laudes dedit in excelsum; gratias*

Techna Legatorum.

Sophia salutis Legati, reuertitur ad Monasterium.

tias agens Deo, quod virgo nobilis & tenera, tam virili mente seculi delicias abiecerat.

Nuncijs quoque non minus alijs Dominum magnificabant, omniaque ornamenta seu vestes, quas ad vsus seculi ei portauerant, monasterio conferunt, & Reginae valefacientes, eiusque orationibus se commendantes in pace & gaudio ad Dominum suum reuertuntur, vt gesta erant, omnia referentes. Mitigatus est Rex vltra desinens à proposito suo reuocare illam. Hæc de initio conuersionis beatæ Sophiæ, * quando

* quando.

Sesfridus. Grata nimis & accepta digressio, nempe auri occasione gemmam acceptabilem tuæ manui affixisti.

*De singulari clementia beati Othonis
ad monachos sancti Michaelis.*

CAPVT XLVIII.

Sesfridus.

Ed redi obsecro ad Othonem nostrum, qui omnibus hominibus omnia factus, præcipue autem nobis monachis non solum Pater, sed, vt verius dicam, mater fuit. *Timo.* Credo, inquam, nam & tu me ad viam reuocasti. Senes nostros, vt Patres, venerabatur; iuniores, vel pueros, vt filios diligebat; inter nos quasi vnus ex nobis ambulabat: immemor quandoque potentia & magnitudinis personæ suæ Presbyteris ad altare ministrabat, modò stolam offerens, modò cingulum porrigens præparandis: Aquam etiam manibus illorum manu propria fundens, calicem præbens, & ad cætera ministeria sese plerunque de inopinato ingerens, miris modis omnium in se affectus excitabat; omnes nos facie & nomine

Amor S. Othonis erga Monachos.

Seruit aliquando Presbyteris vtem diuinam facientibus.

nomine notos habere volebat, singulorum causas vel statum, defectus vel profectus nostros diligenter inuestigans, curaque de omnibus non modica ei fuit. Quid dicam de multimodis humanitatibus omnibus ac singulis nobis indesinenter ab eo exhibitis? Etiam fratribus ad refectorem confedentibus, cibos optimos suis sumptibus preparatos, manibus propriis nobis intulit; suscipientium manus caro affectu deosculans; nonnunquam etiam, expleta ferculorum positione, conuiuia nobis idem ac minister as-sedit, nobiscum conuescens obtentu propagandæ charitatis.

Ministrat mensa.

Finis libri primi.

TABV-

* Ita Cod. M. S.

**TABVLA TITVLO-
RVM LIBRI SECVNDI IN VI-
TAM ET PEREGRINATIONEM
S. OTTONIS.**

- CAP. I.** De situ & moribus hominum Pomeranica Prouincia.
II. De Bolezlao Duce Polonia, & ex quibus causis pradi-
 catio illius gentis orta sit?
III. De actibus & bellis Bolezlai Ducis.
IV. Quomodo Bolezlau per ductorem militia sua Petrum
 Ruthenos capto rege circumuenerit.
V. Quomodo Dux Bolezlau Pomeranos expugnauerit.
VI. Quomodo expugnatos ad Christianismum coegerit,
 & Ostionem Episcopum Euangelistam & Pradica-
 torem eis acquisiuerit.
VII. Quam prouum se Otto beatus ad hoc opus ex-
 hibuerit.
VIII. Quo tempore, qua via illuc properauerit?
IX. Quid auxiliij, quid presidij habuerit in Duce Po-
 lonia?
X. De horrore & difficultate via transita Polonia.
XI. De occurso Pomeranici Ducis & metu Clericorum.
XII. De primitiis operum eius transito fluuio, qui limes est
 Pomeranorum.
XIII. Quomodo susceptus sit apud Pirissam ciuitatem Du-
 cu, & quid ibi fecerit?
XIV. De

- XIV. De inceptioe sermonis in eodem loco.
- XV. De forma & disciplina baptizandi.
- XVI. Quantum temporis fuerit in eodem loco.
- XVII. De sermone, quem habuit ad primitiuam suam Ecclesiam cum ab ea discederet in eodem loco.
- XVIII. De progressu eius in Caminam ciuitatem, ubi erat uxor Ducis, & de bonitate ac fide ipsius matrona.
- XIX. De multitudine baptizandorum, & de instantia & labore baptistarum.
- XX. De gaudio Ducis superuenientis, & ipsius deuotione.
- XXI. De Duce abdicante viginti quatuor concubinas suas.
- XXII. De improbitate cuiusdam matrisfamilias in die Dominica metentem agrum suum apud Caminam.
- XXIII. De profectioe ipsius cum tremore Iulinam, & quomodo illic vapulauerint omnes.
- XXIV. Quomodo post vapulationem prudentiores de rebus fidei consilium habuerint cum Episcopo.
- XXV. Quomodo infecto negotio dimissa Iulina, Stetinam nauigauerit, & de contradictione, quam ibi sustinuit.
- XXVI. Quomodo post longa tadia Verbum pradicacionis à duobus pueris ceptum & promotum sit interim, dum legati mittuntur ad Duce[m] Polonia propter contradictionem ciuitatis.
- XXVII. De matre ipsorum puerorum.
- XXIII. Quomodo pueri pueros attraxerint, & de patre qui domo aberat.
- XXIX. De reditu nuntiorum à Duce Polonia & scriptis eius, super tributi alleuatione.
- XXX. De destructione sanorum & simulacrorum.
- XXXI. De quatuor Continis, & de cultura vnius, qua dignior erat, & de incisione quercus.
- f 2 XXXII. De

- XXXII. De prophetante caballo & hastis.
 XXXIII. De profectu Ecclesie post abdicationem simulacrorum, & de morte improbi sacerdotis.
 XXXIV. De quastione mota super morte sacerdotis.
 XXXV. De letitia & splendore candidatorum, ac de profectorum.
 XXXVI. De exploratione Iulensium & conuersione ipsorum.
 XXXVII. De conuersione Dodona ciuitatis.
 XXXVIII. De conuersione Coloberge ciuitatis.
 XXXIX. De termino Euangely factio in Belgrada ciuitate, & de reuisione ciuitatum baptizatarum, antequam exiret de terra.
 XL. De descriptione moru gentis & de reditu Episcopi.
 XLI. De inopinato incendio in ciuitate Babebergensi exorto.
 XLII. De Iulensibus, qui post reditum ad suos ciues baptizati sunt.
 XLIII. De legatione Babebergensium ad S. Ottonem ad reditum cohortantium.
 XLIV. De Vvignando Tarisensis Cœnobij Abbate.
 XLV. De reditu S. Ottonis ad sedem suam.

tate se attingentes fines respicit Vngariæ & Moraviæ : dein Poloniam spaciola contiguitate vsque ad confinia Leusticiæ & Saxonici se habet attingendo extendentem.

*Quales olim
Pomerani.*

Gens ista terra marique bellare perita, spoliis, & raptu vivere consueta, naturali quadam feritate semper erat indomita, & à cultu & fide Christiana penitus aliena. Terra verò ipsa piscium & ferarum copiosam incolis præbet abundantiam, omnigenumque frumentorum ac leguminum siue seminum fertilissima est; nulla mellis feracior; nulla pascuis & gramine fecundior. Vinum autem nec habent nec quærunt, sed melleis poculis ex ceruisia accuratissime confecta vina superant Falernica. Sed de his aliâs.

*Fertilitas Po-
merania.
Vino caret.*

Nunc autem est expediendum, quod multis admirationi est, quare videlicet hi homines tam procul ab Orientali Francia, & Babebergensi Ecclesia, imò à toto Orbe penè diuisi, non alium quemque de vicinioribus regnis vel Ecclesiis Baptistam, & prædicatorem, quam Babebergensem Episcopum habere potuerint. Sed hic fructus ad incrementum beatitudinis eius à Deo illi donatus est.

Psal. 117.

Tieno. *A Domino, inquit, factum est illud, & est mirabile in oculis nostris.* Vnde, quo nam id ordine factum sit, nos audire delectat. At ille; à re, inquit, paululum digrediendum est, ut concurrentium causarum, & euentus & ordinem possim digerere.

*De Boleslao Duce Polonia, & ex quibus
causis prædicatio illius gentis
orta sit.*

CAPVT SECVNDVM.

*Sefridus.
In edit. Canisti-
ana inchoatur
hic cap. 1. lib. 2.
Vbi, qua Andro-
as Sefrido as-
tribuit omnia
reperiet.*

Empore, quo Dominus meus Babebergensem regebat Ecclesiam, Boleslaus vir strenuus & prudens, & ingenue atque auitæ nobilitatis decore illustris, ducatum Poloniæ administrabat: qui dum

dum se gnaviter & prouidè gereret, omnes terre suæ terminos sub prædecessoribus suis hostium violentia inualos & perturbatos, castra vrbesque à sua potestate alienatas manu robusta recuperare præualuit. Cumque bellicos actus suos felici exitu sæpe prosperari videret, ergà Deum quidem, à quo sibi sciebat præstari victoriam, humilior, atque deuotior; ergà hostes verò ereditior atque animosior factus, mutua vice terminos eorum ferro & igne attentare, prædasque & manubias frequenter abstrahere & personas captiuare solebat, quousque assiduis cladibus ac terrore confracti, multis obsequiis, & donorum impensis animum eius delinirent, datisque & acceptis dextris, fœdera pacis firmissimè pangerent, & pacem recipere.

*Stenmittel Bo-
lezlai, Ducis
Polonia: de quo
lege Maximus
Cromerus lib.
5. Rerum Pole-
nicarum.*

De actibus & bellis Bolezlai Ducis.

CAPVT TERTIVM.

Rant autem, cum quibus diuisim, diuersis temporibus, certamen habebat ex parte vna Polonia; * Bohemiar, Morauiar, Vngarior: ex alia Rutheni, gens crudelis & aspera, qui Flauorum, Prussorum & Pomeranorum freti auxiliis, acrius, diutiusque illi resisterunt, sed frustra, quia tandem superati ab eo & contriti, post multas ciades, pacem ab eo postulare cum Rege suo decreuerunt. At ille, vt erat bellis ac laboribus semper infractus, non continuò de pace acquiescere voluit, nisi prius aliqua memorabili honorificentia satisfactionem accepisset.

Sofridat:

** Bohemi, Me-
rani, Vngari.*

Quo-

*Quomodo Boleslaus per Ductorem militia
sua Petrum Ruthenos capto Rege
circumuenerit.*

CAPVT QVARTVM.

R

Ex verò, & omnes Principes Ruthenorum, sine amicitia & pacè Ducis non se quietos fore perpendentes, viam inueniendæ mutæ pacis & gratiæ, illius prudentiæ ac fidei committendam præsumpserunt. Ille verò hanc honestissimam ratus viam statuendæ atque firmandæ pacis, filiam ipsius Regis petiuit & accepit uxorem; videlicet, vt hoc affinitatis commercio tam Principes ipsi, quàm subditi, & terræ vtriusque populi pacem ad inuicem haberent perpetuam, atque in necessitatibus & opportunitatibus suis mutuò sibi contra hostes præsidio forent, atque auxilia portarent. Colebant ergò se mutuis beneficiis socer & gener, magnificatusque est Boleslaus & confortatus, ac prosperatus vndique, nec vlla ei erat contradictio, vniuersis potestatis suæ terminis hoste nullo turbatis.

Verùm ea perfunctoria & breuis erat tranquillitas. Nam post annos paucos Ruthenissa, vxor Boleslai, moritur, vnum tantum ei filium relinquens: vnde, quasi rupto vinculo, quo tota inter generum & locerum constabat amicitia, dudum consopita bella paulatim recrudescunt. Boleslaus igitur feritate gentis permotus cum suis consilium habuit, quo nam modo rediuiua mala hæc propulsare potuisset. Habebat autem Petrum quendam militiæ Ductorem virum acris ingenij & fortem robore, de quo dubium, vtrum in armis, an in consiliis maior fuerit: qui erat Præfectus à Duce super viros bellatores. Hic adscitus consilio; *si suū tantum, inquit, Rutheni viribus dimicarent, illos à nobis conterere difficile non esset. Sed, habent Flauros, habent Prussos, habent etiam Pomeranos, gentem idololatram, inuisam, ac nimis indomitam: quos omnes simul in arma prouocati.*

*Boleslaus com-
municatio sibi sum-
gò filiam Regis
& Ruthenorum.*

*Moritur vxor
Boleslai.
Recrudescunt
bella inter Po-
lonos & Ru-
thenos.*

*Consilium Pe-
tri Ducis.*

care, quàm durum sit, in experti non sumus, quamvis antè de his triumphos habuerimus. Quæcirca meo animo consilium incidit Ruthenos arte melius superari. Et ne quis impossibile hoc æstimet, ecce vadam ad illos, & incruentam nobis de Tyranno victoriam reportabo, Deo mihi prestante ingenium.

Mirificum strategema.

Sed quid multis? Placuit Duci & Principibus, experiri, si effectum habere verba Petri queant: assumptisque viris quasi triginta robustissimis, ficta necessitate, Petrus ad regem transfugit Ruthenorum, cumque arte sermonis circumuentum, quod malè de Duce sentiret, æstimare fecit. Et Rex, eò quòd fidem haberet homini, quem etiam prudètem sensit, ad multa negotia sua eius familiaritate vsus est, sperans, quòd tandem per eum de Polonia tota posset triumphare. At Petro aliud mentis erat. Nam cum die quadam fictus transfuga, ipsiusque socij cum Rege in saltu nemorum venandi gratia vagarentur, Rex nihil mali suspicatus, occasione ferarum longius à mœnibus abscesserat, elongatisque alijs, Petrus cum suis circa illum remanserat. Qua fretus opportunitate, capto Rege, incruentam, vt pollicitus erat, de Ruthenis victoriam Domino suo Duci reportauit: mirumque dictu, effera gens illa, hoc facto ita edomita est, vt nunquam postea, viuentè Duce, ne quidem de bello cogitaret. Nam pro ereptione sui, Tyrannus, quidquid maiorum suorum studio ac solertia in thesauris collectum habere poterat, dare coactus est: aurum & argentum, & quæcunque preciosa in vasis & vestibus, & varijs opum speciebus; quadrigis & camelis in Poloniam apportantibus, ita vt Ruthenia tota insolita paupertate contabesceret. Deinde vbi fœdera mansuræ pacis iureiurando tam Rex quàm optimates Ruthenorum solidauerant; etiam hoc polliceri fide firmissima rogati sunt, ne Pomeranis vltra forent auxilio. Contra illos enim totis viribus Dux manum leuare cogitauit.

Fictum transfugium.

Petrus capit Regem Ruthenorum.

g Quomodo

Quomodo Dux Boleslaus Pomeranos
expugnauerit.

CAPVT QVINTVM.

Sesidus.

*Dux Boleslaus
contra Pome-
ranos arma
mouet.*

*Victoria Boles-
lai de Pomerania
relata.*

*Edit. Canis.
Badum sed leg.
Naclum. Vide
Cromerum
lib. 5.*

*Numerus ca-
sorum & ca-
ptiuorum.*

H Is omnibus ergò ipsis ad votum compositis, Pomeraniam insultibus crebris concutere, vastare ac populari cœpit. Et quia paganismo tenebantur, Dux eos aut penitus elidere, aut ferro ad fidem Christianismi conatus est impellere. At illi suis sibi viribus, eò quòd ciuitates & castra, naturâ & arte firma in introitu terræ haberent quamplurima, se inexpugnabiles fore, arbitrati sunt, omnemque substantiam suam in Urbibus collocantes, armorum præsidia præparare moliantur. Sed quia Deo placuit aliquos ex eis contere, vt cæteros ad fidem conuerteret, ingenium & vires contra eos Boleslao ministravit, ita vt multis & magnis cladibus eos frequenter afficeret. Nam & ciuitatem Stetinensem, quæ stagno & aquis vndique cincta omni hosti inaccessibilis putabatur, quæ etiam totius Pomeraniæ Metropolis fuit, hiemali tempore strictam per glaciem non sine periculo exercitû ducens inopinata clade percussit. * Naclam quoque ciuitatem munitam & fortem valdè fregit & succendit, & omnem regionem eius igne & ferro vastauit, adeò vt ruinas & adustiones & acruos cadauerum interfectorum incolæ nobis per diuersa loca monstrarent per annos tres, ac si de strage recenti.

Tam grauisimè autem in illarum ciuitatum expugnatione subacti sunt, vt quos neci & captiuitati Dux superesse passus est, cum suo Principe Christianos se atque tributarios fore, quòd iurare licuit, pro lucro ingenti ducerent. Ferunt autem, quòd octo & decem millibus virorum pugnatorum neci traditis octo millia cum vxoribus, & paruulis ad terram suam captiuos abduxit, & in periculosis Marchiarum locis in Urbibus, & castris eos collocans, quòd terræ suæ præsidio forent, & cum hostibus suis, gentibus scilicet externis, bella gererent, indixit,

indixit, hoc addito, vt abdicatis idolis, Christianæ se religioni per omnia conformarent.

Sed cum reliquos de gente perfida, quos in terra propria tributarios dimiserat, Dux, fidei Christianæ apponere curaret, omnes Episcopos terræ suæ conueniens, nullum persuadere potuit, vt illò ire, atq; in tenebris & vmbra mortis sedentibus lumen vitæ velleret ostendere, singulis suas excusationes prætendentibus, sicq; per triennium dilata est prædicatio, Duce ipso satis ægrè ferente dilationem.

Stadium Boleslaus introducendi in Pomeraniam Christianismum.

Quomodo expugnatos ad Christianismum cõegerit, & Ottonem Episcopum Evangelistam & Prædicatorem eis acquisserit.

CAPVT SEXTVM.

Bandem instinctu * admonitionis diuino ad hoc opus Ottonem Babebergensem Episcopum, cuius tunc fama latè in regnis effloruit, eò quòd & hunc in adolescètia eius Patri suo, Capellani more, obsequentem, notum & charum habuerit, inuitare decreuit, opportunum fore autumans cum tali viro & antiquas renouare amicitias, & tam sancti operis gratiam illius iniungere sanctirati.

*Sesidms. * admonitio. Boleslaus S. Ottonem in Pomeraniam inuissat.*

Mittens ergò legatos & munera scripsit ei literas secundum verba hæc: Domino suo & Patri amantissimo Ottoni Venerabili Episcopo, Boleslaus Dux Polonorum filialis obsequij humilem deuotionem. Quia in diebus iuuentutis tuæ ad Patrem meum decentissima te honestate conuersatum memini, & nunc quoq; Dominus tecum est firmans te, & benedicens tibi in omnibus viis tuis, si tuæ non displicet dignitati veteres tecum renouare animo sedit amicitias, tuoq; consilio simul & auxilio vri ad Dei gloriam promouendam, ipsius gratia coadiuuante. Nosti enim, vt arbitror, quomodo Pomeranorum cruda barbaries, non mea quidem, sed Dei

Litèræ Ducis Polonia ad S. Ottonem.

virtute humiliata, sociari Ecclesie per baptismi lauacrum, seq̄ admitti petiuit. Sed ecce per triennium laboro, quod nullum Episcoporum vel Sacerdotum idoneorum mibiūe coassinium ad hoc opus inducere queo. Vnde, quia tua sanctitas ad omne opus bonum prompta & indefessa predicatur, rogamus Pater amantissime, non te pigeat, nostro comitante seruitio, pro Dei gloria, tuæq̄ beatitudinis incremento, ad laboris assumere. Sed & ego tuæ paternitatis deuotus famulus impensas omnes, & socios itineris & lingua interpretes, & coadiutores presbyteros, & quæcunque necessaria fuerint, præbebo: tu tantum venire dignare.

Quàm pronum se Otto beatissimus ad hoc opus exhibuerit.

CAPVT SEPTIMVM.

S. Otto pronitiam oblatam cupidissime arripit.

Is auditis Episcopus quasi de celo vocē loquentis Dei accepisset, toto pectore abundantia latitiæ repletus, gratias egit omnipotenti Deo, quod ad tale negotium suo vti dignaretur ministerio. Habito igitur chori & Cleri sui consilio, missis ad Apostolicam sedem legatis, cum licentia & benedictione, atque obedientia venerandæ memoriæ Domini * Honorij Papæ huic gratissimæ sarcinæ humerum deuotè applicauit.

Sed quia terram Pomeranorum, fama ferente, opulentam audiuerat, & egenos atque mendicos penitus non habere, sed vehementer aspernari, & iam dudum quosdam seruos Dei Prædicatores, egenos ac sensu tenues propter inopiam contempnissis, quasi non pro salute hominum, sed pro sua necessitate leuanda, officio insisterent prædicandi, studiosè procurauit, vt non solùm illis non indigens, verùm etiam opulentus appareret: non opes eorum sibi, sed ipsos potius velle Deo lucrari.

Assumptis igitur Clericis idoneis, & eisdem ad iter abundè procuratis, Missales, aliosque libros & calices cum indumentis sacerdotalibus, & alia quæque altaris utensilia, quæ in gente

* *Cañisti. Vide Baron. Tom. 12. Anno 1124.*

Daniel Cramerus, Lutheranus præco, lib. 1. Chron. Pomer. cap. 19. narrat Bernardum Eremitem, à Pomeranis non auditum imò & repulsam fuisse, quod omnium

verum egens aduenisset. S. Otto parat se ad iter Pomeranicū, & quo modo.

gente pagana subitò inueniri non posse sciebat, prouida liberalitate secum fecit portari, ne sine instrumentis agricola fidus in agrum Domini sui exire videretur. Vestes quoque & pannos preciosos, aliaque donaria nobilibus ac diuitibus apta, Euangelista simplex & prudens in viam portauit Euangelij, ne fortè indigentia causa, paganis videretur euangelizare, sed nouellæ plantationi sua potius conferre, quàm illius appetere.

Tiemo. Parum te hîc submoneo, non tibi sit iniuria. Video equidem quibus causarum euentibus ad illam gentem tam longinquam Ottonem nostrum ire contigerit. Sed quâ illiciter egerit, & quo tempore in viam ierit, leuiaque siue aspera viâ dicere non omittas, ne errare incipiam, si & ego eò ire velim.

Sefridus. Vt vis, & in hoc ego obediam.

Quo tempore, qua via illuc properauerit?

CAPVT OCTAVVM.

PAratis omnibus, quæ profectiōi erant necessaria, proxima die post festum B. Georgij Martyris, salutato Clero & populo suo, tanquam hoc opere viam sanctificaret, duas Ecclesias, vnam in *Luckenperge*, & aliam in *Vohendrese* consecrauit. Hinc, transito nemore Bohemico, per Abbatiam * *Cladruuam* ventum est *Pragam*; inde per *Satischam* in Albi fluminis ripa sitam Ecclesiam, ad castrum Ducis Bohemici, quod *Miletiam* dicunt, vbi à Duce ipso magnificè susceptus & donis honoratus est. Inde per aliud eius castrum *Burda* nomine, vsque *Nemetiam*, Urbem Ducis Polonorum, atque inde per tres Episcopatus *Poloniae*, *Bretzlauensem* videlicet, & *Calissensem*, atque *Bozenamensem*, vsque ad Episcopatum *Genezensem* cum gaudio & pace conducti sumus, omniū illis Ecclesiis vnâ salutationis fa-

Sefridus.
Iter S. Orbanis
in Pomerania.

* *Edir. Canis.*
Cladrim.

*S. Otho passim
cum processio-
ne excipitur.*

ma Dominum meum suscipientibus, festiua scilicet processio-
nis honore, gaudentesque per loca singula vno eodemque
exultationis cantu eius proposito alludentes; *Ciues Apostolo-
rum & domestici Dei aduenerunt hodie, & caetera, quae in illo Re-
sponso sunt, deuote cecinerunt.*

*Quid auxilij, quid praesidij habuerit in
Duce Polonia.*

CAPVT NONVM.

Septiduo.

*Dux Polonia
cum proceribus
obuiam is S.
Othoni, nudis
pedibus.*

*Septem dies
manet cum
Duce.*

*Dux dat S. O-
thoni Ministros
linguarum pe-
ritos.*

*Dux S. Othone
& Comites re-
bus necessariis
liberaliter in-
struit.*

Raterea Dux ipse & omnes Optimates Poloniae,
quasi ducentis passibus ab Vrbe Gnezna nudis
pedibus procedentes, cum magna susceptum
reuerentia, principalem vsque ad Ecclesiam
conduxerunt.

Dux ergo tali hospite laetissimus & gloriosus, per dies se-
ptem eius fruens praesentia, multa nobis exhibita humanita-
te, omnia etiam viae necessaria solerti cura institit praeparare;
deditque Domino meo de gente illa tam Sclauica, quam
Teutonicae linguae gnaros Satellites ad diuersa eius ministe-
ria, ne quid incommoditatis per linguae ignorantiam in gen-
te externa pateretur. Quid dicam? currus & quadrigas or-
dine longo, victualia, & omnes sarcinas nostras portantes,
monetamque illius terrae liberalitate contulit ingenua, nulla
nos sustinens laborare inopia; sed neque propria expendere;
ac si omne illius viae meritum suis impensis emere cogitaret.
Tres etiam Sacerdotes Capellanos de latere suo Princeps Epi-
scopo sociauit Coadiutores Verbi, & Centurionem quendam
nomine Paulitium, virum strenuum & Catholicum, qui
etiam naturali facundia idoneus esset con-
cionari ad populum.

De horrore & difficultate via transi-
tâ Poloniâ.

CAPVT X.

Aliter à Duce Poloniæ dimissi per Vzdam Ca-
strum in extremis Poloniæ finibus transeuntes,
nemus horrendum & vastum, quod Pomeraniam
Poloniâque diuidit, intrauimus; sed viam in in-
uio quam difficile sit tenere, etiam illic experiri potuimus.
Nemus quippe hoc nulli antè mortalium peruium erat, nisi
quod superioribus annis Dux, latrocinandi causa, priusquâ
subegisset totam Pomeraniam, sectis, signatisque arboribus,
viam sibi exercituique suo exciderat. Quæ signa tenentes,
magna quidem difficultate, propter serpentum ferarumque
monstra diuersarum, nec non & gruum in ramis arborum ni-
dos habentium, nosque garritu & plausu nimis infestantium
importunitatem, simulque propter loca palustria quadrigas
& currus præpedientia, vix diebus sex, emenso nemore, ad ri-
pam fluminis, qui limes Pomeraniæ est, consedimus.

Sesfidus.
Iter ex Polonia
in Pomeraniâ.

Sylvainuia.

De occurſu Pomeranici Ducis, & metu
Clericorum.

CAPVT XI.

Vx verò Pomeranorum, VVortislaus dictus, ad-
uentus nostri præscijs, cum quingentis viris oc-
currens ex alia parte aquæ, castra metatus est,
moxque anne transmissio, cum paucis Episco-
pum salutatur, atque salutatur ab illo. Et quia Christianus erat,
occultè autem propter metum paganorû, corde magis quam
ore locutus, in amplexu Pontificis diu pendens, alta deuotio-
ne super viæ causa Dei clementiam collaudat.

Sesfidus.
Dux Pomerâ-
nia obuiâ præ-
cedit S. Orthoni.
Dux Pomer.
occultus Chri-
stianus.

Episco-

Pomerani Clericos timidos simulatè seruent.

Matth. 14.

Qua Clericis metum incufserint.

** alloqui.*

Psalm. 125.

1. Reg. 10.

Ibid. eodem Psalm.

Episcopo autem & Duce cum Interprete & Paulitio scorsum in colloquio demorantibus, ceteri, qui cum Duce venerant, homines barbari, quia Clericos aliquantum trepidare videbant, fisco eos terrore amplius vexabant, ita ut articulum passionis imminere metuentes, confessione, orationibus atque Psalmodia Domino nostrum commendaremus agonem.

Timo. Modice fidei, inquit, quare dubitasti?

Sefridus. Non, inquit, sine causa. Primò illic paganos vidimus, & qua mente Dux aduenerit, nòdum omnes sciebamus, sed & horror solitudinis & loca insolita, & nuper euasi nemonis nigra densitas, & crepusculum noctis propinqua, & hominum barbarorum crudelis aspectus, materia nobis non parui timoris erat. Nam & cultros acutissimos educentes, viuos nos excoriare, aut transfigere, aut humi nos defodere usque ad verticem, coronasque nostras, eisdem cultris punctare ac secare minati sunt, & alia multa genera tormentorum, rictu, fremituque nos terrentes, nobis imminere dixerunt. Quæ omnia certè, si bene te noui, tuam quoque animositate effregissent.

Sed citò respirauius, Duce ipso nos placida benignaque consolationis * eulogio releuante: quodque inani pauore pulsati fuimus tam nobis, quam illis ioco esse cepit. Nam ubi nobis Ducem ipsum, aliosque milites, qui nos terruerant, Christianos occultos esse compertum est, primò quidem paulatim animari; deinde, fiducialius agere, ipsosque etiam adhortari ac docere præsumpsimus, quos autè vel intueri, metu perculsi, non potueramus. Iphis ergò iam mansuescentibus, & religioni Christianæ magis magisque deferentibus, repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione, dicebantque intergentes, quorum DEVS tetigerat corda, magnificauit Dominus facere nobiscum, facti sumus letantes: quia vobis venientibus ad nos; dissoluet Dominus captiuitatem nostram, sicut soluitur glacies à sole meridiano.

Episcopus itaque bene agendi semper audis, bene se venisse ominatus, donariis Ducem honorans, baculum quoque dedit æburneum, quo ille statim usus, ipseque incumbens gratulabun-

fulabundus huc illucque deambulabat, conuersusque ad milites; qualem, ait, Patrem dedit nobis Deus, & qualia Patris dona, & hæc nunc quidem magis quam alio tempore gratiosa. Hinc ad castra discessum est: factoque mane, Dux de viris, qui secum venerant, duces & ministros reliquit Episcopo, mandans in tota Pomerania, per cuncta loca possessionis suæ, liberalia ei præberi hospitia.

*Quam gratia
Duci accide-
runt.*

*Ductores af-
signat.*

Nos verò transito fluuio terram Pomeranorum in nomine Domini intrauimus, & conductoribus nostris viam demonstrantibus, iter ad Castrum * Pirißam direximus. Dux * Pirißam verò à nobis ad sua negotia diuellitur.

*De primitiis Operum eius transito fluuio,
qui est limes Pomeranorum.*

CAPVT XII.

IN ipso autem itinere viculos paucos bellica primum vastatione dirutos ac raros incolas, qui nuper se post dispersionem recollerant, inuenimus: qui, de fide Christiana conuerti, & an credere vellent, interrogati, humiliter pedibus aduoluntur Episcopi; catechizari se atque baptizari postulantes. Hos ergò, quasi primitias messis Dominicæ in aream Domini sui messor deuotus cum gratiarum actione componens, baptizauit illic homines triginta, fidemque sanctæ Trinitatis & decalogum legis in numero tacite considerans, opus

*Sefridus.
Raritas incolaru. n post cladem bellicam.*

Primitia Christianismi.

Euangelij mysticè à se inchoatum gauisus est.

h Quo-

Quomodo susceptus sit apud Pirissam ciuitatem Ducis, & quid ibi fecerit.

CAPVT XIII.

Sofridus.

Festum Ethnicum.

Nde ad castrum Ducis Pirissam vndecima hora diei propinquantes; ecce illic hominum ad quatuor millia ex omni prouincia confluisse, veteramus eminus, conspeximus. Erat enim nescio quis festus dies paganorum; quem lusu, luxu cantuque gens vesana celebrans, vociferatione alta nos reddidit attonitos. Non igitur vtile vel cautum nobis visum illa nocte in turbam potu letitiaque feruentem nos insolitos hospites aduenire, sed manentes, vbi fuimus, noctem illam in somnem duximus, nec ignem in castris habere ausi, nec verbis apertioribus ad inuicem loqui præsumentes.

Legatio ad incolas Pirissæ.

Cur Otho aduenierit.

Quis, & quantum.

Manè verò Episcopus Paulitium, & nuncios Vratislai ad castrum mittit. At illi salutatis maioribus ex nomine Ducum, ab eis missum nunciant Episcopum, qui fidem & religionem Christianam terræ illi debeat prædicare, atque sub eorundem auctoritate, mandant & suadent, vt dignè ac reuerenter susceptum audiant; addentes, virum esse honorabilem, domi diuitem, & nunc quoque in aliena terra suis opibus sufficientem; nihil illum petere, nullius egere, pro illorum salute aduenisse, non quæstus gratia: Memores sint fidei ac sponsonis suæ, memores diuinæ vltionis & recentis exterminij, ne denuo iram Dei exasperarent, orbem vniuersum Christianis legibus deditum, se solos vniuersitati resistere non posse.

Terguerantur Pirissenses.

Instant Legati.

At illi diu cunctabundi, & diuersas excusationes molientes, indulgentiam temporis consilio petunt, non oportere dicentes rem tam grandem subitò aut inconsultè aggredi. Paulitius verò ac legati astu ea dici animaduertentes; Non, inquit, tempus est productioris consilij, quod facturi estis, facite citius. Ecce, iuxta est: serò ad vos intraturus erat Dominus Antistes: sed quia

quia ludo & iocis occupatos animaduertit, distulit intrare, in campo figens tentoria. Sed vestra hoc conuenit prudentiæ, vt non illum despectiua dilatione contristetis, ne fortè & Domini Duces se doleant super hoc iniuratos. *Et est, inquit, ram prope?* Quibus, ita esse, respondentibus; & *omnia, inquit, consilia nostra ruptum eunt.* Quomodo ergò rerum conuenientia postulat, sic faciamus sponte & alacres, quod facturi sumus. Nam & altissimus Deus sua nos virtute circumuentos vndiq; trahere videtur. Declinare non possumus: sequamur ergò trahentem ad vitam, ne reluctantes bonitati eius, precipitemur in mortem. *Dij nostri, sicut apparet, Dij non sunt: contra eum nos iuuare non possunt.* Melius ergo est, vt relictis desertoribus, ad verum Deum, qui non deserit sperantes in se, ex toto transeamus.

Verùm vbi eam sententiam tam bonam, tamque salubrem diligenti retractatione probauerant, primò quidem apud se in conclaui, deinde verò cum Legatis & Paulitio ad plenum vigorem laxiori consilio firmauerant, cum eisdem ad populum egressi, qui, sicut ad festum confluxerat, còtra morem, indispersus, Dei nutu, in loco manebat, nec in rus discesserat, iuculenti sermonis dulcedine multo beneuolentiæ capti, eos de hoc Verbo allocuti sunt. Sed quid multa? Mirum dictu, quam subito, quam facili consensu omnis illa multitudo populi, auditis primatum verbis, in eandem sese conuenientiam inclinauerit. Et quia dici audiunt, Episcopum in proximo esse, facto ingèti clamore, vt aduocetur, rogant, quò illum videre queant & audire, antequam soluto cœtu singuli in loca sua discedant. Redeuntibus itaque Paulitio & Legatis, abierunt quidam de Castellanis cum eis ad Episcopum; qui obnixa veneratione ad se illum inuitarent salutatum ex parte nobilium, plebisque vniuersæ, quique fidem facerent, sine omni periculo vel iniuriæ metu, eum adscendere posse: quin etiam in omnibus ei obedituros se ex animo.

Episcopus verò tam quieto successu rebus se promouentibus, gratias agens Deo, ad castrum se leuabat: sed ecce, vbi quadrigas, vehicula & Sagmarios nostros vidualia portantes, iumenta quoque & populum, qui nobiscum veniebat, e minus videre cœperunt, quasi apparatus belli suspicantes,

h 2 modi-

*Pirissenses
dant manus.*

*S. Orbonem
aducans.*

*Turbantur ob
Episcopi nu-
merosum co-
mitatum.
Sed mox pa-
cautur.*

modicum turbati sunt. Re autem, sicut erat, rectè agnitâ, pa-
uore abiectò, in modum torrentis, omnis populus in occur-
sum nostrum effunditur ambiens & circundans, admirans &
contemplans, & nos & omnia nostra, vsque ad hospitij locum
nos conducendo. Fuit autem ante introitum Castri area
spatiosa, quam occupantes fiximus tentoria in eodem loco,
ipsis Barbaris mansuetè ac familiariter adiuuantibus, & in om-
nibus se nobis opportunos exhibentibus.

De inceptioe sermonis in eodem loco.

CAPVT XIV.

Seferidus.

*Oratio S. Otho-
nis ad Pirif-
enses.*

*Omnes Chri-
stianam reli-
gionem ample-
cti solunt.*

Nterea verò Episcopus Pontificalibus indutus,
monente Paulitio & primatibus, de loco editio-
ri populum cupientem ore alloquitur interpre-
tis ita dicens; *Benedictio Domini super vos: Benedi-
cti vos à Domino: Benedicimus & gratias vobis referimus in nomine Do-
mini; quia, grata & iucunda, & benigna susceptione nos resouisti. Et
causa quidem aduentus nostri ad vos qua sit, fortè iam audistis, & iterum,
si dignamini, audire debetis, & diligentius attendere. De via longa veni-
mus: salus vestra; beatitudo vestra; gaudium vestrum, tanta nobis via cau-
sa fuit. Nam salui, leti, atq; beati eritis eternaliter, si creatorem vestrum
agnoscere, & illi soli seruire vultis.*

Hæc & his similia, quæ inserere studio breuitatis omitto,
populo rudi simpliciter euangelizante Pontifice, omnis illa
multitudo quasi vnus homo fidei sanctæ concordantes illius
doctrinæ se commiserunt. At ille cum Clericis & Sacerdoti-
bus septem diebus eos catechizans, & de omnibus, quæ Chri-
stianæ religioni conueniebant, diligentissimè instruens, indi-
cto trium dierum ieiunio, iussit, vt corpora sua balneis munda-
rent, lotis albisque induti vestibus mundo corde &
corpore mundoque habitu ad sanctum ba-
ptisma concurrerent.

De

De forma & disciplina baptizandi.

CAPVT XV.

Interim verò tribus exstructis baptisteriis, ita ordinavit, ut ipse solos mares pueros in vno baptizaret; alij autem sacerdotes; feminas seorsim; & viros seorsim. Tanta quoque diligentia, tanta munditia & honestate Pater optimus Sacramenti operationem fieri edocuit, ut nihil indecorum, nihil pudendum, nihil vquam quod alicui gentilium minus placere posset, ibi ageretur. Namque dolia grandia valde terræ altius immergi præcepit, ita ut ora doliorum vsque ad genu hominis, vel minus de terra prominerent, quibus aqua impletis, facilis erat in eam descensus. Cortinas circa dolia, fixis columellis funibusque inductis, oppandi fecit, ut in modum coronæ velo vndique cuppa cingeretur; ante sacerdotem verò & comministros, qui ex vna parte adstantes Sacramenti opus explere habebant, linteum fune traiecto pependit, quatenus verecundiæ vndique prouisum foret; ne quid ineptiæ, aut turpitudinis notaretur in Sacramento; ne honestiores personæ pudoris occasione, se à baptismo subtraherent.

Cum ergò ad stadium catechismi turbæ venirent, sermone, qui talibus competeret, Episcopus eos omnes communiter alloquens, sexumque à sexu dextrorsum & sinistrorsum statuens, catechizatos oleo perunxit: deinde ad baptisteria digredi mandat. Igitur ad introitum cortinæ venientes singuli tantum cum patrinis suis intrabant, statimque vestem, qua fuit amictus is, qui baptizandus erat, & cereum; illo in aquam descendente, patrini suscipiebant, & ante faciem suam illam tenentes expectabant, donec eam redderent de aqua exeunti. Sacerdos verò, qui ad cuppam stabat, cum audisset potius, quàm vidisset, quod aliquis esset in aqua, velo paululum amoto, trina immersione capitis illius mysterij Sacramentum perfecit, vntumque liquore chris-matis in vertice,

& alba imposita, reductoque velo de aqua iussit exire baptizatum,

h 3

ptizatum,

*Sofidus.
Modus, quem
in conferendo
baptismate
S. Ocho serua-
bat.*

*Catechests an-
te baptismum.*

*Patrini in
baptismo.*

*Trina immer-
sio.*

*Vntio chris-
matis in ver-
tice.*

prizatum, patrinis veste, quam tenebant, illum cooperientibus atque deducantibus.

Hic modus, hæc species, hic ordo nobis fuit baptizandi viros & mulieres, & pueros adultos, qui à sacerdotibus in aquam leuari non poterant, tam in Pirissa, quàm in aliis urbibus & castellis, ubi cunq; populi copia nos moram facere coëgisset.

Tiemo. Miror oppidò, vnde tam disciplinatum, & honestam baptizandi formam acceperit; & in hieme, quæso, quomodo sustinebant?

Sefridus. Neque tunc, inquit, eius diligentia, quod temporis commodum esset, inuenire neglexit: nempe in *stabis* calefactis, & in aqua calida, eodem nitore, atque verecundiæ obseruatione, in fossis doliis: & cortinis adhibitis, thure quoque, & aliis odoriferis speciebus cuncta respergentibus, veneranda Baptismi confecit Sacramenta. Nec mirum, te ista mirari. Etenim qui ea vidimus, mirabamur & ipsi tam hæc, quàm alia complura morum eius, & virtutum insignia. Ipse namque in omni actione sua, quod & paganis laude dignum videbatur, quandam à Spiritu sancto, (hoc enim potissimum credo) cuiusdam singularis munditiæ, atque, ut ita dixerim, elegantis & urbanæ disciplinæ prærogatiuam habebat: ita ut nihil vnquam indecens, aut ineptum, inhonestumue quid in cibo, aut potu, sermone, gestu vel habitu admitteret: sed in omni officio exterioris hominis, quæ nam esset compositio interioris ostendebat bonitate, disciplina & prudentiæ cautela conspicuus. Sed redeamus ad rem.

Modus baptizandi in hyeme.

Studium honestatis in S. Othone.

Quan-

Quantum temporis fecerit in eodem loco.

CAPVT XVI.

Mansimus autem in eodem loco quasi diebus viginti, euangelizantes populo, & baptizantes eos in nomine Domini, docentes seruare vnitatem fidei in vinculo pacis, instruentes de festiuitatibus & obseruationibus Christianæ religionis, de ieiuniis quatuor temporum, de Quadragesimali ieiunio, de Incarnatione, Natiuitate, Circumcisione, Apparitione, Præsentatione, Baptismate, Transfiguratione, Passione, Resurrectione atque Ascensione Domini nostri Iesu Christi, de aduentu Spiritus sancti, de Vigiliis & Natalitiis Apostolorum, & aliorum Sanctorum, de die Dominico, de sexta Feria, de distributione mensium, de institutione totius anni secundum Christianos, exstructoque altari; & sanctuario (Totum enim corpus Basilicæ tam subito fieri non potuit) altare sanctificauit, & interim Missas illic celebrari fecit, dans eis sacerdotem, libros & calicem, paraturam & omnia utensilia, quæ ad officium altaris pertinebant.

Quæ omnia illi cum multo gaudio, alacritate & deuotione suscipientes, & gratias agentes, omnes veteres & profanas superstitiones suas & gentiles obseruantias, penitus abiiciebant, & exuti veterem hominem cum actibus suis in vitæ nouitate ambulare cœperunt & proficere. Erat autem numerus conuersorum ibi ad fidem, quasi septem millia. Videns autem Episcopus, quia mēsis multa, & quia etiam aliis ciuitatibus oportet eum euangelizare regnum Dei, cum inde processurus esset, vocata concione, hoc sermone allocutus est Ecclesiam, nouellam plantationem suam.

*Secundum
Quandiu S. O-
tho manserit
Piriffa.*

*De quibus neo-
phytos instruxerit.*

*Ex his apparet
S. Orthonem, &
eos, quos Piriffa
se conuertit,
nec Luther-
stas, nec Calu-
nistas fuisse.*

*Numerus eo-
rum, qui Piriffa
se ad Christia-
nam fidem ac-
cesserant.*

De

De sermone, quem habuit ad primitiuam
suam Ecclesiam, cum ab ea discede-
ret, in eodem loco.

CAPVT XVII.

Sermon.
2. Cor. II.
Sermo S. Otho-
nis ad Prif-
senses.

Fratres, æmulor vos Dei æmulatione. Voe-
nim omnes, qui in presentiarum ad me audien-
dum conuenistis, & me docente, Christo credi-
distis, & Christiani facti estis, vna in Domino
Ecclesia estis dispensati per fidem Domino meo IESU Christo;
vna, inquam, vos omnes Ecclesia estis, vna & vnica sponsa
Domini mei Iesu Christi: quia, vniuersali Ecclesia per fidem
incorporati estis, Sed quia ego per eius gratiam huius vestra
desponsationis auctor esse videor, nam ego & vni viro despon-
di vos Virginem castam exhibere Christi: hinc est, quod
æmulor vos, non tamen qualibet, sed æmulatione Dei.
nam & mala æmulatio esse potest, iuxta illud Apostoli; sunt
quidam, qui æmulantur vos non bene: æmulari autem
est velle indignari; licet, pro, imitari, nonnunquam positum
inueniatur; ut est; æmulamini charismata meliora. Volo
autem vobis indignari, & paratus vobis indignari, quod pri-
dè dixi, æmulor vos: quia sine tristitia & indignatione fer-
re non possum, nec potero, si, quod absit, ad iniuriam Domini
mei Iesu, cui per fidem vos despondi, cum Diis alienis vos de-
nuo contaminare volueritis. Hoc enim est fornicationis ge-
nus, quod maxime separat à Deo.

Fratres intendite; Ecce, omnes in Christo baptizati
estis, & omnes Christum induistis; originalium & actua-
lium peccatorum indulgentiam accepistis ab ipso, mundi-
stis & sancti, non per nos, sed per eum mundati & sanctifica-
ti; quia

1. Cor. 7.

Gal. 4.

1. Cor. 13.

2. Cor. 11.

Gal. 3.

ti; quia ipse in sanguine suo lauit peccata mundi. Nolite ergo iterum inquinare vos cultura idolorum. Nam hac est immunditia, qua omnino Deus offenditur, & penitus separatur à Deo: Nolite vos prostituere corruptoribus, & immundis spiritibus: Soli Deo creatori vestro, nulli autem creatura diuinum exhibete honorem: ne indignatio eius & furor veniat super vos: Sed magis in fide, spe, & charitate proficite, ut benedictio eius veniat super vos, & super filios vestros, & ut ei credentes, & fidem operibus exornantes, vitam habeatis in nomine ipsius, qui de tenebris vocauit vos in admirabile lumen suum. Certi enim esse & nullatenus dubitare debetis, quia si hanc, in qua hodie positi estis, innocentiam & sanctificationem, ipsius adiutorio seruare usque in finem vite vestra studueritis, non solum mortem euadetis aeternam, sed etiam gaudium regni caelestis possidebitis in aeternum.

*Cohortatio ad
Constantiam
in fide.*

*Io. 5.
1. Pet. 2.*

Sed quia vita praesens sine peccatis duci non potest; lucta enim & tentatio est vita hominis super terram, discessurus à vobis, trado vobis, quae tradita sunt nobis à Domino, arram fidei sancta inter vos & Deum, septem videlicet Sacramenta Ecclesiae, quasi septem significatiua dona sancti Spiritus, quibus utendo in laboribus & certamine huius vite non deficere, sed proficere vestra possit Ecclesia, suosque defectus reficere. Videte ergo & tenete, & ut sciatis, diligenter enumerate, quae tradidimus vobis, discedentes à vobis.

*Iob. 7.
Septem Sacra-
menta.*

Primum ergo Sacramentum est, quo iam imbuti estis, Baptismus. sacrosanctus baptismus. Hoc Sacramentum, fratres mei, ab hinc & semper tenere, & venerari debetis, & paruulis vestris opportuno tempore, scilicet in Sabbato sancto Pascha ac Pentecostes, per manus Sacerdotum, tradere debetis, certissi-

i me

mè scientes, quod quicumq; sine illo de hac vita migrauerit, & regno Dei carebit, & insuper maledicti originalis pœnas luctu æternas.

Confirmatio.

Secundum Sacramentum est Confirmatio, id est, unctio chrisimatis in fronte. Hoc Sacramentum victuris est necessarium, videlicet, ut Spiritus sancti corroboratione muniantur, si armentur contra omnes tentationes, & nequitas vite presentis pugnaturi. Non autem vsque in senectam differendum est, ut quidam putant, sed in ipsius adolescentie feruore percipiendum, quia illa ætas magis obnoxia est tentationibus.

Extrema Unctio.

Tertium Sacramentum est unctio infirmorum, quod idem morituris est necessarium; quia in illa unctioe per Virtutem Spiritus sancti remissio datur peccatorum, & ipse, qui moriturus est, contra spirituales nequitas, id est, contra malignos spiritus in exitu vite animabus insidiantes eadem Spiritus sancti virtute pugnaturus armatur. Hoc omni Christiano in agone mortis ardentissimè desiderandum & deuotissimè percipiendum est, utpote remedium anima certissimum.

Eucharistia.

Quartum Sacramentum est corpus & sanguis Domini. Hoc Sacramentum victuris & morituris est necessarium, siue viuimus, siue morimur, hoc viatico semper est utendum. Est enim cibus anima verus, vitam in se habens æternam. Vnde frequenter missæ celebranda sunt, & vos ad easdem deuotè conuenire debetis, ut sapius huic viatico communicetis. Quod si non potestis, quia carnalis estis, huic tam sanctissima rei per vos ad omnes Missas participari, saltem per mediatorem vestrum, scilicet Sacerdotem, qui pro vobis communicat, fideliter, reuerenter & deuotè Missas audiendo communicate. Oportet tamen & vos ipsos ter vel quater in anno, si
amplius

amplius fieri non potest, & confessionem facere, atq; ipsi Sacramento communicare,

Quintum Sacramentum est, per Pœnitentiam reconci- Pœnitentiæ
liatio lapsorum, id est, ipsorum, qui post baptismum, propter
graviore culpas, ab Ecclesia proiecti, satisfactione pœniten-
tia iterum ei reformantur. Et hoc Sacramentum quasi mala-
gma & recuperatio est cadentium in pugna & vulnerato-
rum.

Sextum Sacramentum est coniugium, id est, copula ma- Matrimonium
rimonialis. Quinque autem Sacramenta superiora, quasi ge-
neralia sunt, & omni Christiano necessaria. Istud autem,
quasi particulare est, quia, non omnibus necessarium est, sed
eis tantum, qui se continere non possunt. Et sicut ad superio-
ra Sacramenta omnes homines trahendi sunt & inuitandi:
ita nullus ad hoc trahendus, vel inuitandus est, nisi qui, ut di-
ctum est, se non continent, sed vago & illicito concubitu sese
polluunt & commaculant. His enim suadendum est, ut infir-
mitati suæ honestiori subueniant remedio. Vos autem, qui us-
que ad hæc tempora non Christiani, sed pagani fuistis, Sacra-
mentum coniugij non habuistis: quia fidem vni toro non ser-
uastis, sed qui voluistis, plures habuistis uxores, quod dein-
ceps vobis non licebit: sed vnus vir vnâ tantum habere
debet uxorem, & vna vnum: quod amplius est, à malo est. Si
quis ergò in vobis est, qui plures habuerat uxores ante bap-
tismum, nunc vnâ de illis, qua sibi magis placet, eligat, dimis-
sitq; aliis, hanc solam habeat, ritu Christiano. Et partus, in-
quit femineos, audio, quia vos, ô mulieres, necare consuevistis:
quod, quantum abominationis habeat, exprimi sermone non
potest. Videte, si hoc vel bruta animalia faciant fœtibus suis.
Parricidium hoc non fiat modò in vobis, quia, sine grauissimo
pœnitentiâ dimitti non potest. siue igitur sit masculus, siue
i 2 femi-

femina, diligenter nutrite partus vestros. Dei enim est & marem procreare, & feminam.

Ordo.

Septimum itaque Sacramentum est Ordinatio siue consecratio Clericorum; quod & ipsum particulare est, & non generale. quia, non omni homini necessarium: quamuis enim omnes homines indigeant Clericis, non tamen est necessarium, omnes homines fieri Clericos. Ad ipsum tamen Sacramentum, qui moribus & scientiâ magis idonei sunt, inuitandi sunt potius, quàm, trahendi. Vnde, adhortor vos & inuito, quia cogere non debeo, ut de liberis vestris ad Clericatum tradatis liberatibus studiis prius diligenter instructos, ut ipsi per vos, sicut alia gentes de lingua vestra Latinitatis conscios possitis habere Clericos & Sacerdotes.

Etiam ex numero Sacramentorum liquet, S. Othonem, & quos instruxit, nec Calvinistas, nec Lutheristas fuisse.

Ista igitur septem Sacramenta, quæ iterum vestri causa numerare libet, id est, Baptismum, Confirmationem, Infirmorum unctionem, Eucharistiam, Lapsorum reconciliationem, Coniugium & Ordines per nos humiles suos paranymphos celestis sponsus in arrham vera dilectionis vobis, Ecclesie ac spõse sue transmittere dignatus est. Quapropter omni honore ac reuerentia eadem Sacramenta seruate, diligite, & veneramini; docete ea filios vestros, ut memoriter teneant, & diligenter obseruent in omnes generationes. Ecce habetis Ecclesiam, habetis sacerdotem, de his omnibus, & quacung, sunt necessaria vobis, abundantius vos instruere scientem. Ipsum ergo, sicut me audietis, honorantes & amantes eum, & quacung, vobis dixerit, facientes. Et nunc ego vado, iterum citò reuersurus ad vos: Valetè in

Domino.

De

De progressu eius in Caminam ciuitatem, vbi
erat vxor Ducis; & de bonitate ac
fide ipsius matronæ.

CAPVT XVIII.

Ortè videor alicui nimis plenariè historiam ex- *Sefridus.*
qui & longior esse, quàm in tali narratione oporteat. Quid sentis?

Timo. Perge, quæso, sicut cœpisti; dilectoribus siquidem Ottonis, quidquid de illo est, quoniam bonum est, superfluum aut longum videri non potest.

Sefridus. Ibo, inquit, vt vultis. Postquam confirmata & instructa est Ecclesia in Pirissa vberimè lacrymati, populoq; primitiuo nostro charo affectu valescentes, legatis nos deducuntibus, ad ciuitatem Ducis Caminam deuenimus. Erat *Camenum & cat Crom. lib. 6.*
autem illic Ducissa, vxor videlicet Ducis legitima; & licet inter paganos, Christianæ tamen religionis, memor de nostro aduentu, lætissima efficitur, & cum omni domo sua tantò nos deuotissimè suscepit, quantò & hoc marito placere, sua que & illius salutis profuturum non dubitauit. Nobis etenim Pirisse demorantibus, omnia quæ illic gerebantur, immisis clam exploratoribus, diligenter edidicit, magnoq; tripudio cordis, de illuminatione illius plebis exultans, ipsa quoque suæ fidei scintillam, quasi sub mortuis cineribus eatenus consopitam, inter suos familiares modeste primò, deinde fiducialius apud omnes, quos potuit, ventilare cœpit. Et quia scri- *Eccles. 11.*
ptum est; *de scintilla consurgit ignis;* totam illam ciuitatem ante nostrum introitum tantus ardor fidei sanctæ, operante Domino, per matronam, inuaserat, vt non solum nihil contradictionis, verum etiam totius populi consensum de suscipiendo baptismo inuenimus in multa gaudij plenitudine.

De multitudine baptizandorum & de
instantia & labore Baptistarum.

CAPVT XIX.

Sefridus.

Quando S. O-
tho Camina cū
suis manserit.

Concurfus ad
baptifmum.

Affiffum labor
S. Othonis.

Vadraginta ergò fermè diebus in eodem loco manentes, tam ipse Pontifex, quàm alij eius cooperatores sacerdotes & Clerici; id pœnè solùm operis habuimus; suscipere venientes ad fidem, docere, catechizare, prædicare & baptizare: videbamurque in tam copiosa messe pauci messorum. Nam & ipsius loci atq; circumiacētis prouinciæ populus cateruatim accedebat quotidie ac recēdebat, quibus omnibus dum satisfieri oporteret, immenso labore, maximè, qui fuit in baptizando, Episcopum nostrum, licet solos mares pueros tingeret, sæpe numero sudantem aspeximus, ad eò profectò, vt alba eius ab humeris vsque ad vmbilicum ante & retro sudore manaret. Sæpe etiam ipsius ministerij nimietate lassatus, breui sessione vires recuperans, modicumque sedendo respirans, quasi animosus operator & strenuus denuò se subleuabat in idem opus sibi dulcissimum, gratias agens omnipotenti Deo, quod ipsius præstante clementia, tot manipulos in eius horrea cum sudore ac lassitudine sua congereret.

De gaudio Ducis superuenientis & ipsius
deuotione.

CAPVT XX.

Sefridus.

Dux Pomerania
Camina
venit.

Vm ea Camina gerebantur, atque de successu rerum & nos & populus ciuitatis cum ipsa matrona nobilissima & Christianissima spiritali gaudio frueremur, ecce cum suo comitatu Dux terra Vvratisslaus, non modicum lætitiæ salutaris augmentum, superuenit. nihilq; moratus, quasi filiali fiducia in amplexus ruens Episcopi; salue, inquit, Pater sanctissime. Deinde; non, qua-
so,

fo, ait, irascaris, quod post illam primam & momentaneam salutationem tam diu fui te non videns: sed causa fuere inexcusabiles Reipublicæ administrationes. Nunc autem, ecce adsum, parere ac seruire tuæ paternitati, prout vis. Etenim nos ipsi, & omnia nostra, tui sumus: vtere sicut vis. Et hæc dicens, conuersus ad Clericos, & ad alios quosque meliores de comitibus nostris: Et hos, inquit, Pater tuos collaboratores tua licentia salutabo, apprehensisque manus singulorum tenebat & benedicebat illis atque deosculabatur, eos filios & fratres appellans charissimos; benedixitque DEVM omnium bonorum largitorem; quod hospites tam gratissimos sua domo suscipere meruisset.

Excusatio Ducis apud S. Othonam.

Humanitas Ducis & reuerentia erga comites S. Othonis.

Quia verò deinceps de ciuitate ad ciuitatem eundem fuit, omnes equos & iumenta nostra, villicos suos ad optima loca terræ, pastus gratia, deducere iussit; nec ante nobis reddebantur, quàm etiam consummatis omnibus, de terra suam iam exituri, quos certè ita accepimus alteratos, vt præ crassitudine vix cuique suus nosceretur. Milites ergo, qui cum Duce venerant, catechizati statim & baptizati sunt, multique ex eis, qui prius Christiani fuerant, sed ex consortio incredulorum, metas Christianitatis exceperant, ex quorum numero Duce etiam ipsum fuisse constat, per confessionem & penitentiam Ecclesiæ reformati sunt, promittentes se deinceps omnia, quæ Christiano inimica sunt nomini, respuere, & ea, quæ sunt apta, sectari.

Milites Ducis Catechismo instructi.

De Duce abdicante viginti quatuor concubinas suas.

CAPVT XXI.

DVx etiam; scio, inquit, Christianæ societati esse contrarium plures vxores vel concubinas habere; simulque tacitis Sanctorum reliquiis, sicut Christianis iurare mos est, coram Episcopo, populo aspiciente, viginti quatuor concubinas, quas, ritu gentili, suæ legi-

sefridum.

Mos Christianorum iurandi sacris sanctorum Reliquiis.

Dux & alij polygama & aliter dicunt.

legitimæ vxori superduxerat, publicè abiurauit. Quod videntes alij complures eiusdem enormitatis præsumptores, abiurata & ipsi coniugum pluralitate, vni toro, exemplo Ducis, fidem se seruaturus polliciti sunt.

Ecclesia Caminensis exstructa.

Creuit ergò Ecclesia in loco illo, & confortatata est, ambulans in timore DEI, & Spiritu sancto replebatur, Episcopo & Clericis instantibus & euangelizantibus regnum DEI. Exstructâ quoque illic Basilicâ, & sanctificato altari & sanctuario, collatisque illuc per Ducem prædiis ac dote in sustentationem sacerdotis, pater liberalissimus, sicut omnibus Ecclesiis in terra illa faciebat, libros contulit & indumenta sacerdotalia, calicem quoq; argenteum cum cæteris vtenfilibus, deq; suis sacerdotibus vnum, qui populum instruere posset, eidem præfecit Ecclesia.

De improbitate cuiusdam matrisfamilias in die Dominica metentis agrum suum apud Caminam.

CAPVT XXII.

Vm omnia hæc ritè peracta essent, & non solum de ciuitate, verum etiam de rure populus ad Ecclesiâ omni die conueniret, & diem Dominicum aliasq; solennitates deuotè obseruarent; vidua quædam in rure non longè à ciuitate Caminensi diues ac nobilis valdè, Christiana religione cõtèmptrâ, patrios Deos se colere, nullaq; occasione vanitatis nouæ, à parentû suorum veteri traditione declinare se velle dicebat. Erat autem multam habens familiam, & non paruæ auctoritatis matrona, strenuè regens domum suam, & quod in illa terra magnum videbatur, maritus eius, dum viueret, in vsum satellitij sui, triginta equos cum adscensoribus suis habere consueuerat. Fortitudo enim & potentia nobilium & capitaneorum secundum copiam vel numerum æstimari solet caballorum. Fortis, inquit, & potens

Potentia apud Pomeranos eorum numero æstimabatur.

tense est ac diues ille. tot vel tot potest habere caballos; sicque audito numero caballorum, numerus militum intelligitur. Nullus enim militum, præter vnum caballum, illic habere consuevit. Sunt enim magni & fortes equi terræ illius: & vnusquisque militum sine scutifero militat; manticam per se gestans & clypeum agiliter fatis & strenuè sic militiæ suæ officium exequens. Soli autem Principes vel Capitanei, vno tantum, vel, si multum est, duobus clientibus contenti sunt.

Factum est ergò in vna Dominica die, tempore messis, populo vndique ad Ecclesiam properante, præfata matrona nec ipsa veniebat, nec suos permittebat, sed magis turbulenta; Ite, inquit, metite mihi agros meos. hoc enim melius est, quam vacare illi nescio cui nouo Dno, quem de terra sua nobis affert ille Otto Babebergensis Episcopus. Quid nobis cum illo? Videtisne quanta bona, & quantas diuitias nobis dedert dii nostri? ipsorumque largitate opibus & gloria, & omnibus rebus abundantes sumus; quare ab eorum cultura discedere non leuis iniuria est. Ite igitur, sicut dixi, ad metendas segetes nostras: & vt minus timeatis, parate mihi vehiculum. Ecce ego vobiscum ipsa in campos messura descendam. Cumque in agrum venisset; quod me, inquit, facere videritis, omnes similiter faciatis: moxque rebrachiatis manicis, succinctaque veste, falcem dextrâ corripuit; stantes verò calamos sinistrâ tenens, secare nisa est. Sed mirum dictu: subito in actu ipso, vt erat inclinis, misera dirigit, & quasi marmoris effigies, nec semetipsam erigere, nec falcem è manu dimittere potuit, nec segetem, sed muta & nihil loquens similis simulacro stabat: tantum intuens intuentes se. Videntes autem famuli, timuerunt valdè, & concurrentes circumstabant eam aspicientes & operientes, si nam melius esset habitura. Rogant etiam vt à temeritate sua resipiscat, dicentes; fortem esse Deum Christianorum. Sed illa nihil respondebat. Iniecit ergò manibus violenter illam trahentes, erigere conati sunt, & falcem segetemque de manibus extorquere, sed minimè potuerunt. Stabat enim quasi moles immobilis terræ affixa: at vbi satis miraculi ac stuporis hoc habitu in felix illa intuentibus ostendat.

Nobilis cuiusdam matrona contumelia in Deum & S. Orationem.

Diem Dominicam à suis obseruari ceperat.

Prima ad opus manū misit.

Diuinitus puniuntur.

derat, ipsique famuli dolore ac tædio affecti iam abire, illaque dimittere vellent. soluta illa, repente corruit, fontemque animam in ignem Tartareum efflauit: quam leuantes in vehiculum: En, inquit, qualem de agro manipulum die Dominico reportamus.

Profectus ex miraculo.

Quod factum vbi, perferente fama, passim vulgatum est; (nam famuli statim ad Ecclesiam currentes, baptismum postulant, stupidi, quæ viderant, referentes) & credentibus quidem fides aucta est ex miraculo; non credentes autem, & si qui adhuc blasphemari remanserant, ad credendum, ex pœna multatæ mulieris, eruditi sunt: Dies autem Dominicus & aliarum solennitates reuerentius obseruari cœperunt, nos quoque ipsos, & omnem doctrinam nostram, præcipuè autem Episcopum, amplius reueriti sunt.

*De profectioe ipsius cum tremore Julinam,
& quomodo illic vapulauerint.*

C A P V T X X I I I.

S. Otho Julinam proficiscitur. Trepidant duces.

Xpletis autem illic fermè quinquaginta diebus, acceptis à Duce legatis & conductoribus, de ipso loco ciuibus, Domizlao videlicet & filio eius, viris honoratis, per lacus ac refusiones marinas Julinam veci sumus nauigio. Est autem ciuitas hæc magna & fortis, hominesque illius loci crudeles erant & barbari. Cum autem propinquassemus ciuitati, conductores nostri hæere, pauere, atque inter se musitare cœperunt; quod intelligens Episcopus: quid est, inquit, quod ad inuicem confertis? At illi; Timemus, inquit, Pater, tibi ac tuis. Populus iste durus semper ac indomitus fuit. Si ergò placet tibi, applicemus, & moram in litore vsque ad crepusculum noctis faciamus, ne fortè, ciuitatem manifestò ingrediendo tumultum populi super nos suscitemus. In singulis autem ciuitatibus Dux palatium habebat & curiam cum ædibus, ad quam si quis confugisset, lex talis erat, vt quolibet hoste persequente, securus ibi

Immunitas in palatio Ducis.

con-

confisteret & illafus. Dixerunt ergò; fi per noctem ad Ducis
 tecta intramus, freti fecuritate, paulatim ciues conueniendo,
 negotium que noftrum illis pedetentim infinuando, melius
 fortaffe proficiemus.

Placuit confilium: & cum dies abfceffiffet tecti vmbra no-
 ßis, curtim & mcenia Ducis inuafimus, illis ignorantibus. In
 cráffinum verò vbi nos viderunt, & quinam eífemus & ynde,
 & quare venerimus, maligni homines scrutati funt: primò
 quidem moueri, ac fenfim turbari, currere ac difcurrere, vide-
 re nos iterum que videre, & alii aliis nuntiare. Poftremò verò
 infano furore correpti, magno tumultu fecuribus & gladiis,
 aliis que telis armati, fine vlla reuerentia in ipfam Ducis cur-
 tem irrupentes, mortem nobis fine vlla retractatione, nifi
 quantotius de Curti & de ipfa ciuitate fugeremus, commina-
 bantur.

Erat autem in ipfa Curti ædificium quoddam fortiffimū,
 trabibus & tabulis ingentibus compactum, quod *ftubam*, vel
pyrale vocant, in quod ferinia & elitellas & Capellam Epifcopi,
 & pecuniam, & quæque preciofa de nauí portaueramus, quin
 & propter impetum furentis populi cum Epifcopo Clerici o-
 mnes illuc confugerant. Ego autem eo tempore magna febrè
 tenebar in alia domo iacens & ægrotans; vltra vires tamen,
 audito ftrepitu & clamore bacchantium, de frato erectus, ad
 oífium domus conftiti: & ecce, omnia plena hominum tela &
 arma portantium. Vociferabantur autem & clamabant, exi-
 te nos compellentes. Sed moram nobis facientibus, quafi à
 furore illi eífent ceffaturi; magis eorum exarfit infania, factò
 que impetu; * *ftubam* aggrediuntur & difsipant; tecto que pri-
 mū, dein parietibus, diffectis & excifis.

Tunc verò Epifcopus ad coronam Paffionis fe inuitari
 fperans, nobis aliis trepidantibus, quibusdam etiam præ pa-
 uore lacrymantibus, ille fpiritu iucundo & hilari vultu ftabat
 intrepidus, oprans & glifcens, vt vel vnum ic tum aut vulnus in
 nomine Iesv accipere dignus habeatur. Paulcius verò & Le-
 gati, videntes, quia verè infaniunt omnes; & quia illic moram
 facere deterius eít, in medium populi exilientes, validiffimo

k 2 clamo-

*Islingenfium in
 S. Othonem &
 comites impe-
 1160*

Febrū Sefridi.

Furor populi.

** Stuba, vox
 Germanicæ.*

*Legatorum ad
furentem po-
pulum oratio.*

*Responso Iuli-
anensium.*

clamore, ac si & ipsi furerent, extensis manibus silentium fieri postulabant, quibus ad modicum sedatis, illi continuo prosecuti, quid hoc est, inquit? & causam totam in semet ipsos transferentes; si nos, aiunt, hic in Curia Domini nostri Ducis pacifice consistere non finitis, saltem pacifice hinc exire permittite. quid furitis in nos? quem læsimus ex vobis? At illi; Pastorem, inquit, illum Episcopum & cæteros cum eo Christianos, Deos nostros blasphemantes, interficere venimus: sed si eos seruare vultis, ecce damus locum, citò eos extra ciuitatem deducite; plateæ autem ciuitatis palustres erant & lutosa & pontes exstructi, & tabulæ vndiq; positæ propter lutum. Arripiens ergò Paulitius per manum trahere cepit Episcopum, & deducere, adhortans modestè, vt, si posset, properantius iret.

*Virtus Pauli-
tj.*

Vt autem per mediam Urbem nos omnes non imperturbatis passibus extra curiam vsque ad pontes deuenimus; ecce quidam de turba vir barbarus & fortis, libratâ, quam gestabat, ingenti phalanga, vasto ictu caput ferire nisus est, transeuntis Episcopi: sed ille auertens caput, humero ictum suscepit, eodemque geminante, cominus, & alio eminus in eum iacente contum, inter manus Paulitij & Hiltani sacerdotis ducentium illum à ponte in lutum prosternitur Otto noster. Paulitius verò & animo & corpore ibi se virum exhibens, iacentem Episcopum, nec propter imminetia tela deseruit, sed propriij corporis obiectu crebras percussiones excipiens, inque cœnum à ponte inguine tenus descendens, subleuabat de luto prostratum: similiter & alij Sacerdotes Clerici, dum protegunt illum, & iacenti manus porrigunt, fustibus & contis iuxta suam Pontificem in nomine IESU vapulauerunt. Tandem multo discrimine ponte arrepto, rursus ire & abire cœpimus extra ciuitatem; illique à prudentioribus ciuitatis sedati cessauerunt à nobis, abeuntes ergò trans lacum, disiecto ponte à tergo nostro, nè iterum impetum super nos facerent, in campo inter areas & loca horreorum decumbendo respirauimus, viden-

ccc

res & dinumerantes socios; & quia nullus defuit, Deum benedicentes.

Timo. Hic primùm, hic audio quoddam veri Apostolus indicium, plagas videlicet & liuores, sicut scriptum est: *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine IESV contumeliam pati.* Sed dic, obsecro, mi Apostole, num. in aliquo particeps fuisti huius Apostolicæ benedictionis?

Sefridus: Memiserum, infirmitate mea conspectâ, talibus bonis me indignum ipsi iudicauere pagani. Puduuit tamen, vt verum fatear, aliis de suis portionibus postea satis iucundè gloriabantibus, me nihil ibi accepisse.

Timo. Confolare, inquit; si quid minus, circa te in illo capitulo actum est, in nostro poterit impleri. Sed perge ad cætera, & qualiter in tam dura terra Euangelij radix tandem conualuerit, explicato.

Quomodo post vapulationem prudentiores de rebus fidei consilium habuerint cum Episcopo.

CAPVT XXIV.

Dostquam nos respirauimus, & illi desierant; Otto beatissimus; *Pro dolor, inquit, bona spe cassati sumus. palma in manibus erat: vos eam (DEVS vobis ignoscat filij & fratres) extorsistis de manibus nostris. Vix omnes ictus illi vnus passioni sufficerent. Sed, dum omnes ad coronam profuistis, nec vnum peruenire dimissistis. Cui Paulitius; Satù, inquit, Domine, nobis visus es accepisse. Parum, inquit ille; quia voto minus. Tua quoq; avaritia meam ex parte magna surripuit benedictionem. Hoc autem dixit de istibus, quos ille interceptit. Constat tamen Episcopum tribus plagis vapulasse.*

Manimus ergò per dies quindecim trans stagnum, quod cingebat ciuitatem, expectantes, si fortè meliori animo fierent.

k 3 °

Proceres Iulienenses S. Othonem, & Comites sepe adiecit.

S. Othonis Colloquium cum eisdem.

rent. Interea verò & nostri ad illos sæpe ibant & redibant. Similiter autem & eorum primates veniebant ad nos excusare se, stultis hominibus & villioribus de plebe culpam illius tumultus imponentes. Habuit ergò cum eis verbum de fide Christianismi, quasi per ambages, hortans eos, & suadens. Præferebat etiam nomen & potentiam Ducis Polonici, & quomodo ad illius iniuriã spectet illata nobis contumelia: quidne mali contra eos inde oriri queat: nisi fortè illorum intercedat conuersio, insinuauit.

At illi consilium se accepturos dicebant; regressique ad suos, omnia hæc tractabant diligenter, & retractabant; tandemque in vnus sententiã formam consenserunt, videlicet super hoc verbo se facturos, quidquid facerent Stetinenses. Hanc enim ciuitatem antiquissimam & nobilissimam dicebant in terra Pomeranorum, matremque ciuitatum: & factis iniustum fore, si aliquam nouæ religionis obseruantiam admitterent, quæ illius auctoritate prius roborata non fuisset.

Quomodo infecto negotio, omissa Iulina, Stetinam nauigauerit, & de contradictione, quam ibi sustinuit.

CAPVT XXV.

Sesfidus. Lib. 2. cap. 15. edit. Canis. Nedamerus c. 10. Iulienensis.

Vibus auditis, Episcopus Stetinam, nihil cunctatus adire festinat; & quendam de Iulienensium ciuibus, Nedamerum nomine, vt viam nobis monstraret, assumpsit. Hic autem familiaritate nostra benè vtens, cum filio suo, quasi alter Nicodemus occultè nos frequentabat, & quæ dicebantur, libenter audiebat. Alij quoque nonnulli de ipsa ciuitate occultè Christum colebant tam viri, quàm mulieres. Isti etiam frequentabant nos, dum ibi moras faceremus, de quæ suis rebus nobis humanitatem honestè impendentes, spiritali consolatione ab

Epi-

Episcopo recreati sunt, oprantes, vt, Stetina recipiente verbum Dei, Iulina quoque recipere ex ratione pacti conueniatur: quò ipsis, quid de Christi sentiant, publicare licitum fiat.

Igitur Nedamero duce & filio eius, Stetinam nauigauimus. Sed illi Stetineses offendere veriti, si nos adduxisse viderentur, priusquam ab eis videri possent, nobis valefacientes, in locum suum reuersi sunt. Nos verò per crepusculum noctis applicantes ciuitati, egressi naues Curtim Ducis intrauimus. Manè factò, Paulitius & Legati primates adeunt, ex parte Ducum se cum Episcopo missos referunt, causam via proponunt Euangelium; dant consilium, promittunt & terrent. At illi inquit; nihil nobis & vobis; patrias leges non dimitemus: contenti sumus religione, quam habemus. Apud Christianos, aiunt, fures sunt, latrones sunt, cruciantur pedibus, priuantur oculis; & omnia genera scelerum & peccatorum Christianus exercet in Christianum: absit à nobis religiosa. Hæc & his similia protestantes, obturauerunt aures suas, ne audirent Verbum.

*S. Orho Stetinã
Genit.
Diuertit ad
des Ducis.*

*Quid Stetineses
legatis re-
sponderint.*

Omnibus igitur obstinatis per duos menses, & plus ibi morantes, nihil profecimus.

Dum ergò tam longa & inutilis mora nobis turbationi esset, consilium incidit, legatos mittere ad Ducem Poloniae, sciscitari, quid de nobis iuberet; vtrum manere illic, an redire, & de contradictione ciuitatum; quid ei videretur? Quod consilium, vbi ciuibus compertum fuit, timebant quidem, tamen rogabant, vt mitterentur Legati, suos cum illis hac ratione profecturos dicentes, vt, si apud Ducem perpetuæ pacis stabilitatem obtinere, tributum que alleviare queant; his ibi coram suis & nostris legatis ex scripto firmatis, Christianis se legibus sponte inclinarent.

*Bimestri spatio
nihil efficit
S. Orho.*

*Decernitur
legatio ad
Ducem Poloniae.*

Abeuntibus ergò cum Paulitio nostris & eorum legatis; nos interim bis in hebdomada, in diebus scilicet mercatus, per medium fori, populo ex omni prouincia conueniente, sacerdotibus induti, Crucem portauimus, & de fide atque agnitione DEI populum incredulum opportunè & importunè

*Bis in foro con-
cionatur qua-
uis hebdoma-
de.
Prædicatori-
bus Crux præ-
lata.*

*Plebs russica
auide audit
cancionantes.*

*Sefridus Cru-
cem Episcopo
præmis.*

tunè alloquendo, iugulum neci quodammodò quotidie optauimus : Sed, Deo protegente nos, læsi non sumus. Plebs autem, quæ de rure fuit, & simplicitate sua, & rerum nouitate capta negotiis suis postpositis, prædicationem libentissimè accepit, quamuis credere non auderet. Et quia certis diebus crux portabatur, & sermones fiebāt, magis propter verbum, quàm propter forum ruricolæ consuebant. Ego in illis diebus crucem cum Simone in angaria portauī. Nam vellem nollem, per medios barbaros, per forū & turbam incredulorum, opprobrium crucis animo & corpore tener agnotheta coram Episcopo portare videbar. Deus autem pius & misericors sciens timiditatem meam, & pauorem meum, lædi me non sinebat.

Quomodo post longa tadia, Verbum prædicationis à duobus pueris cæptum & promotū sit interim, dum legati mittuntur ad Ducem Polonia propter contradictionem ciuitatis.

CAPVT XXVI.

Sefridus.

*Inisium con-
uerstonis fit à
duobus adole-
scentulis.*

uotidie, dum hæc geruntur, fidei retia laxantibus, & nihil nobis capientibus, & multum super hoc tædentibus; tandem benignus Dominus, sedulitatem boni serui sui Othonis, laborem quoque & mœstitiam miserando respexit. Nam duo pulcherrimi adolescentes, filij cuiusdam nobilis de ciuitate, domum nostram frequentare, ac familiares se præbere, paulatimque de Deo nostro, & de fide quærere cœperunt. Episcopus autem sentiens, quia in bono veniunt, futurorum bonorum ex his captando præsagium, blandis mulcet alloquiis, atque de munditia & honestate Christianismi, de immortalitate animarum, de resurrectione corporum, de spe & gloria æternæ vitæ adolescentibus per singulos dies euangelizauit. Quæ omnia

omnia, flante Spiritu sancto, pueri altius suis imbibere pectoribus: neque diu cunctati, credere se velle, atque baptismum percipere dixerunt.

Episcopus ergo latissimus, pueros statim catechizat, ac de omnibus, quæ Christianæ religioni competebant, diligenter instructos, iussit, ut loti, & lotis induti cum cereis suis, & albis sese præberent baptizandos. Illi, ut moniti erant, silenter exequentes omnia, die statuto, parentibus insciis, loti & purificati, nouisque ac mundis vestibus induti cum albis & cereis percepturi sanctum baptismum se manibus Episcopi obtulerunt. Videns humano in corpore vultus Angelicos, videns expulsam dæmoniæ squaloris inertiam, in vultibus iuuenum Christum nouum hominem gratiose iam coruscare aspectu, Pontifex ipse, omnesque alij Sacerdotes & Clerici gauisi sunt & admirati super gratiam, quam videre in pueris. Sed quid morer? Baptizati sunt, & propter octauam Purificationis octo dies apud nos commorantes, in domos parentum non sunt reuersi.

S. Osbo pueros catechizat.

Baptizantur.

De matre ipsorum puerorum.

CAPVT XXVII.

Mater verò illorum puerorum (nam pater domo ab-
erat) ubi, quæ gesta sunt, audiuit; pueris nondum
exalbat, ultra quam dici queat, gaudio perfusa,
cuidam de pueris suis: Vade, inquit, nuntia Do-
mino meo Episcopo, quia ipsum & filios meos videre venio.
Erat enim matrona magnæ honestatis & potentia in ciuitate
illa. Episcopus ergo audiens illam aduenire, de sub tecto
exiens in graminis cespite sub diuo cœdit, suosque rege-
neratos adhuc in albis positos, circumsedentibus Clericis,
ad pedes suos collocavit. Sed ubi matrem eminens aduenientem
conspiciunt, modestè confurgentes, & Episcopo prius
inclinantes, quod advertere pulchrum fuit, quasi petitâ li-
centiam.

Sofridus.

Mater puerorū gaudio exultat ob baptizatos filios.

Mater confert se ad Episcopū.

centiâ, obuiam ei vadunt. Quos illa intuens albatos, magnitudine gaudij quasi amens & stupida, soluta in lacrymas, subito in terram corruit. Accurrit Episcopus, accurrunt Clerici, leuant, tenent, consolantur. putabant enim, quod nimietate doloris defecisset. At illa recuperato flatu: *Benedicite*, inquit, *Domine IESV Christe*, totius spei & consolationis auctor, quod ad filios meos tuis Sacramentis imbutos, tuæq; fidei veritate aspicio illustratos. Scis enim *Domine IESV Christe*, quod hos, (tenensque osculata est pueros, & amplexata) in secreto pectoris mei tuæ miserationi iam per multos annos commendare non cessavi, petens, vt hoc cû faceres, quod fecisti.

*Gratias agit
Deo ob conser-
uationem filiorû.*

*Oratio matris
ad Episcopum.*

Deinde ad Episcopum; *Benedictus*, inquit, introitus tuus in hanc ciuitatem, *Domine & Pater* reuerendissime. Multum enim populus tua perseuerantia Domino hîc habet acquirere. Non te dilatio fatiget. En ego ipsa, qua coram te adsto, Dei omnipotentis adiutorio, & tui, *Pater*, animata presentia, sed & pignorum meorum freta subsidio, Christianam me confiteor, quod hactenus non audebam. Sicut enim procreata est, in diebus adolescentiæ suæ de terra Christianorum per rapinam ablata fuit; & cû esset ingenua & speciosa, gentili homini marito suo, diuiti ac præpotenti viro, copulata est, & eosdem filios ex illo suscepit.

*Munera matris
à S. Othone ob-
lata.*

Episcopus ergò super his omnibus Deum benedicens, confitenti & confidenti matronæ Verbo cõfortationis fidem auxit & fiduciam, suæque liberalitatis non immemor, griseæ pelliculæ chlamydem preciosam ei dedit; & eadẽ petente, atque cum fiducia iam euangelizante, omnes eius domesticos aqua tinxit regenerationis; deinde omnes conuicinos eius & familiares, viros ac feminas cû paruulis suis eadem fidei societas paulatim inuoluit. Pueros quoque ipsos, post expletos octo dies, in die depositionis albarû, duabus camisiis de subtili panno velliuit, & easdem camisas auriphrygio in ora capicij, & futura humerali atque brachiali ornari eis fecit; duosque cingulos aureos; tradens & calceamenta picturata. Verboque doctrinæ ac Sacramento Eucharistiæ eos communicans cum gaudio in domum matris remisit.

*Quomodo S. O-
tho post octauam
diem paruulos
abs se dimiserit.*

Tiemo. Miris modis aurum suum & donaria Otto nossee expen-

expedit. Vt enim salui essent homines & precio conduxit, & verbo instruxit, rudesque alumnos & spiritualibus documentis informabat, & corporalibus beneficiis conciliabat.

Sesfidus. Optimè animaduertisti. Sed quanto scènore denaria sua in thesauros Domini sui aliquoties congesserit, ex his poteris conicere.

Quomodo pueri pueros attraxerint, & de patre, qui domo aberat.

CAPVT XXVIII.

Rafati etenim pueri cum ad suos adolescentes *Sesfidus.* peruenissent, & quomodo ab Episcopo habiti & instructi essent, & quanta apud illum esset disciplina & honestas, quanta pietas & mansuetudo, ruminare cœperunt: mox etiam quantæ munificentæ & liberalitatis circa omnes extiterit, prædicare oblitæ non sunt. Atque in argumentum rei; Cernite, inquit; hîs indumentis post omnia beneficia sua nos induit; his aureis cingulis honorauit; pecunia sua captiuos redemit suos: impensis eosdem vestit; cibo reficit, & liberos abire admittit. Quid vnquam simile visum, auditumue in terra Pomeranorum? quid simile Pontifices & Sacerdotes nostri faciunt? hunc certè aliquem visibilem Deum inter homines aduenisse, ipsa gratuita redemptio captiuorum in cippis & compedibus putrefactorum, multos ciues nostros fecerat autumare. Sed ille hoc negans, non Deum se, sed Dei altissimi seruum pro nostra salute ad nos directum dici & credi optat; & animæ immortalitatem, & corporum resurrectionem, & æternam vitam gloriam, doctrinans dicit esse Christianorum. quare non credatur ei?

Puerorum ad coauos & Sodalitas suos oratio de pietate & liberalitate S. Othonis.

Hæc & his similia pagana iuuentus à iuuenibus audiens, aspirante gratia Dei, tracta est & attracta per eosdem in eundem fidei feruorem; reuersique ad Episcopum pueri fide recenter imbuti, more columbarum alias trahentium, gregem non modicum adduxere coæuorum, Euangelij rudimenta suscipere cupientium. Quid multa? catechizantur, baptizantur.

Pueri baptizati alios ad baptismum adducunt.

1 a zantur.

zantur. Et à pueris, & à iuuenibus cana Patrum prudentia se passa est erudiri: flammaq; fidei paulatim progrediente, concaluit ciuitas vniuersa: neq; iam occultè, vel pauci, sed publice & multi simul quotidie veniebant ad fidem.

*Quid puero-
rum pater?*

Interea præfatæ coniux matronæ, & pater primitiuorum in via domo absens, vbi audiuit, quod vxor & filij, totaq; domus eius, proiecto paganismo, ritu viueret Christiano, mori voluit præ dolore. Sed vxor prouida, cognatos eius & amicos, qui malagma ei consolationis apponerent, obuiam direxit ægroto. Ipsa verò domi, pro illius conuersione preces Domino, & vota non irrita, offerre non cessauit. Itaque reuersus ille, cum non solum domesticos suos, verum etiam alios vicinos, & conciuos suos veterem hominem exutos, in nouitate vitæ conspiceret ambulantes, ad conformandum se illis, Deo visitante cor illius, facile inclinatus est.

*Ipsè etiam ad
fidem conuer-
situr.*

De reditu nunciorum à Duce Polonia, & scriptis eius super tributi alienatione.

CAPVT XXIX.

Seftidus.

** Hæc vox hoc
loco in bonam
partem acci-
piunt.*

Vm ea geruntur in ciuitate, Paulitius & legati tam illorum, quam nostri à Duce Poloniae veniunt, pacti mandata & scripta * Tyranni secundum hæc verba reportantes. Boleslaus omnipotenti Dei fauente clementiâ Dux Polonorum & hostis omnium paganorum, genti Pomeranicæ, & populo Stetinensi promissæ fidei sacramenta seruanti, pacem firmam & longas amicitias; non seruanti verò, eadem & incendia, & aternas inimicitias.

Si occasiones quærerem aduersum vos, iusta esse poterat indignatio mea, quod quasi fidei vestre transgressores vos retrosum abire conspicio: & quia Dominum & Patrem meum Ottonem Episcopum, omni honore ac reuerentia dignissimum, vita & fama in omni populo & gente præclarum, vestre salutis a DEO vero & nostro ministerio destinatum, sicut oportuit, non suscepistis, neq; hæctenus secundum DEI timorem illius doctrina obe-

distis

distu; omnia hæc vestra valebant accusationi: sed interpellare pro vobis. * Responsales & mei & vestri; honorati viri & prudentes, præcipue * Legati. autem ipse Pontifex apud vos manens, Euangelista vester & Apostolus. Horum ergo consilio ac petitioni acquiescere dignum iudicans, seruitutis ac tributi pondus, vt iugum Christi ed alacriores suscipiatis, hoc modo releuare decreui.

Tota terra Pomeranorum Duci Polonia, quicumque sit ille, trecentas *Pacta Bolesl. tantum argenti marcas publici ponderis annis singulis persoluent. Si bel- cum Pamera- lum ingruet ei, hoc modo eum iuuabunt. Nouem Patres familias decimum mii.* in expeditionem armis & impensis abunde procurabunt. Ista seruantes & fidei Christiana consentientes nostram pacem porrectione manus, & æterne vite gaudium consequemini; & in omnibus opportunitatibus vestris præstidia semper & auxilia Polonensium, tanquam socij & amici, experiemini.

Igitur habita concione, vbi coram populo & principibus Verba hæc recitata sunt, multo quàm dum apud * Naclam ar. * Naclam seu Naclum. mis subacti essent, lætiores facti, sacramenta deuotè suscipientes, remotâ omni controuersâ, Euangelicis traditionibus se submiserunt. Episcopus verò, arrepto tempore, pulpitem *Concio Episcopi ad Sietimenses.* conscendens: nunc, ait, ad nostri sermonis officium ventum est: & incipiens; gaudete, inquit, in Domino semper, iterum dico gaudete, *Philip. 4.* destia vestra, fides & conuersatio vestra nota sit omnibus, nota sit omni mundo. Nam totus mundus pro vestra doluit infidelitate. Totus enim mundus, fratres charissimi, vsque ad hunc terra angulum, lumen veritatis agnoscit, & vos in tenebris manere voluistis? Pudeat & pœniteat vos, creatorem vestrum hæctenus non agnouisse. Nunc ergo tantò deuotius, quanto seriùs ad ipsum conuertimini; currite, festinate, vt eos, qui vos in fide præcesserunt, consequamini: hoc agere solliciti, vt, qui de vestra cecitate pie doluerunt, de vestra illuminatione possint in Christo gloriari.

Et primò ipsis deceptoribus Dijs vestris, surdis & mutis sculptilibus, & *Monet S. Otho Sietimenses, & idolis & ledicant.* immundis spiritibus, qui in iis sunt, signo crucis armati, quantotius renuntiate, sana diruite, simulacra conterite, vt hostibus eius eiectis, à vobis Dominus DEVS vester, DEVS viuus & verus, in medio vestri habitare dignetur. Nisi enim omnes alios abiiciatis, ipsum habere propitium non potestis. Fugit enim, & indignum sibi reputat aliorum consortium Deorum: & nulla communicatio eius cum idolis. Sed scio, quia nondum satis confiditis

ditū; scio, quod timetū dāmones inhabitatores sanorum ac sculprilium vestrorum, & idcirco non audetis ea comminuerē; sed pace vestra sit, vt ego ipse cum fratribus meis Sacerdotibus & Clericis simulacra & continas illas aggrediar; & si nos Crucis sancta signaculo premunitos, illos permanere videritū, eodem crucis muniri trophæo, vos omnes nobiscum in securi & scia excisis ianuis & parietibus deiciite illas & incendite.

De destructione sanorum & simulacrorum.

CAPVT XXX.

Sesridus.

*Destruuntur
Templa idolo-
latrica.*

Vod cum audissent, & annuissent, Episcopus & Sacerdotes, celebratā missā & accepta communionē armati securibus & harpis continas aggrediuntur, & sana comminuentes & excidentes, omnia scandentes tecta & conuellentes. Stabant autem ciues aspicientes quid Dij facerent miserimi? Vtrum nam tecta sua defenderent, nec ne? At vbi destructoribus nihil mali euenire vident; si, inquit, aliquid diuina virtutū haberent, isti, quorum sacra & templa conuelluntur, vtique defenderent se. Si autem se defendere, aut sibi prodesse non valent, quomodo nos defendere, vel nobis prodesse poterunt? Et hæc dicentes, facto impetu, diruunt & comminuunt omnia, ipsamque lignorum materiam inter se diripientes ad domos suas in vsum foci coquendis panibus & cibis comportabant; & quia plus rapienti, plus habere fas erat, omnes illa continua numero quatuor, mira celeritate confracti sunt, ac direpta.

*Quid sit Conti-
na? Cram. Prae-
dicans lib. 1.
Chronici ca. 21.
Continas in-*

*terpretatur,
gemetuchäuser vnd Wirtschafften / in dem end verordnet, daß man darinn gewisse Zusamentunff-
gen / Seltē / vnd dergleichen Gesellschaften begienge.*

Tiemo. Quare illa templa vocabant Continās?

Sesridus. Sclauica lingua in plerisque vocibus Latinitatem attingit, & ideo puto ab eo, quod est continere, Continās esse vocatas.

De

De quatuor Continis, & de cultura vini qua dignior erat, & incisione quercus.

CAPVT XXXI.

ERant autē in ciuitate Stetinensi Continē quatuor, *sefrides.* sed vna ex his, quæ principalis erat, mirabili cultu & artificio constructa fuit interius & exterius sculpturas habens de parietibus prominentes, imagines hominum, & volucrum, & bestiarum tam propriè suis habitudinib. expressas, vt spirare putares ac viuere, quod *Ornatus prae-* quærarum dixerim, colores imaginum extrinsecarum nulla *cipui fuit.* tempestate niuiam, vel imbrum fuscari vel dilui poterant, id agente industria pictorum.

In hanc ædem, ex prisca Patrum consuetudine, captas o- *Præda omnium in* pes & arma hostium, & quidquid ex præda nauali, vel etiam *hoc delubro va-* terrestri pugna quæsitum erat, sub lege decimationis congere- *posita.* bant, crateres etiam aureos vel argenteos, in quibus augura- *Crateres au-* ri, epulari & potare nobiles solebant, ac potentes in diebus *gurales.* solennitatum, quasi de sanctuario proferendos ibi collocaue- *Cornua deam-* rant. Cornua etiam grandia taurorum agrestium deaurata *vata.* & gemmis intexta potibus apta, & cornua cantibus apta, mucrones & cultros, multamque supellectilem preciosam, raram visu, pulchram in ornatum & honorem Deorum suorum ibi conseruabant, quæ omnia Episcopo & Sacerdotibus, vbi fa- *Totus Thesau-* num dirutum fuerat, danda censebant. Sed ille; *rus fani euerse-* inquit, vt à vobis ditemur, nam talia, & huius meliora domi nobis abun- *offertur Epi-* dant. Vos ea potius, quorum sunt, in vestros vsus, cum DEI benedictione *scopo.* distribuite; & aqua benedicta omnia conspergens, & crucis benedictione super ea facta, iussit, vt inter se illa diuiderent. *Renuit accipe-* *re.*

Erat autem ibi simulacrum triceps, quod in vno corpore tria capita habens. **Triglas, Trig-* Triglav vocabatur: quod solum accipiens *lass. Pomeran-* ipsa capitella sibi cohærentia, corpore comminuto, secum in- *orum idolum* de quasi pro trophæo asportauit, & postea Romam pro argu- *triceps.* mento conuersionis illorum transmisit, scilicet ad videndum, *S. Otho idolum* Domino Apostolico, & Vniuersali Ecclesiæ, quid ipse illius *Triglass Romæ* *obedi-* *missus.*

*De tribus aliis
continis seu fa-
nis.*

obedientiarum vellendo & plantando, adificando & destruendo apud illam gentem profecisset. Tres verò alia Continæ, minus venerationis habebant, minusque ornatae fuerant. Sedilia tantum intus in circuitu extructa erant & mensæ: quia ibi conciliabula & conuentus suos habere soliti erant. Nam, siue potare, siue ludere, siue seria sua tractare vellent, in eadem ad certis diebus conueniebant & horis.

*Quercus pro
numine culta.*

Erat præterea ibi quercus ingens & frondosa, & fons subter eam amœnissimus; quam plebs simplex numinis alicuius inhabitazione sacram æstimans, magna veneratione colebat. Hanc etiam Episcopus, cum post destructas Continæ incidere vellet, rogatus est à populo, ne faceret. Promittebant enim nunquam se vterius sub nomine religionis nec arborem illam culturos, nec locum: sed solius vmbrae atque amœnitatis gratia; quia hoc peccatum non sit, saluare illam potius, quàm saluari ab illa se velle: qua suscepta promissione, Acquiesco, inquit, Episcopus, de arbore: sed illud viuum numen sordium vestrarum, de medio tolli oportet. quia nec augurium, nec sortilegium exercere Christianis licet.

De prophetante caballo & hostis.

CAPVT XXXII.

Sesridus.

Hæbant enim caballum miræ magnitudinis & pinguem nigri coloris & acrem valde. Iste toto anno vacabat, tantæque fuit sanctitatis, vt nullum dignaretur fessorem: habuitque vnum de quatuor sacerdotibus templorum, custodem diligentissimum. Quando ergo itinere terrestri contra hostes, aut præ datum ire cogitabant, euentum rei hoc modo per illum solebant prædiscere. Hastæ nouem disponebantur humi, spatio vnus cubiti ab inuicem disiunctæ. Strato ergo caballo atque frænato, sacerdos, ad quem illius pertinebat custodia, tentum fræno per iacentes hastas in transuersum ducebat ter atque reducebat. Quod si pedibus inoffensis, hastisque indisturbatis equus transibat, signum habuere prosperitatis, & securi pergebant.

Hoc

*Mirabilis ratio
explorandi e-
uentum belli.*

Hoc ergo genus sortium, aliasque ligneas calculationes, in quibus naualis pugnae vel praedae considerabant auguria, quamuis multum renitentibus aliquibus, tandem Dei auxilio penitus abrafit, ipsumque profani vaticinij caballum, ne simplicibus esset offensionis laqueus, in aliam terram vendi praecipit; asserens hunc magis quadrigis, quam prophetiis idoneum. Cumque omnes superstitiones & enormitates suas, Episcopo docente, abiiecissent, monuit, ut omnes Christianos fratres suos reputantes nec venderent, nec interficerent, neque captiuando torquerent, nec terminos eorum turbarent; sed fraternè ac socialiter se cum omnibus gererent; eademque ab illis mutuo sperarent; & quod omni immanitate crudelius erat, femineos partus enecare, ne ultra fieret, mulieres collaudare monebat. Nam usque ad haec tempora, si plures filias aliqua genuisset, ut caeteris facilius prouiderent, aliquas exiis iugulabant, pro nihilo ducentes parricidium.

Equum superstitionis Minister venditur.

Salubria monita Stetinensibus data.

Barbara immanitas.

De profectu Ecclesiae post abdicationem simulacrorum, & de morte improbi sacerdotis.

CAPVT XXXIII.

Mundata igitur ciuitate ab immanitate scelerum & spurcitiarum: abdicata etiam coningum pluralitate, adiuuantibus & coeuangelizantibus illis, qui ante vniuersalem populi consensum, fidem quasi priuatim acceperant, sunt catechismi per vicus, & capita platearum; tuba insonat Euangelij; Cruces eriguntur; crucifixus adoratur; omnis aetas, omnis lingua Christum nominat, Christum ruminat, verbaque fidei aut discunt omnes, aut docent. In tam ingenti autem ciuitate, quae nongentos patres familias absque paruulis & mulieribus & reliqua multitudine numeratos habebat, non est inuenta persona, quae post generalem consensum, ab Euangelij veritate se subtrahere nite-

Sesiduo.

Catechismus per capita. Cruces eriguntur.

Omnes Stetinenses ad fidem transeunt, unico sacrificio excepto.

m

tere-

téretur, nisi solus ille sacerdos, qui præfati caballi habebat curam. Hic autem cum multis importunitatibus fatigaret Episcopum, & bono semini zizania superiaceret, die quadam, cum multa prece ab omnibus rogatus, & ab Episcopo multis rationibus superatus, ex obstinatione nullo modo vellet acquiescere Veritati; nocte ipsa diuina ultione percussus, tumore ventris ac dolore crepuit & mortuus est. Quod factum vniuersæ ciuitati magnum incussit terrorem; omnesq; Christum laudantes fortem DEVM, suæque legis æmulatorem vocitabant.

Qui tamē paulo post meritis pœn. dedit.

De questione mota, super morte sacerdotis.

CAPVT XXXIV.

Timeo.

Hoc caput deest in edit. Canis.

Dubitatio.

*Psalm 33.
Responsio.*

Matth. 12.

Miror quod tantæ pietatis homo neque hunc sacerdotem, neque viduam illam, quam etiam superius à DEO percussam meministi, vt conuerti possent, à morte suscitauit. Nam de quibusdam Sacerdotum legitur, persecutores suos hominesque impios, conuersionis gratia, reuocasse ad vitam.

Sesfridus. Iudicia DEI abyssus multa. Et illi quidem, quia prædestinati erant ad vitam æternam, idcirco huic vitæ redditi sunt, vt conuerti possent & saluari: illi autem, quia prædestinati non erant, nec resuscitati sunt, nec saluati; sed propter blasphemiam in DEVM adeo iuste damnati sunt, & condemnatione istorum alij docti sunt atque correpti.

Timeo. Vt video, quia blasphemia Spiritus sancti irremissibilis est, idcirco tanquam blasphemus à vita eos irreuocabiliter sentis esse defunctos: sic enim Phariseis blasphemantibus à Domino dictum recolo: *Omni qui dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei; qui autem dixerit verbum contra Spiritum sanctum, non remittetur ei neque hic neque in futuro seculo.* Timidè quidem & cautè de diuinis iudiciis disputandum est. Sed quia fides Catholica de incredulis omnibus generalem ante

me

me fixit sententiam, eiusdem orbitam non excedere, iustum puto. Videntur enim hi, de quibus sermo est, blasphemi contra Spiritum sanctum sensisse, quod est, verbum corde firmare: nam hoc proprie dici potest blasphemia; & idcirco non esse ad vitam reparatos. Sicut enim saluandi his adscensionis ad vitam nituntur gradibus, fide scilicet, spe & charitate; nam profecto fide incipimus, spe proficimus, charitate consummatur; ita è diverso, hi, qui pereunt, per oppositum iter descensionis tendere videntur ad interitum. Initium enim perditionis perfidia eis est, prouectus perditionis, quamuis insolite dicatur; quia melius defectus vocatur; desperatio. Consummatio autem perditionis blasphemia aliquibus videtur; sicut enim charitas, quæ consummat hominem, semper diligit & gratias agit: ita eius contrarium, quod blasphemiam dicunt, negligit, id est, nequaquam diligit, sed bonis & donis Dei semper ingrata est; quod est iniuria Spiritus sancti. Vnde hi aliis contribulibus & concuiibus suis cum gratiarum actione Verbum salutis recipientibus, & fide incipientibus, spe proficientibus, vt ad arcem perfectionis, quæ charitas est, quandoque pertingerent, pro dolor, in perfidia sua remanentes in desperationis Barathrum, atque in blasphemiam abyssum corruerunt.

Sesquid. Negare non audeo; sed argute satis blasphemiam charitati dicis contrariam. Equidem si rectè perfidiam fidei dicimus contrariam, & desperationem spei; quid magis contrarium sit charitati, quàm blasphemia, in omni genere vitiorum inuenire non possum. Sed charitas est summum bonum: ergò eius contrarium, quod est blasphemia, est summum malum: quomodo enim non summum malum, quod neq; hic neq; in futuro seculo prædicatur remittendū? Si autè summum malum est; summo bono maximè contraria est. Iterū: charitas est diligere DEVM de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta. E conuerso, blasphemia est de impuro corde & mala conscientia, & fide ficta odisse DEVM. Nā de impuritate cordis & mala conscientia nascitur desperatio: fides autè ficta, perfidia peior est. Ergò ex perfidia & desperatione perfidi & desperati homines, malo

& seruili timore timere incipientes etiam odiunt eum, à quo sine dubio se damnandos sciunt.

Eo etiam ordine hostis antiquus in abyssum descendit. Perfidus enim est; quia non credit in DEVM. desperatus: quia non sperat. blasphemus, quia seruiliter metuens etiam odit eum, à quo se damnatum & damnandum nouit. Perfidia est infernus: desperatio infernus inferior; blasphemia, infernus infimus, quod est abyssus. Ibi religatus tenetur ille infelix suae obstinationis ac diuinæ distributionis catenâ, nunquam ab illa exiturus blasphemia. *Imitantur autem illum, qui sunt de parte illius.*

8. ap. 2.

*Herbordus, G-
nus ex quatuor
scriptoribus G-
sa S. Othonis.*

*Sententia Her-
bordi.*

4. Reg. 4.
1. B. 9.
1. ap. 12.

Matth. 13.

Luc. 9.

1. B. 3.
1. Cor. 12.

At hic Herbordus quare ad hæc omnia silet? Egone, inquam? Satis superest illis vestra de illorum morte sententia. Sed tamen circa hoc, quod resuscitati non sunt, quod sentio, dicam, si placet. In historiis omnibus tam veteris quam noui Testamenti, ubi à Prophetis & Apostolis, vel ab ipso Domino mortui resuscitati leguntur; aut fide, aut petitione propinquorum id effectum considero. Sic Elisæus, fide matris, puerum suscitauit; sic Petrus Tabitham; sic & Dominus Lazarum à mortuis reuocauit. Vnde, si fides aut petitio proximorum pro his interpellasset; Episcopo virtutem Dei ad miraculum non defuisse, haud dubium est. Quis sanctior Christo? Et de ipso Euangelista dicere non cunctatur: *non poterat autem IESVS ibi facere quidquam propter incredulitatem eorum.* Hinc manifestum est, viuentium fidem necessariam esse ad mortuorum resuscitationem. Et de paralytico, quem per regulas propinqui submiserunt ante IESVM, vide quid dicat Euangelium: *Et videns IESVS fidem illorum, dixit Paralytico; Tolle lectum tuum, &c.*

Sed audite, quæso, adhuc, dona Dei diuersa esse, quis nesciat? Petro datum est, mortuos suscitare, infirmos curare, demones effugare, aliaque multa in hunc modum corporalia beneficia præstare per miracula, quibus ad spiritualia bona suos alliceret auditores; argentum autem & aurum, quod egenti daret, non habebat; sicut ipse pauperi claudo stipem poscenti respondit; *argentum & aurum non est mihi; quod autem habeo, hoc tibi do.* Sed ab eo, qui dat unicuique, prout vult; Ottoni datum est,

est, multas opes habere cum bonitate & largitate admirabili. Petro igitur orante, Christus languidos & debiles curauit. Ottone autem largiente, Christus vincula & captiuitates ab-
 voluit. Petri oratio & Ottonis largitio in salutem populi ab
 vno Christo dispensabantur: alter sanctitate, alter liberalita-
 te pollebat: ille prodigaliter, ille liberaliter beneficus erat: v-
 terque carceres aperuit; vincula soluit: sed ille prece, iste pre-
 cio: ille mortuos suscitauit: iste, ne moreretur homines, mor-
 bos fugauit. Quid enim fames, sitis, gelu & alia incommoda
 vitæ nostræ, nisi morbi sunt, qui nisi congruis effugentur me-
 dicinis, profectò exstinguunt hominem. Non tamen Otto-
 nem Petro me quisquam putet velle adæquare; nisi fortè vt
 Mantuam Romæ, vt Maro quadam proportionis ratione res
 æquales fingit dicens: *Sic canibus catulos magnis, sic matribus hædos* *Virg. Egl. 1.*
 Assimilant, naturæ scilicet ac formæ proportionem, non magni-
 tudine corporis, aut quantitate. Sed tu, quod cœpisti euolue.

*De latitia & splendore candidatorum ac de
 profectu eorum.*

°CAPVT XXXV.

Destruatis igitur fanis, collisis simulacris, multa-
 to diuinitus sacerdote, victoria crucis erigitur,
 construuntur baptisteria, dolia humo infodiun-
 tur, cortinis velantur, omnibusque religiosè ac
 sanctè apratis, populus per aliquot dies antè catechizatus &
 instructus, ad aquam regenerationis, cum multa grauitate ac
 disciplina, se offerebat; toto corpore balneis prius abluti, ac
 lotis & mundis vestibus induti, cereos ardentes & albas suas
 gestantes; ac sancti Spiritus accensi desiderio singuli apud se
 in cordibus suis cantantes: *Quemadmodum desiderat ceruus ad* *Psal. 42.*
fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea
ad Deum fontem, viuum: quando veniam, & apparebo ante faciem Do-
mini.

*Exhortatio S.
Othonis ad ca-
techumenos.
Esal. 33.*

Pater verò spiritualis feruorem, & studia filiorum tacite mente considerans, abundantia lætitiæ spiritum excitante, obortisq̃ue præ gaudio lacrymis inter agendum in vocem exhortationis erupit dicens: *Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos: accedite. & illuminamini, & facies vestrae non confundentur.*

*Fulgor in Cul-
tibus baptiza-
torum.*

Nec abs re fuit talis ex ore Sacerdotis exhortatio. Videbat enim, quod & nos alij cum magnæ admirationis tripudio cõtuebamur; quodq̃ue ipsi ciues nos contemplari monuerunt, in vultibus scilicet omnium baptizatorum quendam iucundum & spiritualis gratiæ rutilare fulgorem: ita vt baptizati à non baptizatis, veluti lux à tenebris, facile discerni possent: quidûe tenebrosus dæmon suis cultoribus, & quid Deus lucis auctor & amator suis dilectoribus conferre habeat, omnibus intueri promptum fuit. Currebant egò de ipsa ciuitate, & de omni circum prouincia felices animæ ad regales nuptias ingredi festinantes; & Episcopo seorsim tingente solos mares pueros; alijs autem & alijs Sacerdotibus seorsim viros, & seorsim mulieres. Apud omnes opera Dei feruebant, & de Aegyp̃tia seruitute populo acquisitionis, transito mari, liberato, velut olim ad montem Sinai, lex panditur Euangelij, & quid Christianis fugiendum, sequendumûe sit, sicut sive plena docentur, sic & plena intentione discunt & facere ardent.

*Quamdiu Ste-
tini mäschrift,*

Manimus ergò in eodem loco negotiosi operatores serè alijs tribus mensibus, destruentes & ædificantes, euellentes & plantantes, & irrigantes, ipso agro Dominico suis cultoribus grata & gratuita fœcunditate victum præbente necessarium. In omnibus enim victui nostro competentibus liberales nobis extiterunt & humani, optantes, vt si fieri posset, nunquam à se diuelleremur.

** Vbi antea
Contina san-
ctum Triglasti
fuerat.*

Ordinatis autem illic omnibus, quæ rudi Ecclesiæ profutura credebantur, extructaque Basilica diligenti artificio in medio foro Stetinensi, collatisq̃ue omnibus, quæ sacerdotalis officij ratio poscebat, qui populo præset, sicut vbiq̃ faciebat, sacerdotem inuestire curauit.

De

De exploratione Fulienſum, & conuerſione ipſorum.

CAPVT XXXVI.

Iulienſes etiam, Epifcopo & nobis ignorantibus, quosdam homines cautos & gnaros Stetinā miſerant exploratores tacitè, quidnam illic ageremus, ſi ab eis reciperemur, annon; & qui omnes vias noſtras & ſtudia noſtra diligenter conſpicerent atque referrent. At illi, ubi habita exploratione diligentiffima, nihil impoſturæ aut doli circa nos inuenerunt, & Stetinèſes, licet tardè, fidem tamen vnanimiter ſuſcepiffe viderunt, reuerſi ad ſuos, more Apoſtolorum & Euangelistarum, pagani paganis, nobis abſentibus, quanta bona vidiffent & audiffent; & quàm bona, & quàm munda eſſet fides, & doctrina Chriſtiana prædicare non ceſſabant, eorumque verbis paulatim ſcintillantibus, quaſi arundinetum, tota ciuitas incanduit; & iam tædeatque horrere ſuper ſuis abominationibus, ſuaque idola & errores, quibus inuoluti tenebantur, exſecrari cœperunt.

Epifcopus autem tenorem pacti, quo ab eis ceſſerat, mente habens, cogitabat quidem, ſtatim poſt conuerſionem, Stetina ad eos properare; ſed rogatus eſt duo prius inuiſere caſtella, Graditiam videlicet, & Lubinum, quæ in cõfinio poſita, ad pagum pertinebant Stetinèſem. At ubi homines illi, velut arida, imbrem ſitiens, verba Euangelij ſuſcipientes, fidei Sacramentis imbuti ſunt, extructo altari & ſanctificato per caſtellum vtrunque: atque ordinatis illis ſacerdotibus, per Oderam flumen in mare lapſi, vento meliori ad Iulina littora nauigauimus.

Quanto autem exultationis triptidio recepti fuerimus, & quanta humilitate illorum & ſatisfactione priores iniurias & obliuifci nos rogauerint, dicere non valeo. Quidquid autem ſuſcipiendi Chriſtianifmi ratio exigebat, diſcere & facere, aſumere vel reicere non morabantur, ita vt illic impleri videres,

*Seſtidur,
Exploratores à
Iulienſibus
ſubmittuntur.*

*Renunciant
Iulienſibus,
quaſi viderant.*

*Iulina ad fidẽ
Chriſti ample-
tendam ac-
cenditur.*

*Graditz &
Lubim Caſtel-
la ad Oderam,
Chriſtianam
religionem ſu-
ſcipiunt.*

*Quanto honore
& gaudio S. O-
tho Iulina ex-
ceptus fuerit.*

*Psal. 148.
Psal. 17.
Iulienensium
mutatio in ma-
litas.*

deres, quod scriptum est; Ipse dixit, & facta sunt; & populus quem non cognoui, seruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi. Hæc autem fuit mutatio dexteræ excelsi. nam quos prius contis & fustibus à suis terminis satis inclementer exturbauerant; postmodum, quasi angelos de cælo venientes, summo studio venerati sunt; sanctum arbitrantès atque diuinum, quidquid à nobis dictum vel factum est.

*Ingens multi-
tudo eorum,
qui baptiza-
bantur.*

*Labores ass-
dus S. Othonis.*

Sed quid multis? Tota ciuitas atque prouincia cum populo suo apposita est ad Dominum; tantaque fuit multitudo virorum & mulierum, & vtriusque sexus puerorum, vt in spatio duorum mensium, quamuis sine cessatione instarem operi, vix omnes tingere possemus. Quantum & illic sudoris, & laboris sanctæ semper memoriæ Otto loquendo & clamando in turba, baptizando, & multa faciendo pertulerit, qui videt omnia, viderit Deus. Sed, quia ciuitas hæc in medietate sita est Pomeraniæ, ciuesque Iulienenses fortes & duræ ceruicis, tam Dux Vurati stans, quam Principes terræ Sedem Episcopatus illis constituendum fore censuerunt; scilicet vt gens aspera ex iugi Doctoris præsentia mansuesceret, nec ad pristinos rediret errores; & quod de medio ad omnes terminos terræ chrisma & alia, quæ ab ipso accipienda sunt, facilius deportari possunt. Itaque duas illic Basilicas fieri præcipiens, altaria tantum & sanctuaria consecrauit, quia dum reliqua pars interim consurgebat, & perfectionem expectare, longum erat ad alia festinanti.

*Agitur de Sede
Episcopali Iuli-
na statuenda.*

De conuersione Dodona ciuitatis.

CAPVT XXXVII.

*Sefridus.
* Alter; Do-
dona.
S. Orho Dodo-
na S. Crucem
erigit; & in e-
ius honorem
Ecclesiam ex-
struit.*

Moventes autem à Iulina* Dodonam venimus, nihilque difficultatis aut contradictionis illic inuenientes, sanctæ Crucis trophæum ibi ereximus. Et quia locus nemorosus erat & amœnus, & ligna ad ædificandum suppetebant, in honore sanctæ Crucis ingentem Ecclesiam de nobili artificio fundauimus, & cū læticia & gaudio populum catechizantes & baptizantes, quia messis multa erat, ad vltiora progredi festinauimus.

Transito

Transito autem flumine, quod Dodonam præterlabitur, ciuitatem quandam inuenimus, magnam quidem ambitu & spatiosam, sed raros incolas: nam ferro & incendio se vastatam ^{Vastata ciuitas.} adustionum signis & cadauerum aceruis, spectantibus indicabat. Ipsi autem incolæ tenues illorum se fuisse clientulos, qui à Duce Poloniæ illic interfecti erant, & captiuati, asserbant, & à facie gladij saluatos se fugæ præsidio. Fecerat autem ex ramis & virgultis circa ruinam parietum tuguria & umbacula, quibus tegebamur, quousq; tecta meliora instaurarent. Hos Pater optimus verbis consolans, & sipe releuans, benignissimè instruxit & baptizauit. Multi etiam de viculis circumpositis ruricolæ illic confluente fidei percepere Sacramenta.

De conuersione Colobergæ ciuitatis.

CAPVT XXXVIII.

Inde Colobergam peruenimus, quæ super littus maris sita est. Sed quia ciues illius pœnè omnes, infortiorum more, ad exterarum insulas, negotiandi causa, nauigauerant: illi, qui domi reperti sunt, absentibus suis conciuibus, nihil se noui aggressuros dicebāt: atque sub occasione tali aliquandiu restiterunt Euangelio. Tandem exhortationibus crebris ab Episcopo superati sunt. Confirmatis ergo eis in fide SS. Trinitatis, & baptismo regeneratis, & fundato altari & sanctuario, cæterisque, quæ nascenti Ecclesiæ utilia credebantur, ordine peractis, diei vnus itinere distantem à Coloberga * Belgradam petens, simili operum effectu illic lætificatus est; omnibus se Domino sponte applicantibus: quod ubi factum erat, visum est ei, bonum esse, omissis quatuor, quæ supererant, ciuitatibus cum pagis, insulis & viculis suis, videlicet Noirnia, * Hologosta, * Cozgaugia & * Timina: quia tempus eū renocabat (hiems quippe erat) id, quod plantauerat, interim irrigare, ne fortè dilatando tantum agrum suum, & non etiam excolendo, in vacuum curret, aut cucurrisset; quin etiā, si vltius procederet, ante diem

Sefridus.

*S. Otto Genit
Colobergæ seu
Colobregam.*

*Excusatio Co-
lobergensium.
Sed tandem
monitis Episco-
pi cedunt.
* Belgard.*

** Wolgast.
* Gustaw.
* Cammina.*

n Palma-

Palmarum, sicut disposuerat, redire ad suam Sedem, consecraturus chrisma, minimè potuisset.

De termino Euangelij facti in Belgrada ciuitate, & de reuisione ciuitatum baptizataram antequam exiret de terra.

CAPVT XXXIX.

*Se fidus
S. Otho reuist
omnia loca, & ubi
Euangelium
annunciauerat.*

*Dedicat Ecclesias
structas.*

*Denuo multos
baptizat.*

*Multa & alio-
ditig.*

Discretus ergò Pontifex apud Belgradam terminum ponens Euangelij, omnia loca & ciuitates superius nominatas, in quibus semina fidei sparserat, fidus agricola denuo perlustrauit; cogniturus quomodo se haberent sata. Et ecce omnes, quas imperfectas reliquerat Basilicas & Ecclesias, perfectas inuenit. Adopus ergò dedicationis deuotus & lætus accingitur; atque inter dedicandum, Chrismatis vnctione populum confirmans, etiam quàm plurimos inuenit baptizandos, qui generali baptismo prius interesse non poterant, eò quod in exteris partibus peregrinati, negotia sua exercebant: quorum profectò Dodonæ, Iulinæ, Stetinæ maxima erat copia. Mira quippe auditate, audito, quòd Episcopus discedere uellet, ad eum confluerunt, infelices se reputantes, quibus sine illius benedictione remanere contingeret. Quæ res in singulis locis aliquandiu nobis remorandi causa fuit. Nullam autem ciuitatem, aut locum plantationis suæ relinquere uoluit, quam non semel aut sæpius ante exitum à terra, confortationis, & consolationis causa reuiseret.

Talibus ergò uisitationibus, regione peragrata, consolando, confirmando, atque salutando amicos, paternos, & filios nostros, in pacis osculo dimisimus eos, & dimissi sumus, lacrymis & gemitibus diuisionis dolorem utrinque temperantes. Multoties etiam toto conamine nos iugiter apud se retinere moliti dominum meum, ut Episcopatum ibi gubernarec

naret ardentissimè rogabant, se ipsos & omnia sua illius ditioni seruire pollicentes. Et, vt verum fatear, tanto amore suæ plantationis flagrabat Episcopus, quod voluntatem plenariã apud eos remanendi haberet: sed à Clericis suis dissuasus est.

De descriptione morum gentis, & de re-
ditu Episcopi.

CAPVT XL.

T video, inquit; tua narratio ad sedem suam re-
ducere vult Ottonem nostrum: Sed, de ipsius
terræ, quam deseris opportunitate vel fecundi-
tate vellem aliquid diceres. Possent ne illic esse
Cœnobia?

Sefridus. Possent utique, & maximè huius temporis Sancto-
rum, qui terram vberem, quàm scopulos aridos, vel squalentè
eremum incolere malunt, suæ memores imbecillitatis. Nam
piscium illic tam ex mari, quàm ex aquis & lacubus, & stagnis
abundantia est incredibilis, carratamque pro denario recen-
tis acciperes alecis, de cuius sapore vel crassitudine gulosita-
tis arguerer, si dicerem, quod sentio. Ferinæ ceruorum, bubu-
lorum, & equulorum agrestium, vrsorum, aprorum, porcorum
omniumque ferarum copia redundat omnis prouincia. Bu-
tyrum de armento, & lac de ouibus cum adipe agnorum & arietum, cum
abundantia mellis & tritici, cum * canauo & papauere, & cun-
cti generis legumine: atque si vitem & oleam, & ficum haberet,
terram esse putares repromissionis propter lignorum abun-
dantiam fructiferorum. Sed Episcopus vitem illi terræ deesse
nolens, in secunda profectioe, cuppam furculis plenã attulit,
& implantari fecit, vt tellus ea vel sacrificio vinum procrearet.

Tanta verò est fides & societas inter eos, vt furtorum &
fraudum penitus inexperti, cistas aut serinia serata non habe-
ant. Nam seram & clauem ibi non vidimus. Sed & ipsi admo-
dum mirati sunt, quod clitellas nostras & serinia serata vide-
runt. Vestes suas, pecuniam & omnia preciosa sua in cuppis &
doliis

Tiemo.

*Qualis Pome-
rania.*

Piscium copia.

Deut. 32.

Fera.

Armenta.

** cannabe.*

S. Otho Sives in

Pomeraniam

infert.

Fidelitas Po-

meranorum.

Nihil occludunt,

Sed includunt,

quia absq; seris

omnia ista

sunt.

*Mensa apud
Pomer. semper
ferculis onusta.*

** soricilegus.*

*S. Otho cum
suis reuertitur
ad Boleslam,
Ducem Polo-
nia.
Beneuolentia
& humanitas
Ducis in S. O-
thonem & co-
mites.*

*Adalbertus
Primus in Po-
merania Epi-
scopus.*

doliis suis simpliciter coopertas recondunt, fraudem nullam metuentes, utpote inexperti, & quod mirum dictu, mensa illorum nunquam disarmatur, nunquam *deserculatur*: Sed quilibet paterfamilias domum habet seorsim mundam & honestam, tantum refectioi vacantem. Illic mensa cum omnibus, quæ bibi ac mandari possunt, nunquam vacuatur; sed, aliis absumptis, alia subrogantur. non forex, non * soricilegus admittitur; sed de mappa mundissima fercula reguntur comesuros expectantia. Quacunque igitur hora reficere placuerit, hospites sint, domestici sint, omnia parata inueniunt intromissi ad mensam. Et de his satis dictum est.

Reuertentes autem de terra illa, rursus transitum facimus, per Patrem nostrum, Ducem Polonia. Retribuat illi Dominus IESVS in die agnitionis omnia bona, quæ ostendit nobis: nam tantæ affectionis, tantæque benignitatis circa nos exitit, ut etiam in Pomerania positis, hiemis tempore, ille vir optimus vestes nobis mitteret hiemales, Episcopo, & vnicuique secundum suam personam idoneas, tam Clericis, quam militibus siue scutiferis omnibus.

Nunc ergo consummatis his, ad quæ nos vocauerat, ipse ad se reuersos, omnes nos, ut filios charissimos, recipiens, Episcopum & ceteros quosque congruis honoribus habitos, nullum reliquit in donatum. Dein, quia festinantes vidit, cum multa gratiarum actione dimissos, usque in Bohemiam nos fecit conduci. Episcopus vero propter festinantiam, de Episcopatu Pomeraniæ pro voto suo tunc ordinare non potuit, sed, de prudentia Ducis confusus, ei ex otio commisit ordinandum.

At ille vnum de Capellanis suis *Adalbertum* nomine, quem de latere suo cum aliis duobus Sacerdotibus in adiutorium cõcesserat Episcopo, Præfulatus honore in gente illa sublimavit. Itaque, ut breuis sim, iuxta propositum suum, ante diem Palmarum ad sedem suam Otto reuersus est.

De inopinato incendio in ciuitate Babe-
bergenſi exorto.

CAPVT XLI.

Ed dum fortem armatū, qui eatenus atrium suum, Pomeraniam scilicet, possederat, fortior Christus superueniens superasset, armisque eius per beatum Præsulem conſectis, spolia distribuisset, non ferens ille violentam de sedibus suis exclusionem, tanquam leo rugiens, vel modicam seruo Dei inferre nisus est laſionem. Et aliud, quod ageret, Domino prohibente, non inueniens, locum Babebergenſem, maiori ex parte, inopinato incendij discrimine, absumpsit, vt, dum pastor eximius, peracta apud extraneos prædicatione, sponsam suam cum gaudio reuiferet, non per omnia integram, sed aliquantulum hoc damno conſaſatam, ac mœrore conſectam inueniret. Noſte enim, qua feſtiuitas ſancti Hermetis Martyris agebatur, cuius precioso corpore locus ipse à primordio per fundatorem suum beatum Henricum nobiliter est inſignitus, idem lamentabile incendium, occasione mulieris cuiusdam in partu laborantis, ſumpſit exordium: quod ſtatim circum circa ſe impetu valido torquens, omnem locum extra ciuitatis ambitum tanta vaſtauit atrocitate, vt vix rariuſcula quorundam caſa euaderent. Ipla verò ciuitas eum Eccleſiis ſuis infra vel extra poſitis patrociniò beati Hermetis aliorumque aduocatorum ſuorum illaſa permansit.

Ad nihilum itaque fraus & malitia verſuti hoſtis eſt redacta, quoniam quidem & ſponſa caſtiſſima Bamberga tetram calamitatis huius nubeculam, patre ſuo, tanquam ſereniſſimi ſolis iubare, ad ſe reuerſo, facile diſſipauit: & ipſe atrium ſuum, quod diu ſecurus poſſederat, vltra tenere non potuit. Chriſto enim in Pomerania, per Apoſtolatum pij Ottonis, regnante, inimici deſecerunt framea in
finem, & ciuitates eorum deſtructæ
ſunt.

Ebo.

Luc. II.

Sequentia eſt ad finem huius libri ſecundi, deſunt in edit. Canſiana.

Incendiū Bambergenſe, Caccadamonis inuidia & ira excitatum.

Corpus S. Hermetis Bambergæ conſtitutum.

Pſalm. 9.

*De Iulinensibus, qui post reditum ad suos
ciues baptizati sunt.*

CAPVT XLII.

Ebbe.

*Baptizantur
Iulinenses, qui
dome absue-
rant, presente
S. Othone.*

Lurimi aut Iulinensium pro negotiatione sua trans mare abierant: qui, audita ciuium suorum conuersione, spiritu Dei praueniens, amulatores eorum facti sunt; & ad Metropolim suam reuersi, Regi regum Christo colla submitunt, statimque a presbyteris, quos pius Otto illic constituerat, baptizati, ciuibus suis dudum Christianis legibus incitatis, pari deuotione adunantur, & mirum in modum, fidelissimo pracone veritatis in opere Dei laborante, Ecclesia per totam illam regionem crescebat & confortabatur, Dominusque augebat quotidie, qui saluam faceret in idipsum.

*Duas Ecclesias
Iulina adificat.*

*Alteram, ex-
tra urbem in
honorem S. Pe-
tri.*

Apostolus itaque Pomeranorum duas illic Ecclesias constituit, vna in ciuitate Iulin, sub honore S. Adalberti & Venceslai, qui magnæ apud Barbaros opinionis erant, in loco, vbi profani demonum ritus agi solebant; vt, vbi spurca pridem commercia, Christi deinceps frequentarentur mysteria. Alteram extra ciuitatem in campo miræ latitudinis & amenitatis, in veneratione beatissimi Apostolorum Principis adificauit, illicque sedem Episcopalem statuit.

*Delegatione Babebergensium ad S. Ottonem
ad reditum exhortantium.*

CAPVT XLIII.

Ebbe.

Ed pio doctore pro continuis animarum suorum moram illic faciente, deuota gregis sui multitudo, non solum in Babebergensi loco, sed & in pluribus cœnobiis & parochiis collecta; incredibili sollicitudine & mœrore, pro longiturna tanti pastoris absentia, ange-

angebatur: & vt reportaret illum, modis omnibus instat. Unde crebra ad illum missa legatione, preces precibus, vota votis congeminant; sed & literis filialem attestantibus amorem pro reditu eius satagere non desinunt: quarum hinc vnam inferere dignum videtur, tam pro sui dulcedine, quam etiam pro auctoris eius, piæ memoriæ, VVigandi Abbatis perpetua recordatione; quæ in hunc se modum habent.

Quantis precibus Bamberg. reditum S. Othonis efflagitarius.

Domino & Patri charissimo, pio Ottoni Episcopo ac gentis Pomeranicæ Apostolo, VVigandus Tarisiensis Cænobij prouisor indignus, deuotum in omnibus seruitium & orationum spirituale debitum.

Epistola VVigandi Abbatis ad S. Othonem.

Benedictus DEVS pater misericordiarum, pater luminum, qui ex utero formans vos seruum sibi dedit in lucem gentium, ut salus eius in extremis terra per vos annuntiaretur; ac lumine fidei tenebrosa gentilium corda irradiarentur. Vnde sancta mater Ecclesia nouo filiorum augmento dignè letatur, dum per ministerium vestrum multa millia barbara nationis sacro baptis- mate renascuntur, & abiecta idolorum cultura, destructis delubris, readificatis ecclesiis, verus DEVS aduocatur & colitur.

Hierem. 1.

Ergò post Euangelium alienis annunciatum, post tanti ministerij opus consummatum, iam ad proprias oues reuertenti pastori grex omnis letabundus occurrit, clerus cum populo, ac singulari gaudio monachorum processio, patrem suum suscipit concinens in iubilo cordis & voce exultationis: reuertere reuertere Sunamitis reuertere reuertere vt intueamur te.

Genes. 6.

Ego

Vigandus & f-
que in Saxonia
S. Othonis ob-
itiam erat.

Ego autem horum omnium minimus, sed fidei & dilectio-
nis integritati nulli secundus, circa festum S. Mauritij, in Sa-
xoniam veni, sperans optatissimum aduentum Domini mei,
ut primus suscipere, quem nouissimus deduxi. sed redeun-
te nuncio vestro, spe expectationis mee frustratus, multum
autem de certo reditu vestro letificatus, quod corporali pra-
sentia non potui, in spiritu humilitatis Dominum meum pri-
mus salutare studui dicens non sono tantum oris, sed flagrantissi-
mo etiam iubilo cordis.

Salve magne pater, dic litera, dic reuerenter,

Dic rogo versificè, inlyte Præsul aue.

Exspectate redi populi spes, optio cleri,

Digne dator legis, certa medela gregis.

Nolumus ergò vos ignorare, Pater sanctissime; quia, ex quo
recessistis, semper imminabat nobis dies angustia & tribula-
tionis. Tyrannus enim ille Conradus toto pænè anno in Ca-

Vide Frisberg.
in Chron. Anno
1126.

stello Nurnbergensi moratus, bona Episcopatus sibi vicina de-
vastavit, de redditibus vestris frumentum ex parte abstulit,

census sibi persolui statuit; Villicum de Rustal bis captiuatum
omnibus rebus suis despoliauit; insuper urbem Babenberg cal-

Damna Eccle-
sia Bambergensi
illata.

lida machinatione, ut fertur, apprehendere studuit; Sed,
DEO gratias, iniquitas eius nequaquam prauauit. Ego enim

& Conradus Custos, de dispensatione nobis credita solliciti,
ciuitati præsidia & custodes cum cæteris fidelibus vestris de-
putauimus, militibus, prout opus erat, stipendia erogauimus,
reliqua omnia, qua commisistis, diligenter procurauimus.

† Bosenstein.

Inter Hermannum & Fridericum maxima guerra ha-
betur; insidie diuerse alteri secus tenduntur, rapina rapinæ,
incendia incēdiis redduntur: inter qua, villa subiacens † Le-
pidi Botonis eum Ecclesia combusta est. Fridericus quadam
nocte munitionem Niestein cum militibus suis clam in gressu,
viriliter agere cepit: sed qui in arce erant, missis iaculis, &
iactis

iaculis lapidibus vnum de suis occiderunt, plures vulnerauerunt: sicq̄ infecto negotio, vix cum suis omnibus euasit. Præterea per totam prouinciam multa mala grassantur, rapinæ, incendia omnia vastantur.

Ergo tot malis, tot miseris finem facere sperantes, aduentum vestrum clamamus singuli, clamamus omnes; Veni Domine, veni, festina, ne tardaueris, adueni desiderabilis, quem expectabamus in tot tribulationum tenebris.

Reliquis rerum vestrarum status in Bavaria & Saxonia satis prosperè agitur. De negotio autem mihi specialiter iniuncto, paternitatem vestram scire volo: quia cuprum ad septingentos, & eo amplius centenarios comparauimus; ex quibus trecentos maxima difficultate vsque Smalchalten perduximus, & iam viribus exhausti, manum auxiliij vestri ardenti desiderio prestolamur, ac exoptatissimum omni regno sanctitatis vestrae reditum vix expectamus.

De Wignando Tarisensis Cœnobij
Abbate.

CAPVT XLIV.

Hic est Wignandus Prædicator suauissimus, quem Eppo. pius Otto quasi auricularium sibi fidelissimum eligens, in tanto amore & reuerentia habebat, vt Digresse de Wignando Abbate; quis & cuius fuerit. omnium secretorum suorum, participem eum faceret, & custodia ciuitatis specialiter sibi delegata, etiam egregium opus, quod tunc inchoauerat, scilicet & domum S. Petri maioris Ecclesiæ, cum turribus ad arcenda ignium pericula cupreis operire laminis, eius potissimum magisterio committeret. Nec immeritò. Erat enim vir totius prudentiæ & sagacitatis: gloria ordinis nostri, non solum spirituali gratia præstantissimus, sed & corporis venustate, & morum habitus.

Dotis animi
& corporis.

bitusque dulcedine amabilis. Cuius venerandam senectutem & caput ad similitudinem Christi candidum liceat nobis parumper dignis vocibus prædicare.

*Vigandus
fermè centena-
rius Sixtilla se-
nectutis incom-
moda sensit.*

Nam cum pœnè centenariam ageret ætatem, & plurimum in opere Dei nocte dieque laboraret, oculi puro vigeant lumine, pedes firmo gressu veloces, auditus penetrabilis, dentes numero & firmitate durabant, vox canora, corpus solidum, nec senio longinquo curvatum, cani cum rubore discrepabant, vires cum ætate dissentiebant; non memoriæ tenacitatem, ut in plerisque cernimus, antiquior senectâ dissoluebat, non calidi acumen ingenij frigidus sanguis obtundebat, non contractam rugis faciem arata frons asperabat; non denique tremula manus per curuos ceræ tramites errantem stylum ducebat. Futuræ igitur resurrectionis virorem in eo Dominus nobis ostendit, ut peccati quidem sciamus esse, quod cæteri adhuc iuvenes præmoriuntur in carne; iustitiæ autem, quod hic adolescentiam in aliena ætate metiebatur.

Et quanquam multis istam corporis sanitatem etiam peccatoribus, euenire videamus; tamen hac illi ad peccandum abutuntur: hic verò ad benè agendum. Si quidem ab infanzia diuinis apud nos scripturis eruditus, & in sancta conuersatione probatus, cum Prioratum hîc strenuè sub venerabili Volframo Abbate administrabat, pius Otto uiolenter abreptum Tarisiensi eum Cœnobio præfecit, quod multo tempore, id est, amplius quam triginta annorum spatio, nobiliter gubernans, ac circumquaque cœlestis doctrinæ dulcedinem mellifluam prædicatione spargens, cunctorum in Deum prouocabat affectus. Totus enim, quasi Seraphin, superni amoris facibus accensus, in solo redemptoris desiderio anhelabat, diuinæ seruitutis celebritatem flagrantissima deuotione peragebat, secretiorum cœlestium summa & capere præualuit & annunciare loquendo, & alios accendebat, & quos verbo tangebatur, ardere protinus in Dei amore faciebat; sed & sacra Missarum singulari affectu & compunctionis dulcedine agebat; ita, ut & alios in vinculo perfectionis, quod est charitas, sibi arctius deuinctos tam viua voce, quàm & literis in-

*Vigandus
prior Montis S.
Michaëlis.*

*Fit Abbas Mo-
nasterij Tarsi-
sionis.*

*Eiusdem dic-
ti gratia.*

*Pietas in re di-
uina faciendâ.*

compa-

comparabili suauitate plenis ad hoc sacrificium ardentissimo summi ac veri sacerdotis desiderio celebrandum, sæpius accenderet: nec mirum: quòd spiritualis huius cibi intimum saporem diu multum que degustans amplius esuriebat. Nam & plus, quam XL. annis sacerdotio functus est.

Sacerdos supra XL. annos.

O felix, & omni dignus beatitudine, quem senectus honorabilis Christo seruientem occupauit, quem extrema dies saluatori tanta deuotione inuenit militantem: qui non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta: cui introitu paradisi dicitur; serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui: accipe manna absconditum, accipe calculum candidum, & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit: Certe desiderabilem Christi vultum;

Psalm. 126.

Math. 25.

Apoc. 2.

*Quem prius abscondum nitidi sub tegmine panis
Mystica verba canens semper sacrare solebas.*

Si quis autem de transitu eius audire voluerit, breuiter accipiat. Totam enim Paschalem quinquagesimam solita deuotione in diuinis exegit laudibus, Psalmis & orationibus, sacraque lectioni & prædicationi vacabat; & cum discipulis suis noua eo loci mœnia struere cogeretur; ille instabilem vitæ humanæ cursum, diemque vocationis sedulo attendens respondebat: Cernitis me silicernium: velox est depositio tabernaculi mei; paucitas dierum meorum finietur breui: ideoque expensas ad cœlestis ædificium congregare desiderio stendo, eleemosynas tribuendo, sacras hostias offerendo, ceterisque spiritualibus exercitiis inuigilando, aduentum iudicis iam iamque ad ostium pulsantis operiri volo. Appropinquante igitur die præstolato remunerationis, antiquus Domini vineæ operarius, Dominica, qua Cantabatur, *Vocem iucunditatis*, more suo festiuis & alacer, chorum ingressus inusitato ordine; *Alleluia*; surrexit Pastor bonus, ac deinde sequentiam, *Victimæ Paschali* per semetipsum imposuit, eunctos voce, manu totiusque corporis motu ad psallendum deuotius incitabat, tanquam præsentis vitæ metâ sibi iam adesse intelligens, diceret; *omni laus in fine canitur*. Solebat enim sæpius tantæ suauitatis & compunctionis cantû indifferentem psallere,

*2. Petr. 1.
Iob. 10.*

Preparatio ad mortem.

quoties id Spiritus S. cordi eius dictasset; cuius videlicet donum lege non constringitur.

Finite autem diuini celebritate officij, accessito fratre, cui dispensatio monasterij credita erat, dixit: *Hodie, vt audisti, charissime fili, Dominice resurrectionis gloriam debitis laudum præconij pro modo nostro profecuti sumus: Tu ergò, quod te attinet, sedulus munus exequere, ministerium tuum imple. quia, tam deuotis Christi seruatoribus affluentiore hodie impendenda charitas, Ipse ego, sicut præcentor & instigator ad dulcisonum carmen sui: ita spiritualis conuiuij administrator esse volo: sicq; vltimum cum grege suo pastor piissimus agens conuiuium, futuræ Ascensionis solita precum & lacrimarum se deuotione præparabat diebus Rogationum, id est, secunda & tertia feria litanis cum fratribus interfuit: sed feria quarta graui, nocturno tempore, oppressus infirmitate, matutinali officio assurgere non potuit. Iam enim resolutionis tempus instabat, iã summus Paterfamilias ad ostium serui vigilantissimi pulsabat, iam reuerendo seni, qui diu instadio * laborantis huius t viæ indefessa deuotione cucurrerat, brauium æternæ dulcedinis dare spondebat.*

Dicit Rogationum,

** Laboranti,
† Vita.*

Itaque accitis Fratribus, infirmitatis suæ grauedinem asperuit, Canonicum coram se Cursum decantari fecit, & mane in Capellam suam ad audienda sacra Missarum solennia se deferri petijt. Exinde relatús, pacem omnibus dedit, cunctis se paterno affectu commendauit, sicq; ægrotans biduo, omnes ad se confluentes pro virium suarum possibilitate Verbo Dei edificabat, & morbo ingrauescente, Feria sexta post Ascensionem Domini, sumpto viatico, hora nona ex Aegypto huius mundi ad veram repromissionis terram migravit; Testatiq; sunt, qui aderant, in exanimi eius corpore nec tenuem se deformitatis alicuius pallorem vidisse; sed vultu decoro dormienti simillimus apparebat, ita vt rubeus color faciei, & totius corporis venustas primò obitum eius ambiguum faceret.

*Quando vitam
finiuit,*

Nec mirum, si mortis acerbitas minimè sibi locum in eo vendicabat, qui non ad mortem, sed potius de morte ad vitam transi-

transibat. Antea quidem frequentissimus graui & longissima decubuerat ægritudine, vt virtus spiritus in infirmitate carnis probaretur: sed cunctis pro vita & sanitate eius certatim supplicantibus, iam desperatum patrem amantissimū Dominus, quasi de ipso mortis limine reuocatum, filiis mœrentibus & lugentibus sæpius restituebat: tunc autem, præmissis ad Dominum pluribus gregis sui manipulis, & ipse pastor eximius breui tactus morbo, super nobilem hunc nobilior ipse tuit æceruum, qui Regem gloriæ in decore suo videre desiderans, quotidianis cum Propheta suspiriis decantabat dicens: *Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutū, concupiscit & deficit anima mea in atriis Domini.* Sed hæc hætenus, nūc reuertamur ad ordinem.

Dereditu S. Ottonis ad sedem suam.

CAPVT XLV.

Egitur Apostolus Pomeranorum Otto pius as-
 fiduis fratrum ac filiorum suorum precibus &
 legationibus contraire non valens, cum apud Iu-
 linenses hiemasset, circa Purificationem S. MA-
 RIAE, accepta ab omnibus licentia, vnicam sibi sponsam Ba-
 bebergensem Ecclesiam desiderato reditu consolari disposuit.
 Quo audito, plebs neophyta Pomeranorum non mediocri
 mœtore perculsa, lacrymosis precibus vestigia pij Doctoris
 ambire, eumq; apud se detinere conata est. Sed incassum. Ipse
 enim graues in terra sua diuersorum negotiorum causas sibi
 imminere respondit: Sed & magnum animæ suæ periculum
 asserebat: se, dum Christo noua de alienis gregibus lucra re-
 quirat, proprias oues, sibiq; specialiter assignatas negligere.
 Moxq; adunata sociorum & cooperatorum turba, cun-
 ctos, quibus fidei Verbum disseminauerat, circuiuit, & in reli-
 gione Christiana, tam monitis, quàm & precibus deuotis con-
 firmavit.

Primum verò castellum * Gamin, ex in Dodonensem locū * Camino
 in honore S. Crucis cōsecratum adiit, vbi multos Pomerano-
 rum de insulis maris reuersos (vbi timore Bolezlai Ducis oc-
 culti

*Ducis Boleslai
anania virtus.*

cultū erant, baptizavit. Nam Dux Boleslaus, sicut ergā Deum cultoresque Dei religione ac pietate insignis, ita erga idololātras & criminosos debiti rigoris asperitate fuit implacabilis. Singulis quippe annis, collecto exercitu valido, terras pagānorum deuastare solebat, ut vel timore gladij iugo Christiane fidei subigerentur. Quod ubi ministerio pij Othonis factum est, arma in pacem mutata sunt, cunctique de latibulis, ubi absconditi erant, accepta per beatum Præfulem securitate, prodeuntes, baptismi gratiam consecuti sunt. Hæc igitur sancta occupatio Prædicatori veritatis moram redeundi fecit, eumque in Dodonensi loco aliquandiu detinuit.

*S. Otho redit in
Poloniam.
Hac iam supra
cap. 90 exposi-
ta sunt; sed ex
Tiemone.*

Venit in Bohemiam.

Sed peractis omnibus, Belgradensem urbem petiit: deinde Colobergam; illic Ecclesiam S. Dei genitricis MARIAE dudum à se inchoatam perfecit & consecrauit. Post hæc visitatis omnibus Ecclesiis, Deoque intima lacrymarum profusione commendatis, auctus benedictione Domini Pomeraniam egreditur. Dein, prospero cursu, Poloniam veniens, in edicibili gaudio & reuerentia, velut angelus Dei, à Duce Boleslao, omni que clero & populo suscipitur. Fit gaudium generale totius plebis, tam de conuersione Pomeranicæ gentis, quam etiam de sospitate, & reditu desiderantissimi Patris Othonis.

*S. Otho Bamber-
gam redit Sab-
bato Pasche.*

Aliqua diu ergo illic à Boleslao Duce, humanitatis gratia, detentus, Bohemiam adiit, similem que Ladislao Duci, & omnibus suis de aduentu suo lætitiā præbuit. Deinde ad Claduranense Cœnobium veniens, fratribus vnanimi deuotione sibi ocurrentibus, solita humilitatis affectione se commendauit; sicque omni festinantia fines terræ suæ ingressus, feria tertia maioris hebdomadæ Michelueldensem locum adiiit, ibique cœnam Domini, debita ueneratione, multo fidelium stipatus agmine, celebrauit. Nam plures de clero & populo Babebergenfi desiderantes angelicam eius præsentiam, illic occurrerant, & quasi de morte redditum Pastorem piissimum suscipientes omnipotenti Domino, qui per tot pericula saluum eum reduxit, cum lacrymis gratias agebant.

Igitur sacratissimo Paschali Sabbato diu viduatam spon- sam suam amantissimus Pater reuifit, locumque Teuerstærensem

sem ingressus, ubi reuerendas sacræ noctis vigilias, more solenni peregit. Mane primo resurrectionis Dominicæ splendidior solito nobis aurora refulsit, & geminata nos excepit læticia, tam iucunditate Paschalis festi, quàm etiam aduentu pij Ottonis illustrata. Nam vniuerso Clero & populo coadunato, multisq; honorabilibus & reuerendis aliorum Cœnobiorum Patribus præsentibus, nouus nostri temporis Apostolus, destructis apud Barbaros portis mortis, Victor rediens Ecclesiam suam cum triumpho nobili ingreditur, & cunctis præ gaudio stentibus, cum cantu Paschali, *aduenisti desiderabilis* omni deuotione spiritali suscipitur.

S. Otto Bambergæ cum processione accipitur.

Erat apud omnes gaudium lacrymis intimæ compunctionis permixtum, (vri solet esse in charis mortuis resuscitatis) cunctorum voces in edicibili iubilationis suauitate. *Alleluia* resonabant, strepitu quantum humanæ aures capere vix possent. Omnibus enim verisimile videbatur, ac si Christum à morte resurgentem susciperent, Deo laudes, Deo gratias, nullo tacente, vnanimi psallentium affectu, concrepabāt. Omnes reuerendam eius canicem & angelicam faciem videre gestiebant; cuncti pedes eius, Euangelio pacis consecratos, exoculari gaudebant. Quibus ille Verbum Dei solita eructans dulcedine, magnalia Domini & conuersionem Pomeranicæ gentis narrabat, & cunctorum affectus ad considerandam diuinæ pietatis gratiam, illo, quo ipse ardebat, charitatis igne accendebat.

Gaudium euadens in S. Oshonis.

Exinde incertam humanæ vitæ metam attendens, illudque de libro Beati Iob assidua meditatione reuoluens; *Nescio, quandiu subsistam, & si post modicum tollat me factor meus*; omnia; quæ dudum inchoauerat Cœnobiorum & Ecclesiarum septa, quantocius consummare accelerabat. Sed & necessariis quibusque domicilia & hospitalia pauperum Christi, vt bonus Paterfamilias, sufficienter accumulare satagebat, nè si quid in his neglectum foret, de mercede sua subtractum posse doleret.

Sed pio Præsule in his partibus toto conamine diuinis operibus insudante, antiquus hostis veneno inuidiæ tabescens, tot

*Deficiunt aſſi-
de Iulina &
Stetina.*

tor animarum detrimenta ſibi in Pomerania ſucceſcere do-
luit, ideoque bono ſemini zizania ſuperſeminare ſtudit.
Nam duæ præcipuæ illæ ciuitates Iulin & Stetin, inſinctu
inimici, apoſtaſiam incurrerunt, abiectoque veri Dei cultu,
prieſcis dæmoniorum ritibus ſe perdendos proſtituerunt.
Hoc autem, quo ordine ſit factum; vel qualiter ſecundo pij
Ottonis Apoſtolatu, per Dei gratiam, mirificè ſit
recuperatum, tertius liber, Domino an-
nuente, explicabit.

Finis libri ſecundi.

TITVLII

TITVLI LIBRI TERTII.

- CAP. I. De Apostasia duarum ciuitatum Iulin & Steitin, & de ultione diuina super eos facta.*
- II. De liberatione Vuitischaridi, & de periculo maris eodem liberato.*
- III. De secunda profectioe S. Ottonis ad Pomeranos Apostatas.*
- IV. De aduentu ipsius ad Urbem Timinam, & de apparatu bellico, quem ibidem inuenit.*
- V. Quomodo Dux VVortislaus suos ad colloquium vocauerit, & ad fidem Christi hortatus sit.*
- VI. Quomodo Vdalricus Presbiter, & Albinus interpres Hologast ciuitatem adierint, & de periculo euaso.*
- VII. De causa inquisitionis eorum.*
- VIII. De periculo Clericorum in eadem ciuitate, & de vno ad templum confugiente.*
- IX. De legatis Marchionis Adelberti de Saxonia.*
- X. De seditione sacerdotum idolorum facta.*
- XI. De Mitzlao rectore ciuitatis & de factis eius.*
- XII. De pauore Pomeranorum, & quomodo ab Episcopo liberati sint.*
- XIII. De Vixama insula, & gente barbarissima.*
- XIV. De Vdalrico Sacerdote illuc directo euangelizandi gratia.*

p

XV. De

- XV. De Apostasia Stetinsium, & quomodo Episcopus illuc ire volens, prohibitus sit.
- XVI. Quomodo tandem illuc peruenerit, & qua pericula illic inuenerit.
- XVII. De impietate Sacerdotis impediens Episcopum, & de correcta populi multitudine.
- XVIII. De pueris in plateis ludentibus.
- XIX. De consilio maiorum, & fidelitate Vuirischaridi.
- XX. De insolita piscatura.
- XXI. De incisione Nucea arboris & periculo Episcopi.
- XXII. De profunda inclinatione Adelberti Presbyteri post euasione periculi.
- XXIII. De orationibus pro saluatione pij Ottonis in monte S. Michaelis facta, & de visione Ellenhardi senioris.
- XXIV. Quomodo Stetinsenses fidei reconciliatos Duci suoreconciliauerit, & de interitu Sacerdotum Episcopi insidiantium.
- XXV. Quomodo Episcopus transitis insidiis Iulinam uenit, & ipsam de apostasia correxerit.
- XXVI. De illuminata ibi caca muliere.
- XXVII. De filio lunatico militis in papilione reliquiarum liberato.
- XXVIII. De alio milite phrenetico liberato.
- XXIX. De Boccheo Presbytero, & de segete incensa in die S. Laurentij.
- XXX. De rupta societate Ruthenorum propter fidem Stetinsium, & de Archiepiscopo Danorum.
- XXXI. De bello inter Ruthenos & Stetinsenses, & de uictoria Stetinsium.
- XXXII. De reuocatione S. Ottonis per Lotharium regem Romanorum.

DE APOSTASIA
DVARVM CIVITATVM IVLIN
ET STETIN, ET DE VLTIONE DIVI-
NA SVPER EOS FACTA.

CAPVT PRIMVM.

VM infatigabilem Domini ac Patris nostri pij Ottonis Episcopi affectum, quo gloriam & cultum Christi non solum in Teutonicis, sed & in remotis Barbarorum finibus euangelizando propagauit, assidua meditatione reuoluerem, nefas iudicauit tam laudabilia eius gesta infructuoso regi silentio; unde, non presumptionis, sed potius intimæ charitatis spiritu ductus, de secundo eius Apostolatu in Pomerania, sicut fidelis cooperator ipsius * Vdalricus Presbyter S. Aegidij mihi innotuit, scripto tradere curauit. Nam de primo aliàs scriptum est. Legat ergo qui voluerit; inuitum & fastidientem nemo legere compellit.

*Ebbo,
 Hec non habetur in edit.
 Canis.*

** De quo Andreas in prefat. huius operis.*

Beatissimo Patre nostro Ottone, post primum gentis Pomeranicæ Apostolatum ad sedem propriam feliciter reuerso, duæ ex nobilissimis ciuitatibus, id est *Iulin & Stetin*, inuidia diaboli instigante, ad pristinas idololatriæ sordes redièrunt, hac videlicet occasione. Iulin à Iulio Cesare condita & nominata, in qua etiam lancea ipsius columnæ miræ magnitudinis, ob memoriam eius, infixæ seruabatur, cuiusdam idoli celebritatem initio ætatis maximo cõcurso & tripudio agere solebat. Cumque verbo fidei & baptismi lauacro vrbe mundata, per beatum Pontificem idola maiora & minora, quæ in proparulo

*Qua de causa Iulina & Stetina à fide defecerunt.
 Iulina à Iulio Cesare condita.*

p 2 erant,

erant, ignibus conflagrare cepissent, quidam stultorum medicas idolorum statuas, auro & argento decoratas, clam furati, penes se absconderant, nescientes quale per hoc Urbis suae operarentur excidium, sicut & infelix Achan, qui, Hierichuntina Vrbe subuersa, auream regulam quinquaginta siclorum cum pallio coccineo, & ducentis argenti siclis furatus est, indeque grauem caelestis irae vindictam, & Iudaicae plebis vidit ruinam.

Nam ad praedicti idoli celebritatem cum provincialibus solito feruore concurrentibus, ludosque & comestiones multiformi apparatu exhibentibus, ipsi dudum absconditas simulacrorum effigies populo inani laetitia resoluti, praesentantes, eos ad antiquum paganizandi ritum impulerunt, statimque per hoc diuinæ correptionis plagam incurrerunt. Si quidem ludis & saltationibus, paganico more, omni populo occupato, subito ignis Dei cecidit è caelo super Apostolicam ciuitatem, tantaque violentia tota Vrbs conflagrare cepit, ut nemo quippiam de rebus suis eripere valeret, sed animas tantum suas saluare cupientes, fugam pernicii seuiens incendium vix euaderent. Tandem verò, vrbe sua ignis atrocitate deleta, reuersi, inuenerunt Ecclesiam S. Adelberti per Apostolum suum Ottonem illic in meditalio propter raritatem lapidum, firmo lignorum tabulato constructam, ex media parte flammarum vaporibus absumptam: sed mirum in modum sanctuarium, quod viliori schemate, id est, arundineto contentum fuerat, subter habens pannum lineum oppansum, propter vermiculos ab altari arcendos, omnino ab ignibus intactum remanserat. Quo ingenti viso miraculo, tota plebs in laudem Dei summa clamoris exultatione personabat, asserens procul dubio verum hunc esse Deum, qui in tanta ignis violentia, quae etiam lapides comminuerat, arundinetum suo altari oppansum reseruare potuerit illa sum: sicque, aduocatis Sacerdotibus Christianis, publicam egere poenitentiam, & abiuratis penitus idolis, vrbeque sua, prout poterant, reaedificata, iugo Christi ceruices suas alacri deuotione submiserunt. Hoc modo diuinæ correptionis plaga salutem in terra eorum est operata.

Secria

1077.

Vlto diuin. in
Apost. 1077.

Ecclesia S. A-
delberti media
ex parte flam-
mis absumpta.

Ingens mira-
culum.

Sterin verò amplissima ciuitas, & maior Iulin, tres montes ambitu suo conclusos habebat; quorum medius, qui & altior, summo paganorum Deo, *Trigelus* dictus, * *tricapitum* habebat simulacrum, quod aurea cidari oculos & labia contegebat, afferentibus idolorum sacerdotibus, ideo summum Deum tria habere capita, quonia tria procurat regna, id est celi, terræ & inferni: & faciem cidari operire pro eo, quod peccata hominum quasi non videns & tacens dissimularet.

* *Trinum capitum* vel *triceps*. *Triglass.*

Hac itaque potentissima ciuitate ad veri Dei agnitionem per beatam Præsulem adductâ, delubra idolorum flammis erant absorpta; duæque Ecclesiæ, vna, in monte * *Trigelai* sub honore S. Adelberti; alia, extra ciuitatis mœnia, in veneratione S. Petri, erant excitatæ: & ex hoc sacrificia, quæ copioso apparatu & diuitiis, sacerdotibus fanisque idolorum exhibebantur, nunc Ecclesiæ Christi vindicabant: vnde commoti sacerdotes, & prioris pompæ delicias quotidie sibi decrescere videntes, occasionem quærebant, vt populum ad idololatriam, quæstus sui gratiâ, reuocarent. Accidit ergò mortalitatem magnam ciuitati superuenire, & requisiti à plebe sacerdotes, dicebant; abiurationis idolorum causa hoc eos incurrisse, omnesque subitò morituros, nisi antiquos Deos sacrificiis & muneribus solitis placare studerent. Ad hanc vocem statim conuentus forenses aguntur, simulacra requiruntur, & in commune profanus sacrificiorum ritus ac celebritas repetitur: Ecclesiæ Christi ex mediâ parte destruuntur. Cumque ad sanctuarium plebs furibunda venisset, non ausa ulterius progredi, summum idolorum Pontificem sic tumultuoso strepitu alloquitur.

Sacrificul. Esb nici famē metuentes. populū ad defectionem sollicitant.

Ecce, quod nostrum erat, executi sumus, tuum est istud caput & culmen *Teutonici Dei* pro officio suo aggredi & profanare. Ille autem, arrepta securi, cum altius dextram librasset, subitò dirigit, & resupinus corruens clamore lamentabili dolorem suum protestatus est. Accurrens vulgus causam doloris requirit. At ille grauiter ingemiscens; heu, prò dolor, inquit, quantæ potentæ, quantæ fortitudinis est *Teutonicus Deus*, & quis resistet ei? Ecce ego, quia sacraminis eius ædem

Tumultuantis plebis ad profanum Popanoratio.

Punitur impij sacrificia.

contingere præsumpsi, quomodo percussus sum. Illis verò attonitis, & quid agerent, inquirentibus; Pontifex eorum: Aedificate, ait, hic domum Dei vestri iuxta ædem Teutonicæ Dei, & colite eum pariter cum Diis vestris, ne fortè indignatus interitum huic loco quantocyus inferat; qui præcepto eius paruerunt, & vsque ad reditum piissimi Apostoli sui Othonis in hoc errore permanserunt.

Deliberatione VVirtschachi, & de periculo maris eodem liberato.

CAPVT SECVNDVM.

Ed interim nõ destitit diuinæ pietatis prouidentia, quæ semper conuersionem errantium desiderat, paterna eos lenitate redarguere, per quendam potentissimum de ciuibus suis VVirtschachum nomine, mirabiliter ab hostium captiuitate & maris periculo liberatum, quod nullatenus silentio pretereundum est; maximè eum per absentem licet beatissimum Pomeranicæ gentis Apostolum, tam euidentis miraculum Christi operati sit dignatus. Siquidem orientalis est regio Barbarorum Pomerania, habens ex latere prouinciam Danorum, mari interiacente; tantaque est maris latitudo vtramque diuidens regionem, vt qui in medio nauigans serenissima die positus fuerit, vix prouincias has ad instar minimæ nubis considerare valeat.

Vide edit. Casp. cap. 13.

VVirtschachus ciuis Stetinensis diuissimus.

Captus à Danis.

Hic itaq; ciuitatis Stetinensis gloria ex diuitiis inter suos opinatissimus, frequenter in prouinciam Danorum nauigare, & prædam ex ea agere solebat: sicut & illi è contra in Pomeraniam crebras incurfiones piraticas faciebant. Sed eo tempore, quo ciuitas sua apostasiam, vt prædiximus, incurerat, idem præpotens vir VVirtschachus, copioso sex nauium apparatu, Danos sibi infensos petebat; & non præuisas incidens infidias, cum omnibus suis captus est; sociisque crudeliter

litter strangulatis, ipse solus carceri traditur, collo, pectore, manibus, pedibusque graui catenarum nexu, quæstus duntaxat gratia, compeditus.

In hac arctissima reclusionem positus, singulisque momentis, quando ad mortis atrocissimum supplicium traheretur, suspectus, piissimi Apostoli sui memoriam reuoluere cepit, à quo ipso dudum de sacro Christi fonte susceptus erat, & salubri lacrymarum imbri perfusus, hanc supplicem Domino ex omnibus cordis medullis profudit orationem: *Domine*

Deus omnipotens, qui nos ad cognitionem nominis tui per os sancti Patris nostri Ottonis Episcopi venire tribuisti; miserere & succurre mihi in hac tribulatione, per eius beatissima merita, qui me licet indignum de sacro nauæ regenerationis lauacro suscepit, vt, si vera sunt omnia, quæ ex ore eius de tua inestimabili pietate audiui, nunc in tam horrenda mortis imagine positus experiar, & tuo munere absolutus, deinceps ab hac piratica inuasionem desistam, tuæque religioni debita deuotione iugiter inheream.

Hæc cum dixisset, ex multa mæroris & inedia defecione in somnum resolutus est, continuoque dilectum Apostolum suum Ottonem cernit Pontificali infula redimitum adstare, & virga pastorali latera dormientis pulsare. Qui attonitus & præ gaudio lacrymans, hac flebili voce eum compellat. O Pater sancte, ô serue Dei viui, quise sic inopinatum his appulit oris? At ille; propter te, inquit, veni: surge quantocius, & sequere me.

Cui captiuus: quomodo, ait, Domine pater surgam tantis catenarum nexibus irretitus? Tunc Pater benignus, signo Crucis edito, erexit eum, statimque vincula eius, cælesti virtute, dicto citius, soluta ceciderunt in terram. Cui seruus Domini: Ecce, ait, absoluit te Christus, cui credidisti. Memento, vt, cum redieris in terram tuam, omnibus ciuibus tuis legationem meam proferas. Grauem quippe offensam Dei incurrerunt pro eo, quod cultu eius neglecto, prisca idololatria sordibus se polluerent veriti non sunt: & nisi quantocius respiscant, cælestis ira vindictam aut hic, aut in futuro seculo multipliciter incurrant. His dictis euauit ex oculis eius.

At ille concitus egrediens, cursu rapidissimo venit ad mare. Sed, quid ageret, dubius intra semetipsum variis cogitationibus æstuabat dicens: Ecce Deus per merita beatissimi patris mei

Otto-

Oratio eius ad Deum.

S. Otho appareret VVarscha cho.

Liboratur ex Vinculis ape S. Othonis.

*Diuinitus of-
fertur ei nauicula.*

Othonis absoluit me: sed quomodo tanta maris spatia sine nauis transibo? Hæc animo voluens in tetra noctis silentio, aspicit modicam coram se nauiculam littoribus sine vectore appulsam, in qua non nisi vnus homo gnarus & exercitatus in his, vehi posset: quam sine cunctatione ingressus, pelago se committit, sola fide munitus, & hæc secum reputans: *Satius duco in profundo mari, si sic necesse est, introire, quam denudò cruentas hostium manus incidere: qui, si me, quod absit, in hoc littore comprehenderit, nouis & inauditis cruciatibus laniatum crudeliter strangulabunt.*

** Interire.*

*Sine remige
transfertat.*

Venit Stetinæ.

*Liberationis
sua modum ex-
ponit.*

Sed adscendente eo in nauiculam statim Dominus ventum validissimum misit in mare, qui eum sine mora ad litem Stetinensium ciuitatis sine remige perduxit. Egressus ad terram, cum lacrymis Deo omnipotenti, & beatissimo Patri suo Ottoni debitas gratiarum actiones exsoluit, maximoque ciuium suorum gaudio & admiratione susceptus, omnem iacturæ & ereptionis suæ ordinem eis exposuit: qui etiam in testimonium miraculi huius, nauiculam ipsam in portâ Urbis introitu suspenderunt. Sed à malis incitati sacerdotibus, legationem pij Doctoris sui spreuerunt in eodem errore durantes, quoad vsque Præsul ipse denudò eos visitans, ad viam veritatis reuocaret. Quod, quo ordine factum sit, subsequens narratio declarabit.

De secunda profectioe S. Othonis ad Pomeranos Apostatas.

CAPVT TERTIVM,

Ebbo.

gitur electus Dei Pontifex audiens inimicum bono semini zizania supereminasse, non est passus Stetineses claudicare in duas partes, Domino & idolis seruiendo; sed, petita benedictione à Domino Apostolico Honorio, & serenissimo Rege Lothario, Barbarorum fines rursus adire disposuit, tam pro Apostatis ad sinum Ecclesiæ reuocandis, quam etiam pro alia gente, videlicet

*Anno Christi
1128.*

deficit *Noim* dicta, quæ necdum nomen Christi audierat iugo fidei subigenda.

Præparatis itaque paterna prouisione abundanter vitæ necessariis, pluribus etiam verbi ministris & cooperantibus, religione & industria pollentibus, accitis, in Cœna Domini sacratissima, mox post confessionem Chrismatis & Missarum solennia deuotè peracta, ieiunus ac sandaliis, sicut altari adfiterat, ornatus, elato Crucis vexillo, iter prædicationis arripuit, iuxta quod scriptum est; *quàm speciosi pedes Euangelizan-*

tiū bona.

Omnibus ergò filiis suis amantissimum patrem lacrymis prosequentibus, & prospera ea supplici affectu imprecantibus, ipse fide armatus, & galea salutis munitus ciuitatem inimici expugnare ac destruere aggressus, primam mansionem habuit in curia Babenbergensis Ecclesiæ, quæ Grouze dicitur, vbi authenticum *Mandatum suis, more solenni, celebravit. Sequenti verò die post officii & sepulturæ Domini celebrationem, inde digressus ad urbem antiquam, vocabulo Kirchberg deuertit: vbi Sabbathum sanctum Paschæ & ipsam Dominicæ Resurrectionis diem summa deuotione peregit. Feria secunda Paschæ monasterium nouiter à se constructum Regenherstorf expetiit, quod & feria III. Paschæ in honore S. Ioannis Baptistæ debita cum veneratione dedicauit, multum se iterque suum beato Ioanni, intimo Patrono suo, commendans.

Post hæc tota Paschali hebdomada, in possessionibus Ecclesiæ Schidingen & Mucheln, pro necessariis vitæ sumptibus aggregandis, occupatus, insignem illam Saxoniz metropolim Magdeburg adiit, vbi à dilecto suo *Noriperto Archiepiscopo honorificè susceptus est. Sed quia semper gloriam sequitur æmulatio, idem Archiepiscopus cernens eum de tam longinqua regione ad officium prædicationis superuenire, & pudore actus, quod ipse in ciuitate gentium Barbararum posset, nihil tale aggredi præsumpsisset, inuidia stimulâte, pium doctorem aliquandiu retardare voluit. Sed ipse feruens in spiritu, nullatenus à bono proposito reuocari potuit.

Itaque

*Altera S. Otho
nis in Pomerania
profecio.*

Rom. 10.

** Intelligit po-
dum lotionem
die Cœna Do-
mini feri con-
suetam.*

** Norberto.*

** Havelber-
gensis.
† Episcopium.*

*Solenitas Eth-
nica. Desflo
Gerouito infra,
cap. 8. forte le-
gendum Hero-
uito.*

*S. Otho Domi-
num loci obiur-
gat ob toleratā
idololatriam.*

*S. Othonis con-
cilio ad Havel-
bergenses.*

*Fructus concio-
ni.
Munera data
VVitikindo.*

Itaque petita ab eo benedictione, postera die, * Abelber-
gensis † Episcopatum petiit, quod tunc paganorum crebris
incurtionibus ita destructum erat, vt Christiani nominis vix
tenues in eo reliquiae manserint. Nam ipsa die aduentus eius
ciuitas vexillis vndique circum posita, cuiusdam idoli Gerouiti
nomine celebritatem agebat. Quod vir Domini vt aduertit,
corde tenus pro tali errore compunctus, vrbis mœnia ingredi
recusauit. Sed, ante portam consistens, VVitikindum eius-
dem loci Dominum, accersiuit; & cur hanc idololatriam ex-
erceri pateretur, obiurgauit: qui protestatus plebem Archie-
piscopo suo Noriperto rebellem, eò quòd duriori seruitutis
iugo eam subiugare tentaret, nullo modo cogi posse fateba-
tur, vt ab eo doctrinæ verbum susciperet. Sed prius mortis
occasum, quàm seruitutis huiusmodi onus subire paratam
esse. Ideò verò idem VVitikindus supplicabat Episcopo, vt
eidem ciuitati errorem suum pandere ne abnueret, dicens;
monitis eius multo ardentibus plebem, quàm Archiepiscopi
sui iussionibus obedire: qui stans in edito ante portam ciui-
tatis; omni populo coadunato, Verbum salutis prædicabat,
& abdicationem huius sacrilegæ celebritatis facillè apud eos
obtinuit, protestantibus, etiam, baptismi gratiam sub alio
Archiepiscopo prompta voluntate suscepturos. Pius verò
prædicator eidem VVitikindo magnam auri quantitatem &
coniugi eius Psalterium preciosum, solita vsus benevolentia
tribuit: ibique diuersa itineri necessaria cum triginta plau-
stris comparauit.

Deinde à VVitikindo exquirere cœpit, si ducatum sibi per
regionem suam, sicut in Merseburgensi oppido, coram glorio-
sissimo Rege Lothario ei sponderat, præbere paratus esset:
qui abnuens, respondit, eum per terras hostium suorum pau-
lo post transiturum, ideoque ducatum ei præbere non posse,
ne fortè satellites sui ab eisdem hostibus capti & iugulati in-
terirent. Tum Pater amabilis, fortissima Dei manu super se
inuocata, cœpti itinervis cursum aggressus est.

Erat illic vastissima silua, quâ diebus quinque transmissâ,
venit ad stagnum miræ longitudinis, vbi homuncionem par-
uū

tra insidentem nauiculæ contemplatus, copiosam ab eo piscium multitudinem comparauit; sed ipse, mirum dictu, argento multo, aliisque speciebus sibi propositis, nihil precij, nisi tantum sal accipere consensit. Dicebat enim se septennio panem non gustasse, sed piscibus tantum & aqua stagni illius vitam alere inopem. Siquidem capta à Duce Poloniæ Prouinciâ, ipse cum vxore sua fugiens, securi & ascia sua assumptâ, paruam in medio stagni ipsius planitiem inuenit: ubi ædificata domuncula, securè habitabat, tantamque siccatorum piscium multitudinem æstiuo tempore congregabat, vt tota hieme superabundaret: quibus etiam condiendis non paruam salis quantitatem à bono prædicatore coëmit.

*Piscator pro
Sondrii pisci-
bus salem petiit,
repudiatis nū-
mis; Et qua-
re.*

Erat etiam illic barbarorum natio, quæ *Morim* vocabatur. Hæc, auditâ beati Præsulis opinione, vtrò se fidei Sacramentis ab eo imbui expetebat: sed ipse vt vir prudens & sagacissimi ingenij, ad Noripertum, Archipræsulem suum, eos dirigebat, dicens; illicitum esse super alienum fundamentum ædificare, se potius ad remotiores gentes, edicto Domini Papæ & literis Vortizlai Ducis Pomeraniæ euocatum. At illi; Magdeburgensem se nolle sequi protestantes: quia grauisimo seruitutis iugo eos opprimere niteretur, ei, tanquam pio Dei seruo ceruicem cordis humiliter submittere, & dictis eius per omnia obedire pollicentur. Quorum deuotionem intuens, benignè respondit, se quidem interim ad gentes sibi commissas tendere; sed post eorum conuersionem, si in hac voluntate persisterent, auctoritate & permissu Domini Papæ, atque voluntate & consensu Noriperti Archiepiscopi, eos impigrè visitaturum.

*Saxones subie-
ti Archiepisco-
po Magdebur-
genſi petunt ba-
ptismum à S.
Orhone.*

De aduentu eius ad urbem Timinam,
& de apparatu bellico.

CAPVT QVARTVM.

Ebbo.
Dāmmīn.
Damina seu
Demina.

Luticenses op-
pugnant Timi-
nam.

Implorant opē
Ducis Pomerā-
nia.

Timinenses ser-
uatur adue-
ntu S. Othonis.

Posunt timo-
rem.

Timinenses oc-
currunt S. O-
thoni.

Figit tentoria
ante portam.

Vide lit. 3. cap.
3. Vita a Cans-
edt.

Egitur veniens ad Urbem Timinam maximum illic belli apparatus hostilemque Luticensium incurfionem reperit. Nam Luticenses, quorum ciuitas cum fano suo, à gloriosissimo Rege Lothario, zelo iustitiæ, nuper erat igni tradita, urbem Timinam vastare, ciuesque eius captiuare nitebantur: sed ipsi eis vtiliter resistentes VVortizlai Ducis auxilium requirebant. Dux verò beato patri nostro aduentum suum illic præstolari mandauerat, quem etiam per biduum, non sine periculo capitis sui intra hostiles discursus expectabat. Ipsa verò die aduentus Præsulis eximij, Timinenses ante portam conuentus forenses agebant. Sed quia ciuitas in valle posita erat, ipso de montibus cum tam copioso triginta plaustrorum apparatu descendente, plebs omnis tumultuoso hoc perterrita sonitu, hostiumque cuneos super se arbitrata irruere, urbem quantotius ingredi, seque ad resistendum præparare molitur.

Appropinquante seruo Dei, nihil armorum in circuitu eius, sed potius vexillum Crucis deprehendit, statimque pium Ottonem, fama apud eos celeberrima vulgatum, agnoscentes, alacri deuotione occurrunt, mœniaque ciuitatis intrare deposcunt, qui renuens urbem idololatriæ sordibus pollutam ingredi, ante portam, fixis tentoriis, habitabat; interimque accersitos ad se primates plebis ad fidei Christianæ & lauacri salutaris gratiam, mira prædicationis dulcedine, prouocabat. Sed antiquus hostis cernens illic Dominica lucra, suaque detrimenta succrescere, inuidiam ergà Dei famulum habitam celare non passus est: sed immisso quodam fallaci terrore, eum à finibus illis propellere nisus est. Sequenti enim nocte, Dux Pomeraniæ in auxilium Timinensium cum duobus exercitibus, id est, nauali & equestri superuenit: & equestris exercitus prior occurrere debuerat, sed ventus rapi-

disimo cursu nauim impellens, celerius litori appulit. Equestris verò exercitus postea veniens, sociamque turmam, quam se tardè securam sperabat, illic inueniens, suspicatus est hostilem cuneum se incurrisse, eò quòd tetra noctis ingrueret caligo; statimque clamor confusus & tumultus importabilis utrimque exoritur; vniuersus pij Præsulis comitatus nimio terrore percussus, ad fugam semet inuicem cohortantur, affirmante Domino Albino, interprete Viri Dei, paganorum Luticensium adesse cateruam, & iam cæde miserabili Duces exercitum laniare.

Albinus Interpres S. Othonis.

Doctor verò eximius eundem Albinum, religiosum Presbyterum, illuc celeriter pro inuestiganda rei veritate transfinit: qui flumini concitus se iniiciens, eò quod natandi peritus esset, pacata iam omnia reperit, quia exercitus illi ciues se tandem recognouerant, & diabolico errore se præuentos asserbant.

Dux autè Vuortizlaus de aduentu pij Pastoris vltra quam credi potest gratulatus, mandat ei sine mora, in vltiorem sibiripam occurrere, dicens: diuini esse miraculi, quod biduo ibi inter tam crebras hostium discursiones illæsus per mansit. Et re vera, nisi validissima Dei protectione, tanquam scuto inexpugnabili, obumbratus fuisset, cum omni suo comitatu, nullo resistente, interisset.

Gaudium Ducis Pomeraniae ob presentiam S. Othonis.

Mox autem, vt terris dies est redditus, Dux cum exercitibus suis rebellium Luticensium terras inuadens, cuncta ferro & igne vastat. Ad vesperam verò magna præda onustus rediens, charissimum sibi Patrem Ottonem debita cum reuerentia Vnoim perduxit; vbi opportunam manendi & prædicandi quietem habebat; statimque in festiuitate Pentecostes generale Principum Regni sui colloquium in eodem loco indixit, vbi conuenientibus Timinensis ciuitatis, aliarumque Vrbiu primoribus, sapienter eos ad suscipiendum Christianæ fidei iugum prouocabat. Ipse enim in pueritiâ suâ captiuus erat in Teutonias regiones abductus, atque in oppidò Merseburgensi baptismi gratiâ consecutus: Sed, inter paganos viuens, ritû Christianæ legis exequi non poterat, ideoque gentē, cui præerat, fidei iussubiici, ardentè desiderabat.

Idem.

Qualiter Dux Uuortizlaus suos ad colloquium vocauerit, & ad fidem Christi exhortatus sit.

CAPVT QVINTVM.

Oratio Ducis ad suos subditos.

Onfidentibus ergo Principibus, Dux ita exorsus est: Cernitis dilectissimi, quomodo Pater hic beatissimus etiam canicie venerandus pro salute vestra, omnem gloriam & magnificentiam, quam apud suos habebat, reliquerit, & cum periculo capitis sui longinquas sibi ignorasq; adit regiones, nec propriis sumptibus, nec canis suis, pro Dei amore, parcens, sed in morte animam suam ponens, ut vos a morte ad vitam reuocaret; arduam, difficilemq; nimis hanc peregrinationem subire non dubitavit. Antea quidem multi verbum Dei his partibus annuntiantes venerant, quos instinctu Satanae occidistis, & quibus etiam nuper vnum crucifixistis, sed ossa eius, Capellani, Domini mei Episcopi, digna reuerentia colligentes, honorifice tradiderunt sepulturae.

Fraonenses interfecerunt nonnullos; Et angelij praedicatores.

** Legatus Quis & quantum Otho Episcopus.*

Hunc autem reuerendissimum Dominum meum Episcopum, sancte leberima vbiq; vulgatum; non sic tractare debetis, nec potestis, quia * Misus est Papa, & dilectus Domini nostri Lotharii Regis inuictissimi. Nam & ipse Romani imperij Princeps, & cuncti primates, loco Patris eum venerantes, consilium eius per omnia obedire satagunt. Vnde sciatis procul dubio; quia, si quidquam molestiae aut controuersiae ei a vobis irrogari Dominus Rex audierit, sine mora cum exercitu superueniens vsq; ad internecionem delebit vos, & terram vestram. Non est meum ad hanc vos religionem cogere, quia, ut ex ore Domini mei Episcopi audiui, non vult Deus coacta seruitia, sed voluntaria. Quapropter vnanimi consilio inter vos seretò conuenientes, salutis vestrae causam agite, & quali deuotione hunc reuerendissimum Dei seruum, vestrumq; Apostolum suscipiatis, in commune decernite.

Audita oratione Ducis deliberant, quid factu opus,

His auditis, Principes, & natu maiores opportunum huic colloquio locum petentes, diu multumque ancipiti sententia nutabundi oberrabant, praecipue sacerdotibus idolorum, quastus sui gratia, contradicentibus: sed pars sanioris consilij affirmat.

affirmabat, infinitæ nimis esse insipientiæ, cum omnes circumiacentium nationum prouinciæ totusque Romanus Orbis Christianæ fidei iugum subierit, se velut abortiuos, gremio sanctæ matris Ecclesiæ abalienari, meritoque diligendum Christianorum populum, qui per tot annorum curricula eos sibi rebelles pertulerit, patienter expectans conuersionem eorum; nimisque verendum, si amplius iugum eius detrederint, cælestis iræ importabilem sese vindictam incur-rere.

Tandem diuinâ præueniente clementiâ, vnanimiter cultum idolorum abdicarunt, & fidei iugo colla submittentes, Idololatriam deserunt. baptisimi gratiam flagitare cœperunt. Quo audito, pastor piissimus flens præ gaudio, positisque genibus, intimas Deo gratiarum actiones exsoluit.

*Quomodo Udalricus Presbyter, & Albinus
interpres * Hologost ciuitatem adie-
runt, & de periculo euaso.* * VVolgast.

CAPVT SEXTVM.

MOx igitur in eadem ciuitate baptizatis Principibus vniuersis, binos & binos è Presbyteris sibi adherentibus, ad alias vrbes, ante faciem suam, præmisit, vt populo conuersionem Principum, suumque aduentum denunciarent. quorum duo, id est, Udalricus religiosus Presbyter S. Aegidij, & supra dictus Albinus, interpres viri Dei, opulentissimam ciuitatem Hologost dictam, adierunt, vbi à matrefamilias, vxore scilicet Præfeti vrbis, honorificè suscepti sunt, ita vt pedes eorum summa humilitatis deuotione lauaret; statimque, mensâ appositâ, copiosissimis eos dapibus reficeret, mirantibus eis & admodum stupentibus, quod talem in regno diaboli humilitatis & hospitalitatis gratiam meruissent.

Ebbo.
Vita à Canis-
dit. lib. 3. c. 5.

Quam huma-
niter VVolgast
excepti fue-
rint.

Tandem

* *Vsdom.*
Albanus caus-
am aduentus
pandit.
Mulier pro pa-
uere corripit.

Causa huius
rei.

Tam decretum
fuerat, ut tru-
cidarentur.

Abconduntur
in adibus fami-
na.

Plebs furens
impetum facit
in ades.
Qua elusare-
asit.

Tandem finita refectione, Dominus Albinus matremfamilias secretius alloquens, indicauit ei causam aduentus sui, & qualiter ad colloquium * Vznoim habitum cuncti Principes, abdicatis idololatriæ fordibus, Christi gratiam induerint. Hæc illa audiens, adeò expauit, ut terra procumbens diu semianimis remanserit; quam in aqua refocillatam Dominus Albinus requirere cœpit; cur Dei gratiam adeò exhorruisset; cum magis latari debuerit, quod Deus visitauit plebem suam mittendo ei tam idoneum Verbi ministrum. At illa, non pro hoc, ait, obstupui, sed magis pro nece vestra, iam iamq; imminente, contremuit cor meum. Nam magistratus ciuitatis huius cum omni plebe propositum habet, ut vbicunq; apparueritis, sine retractatione occidamini: & hæc domus mea semper quieta & pacifica omnibus peregrinis superuenientibus hospitalis fuit; nunc vero sanguine vestro cõtaminanda erit re vera. Nam si aliquis magistratum introitum vestrum huc deprehendit, hac hora domus mea obsidione vallabitur; & ego infelix, nisi vos tradidero; igni, cum omnibus meis concremabor:

Ascendite ergò in superiora domus meæ, ibiq; latitate. Ego ministros meos cum exuiis vestris atque caballis ad remotiores villas dirigam, ut, si venerint inquisitores, libere vos excusare possim, cum nec indumenta vestra, nec caballi apud me deprehendantur. Illi verò piæ eius prouisioni gratias agentes, fecerunt ut docti erant: statimq; ministris caballos eorum & vestes abducentibus, post modicum plebs furibunda irrupit, omniaq; scrutantes, peregrinos illic ingressos violenter ad mortem expetebant. Quibus materfamilias, fateor, ait, domum meam ingressi sunt, & sufficienter refecti velociter abierunt; & ego, qui vel vnde essent, aut quò tenderent, explorare non potui. Sequimini autem; & forsitan comprehendetis eos. Illi verò, si, inquit, abierunt, vanum est, eos insequi: sed viam suam pergant; & si denuò hic apparuerint, morti se procul dubio inuoluendos sciant. Et sic inquisitio eorum, Dei nutu, cassata est: seruiq; Dei Vdalricus & Albinus in solario matronæ illius, velut alterius Raab, absconditi latuerunt.

De causa inquisitionis eorum.

CAPVT SEPTIMVM.

DOrro fama facti repete in vniuersam prouinciam vulgatur, villas & vicos in studia diuersa conscindens, aliis dicentibus, quia bene est; aliis autē dicentibus, quia non: sed magis seductio magnates apprehendit. Ipsi verò sacerdotes idolorum non minima causa huius conscisionis erant, appositi eis, quibus displicebat, quod factum fuerat; sua nimirum lucra cessatum iri non ignorantes, si cultura dæmonum illic aboleretur. Vnde modis omnibus rem præpedire moliti, varia calliditatis suæ argumenta visionibus, somniis, prodigiis & variis terroribus confixerunt. quin etiam in Hologosta ciuitate, quò tūc proximè aduenturus nunciabatur Episcopus, Sacerdos, qui illic idolo ministrabat, nocturno tempore vicinam syluam ingressus, & in loco editiori secus viam, inter condensa fruticum, sacerdotalibus indutus adstabat, & mane summo quendam rusticum derure ad forum gradientem his alloquitur.

*Sesfidus.
Vita à Can. e-
dit. lib. 3. c. 4.*

*Sacrifici Idola-
latrici obstant
conuersioni ad
fidem.*

*Idq; variis
technis.*

*Lepidum com-
mentum cu-
iusdam Popa.*

Heus tu, inquit, bone homo? At ille respiciens in eam partem, vnde vocem audierat, inter virgulta personam candidis indutam, quam quis dubia luce videre cœpit & timere. Et ille; Sea, inquit, & accipe, quæ dico. Ego sum Deus tuus, ego sum, qui vestio & graminibus campos, & frōdibus nemora, fructus agrorum & lignorum, fetus pecorum, & omnia, quæcunq; v-
sibus hominū inseruūt, in mea sunt potestate. Hæc dare soleo cultoribus meis, & his, qui me cōtemnūt auferre. Dic ergò eis, qui sunt in ciuitate Hologosteni, ne suscipiant Deum alienū, qui eis prodesse non possit; mone, vt alterius religionis nuncios, quos ad eos venturos prædico, viuere non patiantur.

Fictus Deus.

Hæc vbi attonito ruricolæ Dæmō visibilis edixerat, ad densiora nemora sese contulit impostor. Rusticus verò: quasi de oraculo stupidus, corruens, pronus adorauit in terra. Deinde abiens in ciuitatem, cœpit annuntiare visionem. Quid plura? Credit populus, iterum atq; iterum circūdantes hominem, eadem sapius narrare cogebant, moti videlicet monstri nouitate.

Rustici stupor.

*Quid viderit,
nunciat.*

*Populo iam cō-
citato admi-
scet se ipsemet
impostor.*

*Populum in il-
lusionē confir-
mat.*

*Psalm. 63.
Decreta con-
tra S. Othonem
& comites.*

Se fridus.

*Populum cōtra
comites S. Otho-
nis cōgregatur.*

tate. Postremò, ac si nescius omnium, aduenit Sacerdos, indi-
gnationem primò simulans, quasi de mendacio, deinde atten-
tius audire, & obtestari cœpit hominem, vt vera tantum nar-
rans, nullo figmento populum sollicitaret. At ille, vt erat rusti-
cane simplicitatis, manus tendere, oculos ad cælum leuare,
magnisq; iuramentis & forti protestatione rem ita se habere
asserens, etiam locum ipsius apparitionis se ostensurum polli-
cetur. Tunc Sacerdos conuersus ad populum, vanè suspirans:
En hoc est, inquit, quod toto anno dicebam. Quid nobis cum
alieno Deo? quid nobis cum religione Christianorum? Iustè
mouetur & irascitur Deus noster, si post omnia benefacta eius
stulti & ingrati ad alium conuertimur. Sed ne iratus occidat
nos, illis irascamur, & occidamus eos, qui nos seducere veniunt.

Quod dictum cum placuisset omnibus, firmauerunt de-
cretum, vt, si Otto Episcopus, vel quispiam de societate eius
ciuitatem intraret, sine mora occideretur. Item, firmauerunt suis
sermonem, nequam scilicet, vt si nocte vel clam intrantes quisquã
recto reciperet, simili sententiæ subiaceret. Et hæc agentes,
multis opprobriis, & verborum iniuriis religionem nostram
blasphemantes deridebant.

*De periculo Clericorum in eadem ciuitate, &
de vno ad templum fugiente.*

CAPVT OCTAVVM.

Taque urbem ingressus, Duce fideliter ac strenuè
ad omnia cooperante, semen sparsit Euangelij, &
dura incredulorum corda placidæ prædicationis
vngueto paulatim detumescere faciebat. Interea
quidam de sociis nostris, Vdalicum & Albinum de latibulis
suis emergentes, & iunctos nobis timorè suum referentes de-
riferunt, & quasi eis insultantes securius se habere cœperunt,
& longius à suis digressi, fana etiam idolorum, Episcopo ser-
monem exhortationis protrahente, speculatum vagabantur.

Verùm quidam maligni homines, apud quos radix paga-
nismi adhuc valentius vigeat: En, inquit, isti explorant
quo-

quomodo templa nostra incēdant; & congregantes se in platea, etiam arma portare & fustes ceperunt; & qua transitori videbamur, nobis obuiam stare. Vdalricus autem intuens illos eminens & subsistens; non aduertitis, inquit, hos non sine causa conuenire. Nam & turbulenter se habent; & arma habent omnes: & prioris periculi recordans: Nolo, inquit, toties tentare Deum meum: & conuersus illō, ubi Episcopum dimiserat, redire cōpit; aliis omnibus eum sequentibus, prater clericum quendam, nomine Theodoricum; qui longius ante illos progressus, iam fores delubri tenebat.

*Pedem referunt
Vdalricus &
alij.*

*Vnum ex clericis
ad delubri
pergit.*

Videntes autem pagani, qui conuenerant, illos arrepta via reuerfos, persequi quidem eos non audebāt; sed ad illum Clericum interficiendum omnes accurrunt. Quo viso, ille aliud, quō declinaret, non habens, fanum ipsum audacter, quamuis exterritus, intrauit. Erat autem illic clypeus pendens in pariete miræ magnitudinis, operoso artificio, auri laminis obtextus, quem contingere nulli mortalium liceret, eō quod esset illis nescio quid in hoc sacrosanctum, ac pagane religionis auspiciū, in tantū, vt nunquam, nisi belli solummodo tempore, à loco suo moueri deberet. Nam vt postea cōperimus, Deo suo ** Gerouito*, qui lingua Latina *Mars* dicitur, erat consecratus, & in omni praelio victores sese, hoc prauio, confidebant.

*Quem plebs
insequitur.
Ipse ad fanum
fugit.
Clypeum arripit.
& eo plebs
fugit.*

** Cramerus
Pradicans lib.
1. Chronici cap.
29. dicit VVol-*

*gastensibus fuisse duo idola:
Herouitum &
Barouitum; hunc
pro Mercurio;
illum, pro Marte
habitu.
Videturq; hic
legendum:
Herouito.
Rustici partim
fugunt; partim
obrigescunt.
S. Otho monet
suos, vt caute
agant.*

Clericus autem vir acris ingenij, dum metu mortis in templo huc illucq; diffugeret, telum aliquod vel latibulum quærans, clypeum corripuit, & amento collo iniecit, leuaq; loris inserta, in medium turbæ furentis è ianua prosiliit. Rustici verò prodigialem armaturam videntes, partim in fugam conuersi, partim etiam quasi exanimis facti in terram cadunt. Ille autem proiecto clypeo versus hospitium ad socios currere cepit, & pedibus timor addidit alas. Cumq; anhelans & pavidus ad suos peruenisset, de ipsa huius trepidatione, & eorum, qui pramissi fuerāt, triduana occultatione, apud omnes, præcipue verò apud Episcopum & Ducem, tota nocte illa, iucunda erat narratio. Monuit tamen pius Pater filios suos, & discipulos, propter insidias latētis inimici, vt se circumspectè agerent. Tam diu ergo mansit in loco illo disputans ac suadens de

*Conuertuntur
Hologastenses.*

regno Dei, quousque omnis populus fidei Sacramenta suscipiens, fana sua destrueret, & Ecclesiæ sanctuarium cum altari præpararet. Quod Episcopus consecrans Ioannem Presbyterum eis ordinauit, & vt reliquam Basilicæ fabricam post suum discessum promouerent, admonuit.

*De legatis Marchionis Adalberti de
Saxonia.*

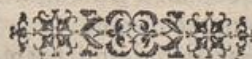
CAPVT NONVM.

*Sefidus.
Edit. Canif.
lib. 3. cap. 8.
Cur. Marchio-
nis Adalberti
pro S. Othone.*

VM ea gerebantur, legati Marchionis Adalberti de Saxonia superuenere opera & statum Episcopi studiosè inquirentes. Marchio enim cum esset amicus valde & familiaris Episcopo, in gente barbara hunc periclitari metuebat. Vnde, si opus haberet, praesidium ei, & opem ferre cupiebat. Affuere simul ipsius Episcopi Oeconomi, & procuratorum nuncij, aurum, argentum, vestes quoque & alia necessaria ei deferentes. Vt enim supra dictum est, licet Euangelium annuncians de Euangelio viuere deberet, ipse nihil horum vti volens, suis se tantum vibus transigebat. Igitur legatos omnes apud se ibi tam diu detinuit, quousque videndo & audiendo discerent, quid de ipsius operibus aut statu referre deberent.

Porro baptizatis omnibus tam viris quam mulieribus totius ciuitatis, ad dedicationem altaris ac sanctuarij iam surgentis Basilicæ, multa exultatione populi, deuotus Præsul accingitur, omni studio & diligentia ipsi facto decorem, & reuerentiam procurans, quatenus de amissione prioris fani, vel celebritatis minimè dolerent melioris solennitatis tripudio, & melioris fabricæ ornamento consolati.

De

De seditione sacerdotum Idolorum facta.

CAPVT X.

Ere vera iucundum erat spectaculum, cum simulacra miræ magnitudinis, & sculptoria arte incredibili pulchritudine cælata, quæ multa boam paria vix mouere poterant, abscisis manibus & pedibus, effosis oculis, ac truncatis naribus, per descensum cuiusdam pontis igni cremanda trahebantur, adstantibus idolorum fautoribus, & magno ciulatu, vt Diis suis succurreretur, ac iniqui patriæ subuersores per pontem demergerentur, acclamantibus: aliis verò sanioris consilij è contra protestantibus: quia, si Dij essent, semetipfos defendere possent; sed cum ipsi taceant, nec de loco, nec fracti moueantur, omni sensu ac vitali spiritu penitus carere probentur.

*Ebbe.**Ingens magnitudo idolorum.**Cremantur idola.*

Sacerdotes verò idolorum seditionem conflare moliebantur, quæstus sui gratia. Nam, vt in Daniele Propheta legimus, quotidie fercula & pocula diuersi generis copioso apparatu simulacris illis vassa mole prominentibus exhibebantur, quæ omnia sacerdotes cum amicis suis clanculò ingressi absumebant.

Dan. 14.

Sed non prætereundum videtur quid miraculi in destructione fanorum ipsorum apparuerit. Subito enim adstante populi frequentia, insolitæ magnitudinis muscæ, quæ nunquam in terra illa visæ sunt, magno impetu ex delubris idolorum proruperunt, & tanta densitate omnem ciuitatis ambitum operiebant, vt pænè lucem diei tetra caligine obducere viderentur: sed & oculos & labra vniuersorum nimia importunitate vexantes, non paruum horrorem adspicientibus abigerebant. Sed cum violentis manuum percussioibus abigerentur, nihilominus tamen diutius insistebant: donec fidelibus laudes Dei concrepantibus, crucisque vexillum circumferentibus, inuisum monstrum portis apertis euolans, terram Barbarorum, qui Rutheni dicuntur, pernici velocitate petiit. Vnde, cunctorum sapientum iudicio definitum est,

*Muscæ nunquã antea visæ ex fanis euolant.**Fugantur circumlato crucis vexillo.*

non aliud hoc portenti genus, nisi dæmonum expulsionem præfagire, qui Christianismi coruscantem per novos Doctores gratiam non ferentes, negata sibi in his regionibus mansione, Ruthenos, pagano adhuc errore irretitos, adiere.

De Mitzlao rectore ciuitatis, & de
factis eius.

CAPVT XI.

Seftidus.

*Edit. Canislib.
3. cap. 9.*

*S. Otho care-
monias dedica-
tionis populo
explicat.*

nter agendum verò, quid ipsa dedicatio, vel, quid singula opera dedicationis significare haberent, rudi populo Antistes exposuit, præcipue verò, vt Mitzlao ipsius ciuitatis Principem, quem pridem in Pentecoste cum aliis Primatibus Vnoimæ baptizauerat, & in eo cæteros erudirer, de omnibus his alioquitur sacramentum dedicationis ad animam cuiusque fidelis pertinere, sufficienti sermone demonstrans, quæ sancti Spiritus templum efficit, vel in cuius corde Christus per fidem inhabitat. Deinde sermonem ad ipsum Principem ex toto conuertens. Tu es, inquit, fili charissime, vera domus Dei, tu ipse hodie dicandus & dedicandus es, omnipotenti Deo, creatori tuo, vt emunis ab omni alieno possessore, ipsius tantum mansio fias, atque possessio. Non ergò impediās dedicationem tuam, fili charissime. Nihil enim prodest istam, quam cernis, domum foris dedicari, nisi etiam dedicatio ipsa ad cordis tui sanctificationem proficiat.

*Mitzlao ab
Episcopo cupit
instrui.*

*Quid S. Otho à
Mitzlao postu-
larit.*

Ille verò exhortatione compunctus, ait; Et quid est, Pater sancte, quod me iubes facere, vt dedicatio ista in me compleatur? Episcopus autem intelligens adesse spiritum. Ex parte, inquit, fili Domus Dei esse cœpisti: fac, vt ex toto sis. Iam enim idololatriam fide commutasti, baptismi gratiam consecutus. Nunc sequitur, vt fidem operibus exornes, impietates, oppressiones, rapinas, homicidia & fraudes penitus deuita. Postremò, quidquid tibi fieri ab alio non vis, alij

ne feceris. Captiuitates, quas habes, absolue omnes. quod si non omnes, vel eos certe, qui Christiani sunt, tuæ fidei confortes.

Tum ille parum hæsitans; Durum, inquit, mihi est, Pater, dimittere omnes. quia magnis rationibus ac debitis quidam ex eis mihi detinentur. Tunc Episcopus; debita, inquit, pro debitis dimitti & sermo Euangelicus, & Dominica suadet oratio. Sic enim omnium debitorum tuorum apud Deum certam remissionem consequeris, si omnes debitores tuos in eius nomine absoluis. At ille altius ingemiscens. En, inquit, in nomine Domini IESU omnes absoluo, & secundum verbum tuum dimissis peccatis meis, dedicatio ista hodie in me compleatur. Et vocans ministrum, qui super captiuos erat, omnes dimitti præcepit.

Erat autem inter eos adolescens nobilis filius cuiusdam potentis de *Datia. Iste, absolutis aliis, in cauea quadam subterranea vincus cippo & caternis tenebatur, eo quod Pater eius quingentarum librarum debitor hunc vadem posuisset. Cumque de absolute captiuitatum, de obedientia & religione Mitzlai Principis multa esset tam populo, quam Episcopo, & omnibus, qui aderant, in Domino exultatio, & ad consummationem dedicationis ministri ac sacerdotes alacriter festinarent, & necessaria præpararent, habitis omnibus, vas cum cineribus, quod ad aram positum erat, inueniri non potuit: cumque ministri commissionem salis & vini & cinerum facturi, de non inuentis cineribus turbarentur; Vdalricus sacerdos correpta concha vicinas domos vnam vel duas scrutatus, in eis cinerem non inuenit. Deinde ad tertiam currens, cryptam quãdam subterraneam, in qua prædictus adolescens in abditiore parte claudebatur, intrauit. Sed captiuus per fenestram manu porrecta, & sonitu facto, currentem sacerdotem ad se vocat, rogans, vt pro sui liberatione, Episcopo significet.

Sacerdos verò correptis cineribus properanter ad Ecclesiam rediit, & opperienti Episcopo, aliisque fratribus, de illo captiuo insinuat. Episcopus verò, quamuis misericordia mouere-

*Tergiuersatæ
Mitzlai de
captiuorū di-
missione.*

*Instat Episco-
pus.*

** Dania.*

*Adolescens Da-
nia captiuus.*

*Supplicat Vdal-
rico sacerdoti
pro liberatione.*

*Vdalricum rem
deferret ad Epi-
scopum.*

ueretur; tanta, inquit, præstitit nobis, vt amplius eum graua-
re rogando non audeam: tamen, ne gaudium festi huius ali-
qua ex parte claudicet, super huius quoque miseria Dei mise-
ricordiam inuocemus: & conuersus ad Orientem cum mini-
stris, quasi hora vna preces fudit ad Dominum. Deinde sa-
cerdotibus ait: seorsum accipite Mitzlaum, & quàm mode-
stius potestis, super hoc verbo exhortamini. Quod cum
facerent; Mitzlaus ait; in hoc vno homine parcat mihi ve-
lim prudentia vestra. Nam pater eius maioribus mihi de-
bitis adstrictus est, quàm vt gratis absolui possit. Sufficiat
vobis, quod tantos absolui. Tunc illi, re vera, inquit, mul-
tum est, quod fecisti. Miratur hoc Dominus Episcopus: mi-
ramur & nos. Nec in longo tempore à Christianis tale quid in
terra nostra comperimus, vnde & Dominus noster Episcopus,
& omnes fratres gratias tibi referunt, & honori te habent, &
semper habebunt. Deoque omnipotenti, cuius te seruum ex-
hibuisti, quò de omnibus vicem sibi rependat, deuotè suppli-
cabunt. Nam & Dominus Episcopus tam magni pendit,
quod fecisti, vt vltra quidquam rogare te, iniuriam putet. Vn-
de, quasi parcens dilectioni tuæ, ore proprio rogare te vere-
cundatus est. Sed noueris in veritate, quoniam, si quo pacto
te ipsum vincens, hoc bonum cæteris tuis meritis superadde-
re posses, magna tibi gratia, magnaque recompensatio apud
Deum cumlaretur. *Magnus etenim Dominus Deus noster, & ma-
gna virtus eius:* morisque illi cum sit, pro paruis magna restituere,
quanto magis pro magnis maxima? Quod si hoc magnum
& difficile tibi pro ipso feceris, non sine mercede maxima ab
eo indonatus remanebis.

Psalm. 146.

*Benignitas
Mitzlaur.*

Sed quid multis? Ingemit homo, tacitusque ab intus spi-
ritu pietatis, totus soluitur in lacrymas. Deinde cum ipsis Cle-
ricis ad Episcopum tendens: En, ait, Pater sanctissime, in ista
quoque petitione Deum meum & te seruum eius, Dominos-
que meos sacerdotes ministros tuos honorabo, quin imò pro
nomine Domini mei IESU corpus meum & omnia mea, si
ratio postulauerit, deuotus impendam. Et iubens adduci
vincum fero & catenis oneratum, flentibus omnibus, qui
ad-

aderant, in hostiam & oblationem Deo aræ imposuit, petens sibi remissionem peccatorum, à Domino pro ipso recompensari. Ita ergò in plenitudine gaudij spiritualis tota illa Ecclesia feruente & laudes Deo super vniuersis bonis ac donis eius concinente, dedicatio consummatur; omnesque alij, exemplo Mitzlai Principis, vias suas correxerunt vnusquisque ab iniustitiis & violentiis seu oppressiõibus suis temperando, & vi ablata proximis suis restituendo.

*De pauore Pomeranorum, & quomodo per
Episcopum liberati sunt.*

CAPVT XII.

Ecclesia igitur proficiebat & crescebat, & licet in-
uidente diabolo, ambulans in timore Domini
Spiritu sancto replebatur. Sed hostis antiquus
damna sua non ferens, opera Dei turbare molitus,
validis terroribus vniuersam prouinciam concussit. Nam
Boletzlus Dux Polonorum inuictissimus, in multa fortitu-
dine & copioso militum apparatu, de terra sua veniens, iam
in ipsis terræ Pomeraniæ terminis castra metatus ferebatur, in
furore graui terram ipsam ingressurus. Audierat enim, quod
post priorem beati Ottonis prædicationem, nec pacti secum
fœderis, nec susceptæ religionis iura, seruare curarent. Insu-
per compertum habebat, quod eæ ciuitates, quæ pridem cõ-
uersæ fuerant, cum his, quæ conuersæ nondum fuerant, re-
missi tributì veniam aspernati, sui que mediatoris obliti, viri-
bus suis se deinceps tutos fore considerent, munitionibus &
castris, quæ bellica vi complanata fuerant, ex magna parte hoc
interuallo reparatis. Vnde, quasi iustam commotionem ha-
bens Dux, iterum eos contere veniebat, suæ que ditioni sub-
iugare.

Quod illi audientes, missis que sapius atque remissis ex-
ploratoribus, exercitum iam in proximo cognoscentes, mul-
tum

*Sefridus.
Edit. Can. lib.
3. cap. 9.
Rumor de ap-
petente bello
Pomeranos.
percellit.*

*Expediõ Bo-
leslai Ducis
Polonorum in
Pomeranos.*

tum ubique trepidare cœperunt, partimque fugere, ac res suas ad loca munita deferre, partim etiam arma contra mouere, finesque suos defendere meditabantur. In ipso tamen articulo, utpote à Deo inspirati, omnes quasi oues ad pastorem, sic ad Episcopum confugientes, quid facto opus esset, consilium quærebant. At ille pietatis visceribus affluens Ecclesiam rudem ac neophytam bellico tumultu vexari perniciosum sciens, de diuina misericordia, simul etiam de Boletzlai Ducis amicitia non vanè præsumens, bellum simul & causam belli, si modò consiliis eius parere velint, dissolere pollicetur.

Quo audito, illi prudentiam & sanctitatem Doctoris sui attendentes, nec sinistrè casurum arbitrati negotium, quod ille in timore Domini suscepisset, communi decreto semetipsum & omnia sua consilia eius sapientiæ commiserunt.

Assumptis igitur Clericis Pater venerabilis, sarcinas quidem & omnem supellestem suam ibi relinquens, obuiam se parat exercitui, iunctis sibi viris honorabilibus de terra, qui à Duce obiectis respondere, & omnibus controuersis decidendis hinc inde exortis possent sufficere. Vbi ergò ad castra venit, à Duce honorabiliter susceptus est, mirumque dictu, quàm facillè diuinis eloquiis, eius feritate delinita, ad omne, quod volebat, Principem inclinauerit. Ille namque multum protestabatur, non alia ex causa hoc tempore bellum contra eos suscepisse, quàm ob iniuriæ Dei omnipotentis ylcionem, & mutui fœderis ruptionem: quia & Christianismi iura, plerisque in locis, re diuina paganitate, violassent. Episcopus ergò hæc omnia emendatione dignissima factus, legatosque aliquantulum pro his obiurgans, ad pristina compositionis pactum, partem reuocat utramque, sese tunc temporis, quem admodum & nunc, pacis mediatorem extitisse commemorans. Placabat autem maximè Ducem Polonia Vratizlai Ducis fides & deuotio ab Episcopo laudata: quia in priori & secunda prædicatione æquè fidelis inuentus, multa bona prædicatoribus ostendisset. Stetinentibus verò, quòd aliqui ex eis ad errores pristinos reuoluti essent, diuina indignationis ac suæ, illis mandat non desore vindictam, nisi quantocius a-

posita

Pomerani confugunt ad S. Othonem.

S. Otho it obuiam Duci Boletzlai.

Excipitur S. Otho à Duce.

Fides Ducis Vratizlai placat Ducem Polonia.

postasæ immunditias congrua diluant satisfactione, indulgentiâ petita Doctoris.

Dux itaque talibus modis à beato viro mitigatus, licet nimis murmurantem exercitum, utpote prædæ avidum, versis aquilis, ad sua redire præcepit.

Porro Episcopus voti compos, cum legatis rediens, attentis gregibus suis, optatæ pacis & securitatis nuncium reportavit: & quantum illi pridem de metu belli inestificati fuerant, & concussi, in tantum alacres facti sunt, & in fide Christiana fundati; sanè Doctori suo adscribentes patriæ liberationem: seruusque Dei magnificatus est vehementer, in terra Pomeranorum. Ille verò nihil meritis suis tribuens, tanto se humiliorem apud Deum & homines exhibuit, quanto sine illius auxilio se nil posse sciebat: dimittensque nuncios, de quibus supra dictum est, Marchioni & Saxonibus gratias egit pro bona voluntate, de Dei operibus & de suo statu, mandans quæ audissent, & vidissent, ad Dei gloriam dominare.

Dux Polonia domum reuertitur cum exercitu.

S. Otto trepidus Pomeranis pacis nuncium adfert.

De Verania insula & gente barbarissima.

CAPVT XIII.

ERat autem Vernoimæ illis diebus Dux pariter & Episcopus. Est autem insula quædam non longè à ciuitate illa, habens mare interiectum, quasi itinere vnus diei, Verania nomine. Sed loci huius incolæ duri erant & barbari, singulari feritate crudeles. Hi prædicatione beati viri dudum compertâ, omnia, quæ de illo dicebantur, aspernati, mortem ei, si ad eos veniret, minabantur. Sed quò amplius duras eorum minas audierat, eò amplius in animo suo fixum habebat, illo ire, sperans ibi martyrij coronam se adepturum. De hoc verò cum Duce & aliis familiaribus suis, dum consilium tractaret, propter immanitatem

Sefridus Edis. Canis. cap. 10.

Feritas incolarum Verania Insula.

*S. Otho cogitat
clam petere Ve-
raniam.*

periculi ab omnibus dissuasus est: quod ægerrimè ferens, ingeniosius agere cœpit, quomodo se, nescientibus eis, illo proripere.

Hoc sentientes illi, cautius eum obseruabant, nullamque secreti opportunitatem, quò id aggredi posset, ei concedebant: salutem illius, vitamque longiorem multis vtilem ac necessariam memorantes. Verùm desiderij magnitudine nihil huiusmodi rationum audire potuit, illos modicæ potius fidei arguens, ac pusillanimitatem eorum increpitans, fidem Christianam factis magis firmandam aiebat, quàm verbis, satisque inertes æternæ vitæ Prædicatores, qui pro illa vitam præsentem expendere formidarent. Et quid, inquit, fieret, si in his barbaris nationibus euangelizantes pro Christi nomine omnes ocumberemus? Nimirum gloriosior esset prædicatio, quæ Martyrum sanguine firmaretur. Sed, ô dolor, de tanto fratrum numero, nec vnus, puto, dignus habebitur, morte sua devota, quam speramus, perhibere testimonium. Atqui verbis talibus verecundia nata est trepidantibus.

De Udalrico sacerdote illuc directo euangelizandi gratia.

CAPVT XIV.

Sesfidus.

*Edit. Canis.
cap. 10.
Udalricus offeri
suam operam pro Vera-
nia insula.*

Udalricus autem venerabilis sacerdos constantior effectus, sciens hoc etiam seni placere, huic se periculo intrepidus offerebat. Comitè tantum & viz ducem postulans. Accepta igitur benedictione paraturam sacerdotalem, calicem quoque & librum, & cetera, quæ faciendæ Missæ ratio postulat, assumens, nauem conscendit. Sed nos videntes fratrem nostrum vnicè charum solum ad martyrij palmam properantem, cum dehortari eum non auderemus, viam eius lacrymis vberioribus profecuti sumus; qui horis quasi tribus prosperis flatibus nauigans, ferè iam ab oculis nostris ablatus fuerat. Et ecce tempestas oritur, ventisque cõtrariis ratem huc, illucque pellentibus, viam tenere non potuit: sed ad littus vnde exierat, post multam fatigationem appulsus est. Ille

*Resicitur Udal-
ricus ad littus,
vnde soluerat.*

Ille verò tamen si tempestatibus iniuriâ, & imbribus desuper irruentibus, & procellis nauem deorsum implentibus, totus esset madidus, vixque spirare videretur, à cœpto desistere noluit, neque ad terram exiuit; sed, sedens in nauicula, tranquillitatem maris exspectabat. Interim aquam de nauis vasculo proiciens. Ventis itaque paululum sedatis, iterum nauigare cœperunt, iterumque simili modo impeditus est. Tertia quoque vice ire tentans, sed nihilo minus nocte ac tempestate ingruente, ponti sauitiam vix, & quasi per miraculum euasit. Tempestas verò intra septem dies non cessauit.

Intellexit ergò vir Dei Veranos Euangelicæ gratiæ indignos. currensque cum clericis discipulum, quasi de palæstra coronatum, de litore ducit ad tectum, super ipsius constantia, fideique magnitudine Dominum benedicens. At ubi cœnatum fuit, fratres de nauigatione Vdalrici iocari cœperunt: Et quis, inquiunt, si periisset homo, reus homicidij teneretur? Adalbertus autem interpres, cui maximè factum displicuerat, quis iustus, inquit, homicidium lueret, quàm is, qui hunc ad tale periculum direxit? Verùm Episcopus, quamuis ab eodem fratre de hoc verbo antè pulsatus fuerit, nihil motus, ad Euangelium se conuertit, & exemplo Domini Iesu discipulos, quasi oues inter lupos mittentis, factum suum defendit. Quis enim, ait, homicidij reus tenebatur, discipulis, qui à Domino mittebantur, interfectis? qui oues ad lupos misit, profectò à lupis oues deuorandas sciuit. Deuoratae sunt oues à lupis, interfecti sunt Apostoli à Tyrannis.

Dein parabolam hanc facto suo coaptans, plena rationis doctrina discipulos animauit, dignisque exhortationibus in gaudio spiritali maximam partem noctis expendit. Et manè facto, quidnam agerent, vel quò diuerterent, inter se tractabant. Verùm haud diu nutabundi, quod superfuit de opere in agro Domini, coloni fideles inter se distribuunt: aliis retro ad Timinam; aliis autem ad alia loca euangelizandi gratia diuertentibus.

Nauem non exiit, exspectans maris tranquillitatem.

Iterum fortunam tentat. Quam cœteris.

Semper frustra.

In Vdalrici nauigationem soci quorundam.

Quid s. Orho?

Daminam.

s 3

De

De Apostasia Stetinensium, & quo modo
Episcopus illuc ire volens prohibi-
tus sit.

CAPVT XV.

Sefridus.

Clerici obstat,
ne Episcopus
Stetina abeat.

Quibus obstat
S. Otho.

Piscopus verò ad Stetinam iter proposuit cum ministris suis de Apostasia nequitia in spiritu vehementi arguere superbos: Sed Clerici, qui cum ipso ituri erant, Stetinenfes barbaros, & crudeles agnoscentes, suæ pariter & illius saluti metuebant. Vnde, ne illuc veniat, adhortantur studiosus: cumque illi molesti essent: Video, ait, tantum ad delicias venimus: qui quid asperum vel difficile occurrit, totum declinandum iudicamus. Sed, esto. nam ad gloriam martyrij sicut nullum cogere volo, ita, si posse fieri, omnes vos hortari vellem. Rogo autem, si iuuare non vultis, saltem ne me impediatis: sue vitæ potestatem habet unusquisque. Liberi estis vos; liber & ego. Dimittite me mihi obsecro. Et eiecitis omnibus, sese in cubili suo vsque ad Vesperam in orationem dedit.

S. Otho clam se
subducit, &
Stetina abeat.

Deinde vocat puerum familiarem, præcipiens, vt clausis vndique ostiis, à se omnes dimoueat, nullumque admittat sine ipsius conscientia. Quo facto, secreti sui compos fugam meditatur: itineralia induitur; fuce ingitur; indumenta sua sacerdotalia cum libro, calice aliisque utensilibus in mantica ponens, omnia in humeros leuat, tectusque vmbra noctis, clam nescientibus cunctis, in comitatus urbem egreditur, viam carperet, quæ vergit Stetinam. Cumque adspexisset huc atque illuc, & nullum se comitari videret, lætus & alacer de prosperitate furti, Deum benedicens, matutinale inchoat officium, gliscens & prosperans totum iter nocte illa complere; cumque nocturnus viator viam ardentem carperet, hora noctis decima iam instabat; Clerici autem è diuersis stratis consurgentes, cum ad dicendas matutinas se colligerent, quidam ex eis, suspensio gradu, ad cubiculum pergunt Episcopi, verum dormiat, an inuigilet, vel quid agat, explorare cupientes. Verum ubi propius

propius propiusque admoti Episcopum non inveniunt, con-
sternati sunt animo, & diligenter omnia scrutantes, cubacula
rium ipsum & alios, qui iuxta erant, crebro sciscitantes, quod
factum fuerat, tandem ediscunt. Quid multis? Turbantur
omnes, aliique pedibus, alij verò adscensis equis huc illucque;
Pontificem quæsituri discurrunt; factoque mane, hi qui in e-
quis fuerant, directo colle ac concito gradu, versus mare, viam
insequuntur abeuntis, & abeuntem consequuntur.

*Clerici claudu-
sinum ab iis
S: Othonis de-
prehendunt.*

At ille, vbi eminus venientes iam intraturus naues agno-
uit, turbatus est valde, & altius ingemiscens, heu, inquit, Do-
mine Iesu, vnice Dei, vnice Virginis, dulce nomen spei meæ,
nunquid me fraudabis à desiderio meo? fac oro, vt hi, qui
veniunt, aut mecum eant, aut me à proposito meo non impe-
diant. His dictis, illi accurrebant, moxque ab equis desili-
entes, pedibus illius prosternuntur. Sed quid? prosternitur
& ipse: leuant illi; leuat & ipse: flebant; flebat & ipse; vocem
que mæror & tristitia, & his & huic diutissime interclusit.
Tandem post multas lacrymas in hanc vocem senior mæstus
erupit; ad quid venistis? redite, quaeso, ad hospitium: & ego pergam
viam, quam cœpi. At illi; absit, inquiunt, sufficit nobis hæc tam grandis
confusio. amodò te nequaquam descremus: si redire vis, latè redibimus te-
cum; sin autem progredi mauis, tecum progrediemur. Sed placeat sancti-
tati tue consilium nostrum. Redeamus pariter ad fratres, & ad pueros
nostros hodie: cras, ecce, coram Deo loquimur, siue in vitam, siue in mor-
tem tecum veniemus.

*Insequuntur
clerici fugien-
tem Episcopum.*

*Quomodo tandem illuc peruenerit, & qua
pericula illic inuenerit.*

CAPVT XVI.

Ali ergò pacto Episcopus cum eis reuersus, cra-
stina die, omnibus se comitibus, eandem viam
ingreditur, adscensa que naui, prosperis flatibus
Stetinam vesti sumus. Homines de ciuitate inter
se di-

*scidus.
Edit. Canif.
cap. 12.
S. Otto Steri-
nam reuertit-
se di-
tur.*

se diuisi erant, aliis adhuc in fide manentibus, aliis autem ex maiori parte ad paganisimum reuersis. Fuit autem Basilica ante introitum ciuitatis in area spaciola, quã ipse in priori perfectione dedicaerat; quam ingressi, hospitari cœperunt.

Diuersi affectus ob aduentum Episcopi.

Fideles igitur de aduentu Episcopi gaudebant; infideles autem turbabantur, præ omnibus autem nefandi sacerdotes furere, & furorem in turba excitare festinant; adeò, vt collectã manu armatorum, Ecclesiam vndique cingerent, & insanis tumultibus debacchãtes, ædem ipsam conuellendam, & omnes, qui ibi erant, cum magistro interficiendos clamarent. Episcopus verò martyrij avidus, Pontificalibus se induens, arma sua, crucem tollit & reliquias; Psalmosque ac hymnos cum Clericis personans, agonem suum Domino commendabat. Barbari verò, audito cantu, mirati sunt valdè, quod quasi in articulo mortis positi cantare potuissent, & auscultantes, mutuoque se inuicem respicientes, virtute, vt puto, Verborum incantati, clementius se habere cœperunt, & iam non viribus, sed ratione magis opus esse dicebant ad talia recipienda, vel etiam propulsanda. Dein sapientiores quique super his rebus ipsos sacerdotes secretius conueniunt, ipsorum esse dicentes, congruis rationibus religionem suam defendere. Talia inter se mulsitantes, paulatim singuli ad sua digrediuntur. Erat autem sexta feria. Et Episcopus cum suis illa die Sabbatoque ieiuniis & orationibus, sacrisque meditationibus vsque in Dominicam intensius operam dabat.

Arma S. Othonis Crux, Reliquia, hymni, psalmi.

Stetineses miserunt non nihil.

De impietate sacerdotis impediens Episcopum, & de correctã populi multitudine.

CAPVT XVII.

Sefridus. Edit. Canis. cap. 16.

Vnde omnes conticuissent, & verbum exhortationis pars maxima libenter audiret; ecce vnus sacerdotum vir Belial, plenus furore, pinguis & procerus, in medium turbæ sese fortiter intrudens.

dens, * combuccam suam manu gestabat, spiransque & an- * *Baculum, seu*
helans usque ad ipsos gradus accessit, leuataque manu semel *pedum.*
& bis columnam graduum vehementissimè percussit. Dein
clamore magno, & verbis, nescio quibus, contumeliosè pro-
latis, silentium mandat loquenti, suæque vocis *grossitudine* ma-
gnùm tonans, sermonem interpretis & Episcopi pariter op-
pressit, populoque ait: *Sic, ó insensati, stulti & inertes, quare dece-*
Seditiosa con-
cio cuiusdam
Ethnici sacri-
ficuli.
Exspectatis? Ferentne impunè contemptum & iniuriam? Omnes au-
tem incedebant hastati.

Ait ergò: hæc dies omnibus erroribus finem imponet; om-
nesque adhortans, sigillatim quosque, de quorum maligni-
tate certus erat, propriis nominibus compellabat: Et qui-
cunque spiritu vesano agitabantur; quibusque familiare fuit,
audaciter magis, quàm consultè rem agere; ad dicentis vocem
inflammati, hastas leuant: quas, dum ad iaciendum vibrant a-
dù rigent in ipso, mirumque dictu; nec hastas iacere, nec di-
mittere dextras, vel de loco moueri poterant. Stabant igitur,
ut simulacra, immobiles, fidelibus & religiosis facti spectacul-
um. Quotquot enim erant infideles & maligni, qui à fide
Christianismi defecerant, & in infidelitate sua pertinaci de-
mentia stantes, impias manus contra seruum Dei leuauerunt,
hac pœna tam diu mulctati stabant, quousque in sua fide boni
firmarètur, & illi à prauitate cordis per pœnam corporis cor-
rigerentur. Nam & Episcopus, arrepta miraculi occasione:
Cernitis, inquit, Fratres; quanta sit potentia Domini. Certè, ut video, di-
uinitus ligati estis. Quare non demittitis dextras? *Quandiu in hoc nisi ap-*
parebitis?

Illi autem, nescio, an præ confusione, aut præ stupore, ni-
hil respondebant. Tunc ille; En, inquit, Dij vestri, pro quorum
religione certatis, si quid possunt, auxilientur vobis. Sed & iste
vester tumultuosus sacerdos inuocet nunc Deos suos, super
vos, det consilium, det auxilium: si quid nouit, si quid potest;
iam tempus est. Ille verò iam dudum euentu rerum stabat at-
tonitus, iam vltè nec mutire præsumens, cumque ingenti
pauore omnes silerent, Episcopus miseratione tactus; *Gratias,*
Gratiarum
actio.
inquit,

Seditiosa con-
cio cuiusdam
Ethnici sacri-
ficuli.

Miraculum.

Obrigescent
infideles.

Oratio S. Otha-
nis ad Sreti-
enses.

Gratiarum
actio.

inquit, tibi Domine Iesu Christe, qui potentiam fortitudinis tue, cum tempus est, ad terrendos aduersarios, & ad protegendos seruos tuos, exercere soles: Sed, quia pius & misericors es, ignosce, rogamus, ignorantie siue temeritati populi huius, & vsum corporum suorum, quo te ligante, priuati sunt, solita illis miseratione restitue.

*Et precatio pro
aduersariis.
Signo Crucis
liberat diuini-
tus punitos.*

Quo dicto, crucisque signo ad eos facto, effectus orationem mox insecutus est; & subiungens; En, inquit Episcopus, si audire hactenus nolueris, tangite saltem, & sensu ipso probate, quanta sit misericordia Dei nostri, quanta sit Veritas fidei, quam predicamus vobis: Et longius de iudicio & misericordia Dei, & de presentis vite incerto & perseverantia aeternorum profundè disputans, conterritos in Sion peccatores erudiuit, tandemque medicamine salutaris eloquij, aliquantulum mansuefactos benedixit & cœtum dimisit. Descendens verò de gradibus Ecclesiam S. Adalberti cum fidelibus zelo zelatis pro domo Dei visitauit, ac præmissa inibi orationis solennitate, altare abominationis fregit, comminuit & eiecit, factaque reconciliationis emundatione fracturas Basilicæ suis impensis emendari fecit.

*Adit Ecclesiam
S. Adalberti.*

De pueris in plateis ludentibus.

CAPVT XVIII.

*Sefridus.
Edit. Canis.
cap. 17.*

*S. Otho pueros
signo S. Crucis
munis.*

*Colloquium
Episcopi cum
pueris.*

Vniq̄ue sæpius eandem frequentaret Ecclesiam, quodam tempore pueros in platea ludentes inuenit; quos dum lingua barbara salutasset veluti coniocando illis, etiam Crucis signo in nomine Domini eos benedixit, & paululum procedens animaduertit, quod vniuersi, relicta lusuibus suis, visendi studio, collecti à tergo sequuntur Episcopum, hominum ignotorū, vt est mos illi ætati, aspectum, habitumque admiranti.

Substitit homo Dei, & circumfusos blandè alloquens, sciscitatur; si aliqui ex eis baptisma percepissent. Illi, sese mutuo respicientes, cœperunt inuicem prodere, qui fuerant ex eis baptizati: quos Episcopus seorsum vocans, quærit ab eis,
si vo-

si voluntatis eorum sit, tenere fidem, quæ ad baptismum spectat, vel non? Illis autem, se tenere velle, constanter affirmantibus: Episcopus; Si, inquit, Christiani esse vultis, & fidem seruare baptismi, istos non baptizatos & infideles pueros, ad ludum vestrum admittere non debetis. Qui statim, iuxta Verbum Episcopi; similes cum similibus congregati pueri baptizati, non baptizatos à se abiecere, & abominari cœperunt, nulla eis ludi societate communicantes. Itaque videre pulchrum erat, quomodo hi de professione Christiani nominis gloriantes, familiarius agere, & audius intueri, & audire Doctorem etiam inter ludos suos; illi autem, quasi de infidelitate confusi & exterriti longius stare solerent. Sed Pater optimus, & credentes miti sermone ad fidem plenius propiorum capacitate instruxit; non credentes verò ad credendum tam diu exhortabatur, quo vsque se baptizari, & Christianos fieri omnes flagitarent.

Pueri baptizati segregant se à non baptizatis.

*De consilio maiorum, & fidelitate
Witschaci.*

CAPVT XIX.

Nterim verò maiores natu & sapientiores quique de rebus istis altius inter se tractaturi confederant, & à mane vsque ad medium noctis huic deliberationi vacantes de salute propria & totius populi, de statu ciuitatis & conseruatione patriæ, secundum prudentiam seculi diligenter disputabant: præcipuè autem vniuersa, quæ Ottonis erant dicta vel facta, diligenter trutinabant, & mediante Spiritu sancto, in hanc sententiam omnes communiter cedunt, vt funditus extirpata idolorum cultura, ex integro se religioni Christianæ submittant; atq; in hoc verbo consilium soluant.

*Sesfidw.
Edw. Canisf.
cap. 18.*

Stetimenses redeunt ad sanam mentem.

Witschacus autem, qui omnibus his intererat, nocte ipsa cum paucis ad Episcopum veniens, optatum nuncium affert, omne consilium ei breuiter insinuans. Dein etiam collectis

Witschachus, de quo supra, cap. 2.

t 2 ad

ad Episcopū Clericis & aliis familiaribus, omnia, quæ audierat, quæque in concilio de ipso dicta fuerant, scilicet ordinem liberationis ipsius, qui loquebatur, & de miraculo, quod hastas vibrantes contra Episcopum, pridie obriguerāt; & quod adhuc latebat Episcopum, quando ad Ecclesiam cum ministris per plateam præparatus incedebat, tantus splendor vestium apparuit, ut maligni homines, qui ad eum necandum ex insidiis veniebant, nimis claritatis aspectu in fugam, terri ac turbati, versi fuerint; denique virum illum, virum Belial sacerdotem, qui ei concionanti ad populum, impedimento fuerat, ab ipsis ciuibus eiecūm nunciat. Porro apud eos eius liberalitatis & eleemosynarum inæstimatæ largitiones, & captiuorum redemptiones, quodque sine magna recompensatione nullius eorum opes vel substantiam oblatam contigerit, suis impensis sese atque suos transigens, etiam Basilicas exstrueret, destructasque reedificaret, omnia hæc quantæ venerationis, quantæque admirationis habita sint, cum gaudio refererebat.

Igitur de mane consurgens Episcopus, & cum gratiarum adione Missas celebrans, conuenientes ciues iterum alloquitur, & pronos atque obedientes ad omnia inuenit. Quicunque enim apostasiæ sese vitio inquinauerant, Spiritus sancti virtute faciente, compuncti per manus impositionem in fonte lacrymarum suarum loti, Ecclesiæ suæ reformantur. Pueri verò, & quicunque Sacramentum Baptismi nondum erant consecuti, baptizantur, fana destruuntur, Ecclesiarum fracturæ solidantur, & si quæ destructæ fuerant, reparantur. Omnis ergo populus, iam quasi vir ynus, id ipsum sapiebat in Domino; gaudet Episcopus, lætantur Sacerdotes, magni-

*ficata sunt in consilio iustorum opera
Domini.*

De

*Apostata re-
conciliantur
Ecclesia.
Resurrexit
Christianis-
mus.*

De insolita Piscatura.

CAPVT XX.

Ræter hanc autem spiritualis lætitiæ occasionem, diuina bonitas illi ciuitati etiã de inopinato corporale commodum exhibuit. Nam immensæ molis ac magnitudinis rombonem circa portus & naues se ostentantem, piscatorum manus ad littus eiecit in mense Augusto, cum tamen in locis illis, captura talis non nisi vernali tempore occurrat; ex cuius carnibus ac pinguedine omnes ciues capiunt, & Episcopo, cuius meritis hoc munus adscribebant, plus quàm absumere cum omnibus suis possent, apportant.

Edit. Canisf. cap. 19.

De incisione nucæ arboris, & periculo Episcopi.

CAPVT XXI.

Veruntamen lætis euentibus tentatio non defuit. Nam cum delendis & extirpandis fanis idolorum & sacris diligentius insisteret Episcopus, etiam arborem Nucis mirandæ pulcritudinis idolicatam, ne scandalo esset rudibus, volebat incidere. Vicini autem, qui umbra eius & amœnitate sapius delectati fuerant, ne incideret eam, rogabant. Porrò agri possessor vehementius irasci atque indignari cœpit, aliisque modestè agentibus, hic minis & clamoribus longius assistens furorem euomuit. Itaque quasi paululum furore sopito, silenter à tergo accedit, nulloque sperante, securim bellicam vtriusque manibus leuans, caput Episcopi ferire nisus est. Sed illo presentiente, atque in partem se rapiente, bipennis, casso vulnere, in trabem pontis, iuxta quem stabant, perlata est tam fortiter, vt à feriente reduci non posset. Accurrunt omnes, comprehendunt, trahunt,

Sesquidm.

Edit. Canisf. cap. 20.

Lara miscetur aduersis.

Obstat ne nux incidatur. Admodum solenne erat Erhenscis grandes frondes & in brasas arbores minimum instar colere. De quo vide Serarium lib. 3. Rer. Mogunt. Notat. 19.

tradunt infelicem illum, & nisi per interuentum Episcopi, eâdem securi trucidassent.

*Obiecto Temo-
ni.*

Temo. Hic fortè, hic aliquis grunniat maleuolus auditor. Nam & ego quoque miror, si ita est, vt asseris; qui aliàs ad martyrij palmam vltro se ingerere paratus fuit, quod hunc tam validum icum non suscepit. Qui enim toties mortem appetiit, dicet aliquis, quare nunc venientem non sustinuit?

*Responsio Se-
fridi.*

Sefridus. An nescis, aliud esse ex consilio & fortitudine mentis corpus morti obiicere, digna existente aliqua necessitate; atque aliud ex infirmitate carnis eandem pertimescere? Sed hoc etiam considerare potes: quod non de agone passionis tunc temporis cogitabat, sed magis de arbore nucis, de cuius incisione cum ciuibus tractabat; & si altius rem contemplari volueris; animalis spiritus naturaliter exterioris substantiæ salutem, quantum in ipso est, tueri solet, appetit conducibilia, fugit contraria; quem tamen interea mentis ratio saniori consilio à conducibilibus interdum abstrahit, & contrariis passionibus affligit. Nihil ergò mirum, si ratione aliis intentus, teneritudine oculorum faciente, venientem icum expauit. Denique diuino etiam nutu hoc factum esse arbitror, scilicet ne multis aliis adhuc profuturus ibi occumberet, neue à Christianis, qui nuper fidem susceperant, vel etiam amissam receperant, & in nouitate reconciliationis & gratiæ diuinæ, doctor ipse interfectus prædicaretur.

*Cur S. Otho-
rum lethalem
decisauerit.*

De profunda inclinatione Adalberti presbyteri post euasione periculi.

CAPVT XXII.

Sefridus.

*Edit. Canis.
cap. 21.*

Done sic à periculo liberato, & percussore suo de manibus percutientium saluato, inter adstantes Adalbertus presbyter ad Teutonicas partes se vertens, profundus inclinat Deo, & S. Michaëli in Babenberg, & fratrum orationibus gratias agit pro salute. Et

Et conuersus ad Episcopum; *En*, inquit, scutum orationis fratrum & protectio S. Michaëlis Archangeli. De arbore vero, ne incidere, tandem ciues multis precibus obtinuerunt, iureiurando firmantes, nihil vnquam diuinitatis arbori se adscripturos; neque numinis, vel idoli alicuius vice se illam habituros, sed magis pro vtilitate fructuum & amœnitate umbrarum.

Nux non succiditur. Simile quid de quercu lib. 2. cap. 31.

De orationibus pro saluatione pij Ottonis in monte S. Michaëlis factis, & de visione Ellenhardi senioris.

CAPVT XXIII.

Illo etenim tempore preces & supplicationes magnæ, sicut & semper, apud nos fiebant pro dilectissimo Patre Ottone, qui nos pro aliis mirum in modum materno potius quàm paterno affectu iugiter fouere non desit; adeò, vt quadam vice, cum ad Curiale colloquium à serenissimo Rege Lothario euocatus, apud Magdeburgensem urbem grauitè ægrotaret, accidit diuina memoriæ Hermanno Abbate nostro, per quem tunc etiam, præter alia dona, trecentas nobis marcas transmisit, in hanc lugubriter erumperet vocem: *O quàm incomparabilis me detinet gemitus, quod in hac ægitudine tam longè remotus sum à dulcissimo requietionis meæ loco, Monte videlicet Domini & Patroni mei beati Michaëlis Archangeli, vbi corde & animo ita fixus inhæreo, vt teste Domino, si in hac hora illic positus essem, mille marcas huic beneficio non præponerem.*

Amor S. Ottonis in Monachos.

Quia ergò charitas exigit charitatem, speciali eius amoris, de cuius capite, vt scriptura loquitur, oleum non defecit, id est, meriti eius charitas nunquam excidit, specialem orationis intimæ deuotionem rependere curauimus. Nam vt de cæteris fiteam; Ellenhardus senior noster, vir totius prudentiæ, & pietatis, ac singulari compūtionis & humilitatis dulcedine amabilis, nocturnas Fratrum vigiliis orando præuenire solitus,

Gratitudo Monachorum S. Michaëlis erga S. Ottonem.

pro

*Preces pro S.
Othonis redit.
ca.*

pro salute pij Ottonis placidas diuinæ clementiæ aures lacry-
mosis singultibus eo vsque pulsare non cessabat, donec desi-
deratum eius reditum cœlesti respõso audire mereretur. Cùm
enim nocturno tempore, more suo, in tenebrosis gradibus
Capellæ ad sanctas Virgines intimis pro dilecto Patre insiste-
ret precibus, subitò clara luce, in eodem loco, emicante, au-
diuit dicentem sibi; *Exauditus es pro pio Ottone; saluum eum reperies.*

*Quomodo Stetineses fidei reconciliatos Du-
ci suo reconciliauerit, & de interitu
sacerdotum Episcopo in-
sidiantium.*

C A P V T X X I V.

*Sefidus.
Edit. Canis.
cap. 21.*

Mnibus ergò, quæ ad cultum fidei spectant, ritè
illic ordinatis, dum ad alia loca ire pararet, ab-
niuersis natu maioribus & prudentioribus ciui-
tatis, rogatus est, vt quia Deus cum illo erat, &
multa bona eis ostenderat, Ducem Vratizlaum, cuius offen-
sam grauibz culpis incurrerant, eis placare studeret: atque
hoc facto, cuncta circa se studia deauraret: annuit; elegit vi-
ros honorabiles, aptos ad responsa reddenda, vel accipienda:
Ducem adit, preces fundit; accusat populum & excusat: Dein,
potenti suadela mitigat indignantem, iubet, obsecrat, facit
compositionem: pacatisque ad perfectum omnibus, legatus
cum legatis pacem affert ciuitati. Hinc toti Ecclesiæ valesca-
ciens, miris affectionibus Iulinam ire dimittitur.

*S. Otho placat
Stetinesibus
Ducem Vvra-
tulaum.*

*Sacrificuli Eth-
nici struunt S.
Othoni insi-
dias.*

Maligni verò sacerdotes, pleni dæmonibus, cùm iam a-
pertè non possent, vel per insidias seruo Dei nocere moliti
sunt. Conducta etenim magna sciciorum multitudine, vi-
am abeuntis in arctioribus nauigij locis obsederunt, suis ami-
cis, istarum rerum nesciis, mortem Episcopi quasi per diuina-
tionem prænunciantes. At vbi ad insidias ventum est, hostes
armita

arma arripiunt, funambulos tenent, nauigantes inuadunt, sanguinem Episcopi super omnia sitientes.

At verò Stetineses, & nostri, qui cum Episcopo erant, arma capiunt, ex rate profiliunt, partim terra, partim aqua consistunt, vim viribus audacter arcentes. Cumque aliquandiu pugnatum esset; hi, qui de infidiis erant, à Stetinesibus ceperunt agnosci, & confusi de malefacto, fugerunt. At sacerdos, qui hæc machinatus fuerat, eadem horâ domi cum amicis suis residens, paralyti, & vehementissimo languore vexari cepit, suis, vt arbitror Diis eum laniantibus: cumque ore, oculis ac tota facie distortam frontem ad scapulas verteret, & miserabili corporis agitatione in mortem solueretur, exclamauit: *hæc patior, propter insidias & mala quæ contra Ottonem feci.* In hac voce vitam finiuit. Tantus autem fætor secutus est, vt Pluto ipse infernalis, vel quisquis illic maximus est, ab huius faucibus spirare putaretur.

Stetineses & alij pro Episcopo arma capiunt.

Miserabilis interitus sacrificii.

Item alius quidam de sacerdotibus Ottoni contrarius, cum ad negotia sua cum institoribus fortè nauigaret, & in Insula quadâ nauæ, vt assolent, ad suas commoditates applicuissent, iste alienata mète, nec vultu nec voce sanum quid agens, à comitibus notatus est: cumque seorsim ab aliis in sylua, veluti per amentiam, vagatur, iuuenes quidam, quasi per lasciuiam, secuti delirum, fune per guttur ad arborem ligant & discedunt. Ille verò incautis nexibus, vinculorum impatiens, se soluere luctabatur: sed diuino iudicio constrictus per funem, qui collo iniectus erat, intercluso anhelitu, mortuus est.

Alius eiusdem sortis strangulatur.

Quomodo Episcopus transitis insidiis Iulinam venerit, & ipsam de apostasia correxerit.

CAPVT XXV.

Episcopus autem, Dei protectus auxilio, cum Iulinam venisset, nihil ibi aduersitatis inuenit. Omnes, eius redargutiones de apostasia, seu de aliis

Sefridus. Iulinenses agnoscunt peccata sua.

u

ex.

Quas Ecclesia
S. Otho recon-
stituit.

excessibus, patienter ferebant; indigna & mala opera sua dignis emendationibus ad eius doctrinam expurgare & corrigere parati. Ille verò per manus impositionem, & sacri verbi exhortationem sanctæ & Apostolicæ Ecclesiæ omnes reformauit, baptizatis pueris, & quoscumque sacramenti huius expertes inuenit. Sicut enim exemplo Stetinensium pridem à fide recesserant, ita denuo conuersis illis facillè conuertebantur. Illos enim per omnia imitari quasi pro sententiâ eis fuit.

De illuminata à ibi cæca muliere.

CAPVT XXVI.

Sefridus.
Edi. Canis.
cap. 23.

Vm autem sacris operibus illic instaret Episcopus, mulier quædam in rure posita, nescio, quo euentu, subita cæcitate percussa est. Audiens autem Anrhistem adhuc esse in ciuitate, duci se illò iubet, & veniens corruit ante pedes eius, auxilium petens super clade sua. Signum autem aris ante fores pendebat Ecclesiæ, quod simplices, cum intrabant oraturi, quasi ad excitandum sanctos, pulsare consueuerant. Episcopus ergò dum ad succurrendum, à muliere crebrò inuocaretur; *Vade, ait, mater, vade ad Ecclesiam, quassa campanam, excita S. Adalbertum, vt te adiuuet.* Abiit illa, Deum & S. Adalbertum inuocans, arreptoque fune, non priùs à pulsatione signi cessauit, quàm lumen oculorum reciperet. Videntes autem ciues gratias agunt Domino super gratia huiuscemodi, & magis in fide Catholica roborati sunt.

Not. a mirabili-
sem moros.]

Mulier cæca
Sisam recipit.

S. Otho amoret
abs se gloriam
patris mira-
culi.

Sed dum hoc factum Episcopi meritis adscribere vellent, prohibuit eos dicens: *non me miraculorum factorem, sed peccatorem sciatu, Potius hoc beati Martyris Adalberti meritum adscribendum certissime noueritis. Num obliti estis, quomodo priorì anno, cum tota ciuitas ista incendio vastaretur, hanc adiculam suam beatus Martyr in mediis flammis positam liberauit? Sed moneo, vt illius calamitatis memoretis.*

nec Iulum ipsum, nec Iulij hastam, nec statunculos idolorum vel simula-
cravillo modo colatis, denuo pristina mala iterantes, ne mortem, pestilen-
tiam, incendia, diuina ultione, incurratis. Hæc & his similia ser-
uus Dei ad eruditionem populi, blanda oratione loqueba-
tur.

*De filio lunatico militis in papilione
reliquiarum liberato.*

CAPVT XXVII.

De verò quadam miles habens filium lunaticum, Sesfidus.
benedicendum eum obtulit Episcopo, addu- Edis. Canis.
ctis cum eo quatuor bubus pascualibus, dona- cap. 24.
rium & gratiam pro benedictione. Sed doctor
bonus, manus suas excutere suctus ab omni munere, bene-
dictionem quidem puero tribuit; ipsum autem puerum cum
patre ac donariis ad papilionem suum, vbi capsæ ac reli- Theca Reliqui-
quia sanctorum erant, deduci iubet, vt ibi, si vellent, facta arum in tento-
oratione & oblatione, Dei misericordiam inuocarent. Va- rio S. Othonis.
dunt: sanatur puer: gratias agunt.

De alio milite phrenetico liberato.

CAPVT XXVIII.

Miles quidam phrenesi ac dementia, interdum Sesfidus.
capitis languore vexatus, in loco, vbi ad oran- Edis. Canis.
dum steterant pedes eius, sese proiciens, sanita- cap. 25.
tem recepit.

De Bocceo presbytero, & segete incensa
in die S. Laurentij.

CAPVT XXIX.

Idem.

Edic. Canis.
cap. 26.

Violatores Fe-
sti oburgat
Bocceus Pres-
byter.
Sed frustra;
quia eò magis
operi instant.

Miraculum.

Aliud exem-
plum de Viola-
torib. Festi Vir-
ginis Assum-
pta.

Ex hoc rustico
Lutheranus &
Calvinianus
spiritus loque-
batur.

Corruit exo-
mimis.

IN die S. Laurentij Bocceus presbyter beati viri ad villam pergebat: homines autem terræ illius nondum consueuerant dies feriatos agere. In ipsa ergò die, transeunte presbytero, rustici segetem metebant. Ille autem de obseruantia festi alloquens, merita Martyris prædicabat, atque vt ab opere cessarent, sub contestatione ac reuerentia beati Laurentij admonebat. Sed scriptum est; *Stultus verbis non corrigitur.* Vnde homo, qui magister operis erat, sprete sacerdotis admonitione, operarios suos magis & magis urgebat. Contristatus ergò super illorum temeritate presbyter, cum abiret, imprecatus est Dominum, vt digna ultione contemptum Martyris sui vindicaret. Nec mora; ex improviso ignis venit, & stantem segetem, & eam, quæ iam messâ fuerat, vndique affluit, tantaque vis ardentis stipulæ fuit, vt ipsi rustici de campo fugerent. Factumque est, vt qui saluis frugibus ab opere sponte cessare noluerant, perditis omnibus, cessarent inuiti.

Simile quiddam, eòdem presbytero per viam pergente, in Assumptione Beatæ semperque Virginis MARIÆ factum comperimus, duobus, rustico videlicet, & eius vxore in agro metentibus. Zelo etenim religionis presbyter eos prohibebat dicens: huic diei propter assumptionem Dei genitricis MARIÆ honorem deberi. Erat autem secunda feria. Dicebat ergò rusticus: *heri, propter Dominicam operari non licuit, & iterum hodie vacare iubemur. Quæ est hæc doctrina, quæ homines à rebus necessariis & bonis iubet cessare? Quando ergò collectas videbimus fruges nostras? puto vos inuidere vtilitatibus nostris.* Cumque iam ad blasphemandum os aperire vellet, & falcem crebris tractibus messor vehemens in calamos vibraret, mirum dictu, subito extinctus in sulcos cecidit, falcemque in dextrâ, segetem autem in sinistra, vt absceda erat, tam fortiter etiam mortuus tenebat,

nebat, ut à nullo auferri posset. Mulier autem infelix, socia operis, morte quidem multata non est; puto, quia sub viri obedientia posita fuit. Sed tamen sine pœna & confusione non euasit. Nam corpus exanimi viri ad Ecclesiam secuta, falcem & segetem de manibus suis, & ipsa excutere non potuit, quousque coram populo & clero argumentum hoc illicitæ operationis probaretur. Sepulto ergò viro & abeunte cum timore populo, mulier soluta est. Ex hoc autem facto populus maiorem *Dei Genitricis* reuerentiam, maioremque aliis festis celebratam doctus est exhibere.

Pena Socris.

*Derupta societate * Ruthenorum propter
fidem Stetinsium, & de Archiepi-
scopo Danorum.*

* Nominè Ruthenorum, intelligendū sunt hic Rugij, seu Rugiani ab insula Rugia.

CAPVT XXX.

INterea Rutheni comperta fide & conuersione Stetinsium: & quia in Christianitate penitus roborati sunt, à societate illorum se auertunt, commercia omnia mutuaque negotia insitorum ex indignatione abrumpentes, quasi alterius iam fidei populo communicare in talibus non deberent. Isti autem saepe numero à multis prædicatoribus ad fidem vocati, de integro nunquam venire voluerunt: Sed aliis interdum credentibus, alij non credebant, atque ex maiore parte paganicis ritibus degentes, femina fidei veluti spinæ, suffocando, illic conualescere non sinebant.

*Sesfidm.
Edit. Canis
cap. 28.*

*Rugianorum
p̄ sedm cum
Stetinsibus.*

Ruthenia verò Danos adiunctos habet. Porrò Archiepiscopo Danorum etiam * Ruthenia subiecta esse debuit: Sed populo fidem Catholicam propulsante, superfluum est, Sacerdotes de parochiæ terminis litigare. Rutheni ergò, paulatim crescente odio, Stetinsibus publicè aduersari ceperunt: & primò, quòd naues illorum à littoribus suis arcerent:

* *Rugia.*

*Rugiani mo-
nent S. Othonē,
ne Rugiam pe-
sar.*

*S. Othoni hilo-
nimus Rugia-
nos adire cogi-
sat.*

** Rugiana.*

*De hac legati-
one agit etiam
Lutheranus
Præco Cræme-
rus lib. I. Chro-
nici Pomerania
cap. 40.*

*Antiqui mores
Danorum, nū
hodierni longe
aliq.*

pōssēt etiam ex communi decreto, hostes eorum haberi statu-
unt, Othoni Episcopo mandantes (audierant enim, quōd illō
ad prædicandum venire vellet) ne vnquam fines eorum at-
tingeret. Dicebant enim nihil eum apud se inuenturum, nisi
acerbas pœnas & mortem certissimam.

Ille autem, accepta legatione tali, tacitè apud se exultat, a-
nimum parat ad Martyrium, cogitat & disponit omnia, tra-
ctat anxie apud se, an melius sit solum se ad tale conuiuium i-
re, an cum multis. Stetinenses autem quidam viri boni &
prudentes, in comitatu Episcopi erant Inlinæ, gnari locorum,
prouinciæ & morum cuiusque gentis. Hos ergo Epi-
scopus paulatim interrogationibus prætentabat, scire volens,
si quo modo eum illuc perducere velint. At illi de origine
Ruthenæ gentis, de feritate animorum, & de instabilitate fi-
dei & bestiali eorum conuersatione multa ei narrantes; etiam
hoc, quod Archiepiscopo Danorum subiecti esse debuerint,
non tacebant.

Sperans ergo Episcopus, gratum fore illi, si conuerti pos-
sint, simulque attendens congruum esse, quod per eius licen-
tiam, ac permissionem ad prædicandum in eius parochiâ, ve-
niret, Iuuanum venerabilem Presbyterum de latere suo, & a-
lios nuncios nauigio cum literis & muneribus illō pro licen-
tiâ direxit. Archiepiscopus verò in maximo gaudio & hono-
re legatos accepit, habitosque apud se multa humanitate, plu-
rima de statu, de doctrina & operibus beati Othonis percon-
tatur. Erat autem vir bonus & simplex, bonarum rerum cu-
pidus auditor, non mediocris scientiæ ac religionis, in exte-
rioribus tamen Sclauicæ rusticitatis. Nam & homines terræ il-
lius tales sunt, vt in maxima vbertate atque diuitiis, generali
quodam duritiâ omnes inculti videantur, & agrestes. Vrbes i-
bi & castra sine muro & turribus, ligno tantum ac fossatis mu-
niuntur; Ecclesiæ ac domus nobilium humiles & vili schema-
te. Studia hominum aut venatio aut piscatio est, vel pecorum
pastura. In his etenim omnes diuitiæ illorum consistunt. Si-
quidem agrorum cultus rarus ibi est. Porro in vicu vel in habitu vestium parum lauti habent
aut

aut pulchritudinis nostræ. Nostri ergò mediocres, in comparatione illorum gloriosi erant. Iuuanus verò Presbyter Archiepiscopo ipso maior esse videbatur. Cumque esset boni oris, ad omnia compositè respondens, illum valdè oblectabat, nihilque satis ei esse potuit, quidquid de Ottone audiebat. Famâ etenim ante annos plures hunc notum habuit. Et nunc gloriari atque letari abundantius cœpit, quod eius dignos & præclaros nuncios præsentis haberet, cuius tanta, ac tam præclara facta vulgari famâ passim prædicari prius audisset.

*Archiepiscopo
Dania collo-
quio Iuuanis
Presbyteris mi-
rè oblectatur.*

De Legatione autem eius ad præsens nihil se respondere posse dicebat, nisi ante Princeps Dānorum atque magnates per aliquas inducias consulisset. Iuuanus autem & legati hoc longum sibi iudicantes, dimitti se rogāt, ne super eorum morâ contristaretur Episcopus. Annuit ille cum benignitate, ac literas, donaria, nauemque grandiusculam butyro plenam, signum dilectionis & amicitia mittens Episcopo, dicebat; quanto citius ex consilio Principum per suos legatos de verbo predicationis se responsurum; quod vtrum perperam an simpliciter dixerit, parum nobis compertum est. Nam dum per aliquos dies eius nuncios exspectarem, de partibus Alemania, & de domo Babebergeni plures nuncij venerunt, magnis & necessariis causis Episcopum reuocantes.

*Qualereffon-
sum legatus de-
derit.*

*Qualia mune-
ra ad S. Othonē
misit.*

De bello inter Ruthenos & Stetinenses, & de victoria Stetinsium.

CAPVT XXXI.

Rutheni autem crebris insultibus Pomeranos la-
cessunt, & Stetinsium fines armatis nauibus
perturbant. Cumque semel ac bis reperi in bello cessare nolissent, Stetinsenses ex consilio
communi arma tractare cœperunt, atque iterum venientibus,
coadunatis viribus, occurrere. Sed quid plura? Tanta strage
Rutheni fusi sunt, & tanti ex eis in captiuitatem redacti, vt qui
eua-
dere

*Sesidius.
Ede. Caus.
cap. 29.*

*Victoria Steti-
nensium de
Ruthenis.*

euadere potuerūt, nullum vltra victoribus bellum intulerint. Sterinenses igitur hac victoria gloriosi Domino Iesu Christo, & seruo eius Ottoni honorem adscribebant, Ruthenos vltra iam non timentes, sed ex captiuitatibus etiam ad humiles, & satis indignas compositiones eos adstringentes.

*Dereuocatione S. Ottonis per Lotharium
Romanorum Regem.*

CAPVT XXXII.

Abbe.

Nterea gloriosissimus Rex Lotharius caterique Principes diurnam eius absentiam a grè ferentes, vtpote, qui consiliis & piis artibus, præ cæteris, tunc temporis regnū nobilitare consueuerat, auctoritate sua ei, vt celerius redeat, præcipiendo simul & petendo mandauit; aded, vt ipse Rex, qui arctius eum diligebat, iure iurando affirmaret, se res Ecclesiasticas in suum redigere velle dominium, nisi quantocyus sponsam suam Ecclesiam Babebergensem diu viduam pastor pius desiderato reditu, consolando recrearet. Apostolus itaque Pomeranorum his legationibus contraire non valens, antequam responsum Archiepiscopi Danorum reciperet, ad sedem suam redire compulsus est.

S. Otho reditū
in Patriam pa-
uat.

Amanter ex-
cipitur a Duce
Polonia Bolef-
lao.

Visitatis ergò circum circa fidelibus, & in fide confirmatis, Christo, cui crediderant, eos commendans, iter cum suis aggressus est. Cumq; emenso itinere Poloniam venisset, Dux Bolezlaus, antiquus suæ familiaritatis custos, debiti honoris reuerentia eum excipiens in Metropolitana Gnezensi Ecclesia secum detinuit, tantaque melliflua eius doctrinæ intendebat auiditate, vt euolutis octo diebus, vix dilecto Patri licentiam abeundi indulgeret.

Venit Hambergam
in Vigilia
S. Thomæ.

Tandem longa peregrinationis huius angaria, Christo fauente, peracta, in vigilia S. Thomæ Apostoli nonus nostri temporis Apostolus, Ecclesiam suam desiderabili aduentu lætificans,

ens, omni vtriusq; professionis, & sexus plebe in vnum concurrente, velut angelus Dei susceptus est. O quàm inestimabili spiritualis lætitiæ tripudio fideles Christi, quorum specialis Pater, & nutritor piissimus hic erat, post tanti temporis peregrinationem, post acquisitum summo Patri familias nouum gregem, quasi de morte redditum Pastorem suum exceperūt. O quàm desiderabile fuit videre & audire tantam exercitus Christi multitudinem non solùm Canonicis, sed & monachis nobiliter refertam, vno deuotionis ardore cum lacrymis spirituali gaudio plenis in occurſu eius dulcissimo psallentem: *Domine suscipe me, vt cum fratribus meis sim, cum quibus veniens viuificasti me.*

*Gaudium ex
aduentsu.*

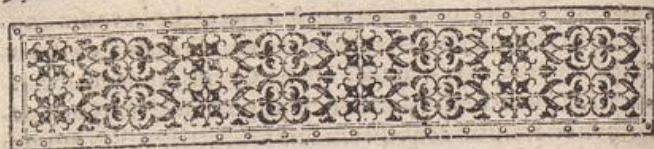
Et congruè satis hæc suauissima Ioannis Apostoli verba, quem singulari affectu patronum sibi elegerat, ita vt quotidie se obitumque suum intimis ei precibus commendaret, pio Ottoni post secundum iam Apostolatam triumphanti ab omnibus filiis suis iubilo cordis & oris concinebant quia, beatus hic, memor verbi Domini per Prophetam dicentis; *Quicumque glorificauerit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt in gloria;* omne studium, quod alij Pontifices & Principes mundanis lucris & castellis, atq; Urbibus ædificandis insumebant: hic Deo tantùm & sanctis eius honorabiliter, & officiosissime exhibebat; scilicet Ecclesias Christi, cellasque fidelium, nunc quidem à fundamentis construendo, nunc verò ab aliis constructas donis optimis illustrando, ne super arenam, quantocyus casura, sed potius supra firmam petram in æternum mansura conderet habitacula.

Explicit liber III.

x

INCI-

INCIPIT TABVLA TITVLORVM LIB. IV.

- CAP. I. Narratio per modum Prologi.*
 II. *De visione ostensa Presbytero Lippoldo, de transitu S. Othonis Episcopi.*
 III. *De visitatione Fratrum in monte S. Michaelis per S. Ottonem facta.*
 IV. *De transitu p̄j Ottonis.*
 V. *De Imbricone Episcopo Würzburgensi, & eius lamentatione in exequiis S. Ottonis.*
 VI. *De puero infirmo sanato.*
 VII. *De muto sanato.*
 VIII. *De caco sanato.*
 IX. *De puero sanato.*
 X. *De puero & puella.*
 XI. *De homine ferro in gutture sauciato.*
 XII. *Item alia miracula post obitum S. Ottonis secundum ordinem.*
 XIII. *Conclusio operis.*

INCI-

INCIPIT LIBER IV.
DE MIRACVLIS ANTE OBITVM
EIVS DIVINITVS OSTENSIS, ET DE
IPSIVS TRANSITV AC MIRACVLIS POST
felicem eius obitum factis.

Narratio per modum Prologi.

CAPVT PRIMVM.

Sicut priorum, qui vitas, vel etiam miracula sanctorum Patrum scriptis suis fidelium commendauerunt memoriae, diligentiam laudamus: ita in nobis ipsis, qui ea, quae quotidie per frequentiam signorum fieri videmus, per torporē ac desidiam transimus, negligentiam damnamus. Quia igitur vita Sancti ac singularis patroni nostri, pij ac Deo digni Confessoris Ottonis in libello, quem dramatico carmine, vel etiam prosa decurrente, Scholasticus noster HERBORDVS luculentissimē persudauit, plenius conscripta cognoscitur; in quo etiam aliqua miraculorum eius, quae viuens gessit continentur insignia, nos quasi inertes ac rudes alumni laudabilem Praeceptoris nostri deuotionem, longē quidem impari scientia prosequētes, signa, quae post mortem ipsius, Deo cooperante, viuere illum loquuntur; tam à nobis perspecta, quam fidelium relatione collecta, minus inuidiae, plurimum autem charitati, quae hunc laborem nobis iniunxit, intendentes, in vnum compilare, ac posteris commendare aggressi sumus.

*Herbordus
Scholasticus
scripsit vitam
S. Ottonis.*

x 2

Cum

Cum enim præcipuorum fundatorum nostrorum, videlicet HENRICI Imperatoris, ac sanctissimæ KVNIGVNDIS Virginis, eiusdem regni & meriti consortis, miracula clarissimis Ecclesiæ Dei scriptis pomposè satis declarata videamus, veremur, ne ipsorum conscriptoribus pro geminato censu intromissis, nos quasi defides pro non reportato lucro à gaudiis Domini excludamur, scilicet, quem familiæ suæ diuinæ prædestinatione tam fidelem, quàm prudentem constituit dispensatorem meritorum signa sub silentio transeamus.

De visione ostensa Presbytero Lippoldo de transitu S. Ottonis.

CAPVT SECVNDVM.

Vidam ex fratribus nostris religiosus Presbyter Lippoldus nomine, ante quinquennium, dormitionem beatissimi huius Patris in visione tali, Domino reuelante, meruit contemplari. Montem quendam præcelsum, & omni amœnitate iocundum contra Orientem oculos dirigens aspexit: cuius, quidem speciosum cacumen ascendere non potuit, sed deorsum stans, vidit multitudinem copiosam plebis vtriusque sexus & ætatis, ingentia lapidum preciosorum onera super verticem montis magna cum exultatione attrahere, ac suauissimum quoddam melos, quod intelligere non potuit, dulci modulatione concinere.

*Visio Lippoldi
Presbyteri.*

Tunc accedens, vacillante licet gressu, quendam ex eis canicie veneranda conspicuum vocauit; & quæ hæc esset multitudo, vel cur lapides illos in cacumen montis attraherent, inquisiuit. At ille; nos, inquit, sumus, qui eleemosynas & beneficia plurima à pio Ottone percepimus, ideoque domum preciosam ei in supercilio montis huius ædificamus. Cui Lippoldus: *Et quando ait, domus hæc consummabitur?* Ille verò, post quinquennium, inquit, perfecta domo, cum lætitia & exultatione

tione eum hac introducemus. Sed tu caue, ne cuiquam hac ante quinquen-
nij tempus expletum manifestare presumas.

Et his dictis, sublata est visio, quam tempore dormitio-
nis beatissimi Patris nostri, ex ore eiusdem senioris Lippoldi
audiuimus, qui & ipse tunc graui & longiturna decumbebat
ægritudine, nobisque cum lacrymis hæc referebat: & morbo *Obitus Lippol-*
confectus VII. Idus Augusti beato fine requieuit in Do-
mino.

*De uisitatione fratrum in monte S. Michaë-
lis per S. Ottonem facta.*

CAPVT TERTIVM.

Ed ut ad priora redeam, pius Pater noster Otto
post longam reuersus peregrinationem, more suo
nos uisitans, utpote cum quibus cor vnum & ani-
mam habebat, requisit; qui nam ex nobis, eo
absente, viam vniuersæ carnis ingressi essent? Hoc enim sem-
per de qualibet profectioe rediens affectu paterno solebat
inquirere. Tunc autem sanctæ recordationis Adalbertus e-
leemosynarius, verus Dei seruus, & sibi familiarissimus, ad *Adalbertus e-*
Christum, cui mente & corpore indefessam exhibuit seruitu-
tem, migrauerat: cuius transitu vir beatus audito, totus in *leemosynarius.*
lacrymas resolutus, se infelicem clamitabat, quod tam beatæ
animæ ad patriam claritatis æternæ migranti, solenne funeris *S. Otto mortu*
obsequium exhibere non meruisset: erat namque idem fra-
ter noster Adalbertus, tanto diuini amoris igne succensus, vt *Adalberti la-*
quotidianis atque vberimis lacrymarum fontibus gaudia *crymis profa-*
cælestis Patriæ anhelaret, corpus etiam vigiliis ac ieiuniis cõ-
uenienter attenuaret. *quitur.*

Huic seruo Dei pauperum cura erat delegata, quam tan-
ta humilitatis deuotione agebat, vt ad exemplum Martyrij
monachi, de quo beatus Gregorius refert, propriis humeris *Charitas Adel-*
leprosos baiularet, & tam eos, quam & alios diuersis morbo- *berti in egenos,*
sum *& leprosos.*
S. Greg. Homil.
39. in Euang.

rum generibus pressos, quos videre horrore erat, suis manibus alacriter balneis & lauacris unguentisque foueret, cuius feruori pius Otto congratulatus, omnia alendis inopum turbis, opportuna liberalitate subministrabat. Nec his contentus, etiam per semetipsum, famis tempore, pauperibus seruibat, ut non tam oblatione munerum, quam etiam proprii corporis sudore gratum Deo eleemosynæ sacrificium celebraret.

Multitudine autem innumerabili, præ famis magnitudine, ex omni regione confluente, erant quidam inter eos fortiores, qui debilioribus alimenta violenter manibus extorquentes surripiebant. Quorum clamorem ac ploratum vir beatus non sustinens, prudenter huic negotio occurrit, suisque imperat, ut primum conuenientibus eis, quoslibet corpore valentiores segregatos uno omnes in cœnaculo cōcluderet, donec infirmis ac debilibus victum congruentem suis manibus ministraret: quos statim abire, longiusque de loco secedere iubet, ne sociis de cœnaculo emissis, iterum prædes fiant: tuncque domum ingressus, pauperibus inclusis, largam alimoniam opem exhibebat, præcipiens ne amplius violentiam hanc fratribus suis inferre præsumerent.

Hæc apud suos agebat; extraneis autem, & trans mare positis Christi pauperibus, per fideles nuncios apparatus. Nam per charissimum fratrem nostrum Eberhardum, adhuc in ordine Canonicorum Christo militantem, xenia sua Hierosolymam transmisit, sicut & specialiter cum religiosis quibusque sepulchrum Domini visitantibus agere solebat: sed & pecuniæ maximam quantitatem Hirsaugensibus, aliisque monasteriis longius remotis per fratrem nostrum Suuiggerum famis tempore, dirigebat; ideoque Christi bonus odor in omni loco erat.

*Adelberry Hie-
rosolymam quo
que eleemosy-
nas mittebat.*

*Eiusdem beni-
gnitas in diuer-
sa monasterij.*

De transitu p̄ij Ottonis.

CAPVT QVARTVM.

Hgitur completo cursu præsentis vitæ, in senectute bona, cum iam tempus adesset, vt fidelis dispensator summi Patrisfamilias, in gaudium Domini sui intraret, pius Otto dolore corporis, id est, fluxu sanguinis vehementissimo tactus est, vt velut aurum in camino ægritudinis purgatus, introire mereretur aulam quæ nullam recipit maculam; sed ipse memor scripturæ dicentis quem diligit Dominus, corripit; & in alio loco ipsum Dominum loquentem audiens: *Ego quos amo arguo & castigo*; gratias agebat in infirmitatibus suis, regemque gloriæ in decore suo videre desiderans, exitum suum Deo ac beato Michaëli, sanctoque Ioanni Apostolo, quos speciales sibi patronos elegerat, quotidianis suspiriis attentius commendabat. Tantum verò lumen Ecclesiæ dum infirmando obscurari cœpisset, Christi fidelibus, omni tempore dulcissimo eius affectu & prouisione nutritis inæstimabilem mœroris fletusque caliginem obduxit. Sed pius Pater filiorum lacrymas, quantum poterat, consolando tergebat, tantaque virtute artus morbo fatiscen-
S. Otto incidit in morbum.

tes spiritui seruire cogebat, vt excepta dormitionis suæ die, non lecto decumberet, sed quotidie in sede sua residens, interdum quoque baculo sustentante procedens, psalmis & orationibus vacaret, quodque rarum est, etiam oleo infirmorum non iacendo, sed sedendo perungeretur.
S. Otto extrema oratione inunctus.

Adueniente igitur festiuitate sacratissima Apostolorum Petri & Pauli, cernens diem vocationis instare, Egilbertum Maioris Ecclesiæ Decanum, qui ei in Episcopatu successit, euocat, cui, abstantibus religiosis Abbatibus & Presbyteris, omnia sua commendauit, dicens: hodie natalitius dies est Domini mei Principis Apostolorum Petri; cui, quæso, res à Deo mihi donatas, offerte, vt ipse mihi ianuam regni cœlestis aperire, & cum Collega suo magistro gentium Paulo, me illuc quantocyus dignetur introducere: locum requietionis meæ,
Vocat ad se Decanum maiorem Ecclesiæ.

Mon-

*Commendat ei
montem S. Mi-
chaëlis.*

Montem videlicet patroni mei beati Michaëlis Archangelii, quasi viscera mea fouete, & tam in spiritualibus, quam etiam temporalibus profectui eius in consolationem animæ meæ, omnimodis inuigilate. Scitis enim, quàm tenuis & exiguus, omnique monasticæ religionis vigore destitutus hic locus à me inuentus; & quomodo, cooperante Deo, per ministerium meum, ad tantum spiritualis vitæ cultum profecerit, vt speculum & gemma omnium in hac regione monasteriorum à cunctis censeatur. Præstet Deus, vt nomen hoc inuiolabile vsque ad finem obtineat, cunctisque fidem ei, & reuerentiam seruantibus, pax & benedictio hinc & in æternum à Deo recompensetur.

De cætero dilectionem vestram cum vniuerso ouili meo, summo Pastori, qui vos mihi assignare dignatus est, commendo; ipse vos integros mihi reassignet in requie claritatis æternæ: Et data super eos benedictione, non sine lacrymis paternum amorem testantibus emisit, sumptoque mysterij salutaris viatico, peruigil in orationibus excubabat, vt pulsanti & vocanti Domino cum exultatione aperiret.

Nocte ergò, qua festiuitas S. Pauli Apostoli agebatur, in supremo spiritu constitutus, & iam carne præ mortuus, corde tamen & flagrantissima voluntate diuinis intendebar laudibus, ita vt Clericis matutinale eorum eo officium personantibus, ille eleuaris manibus, sursumque oculis desideranter erectis, ad singulas lectiones, voce, qua poterat, *Deo gratias*, responderet: sicque pius Otto feria sexta, hora diei prima spiritum Deo reddens, beatis sedibus & semper charissimo tandem perfruitur Christo.

Et iam fama volans tanti prænuncia luctus non solum vicina, sed & remotiora quæque monasteria iugiter ab eo necessariis vitæ adminiculis sustentata, inæstimabili percussit mœstitia. Nec immeritò. Ostendit enim Dominus populo suo dura, potauit eum vino compunctionis, & inebriauit absinthio, cum patrem desiderantissimum sustulit, cuius defensione & elemosynarum virtute Pax Ecclesiæ, tanto tempore, nobiliter florebat, sub quo monasticæ religionis perfectio noua de die in diem incrementa capiebat.

*Obitus S. O-
thonis.*

*Psalm 59.
Threuer. 3.*

In

In quo deinceps patrono tam solidum erit pauperū Christi solatium? Qui iure cum Apostolo aiebat: *quis infirmatur, & ego non infirmor? qui scandalizatur, & ego non yrro?* Quis ad eum 2. Corinib. 12. tristis venit, & non gaudens abscessit? Quis opem eius in tribulatione sua expetiit, & non impetrauit? Meritò itaq; transitum eius Ecclesia flebat, cuius vitā tantopere gaudebat; sed fides resurrectionis flere prohibet, gemitum verò affectus extorquet. Etenim tam sancta est de illius gloria exultatio, quam pius de transitu luctus. Ignoscendum est flentibus, gratulandum gaudentibus, quia pium est gaudere Ottonem: & pium est, flere Ottonem, dum vnusquisque & sibi præstat, vt doleat; & illi debet vt gaudeat.

Venerabile corpus eius à religiosis viris curatum, & aromaticis conditum per singula monasteria est deportatum, illicque vigiliarum excubiis ac Missarum solenniis honoratum: ad extremum in montem S. Michaëlis Archangeli, specialis patroni sui, defertur; ibique in Ecclesia, quam ipse vetustate collapsam in maiorem statum à fundamentis reedificauerat, debito cum honore excipitur. Exequia pro S. Othone.

Illic verò, in obsequium funeris, credi non potest, quanta Concursus ad exequia. hominum multitudo confluerit. Tota obviam corpori civitas fuit; cuncti ex agris atque vicis, multi que ex aliis urbibus & regionibus affuerunt. O quantus luctus omnium, quanta præcipuè mœrentium lamenta monachorum & pauperum Christi; qui velut pulli sub alis piissimi Patris securi tãto tempore quieverant, seque tam desiderabili nutritoris sui præsentia fraudari, ac defensione nudari cernebant; quodque sine gemitu referre non possumus; cum sacerdotes religiosi corpus sacrum, choro S. Michaëlis inferrent humandum, vbi ad limen interius ventum est, præcentor antiphonam, *Domine suscipe me;* imposuit; tantus subito ploratus omnium exortus est, vt ipsi etiam funeris baiuli nimio fletu concussi cum pheretro subsiderent, ac pœnè terræ procumberent.

§

y

De

De Imbricone Episcopo Herbipolensi, &
eius lamentatione in exequiis
S. Othonis.

CAPVT QVINTVM.

SVperuenit quoque sacræ semper memoriæ Imbrico Herbipolensis Episcopus, vir clarus & prudens tam eloquij venustate, quàm ingenio & sapientiâ præpollens. Superuenit, inquam, amicus ad amici exequias inuitas, & dolenti & ardentissimè flenti Ecclesiæ lugendo ipse ac dolendo luctum auxit & dolorem. Iam enim per totum triduum dormitionis eius dilecti corporis gleba per omnes Ecclesias circumlata, iugi sacrificio, indefessisque orationibus, & multis eleemosynarum largitionibus beata eius anima Deo dicata & commendata fuerat ab omnibus.

Corpus S. Othonis per omnes Ecclesias circumlatum.

Quarta igitur die, ubi ad locum ventum est tumuli, Episcopus commendationem celebravit, atque inter Missarum solennia, quæ pro dilecti Patris & amici anima multa intentione deuotus agebat, ad mœrentem & lugentem conuersus multitudinem, breuem quidem, sed gratia ac dulcedinis plenum intulit sermonem, ita dicens:

Sermo funebris B. Imbriconis Episcopi Herbipolens. Exstat in edit. Canis. lib. 3. cap. 47.

Et quid fiet? quiderit consilij? Mortua est Martha; ecce ubi iacet. Quis, rogo, venientem Dominum IESUM in hoc castello amodò suscipiet? Equidem defuncta est Martha, qua illum suscipere consuevit. defuncta est hospita Domini IESU Christi, qua venienti hospitium præbuit, sedem posuit, mensam aperuit, necessaria omnia benignè ac liberaliter ministravit. Defuncta est, inquam, non solum ministra & hospita Christi, sed minister & hospes, sed susceptor omnium Christianorum. Et quis stabit in loco sancto eius? quis nobis vicem ministerij huius implebit? quis, rogo, aget pro eo, qua iste age-
re con-

reconsuevit? Omnibus gradibus, omnibus ordinibus, omnibus personis Ecclesia, vita eius utilis fuit. Ecce defunctus est ut verè dicam seruus seruorum Dei. Quid facietis monachi? quid facietis Clerici? Quid facietis pauperes & mendici? quis vobis restituet matrem vestram? Vbi amodò illa materna vbera, vbi maternos affectus quaretis? sed querere ubiq; potestis; vobis denuncio, nusquam inuenietis. Sui temporis seculo, confidenter dico, hunc solum, hunc unum tanta misericordia virum habuerunt.

Ut enim de aliis virtutibus eius taceam, quae plurima fuerunt, & clara; in misericordia & misericordia operibus tantus erat, ut nullum penitus ex omnibus mihi notis ei ausim adaequare. Sed quid? Doleo vicem miserorum, doleo vicem eorum, qui in suis miseris ad hunc misericordem fugere consueuerant. Doleo, ut verum fatear, vicem meimetipsius: ut enim ita dicam, me miseret mei, meritoq; mærore conturbor. Multum enim praesidij, multum consolationis in hoc amico perdidit. Hic enim in ciuitate ipsa commodus, societate & amicitia opportunus, magnum mihi praesidium fuit. Cum hoc fiducialiter omnes curas meas, omnia negotia mea, seu consilia penitiora communicare solebam. Hic mihi, ut breuiter dixerim, in omnibus opportunitatibus meis maximus subleuator fuit. sed de me quid dico? Nam mei nominis Ordo vniuersus, videlicet Ordo Pontificalis, hoc adempto, compar merito lugebit. Hic nobis gemma, hic decus, hic splendor fuit. Conuentus nostros in Concilijs siue Curijs virtutum suarum radius collustrauit. In hoc, ut ita dicam, quasi viuenti libro, quomodo nobis viuendum; vel, quid agendum esset, conspiciere potuimus. Sancta enim exempla, sancta actiones magis erudiunt, quam verba. Sed doctrina haec, ô dolor, modò rara est in terris. Omnes enim pænè, quot quot sumus, eloquio magis, quam opere proximos edificare studemus, sed iste, docuit verbo, docuit exemplo: dixit & fecit.

y 2 Talem

Virtutes S. Othonis.

Talem ergò lucernam de medio nostri ablatam, aqua mente ferre poterimus? Sed vado ad altiores. Huius enim intuitum & tu, ò Romane Pontifex sanctæ matris Ecclesia senties: & tu regnator Orbis rex Alemania Imperator Romanorum Auguste; casum quoque huius experieris. Ambo permaximi, magna clade multati estis. Magnus enim Ahod ille ambidexter vobis occubuit; occubuit ille, qui utraq; manu pro dextera utebatur Israëlitica gētis ductor egregius: Occubuit, inquam, ille, qui potens erat & industrius, & prona voluntate reddere Cesari, qua Cesaris sunt, & Deo, qua Dei. Non tibi, ò Imperialis maiestas, non tibi citò consurget alia columna, cui tam fiducialiter inniti queas. Hic te quidem non solum diuitiis, & prudentia seculari, sed quod maius est, meritis ac sanctitate suffulsi, sanctitate, inquam, & virtutum meritis, Imperatorem pariter & Imperium subleuauit. Iustitia enim & sanctitas in dextra eius. Non parua res acta est: non parua hæc mutatio in Ecclesia Dei: non ergò leuiter ferenda est talis viri ablatio. Vbi amodò tale ingenium, talem prudentiam, talem inueniemus bonitatem?

Sed redeamus ad monachos, redeamus ad populum spiritualem; detrimenta illorum, lamenta nobis facient. Quid fiet de illis? Quid fiet de monachis & pauperibus, qui ad has manus spectare consueuerant? Lugetis video, & fletis Ottonem vestrum, & certè non immeritò. Vobis enim ille occubuit, vobis ablatus est. Vos enim, ò monachi, specialiter populus pascuæ eius, & oves manus eius. Hic profectò erat, qui de abundantia diuitum huius mundi vestram inopiam supplere sollicitus fuit. Hic magno auctoritatis exemplo gloriari solebat dicens: spoliavit Aegyptios, ditauit Hebraeos. Nam re verè sanctè & religiosè multa à secularibus extorsit: sancta & religiosa fraude, ut ita dicam; diuites circumueniebat, ut elemosinas facerent quandoq; non cogitatas; argumentosus enim

erat

Matth. 22.

erat in lucris diuinis. Nam & manus Domini cum eo erat. LUC. 1.
 O quàm multos diuites cum omnibus diuitiis suis ad spiritua-
 lem vitam traiecit? Quidquid personarum, quidquid rerum
 vel opum seculo auferre potuit, Deo coaptauit, pietatis ac mi-
 sericordia obtentu. Sed, quid multis? Misericordia eius su-
 per omnia opera eius. Misericordia Dei ante oculos eius sem-
 per fuit.

Orate ergò dilectissimi fratres, orate attentius, ut & ipse
 hodie misericordiam consequatur. Orate, ut illa beatissima a-
 nima, quam credidit, quam sperauit, quam dilexit, re ipsa Dei
 misericordiam hodie percipiat. Equidem non surdis auribus
 illud Euangelium accepit: beati misericordes, quoniam ipsi Matth. 5.
 misericordiam consequentur. Et, estote misericordes, sicut & LUC. 6.
 Pater uester misericors est. Nullus autem misericors esse po-
 test, qui humilis non fuerit. Omnis ergò misericors, etiam hu-
 milis est. Vnde, benè inferre possumus, quod veram & coram
 Deo probatā humilitatem habuit spiritus eius, qui tanta mi-
 sericordia fuit.

Interuentu ergò Dei genitricis *MARIAE*, cui semper
 deuotus exstitit; interuentu *B. Michaëlis Archangeli*, cuius
 Ecclesie reparator & sublimator hodie conspicitur, quem pa-
 tronum & seruatore, & corpori & anima sua delegit; in-
 teruentu omnium beatorum spirituum spiritus eius diuinam
 misericordiam consequatur: ipsorum, inquam, atque omnium
 sanctorum suorum, si vsquam, sicut est humana fragilitatis,
 tanta eius opera, tanta ipsius miserationes & benefacta, hu-
 mana laude, vel humana laudis intentione titillata sunt, vel
 maculata; (Nihil enim satis purum coram summo Iu-
 dice:) Rogate, queso, rogate attentius; oremus omnes pari-
 ter, ut hoc abolere, hoc tollere dignetur ipse, qui tollit peccata
 mundi *Agnus Dei, Dominus noster Iesus Christus: qui cum*
Patre & Spiritu sancto viuit in secula seculorum.

*Quis motus
concionem Im-
briconis consu-
catus fuerat.*

Quanta verò vociferatione, quanto mugitu, quantis affectibus & lacrymis omnes Amen responderunt, dici non potest. Sic ergò finita Missa in loco, vbi cernitur, in Ecclesia B. Michaëlis, Comitibus, Marchionibus, seu aliis quibuslibet nobilibus pheretrum eius certatim gestantibus, Sarcophagum leuantibus, seu alia, quæ ibi necessaria erant, more operariorum, suis manibus deuotissimè peragentibus, corpus eius tumulatum est anno Dominicæ incarnationis Millesimo, centesimo, tricesimo nono, tertio Cal. Iulii feliciter. *

** Anno atatis
sue 70. Episco-
patus 37. Et ait
Hoffmannus in
Annal. Bam-
berg.*

Et ne quid de exuuiis vigilantissimi Pastoris deuoto gregi deesset, etiam intestina eius, dum aromatibus condirentur, excisa, & in vnam missa, in medio Capellæ Dei genitricis MARIÆ terræ mandata, & rotundo lapide signata sunt: vt, dum fratres ad celebranda diuinæ seruitutis munia illuc nocte diçque accurrunt, dilecti Patris memoriam præ oculis habeant, & beatissimam eius animam assiduis precibus in alta celorum sustollant.

Imbrico autem beatæ memoriæ Antistes post depositionem pij Othonis, miro affectu Montem S. Michaëlis excolere non desit: qui etiam cum suspiriis intimæ compunctionis attestari solebat, nunquam se tantam exequiarum gloriam vidisse, beatumque populum Babebergensem prædicabat, qui reuera euidentibus rerum indiciis in transitu pastoris sui approbassent, quàm flagrantissimo amore viuenti iugiter inhæsisent.

Depuero infirmo sanato.

CAPVT SEXTVM.

O tempore puer quidam decennis, nomine Otto, in loco Babebergensi, dudum à parentibus studiis liberalibus traditus, graui ægritudine pressus decumbebat: iamque per triduum morienti simillimus, absque motu & voce remanserat: Sed & religiosi fratres nostri Burkardus, Godescalcus, & Albero à matre eius euocati descenderant, vt debitum funeris officium puero migranti peragerent.

Mater

Mater autem, Osterhildis nomine, quæ iam vnici filij cruciatum videre non poterat, fide ardentissima Montem S. Michaëlis adscendens : Sepulchrum pij Ottonis adiit; ibique lacrymis vbertim profusis, huiusmodi precem emisit: *O serue Dei viui, ô Pater piissime pauperum Christi, succurre infelicitati meæ, quæ iam per triduum vnico orbatâ sum filio; & si vnquam viscera compassionis habuisti, nunc quoque miserere calamitati meæ, tuo quoque interuentu obtine, vt puer, aut vita quantoçyus restituatur, aut celeri fine, si ita necesse est, subtrahatur: ne tam diutino cruciatu dolorem non ferendum visceribus meis ingerat; vt per hoc accepta Deo pietatis tue opera cognoscam. Nec mora, vbi domum rediit, filium, quem in supremo spiritu reliquerat, sanum & loquentem, cunctosque præ gaudio stentes inuenit. Et cadens in faciem ex omnibus cordis medullis gratias agebat dicens: Nunc cognosco, serue Dei fidelissime, qualem inueneris gratiam in conspectu eius; quem semper misericordia operibus honorare solebas: quia vnicum filium ab ipsis faucibus mortis erutum pia intercessione mihi reddidisti sanum.*

Precatio matris ad S. Ottonem pro salute filij.

Exauditur oratio matris.

Quod factum memorabile, dum bono pastori Egilberto; successori Patris nostri, relatum fuisset, non modico exhilatus est gaudio; positisque genibus, Deo gratias agens, felicem S. Michaëlis montem pronunciauit, qui tam preciosum in sinu suo meruit collocare thesaurum. Mater verò pueri tirocinio Christi eum delegauit, & pro amore pij Ottonis, non alii, quam fratribus ad memoriam eius diu noctuque excubantibus illum sociari passa est: qui etiam in schola Christi educatus, strenuæ nobilitatis adolescens probitate morum, Deo & hominibus acceptabilis factus est.

Egilbertus successor S. Ottonis.

* *
*

De

De muto sanato.

CAPVT SEPTIMVM.

Setting im
Riesi.

Miraculum in
Eucharistia
Augusta Vin-
delicorum.

Vidam mutus de Ottinga, Rhætienſi vico, Henricus: (Nam id nomen in baptiſmo ſibi fuiſſe im- poſitum, ſcripto monſtrabat) dum loca diuerſa & Memorias ſanctorum pererraret, Auguſtam, vbi nouum ſignum Dominus in re ſui Sacramenti mundo declarauit, inter globos concurrentium venit, vbi, vt ad ciuitatem Babebergenſium pergere deberet, ad ſepulchrum S. Ottonis, per viſionem, admonitus eſt. Die igitur tertio, hora diei nona, cum multis aliis, qui non illum iuiſſe, ſed quaſi peruolaſſe tanti itineris diſenſionem conteſtabantur, aduenit. Cum verò dextro brachio ipſius Confefſoris Chriſti, os eius tactum eſt, ſubito ſudore faciem totus perſuſus, in tantum, vt etiam capillos deſluere videres: primam vocem, balbutientis more, formare, & Domini ac Sancti nomen Confefſoris, extenſis ad cælum manibus, inuocare cepit. Deinde aqua refocillatus (nam & laſitudine & multitudine compreſſus erat) cunctis adſtantibus, ſolutionis ſuæ cauſam clarè expoſuit. quibũſdam etiam fratribus, à quibus aliquando apud nos integumenta acceperat, quos illic adſtantes videbat, gratias egit. Quis ſe à diuinis laudibus, quis à lacrymis contineret? Facta ergò votiua ſignorum compulſatione, fit communis diuerſi ſexus innumerabilis concurſus, vna vox omnium, laudabilem virum concinentium, cuius meritis ab omni clade liberantur, qui ex toto corde quaerunt illum.

De

De cæco sanato.

CAPVT OCTAVVM.

DE regali pago, qui Vlma nuncupatur, cæcus quidam inter manus suorū, sanitatis gratia, ad memoriam pij Confessoris adductus est; vbi, dum non semel neq; bis, sed sæpenumero pro sui illuminatione precibus instaret; de die in diem, caligine oculorum recedente, lumen, quod à Domino postulabat, fidelis ad stipulatione suffragatoris, quod longa sibi ætas subtraxerat, recepit: & qui alieno ductu aduenerat, proprio innisus gressu, aliorum se ductorem, ad eum, qui fecit misericordiam in illum, constanter fore promittebat.

*Cæcus Vlmenſis
viſum recipit*

De puero sanato.

CAPVT NONVM.

PER quidam de villa Olocniza Vvezzelinus, lethali morbo inualeſcente, omni membrorum officio deſtitutus fuit; ita vt & viſu, & vſu linguæ quoque priuaretur. Quem Pater ipſius Lipoldus & mater, * parentibus & amicis, quos idem tenebat affectus, diuino inuocato nomine, beato Ottoni, ſi per eius ſancti merita ſibi incolumis redderetur, offerendum cum oblationibus, deuotauerunt. Mirum dictu, ad obligationem voti, nulla cæleſtis medicinz mora fuit. Nam paruus incipiens riſu cognoſcere matrem, patrem aſpiciens, quod vouiſtis, ait, pro me, reddite, & me ad ſepulcrum S. Ottonis, qui mihi ſalutem obtinuit, citius perducite. Qui tam ſubita ſanitati congaudentes, abſque omni retractatione puerum in humeris leuantes, & vt deuouerant, ad memoriam ſancti Patris illæ ſum offerentes, omnibus, quanta ſibi Dominus per ſuum ſanctum Confefſorem feciſſet, fideliter expoſuerunt.

**parentes &
amici.*

z De

De puero & puella.

CAPVT X.

Num in duobus miraculum per omnipotentis Dei famulum laudabile factum in puella duodenni, quæ prior matrem comitata ad nos vsque peruenit; & in puero, vt computabatur septenni, qui paternis humeris allatus, sequens, è diuerso venit, operæ precium * *in ferrea.* inserendum videtur, sed non sine scrupulo, dum quosdam sanctis, per quos Deus nostris temporibus, quæ & in antiquis quoque operatur, detrahere confundimur, quasi & ipsi infirmiores fuerint in hac parte. Vna enim voce sub terribili maiestatis diuinæ contestatione, & sanctorum inuocatione mater sibi filiam, Pater vnicum, mortis dolore subtractum fuisse; illa, tactis reliquiis beati Othonis; ille verò, pro puero censum in quinque denariis offerens, super sepulchrum, nulla spe, vt à quibusdam imponitur, obsecrationis, mortuos suos de resurrectione, se, fidei suorum testimonio confirmabant accepisse. Nos autem non derogationi, sed diuinæ operationi locum dantes, diuino iudicio istud relinquimus. Siue enim semiuiuis vitam reparare, siue defunctis animas reddere, diuinæ Virtutis est.

De homine ferro in gutture sauciato.

CAPVT XI.

Afu accidit, vt quidam conciuem suum ferro in gutture sauciaret, ac, defluente sanguine, per totam noctem & diem semiuiuum relinqueret; cumque cibum, vel potum sibi infusum per ipsum meatum vulneris eiceret, & iam desperaretur, mater dolore filij intrinsecus tacta: Hunc tibi miseratori omnium benignissimo, beate, ait, Otto, oblaturum deuouco, si eum sanum & incolumem

colorem per tua sancta merita recipere meruero; mox mirum in modum sanguinis ille riuus stetit; vulnus constrictum, cicatrice obductum est; puer conualuit; viam ad sancti sepulchrum cum matre aggressus est. Vbi verò filua, quæ terminum Thuringiæ facit, emensa est, ille laboris & doloris (nam exsanguis erat) magnitudine, terræ affusus deficere cœpit. Tunc mater, amicis illum ad propria renocare suadentibus, mœrore confecta; *hinc, non regrediar: Sed quo proposui etiam exanime corpus, ait, prosequar.* Ad hanc vocem, veluti inuisibili quadam subleuaretur dextra, homo surrexit, & iter, quod cœperat, non sine admiratione multorum, incunctanter perfecit, veniensque coram sepulchro viri Dei, omnibus curationis illius testis sui ipsa cicatrix fuit.

Alia miracula post obitum S. Ottonis facta.

CAPVT XII.

A Pud Thuringiæ castrum tam antiquitate, quam munitione famosissimum; cui *Erburda* nomen est; quidam ex equestri ordine paterfamilias, tanto coxarum dolore torquebatur, vt vim interni doloris magnitudine vix explicare posset continui laboris; cumque remotioris secreta cubiculi, quietis gratia, expeteret, vocem cuiusdam audiuit, quæ eum cum voto ad tumbam viri Dei venire admonuit. Ille, vbi vouit, cœlestis votum medicina secuta est. nam omnis, quo vexabatur, dolor, recessit; & eos, quos prius cruciatibus suis tristes reliquerat, versa vice, de recepta sospitate secum gaudere, & ipse gaudebat. Mox itinere arrepto, ad sepulchrum sui curatoris peruenit; vbi multos curationis suæ testes, qui iam illum, fama volante, præueniant, inuenit.

℥ 2 Ftem

Item aliud miraculum.

Ver quidam de vicina parochia Etzelkirchen ita longa ægritudinis molestiâ contractus erat, vt genibus, neruorum contractione, pectusculo concretis, neque à lecto surgere, neque ad ali- quod opus naturæ sine alterius auxilio se posset erigere. Hic ad memoriam beati Viri à parentibus circa festum S. Michaë- lis delatus, inter Missarum solennia, multis, ex more, festiuita- tis gratiâ, confluentibus, vbi tumbam tetigit, cum subito fra- gore membrorum, omni compage artuum, qua ligabatur so- lutus est: ita incessum, & aliorum officia membrorum ex in- tegro recipiens, in Abbatis obsequio, in monumentum suæ curationis in popinarum ad vsq; deseruit officio.

Item aliud miraculum.

Neque hoc prætereundum puto, quod in eadem ciuitate celebre factum multorum memoria ha- betur. Paupercula quædam, dum media hyeme, circa noctem, hospitium passim quæreret, & nul- lus petenti pateret introitus; iuxta Ecclesiam S. Martini, sub pheretro, cum infante masculino se proiecit; vbi vi algoris ex- stincta est. Diuinâ autem providentiâ, cuius quidam, cuius vxor eâdem nocte defuncta est, dum ad exequias pararet phe- retum, leuauit, mortuam reperit, sed infantem ad vbera ma- ternâ miserabiliter pendentem semiuiuum inuenit. Ille, hu- manum casum miseratus, cadauer loculo imponens cum v- xore sua sepeliuit, & paruulum ipsum, quasi adoptiuum pro remedio defunctæ coniugis educauit. Piæ autem voluntati diuinæ pietas cooperatâ est.

Nam idem puer ætate accrescens, maturitate sensus pue- riles annos excessit; vt quamuis claudus, & pænè omni mem- brorum ordine distortus, ita prouidus esset & circumspectus, vt Dominus domus vbicunque negotia acturus exisset, de prouidentia ipsius ac fide, maneret indubius. Dominica igitur

zur Pafsionis, dum omnes, vt obseruantia dierum illorum exposcit, ad Missarum solennia effluxissent; focaria, quæ præparandis cibis sola domi remanserat; insultare seruulo cœpit. *Quid, inquit, miselle, acturus eris, si Dominus tuus excesserit, de te, quid putas, erit?* Ille ex alto suspiria trahens, *nescio, ait; sed Deus sancti Ottoni adiuuet me.*

Mirum dictu; adhuc nomen Ottonis erat in ore, cum subito, toto corpore prostratus, quasi manu quadam inuisibili perlibutus, naturalem formam quam ortus negauerat, accepit, se ipsum miratus, gressum attentauit, brachia & manus extendit, & cum in nullo se impeditu sentiret, ad Ecclesiam beati Martini peruolat, Domino suo se ostentat: Omnes clamorem cum laudibus pro miraculo in se facto ad cœlum leuare excitat. Sequenti die, exhortatione ac præcepto sacerdotum, ab utroque sexu diuersæ ætatis Cruces leuantur, Mons S. Michaëlis, Mons ille Deo placitus ascenditur, ubi, præcedente ipso curato, summa cum gratulatione laus & gloria Deo resultat.

Item aliud miraculum.

Res, quam dicturus sum, apud nobilissimum castrum Duringæ gloriosè celebrata, fama vbique percurrente, pœnè vt facta, ad nos delata fuit.

Materfamilias eiusdè castri tam virtute, quam nobilitate famosissima filium sororis suæ, qui matri ita vt vnicus, ita & amantissimus erat, vnicè nutrebat; quam tota familia vt solam spem posteritatis & hæredem omnium affectuosissimè diligebat. Clypeus auratis laminis & clavis affixus parieti fuit. Paruulus autem iuxta morem suæ ætatis, vni clauorum, qui sibi fulgentior videbatur, totis alludendo manibus, euellere attentauit; quem, ubi à seruulo, à quo in vlnis portabatur, flendo, vt pueri omnia extorquere solent, accipit, diu in eo ludens, ori immisit. Qui ita fortiter gutturi eius infixus est, vt nulla arte vel ingenio extrahi posset. Infantem

pallefcere, oculos miserabiliter torquere, manibus & pedibus palpitare, dolor videre fuit. Concurrunt familia; domus tota in fletum ducitur, clamor luctuosus attollitur, paruulus iam desperatus super limen Ecclefiæ solus componitur.

Inter hos luctus Marchio; qui tunc fortè aderat, anhelus accurrens, omnes ad inuocationem sanctiffimi Othonis fideliter exhortari cœpit. Incredibilia fortè, sed Deo non impossibilia dicturus sum. Ad nomen beati viri claus ille cum multo sanguine dehiante ore pueri prolapsus est; & omnium vna vox antè tristis, nunc in gaudium mutata, & lætitiâ, Saluatoris laudabat clementiam. Hoc ab ipsa matrona, dum ad nos cum multa turba venisset, ita factum esse, cognouimus. In huius comitatu ille puer cum Patre aduenit, in quo triduanus fluxus sanguinis per inuocationem S. Othonis, vt præfatum est, constrictus fuit.

Item aliud miraculum.

IN monasterio virorum Dei Lanckhemensi contractus quidam de mensa Abbatis stipendia accipiebat. Iste fama beati Othonis vbique peruolante, ad ciuitatem Babebergensem reptando non sine graui labore, magno tamen desiderio & spe sanitatis peruenit: Vbi ab honestioribus Ecclesiæ illius Canonicis collectus, aliquandiu demoratus est. Quadam autem die, cum aliis multis, quos eadem opinio sanctitatis & gratia sanitarum è diuerso contraxerat, Montem beati Archangeli ascendens, ad sepulcrum viri Dei suffragia ipsius, vocibus, quibus poterat, cum lacrymis prolixus postulabat. Vbi verò ad Missarum solennia ventum est, dextera sancti viri contracta sibi membra perliniri fiducialiter expetiit: qua tactus, mutatione dextere excelsi; solo prostratus, terribili fragore, vinculis neruorum solutis, cum magno stupore & admiratione omnium erectus super pedes suos stetit erectus.

Con.

Conclusio operis totius.

Vnt & alia multa beati Praefulis gesta, quæ scripto comprehendendi non possunt; sed ab illo comprehensa & dinumerata sunt, qui & hic bonorum eius operam aspirator, & illic fidelis dinoscitur remunerator: qui etiam non sine causa gloriosissimum eius transitum in festiuitate S. Pauli Apostoli disposuit, sed, ut cunctorum sapientum iudicio definitum est; quia beatus ille senectutem suam in Apostolatu remotissimarum gentium pro amore Dei fatigare non dubitauit, etiam laboris sui præmium in eius solenni natalitio, quæ propriè Magister & Prædicator est gentium, percipere meruit. Dignum enim erat, ut, sicut Doctorem gentium specialius præ cæteris imitari studuit, ita etiam vnum & parem cum eo habeat natalem.

Gaudeat ergo Babebergensis Ecclesia tanti pastoris auctoritate illustrata; latentur monachorum cateruæ singularis huius patroni vigilantia, ad tantum religionis culmen prouectæ. Exultet præcipuè mons Archangeli Michaëlis tam preciosi corporis sepultura dedicatus, & ex membris eius, tanquam margaritis ornatus. Iubilet etiam in læticia cantans canticum nouum Apostolo suo omnis Pomerania; quia, ipsius gratiæ adscribitur, quod illorum Ecclesia noua semper sobole fecundatur. Impletum est in eo, quod electis veritas repromittit dicens: *Fortitudinem gentium comedetis, & in gloria eorum super-* *Isa. 61.*
bietis: & quod propter hoc, in terra sua duplicia possidebunt: læticia sempiterna erit eis. Terra enim electorum est propriè terra viuentium; vbi beatus ille duplicia possidebit, quia non solum pro commisso sibi talento in Babebergensi Ecclesia duplicato, sed etiam pro alia, quam de gentibus Christo acquisiuit sponsa, reposita est ei corona iustitiæ. Nam cum Petrus Iudæam, Paulus Græciam, Andreas Achaiam, Ioannes Asiam, Thomas Indiam, Gregorius Angliam, cæteri que Dominici gregis arietes singuli suos æterno iudici reportabunt manipulos, Otto etiam inter eos Pomeraniam gaudens adducet, & cum Præposito Paradisi Michaële, cui viuens specialius seruire non desit,

&

*Apostrophe ad
Ecclesiam Bā-
bergensem.*

Isa. 61.

& corpore etiam moriens adherere maluit, in tabernaculo Dei iugiter habitabit. Sciens enim, quia paradifum intrare non poterit, qui Præpositum eius Michaëlem placatum non habuerit, tanta se ei deuotione, & corpore & animo per omnia studuit applicare, vt literis etiam ad Apostolicum Innocentium missis, locum sepulturæ suæ in Basilica S. Michaëlis auctoritate eius firmaret; ne scilicet Canonici Maioris Ecclesiæ tam preciosum huic Monti violenter abriperent thesaurum.

Ecce quod concupiuit, iam videt; quod sperauit, tenet; illi est iunctus in caelis, quem tora mente dilexit in terris; cum quo assidua intercessione alumnis suis patrocinari dignetur, vt eum subsequi ad patriam claritatis æternæ valeamus, præstante Domino nostro IESU Christo, qui viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

In codice manuscripto subiiciuntur ista:

Explicit liber quartus & ultimus de obitu & miraculis sanctissimi & piissimi Othonis Babebergensis Episcopi Pomeranorumque Apostoli, Anno Domini Millesimo quadringentesimo nonagesimo nono, ipsa die Barnabæ Apostoli.

SER-